

ZiriTadi saerTaSoriso standar tebi
arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba

საქართველოში ძალაშია 1994 წლის 21 აპრილიდან

გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია

ბავშვის უფლებათა კონვენცია

პრეამბულა

წინამდებარე კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოები

მიიჩნევენ რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ დეკლარირებული პრინციპების შესაბამისად საზოგადოების ყველა წევრის ღირსების, თანასწორი და ხელშეუვალი უფლებების აღიარება არის დედამიწაზე თავისუფლების, სამართლიანობისა და მშვიდობის უზრუნველყოფის საფუძველი, მხედველობაში იღებენ რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ხალხებმა წესდებაში ცხადყვეს თავიანთი ერთგულება ადამიანის ძირითადი უფლებების, ადამიანის პიროვნების ღირსებისა და ღირებულებისადმი და მტკიცედ აქვთ გადაწყვეტილი მეტი თავისუფლების პირობებში ხელი შეუწყონ სოციალურ პროგრესსა და ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას,

აღიარებენ რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში და ადამიანის უფლებათა შესახებ საერთაშორისო პაქტებში გამოაცხადა, რომ ყოველ ადამიანს უნდა ჰქონდეს ამ დოკუმენტებში მითითებული ყველა უფლება და თავისუფლება განურჩევლად ისეთი ნიშნებისა, როგორცაა რასა, კანის ფერი, სქესი, ენა, რელიგია, პოლიტიკური თუ სხვა მრწამსი, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობა, ქონებრივი მდგომარეობა, დაბადება თუ სხვა ვითარებანი,

ითვალისწინებენ რა, რომ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ გამოაცხადა ბავშვთა უფლება, განსაკუთრებული მზრუნველობით იყვნენ გარემოსილნი,

დარწმუნებული არიან რა, რომ ოჯახი, როგორც საზოგადოების ძირითადი უჯრედი და მისი წევრების, განსაკუთრებით კი ბავშვების, ზრდისა და კეთილდღეობის ბუნებრივი გარემო, აუცილებელად უნდა იყოს დაცული და მას აუცილებლად უნდა გაეწიოს თანადგომა, რათა მან თავის თავზე სრულად აიღოს საზოგადოებრივი ვალდებულებანი,

აღიარებენ რა, რომ ბავშვის პიროვნების სრული და ჰარმონიული განვითარებისათვის აუცილებელია იგი იზრდებოდეს ოჯახურ გარემოში, ბედნიერების, სიყვარულის და ურთიერთგაგების ატმოსფეროში,

მიაჩნიათ რა, რომ ბავშვი სრულყოფილად უნდა იყოს მომზადებული საზოგადოებაში დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის და აღიზარდოს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებაში გაცხადებული იდეალების, განსაკუთრებით კი მშვიდობის, ადამიანის ღირსების პატივისცემის, შემწყნარებლობის, თავისუფლების, თანასწორობისა და სოლიდარობის სულისკვეთებით,

მხედველობაში იღებენ რა, რომ ბავშვის ასეთი განსაკუთრებული დაცვის აუცილებლობა გათვალისწინებულია ბავშვის უფლებათა ქენევის 1924 წლის დეკლარაციით, 1959 წლის 20 ნოემბერს გენერალური ასამბლეის მიერ მიღებული ბავშვის უფლებათა დეკლარაციით და აღიარებულია ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციით, მოქალაქეობრივი და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტით (კერძოდ, მისი 23-ე და 24-ე მუხლებით), ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების საერთაშორისო პაქტით (კერძოდ, მე-10 მუხლით), აგრეთვე ბავშვთა კეთილდღეობის საკითხებზე მომუშავე სპეციალიზებული დაწესებულებებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების შესაბამისი დოკუმენტებით,

მხედველობაში იღებენ რა ბავშვის უფლებათა დეკლარაციის მითითებას, რომ "ბავშვს, მისი ფიზიკური და გონებრივი მოუმწიფებლობის გამო, ესაჭიროება სპეციალური დაცვა და ზრუნვა, შესატყვისი სამართლებრივი დაცვის ჩათვლით, როგორც დაბადებამდე, ისე დაბადების შემდეგ",

ეყრდნობიან რა დეკლარაციის დებულებებს იმ სოციალური და სამართლებრივი პრინციპების შესახებ, რომლებიც მოიცავს ბავშვების დაცვასა და კეთილდღეობას, განსაკუთრებით ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე ბავშვთა აღსაზრდელად გადაცემისა და შვილად აყვანისას, არასრულწლოვანთა მიმართ მართლმსაჯულების აღსრულების გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისეულ მინიმალურ სტანდარტულ წესებს ("პეკინის წესები"), განსაკუთრებულ ვითარებაში და შეიარაღებული კონფლიქტების დროს ქალთა და ბავშვთა დაცვის შესახებ დეკლარაციას,

აღიარებენ რა, რომ მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში არიან ბავშვები, რომლებიც ცხოვრობენ განსაკუთრებით რთულ პირობებში და რომ ასეთი ბავშვები საჭიროებენ განსაკუთრებულ ყურადღებას,

სათანადოდ ითვალისწინებენ რა ბავშვის დაცვისა და ჰარმონიული განვითარებისათვის ყოველი ხალხის ტრადიციებისა და კულტურული ფასეულობების მნიშვნელობას,

აღიარებენ რა ყველა ქვეყანაში, კერძოდ, განვითარებად ქვეყნებში ბავშვთა ცხოვრების გაუმჯობესებისათვის საერთაშორისო თანამშრომლობის მნიშვნელობას,

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

ნაწილი I

მუხლი 1

წინამდებარე კონვენციის მიზნებისათვის ბავშვად ითვლება 18 წლამდე ასაკის ყოველი ადამიანი, თუკი რომელიმე ქვეყნის კანონმდებლობის მიხედვით ბავშვი უფრო ადრე არ აღწევს სრულწლოვანებას.

მუხლი 2

1. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ და უზრუნველყოფენ მათი იურისდიქციის ფარგლებში მყოფი თითოეული ბავშვის ყველა უფლებას, რომელიც წინამდებარე კონვენციითაა გათვალისწინებული, ნებისმიერი სახის დისკრიმინაციის გარეშე, რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა მრწამსის, ეროვნული, ეთნიკური თუ სოციალური წარმოშობის, ქონებრივი მდგომარეობის, ბავშვის, მისი მშობლებისა და კანონიერი მეურვეების ჯანმრთელობისა და დაბადების მდგომარეობის ან სხვა რამ ვითარების განურჩევლად.

2. მონაწილე სახელმწიფოები ყოველგვარ აუცილებელ ზომას ღებულობენ დისკრიმინაციის ყველა იმ ფორმისა და სასჯელისაგან ბავშვის დაცვის უზრუნველსაყოფად, რომლებიც უკავშირდება ბავშვის, ბავშვის მშობლების, კანონიერი მეურვეების ან ოჯახის სხვა წევრთა სტატუსს, საქმიანობას, მათ მიერ გამოთქმულ შეხედულებებს და მათ გამჟღავნებულ მრწამსს.

მუხლი 3

1. ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმახორციელებელი, - სახელმწიფო თუ კერძო დაწესებულებები, რომლებიც მუშაობენ სოციალური უზრუნველყოფის საკითხებზე, სასამართლოები, ადმინისტრაციული თუ საკანონმდებლო ორგანოები - უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები, ითვალისწინებენ რა ბავშვის მშობლის, ბავშვის მიმართ პასუხისმგებლობის მტვირთველი კანონიერი მეურვეებისა და სხვა

პირების უფლებებსა და მოვალეობებს, ვალდებულებას იღებენ უზრუნველყოფონ ბავშვი ისეთი დაცვითა და მზრუნველობით, რომელიც აუცილებელია მისი კეთილდღეობისათვის და ამისათვის იღებენ ყველა საკანონმდებლო და ადმინისტრაციულ ზომას.

3. მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვისათვის ზრუნვაზე ან მის დაცვაზე პასუხისმგებელი დაწესებულებები, სამსახურები ან ორგანოები შეესაბამებოდნენ კომპეტენტური ორგანოების მიერ დაწესებულ ნორმებს, კერძოდ, უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში მათი პერსონალის რიცხოვნობისა და ვარგისიანობის, აგრეთვე კომპეტენტური ზედამხედველობის თვალსაზრისით.

მუხლი 4

მონაწილე სახელმწიფოები ღებულობენ ყველა აუცილებელ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ და სხვაგვარ ზომას წინამდებარე კონვენციით აღიარებულ უფლებათა განსახორციელებლად. მონაწილე სახელმწიფოები ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებათა რეალიზაციისათვის ასეთ ზომებს ღებულობენ მათ ხელთ არსებული რესურსების მაქსიმალური გამოყენებით, აუცილებლობის შემთხვევაში კი - საერთაშორისო თანამშრომლობის ფარგლებში.

მუხლი 5

მონაწილე სახელმწიფოები პატივს მიაგებენ მშობლებისა და შესაბამის შემთხვევებში ადგილობრივი ადამიანების შესატყვისად ფართოდ გაგებული ოჯახის წევრების ან თემის, მეურვეებისა და სხვა პირების უფლებებსა და მოვალეობებს, რომლებიც კანონის მიხედვით პასუხისმგებელი არიან ბავშვზე, იმაზე, რომ სათანადოდ ხელმძღვანელობდნენ ბავშვს წინამდებარე კონვენციით აღიარებულ უფლებათა განხორციელებაში და აკეთებდნენ ამას ბავშვის უნართა განვითარების გათვალისწინებით.

მუხლი 6

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ ყოველ ბავშვს აქვს სიცოცხლის ხელშეუხებელი უფლება.
2. მონაწილე სახელმწიფოები შესაძლებლობისამებრ მაქსიმალურად უზრუნველყოფენ ბავშვის სიცოცხლის შენარჩუნებასა და ჯანსაღ განვითარებას.

მუხლი 7

1. ბავშვი რეგისტრაციას გადის დაბადებისთანავე და მას დაბადებიდანვე გააჩნია უფლება, ჰქონდეს სახელი და შეიძინოს მოქალაქეობა, აგრეთვე, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, უფლებამოსილია იცნობდეს თავის მშობლებს და გარემოსილი იყოს მათი მზრუნველობით.
2. მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ ამ უფლებათა განხორციელებას საკუთარი ეროვნული კანონმდებლობის შესატყვისად და თავისი მოვალეობების

შესრულებას ამ სფეროში შესაბამისი საერთაშორისო დოკუმენტების თანახმად, კერძოდ, იმ შემთხვევაში, თუკი სხვაგვარად ბავშვს არ ექნება მოქალაქეობა.

მუხლი 8

1. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ პატივი სცენ ბავშვის უფლებას, შეინარჩუნოს თავისი ინდივიდუალობა, მოქალაქეობის, სახელისა და ოჯახური კავშირების ჩათვლით, როგორც ეს გათვალისწინებულია კანონით და არ დაუშვან ამაში კანონსაწინააღმდეგო ჩარევა.

2. თუ ბავშვი უკანონოდ კარგავს თავისი ინდივიდუალობის ნაწილს ან მის ყველა ელემენტს, მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ მას აუცილებელი მფარველობით და დახმარებას აღმოუჩენენ მისი ინდივიდუალობის უსწრაფესი აღდგენისათვის.

მუხლი 9

1. მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვი არ დაშორდეს თავის მშობლებს მათი სურვილის საწინააღმდეგოდ, იმ შემთხვევათა გამოკლებით, როცა კომპეტენტური ორგანოები, სასამართლო გადაწყვეტილების თანახმად, სათანადო კანონისა და პროცედურის შესაბამისად განსაზღვრავენ, რომ ასეთი დაშორება აუცილებელია და უკეთ ემსახურება ბავშვის ინტერესებს. ეს შეიძლება აუცილებელი გახდეს ამა თუ იმ კონკრეტულ შემთხვევაში, მაგალითად, როცა მშობლები სასტიკად ექცევიან ბავშვს და არ ზრუნავენ მასზე, ან როცა მშობლები ცხოვრობენ ცალ-ცალკე და აუცილებელია ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღება.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, ნებისმიერი განხილვის დროს ყველა დაინტერესებულ მხარეს შესაძლებლობა ეძლევა, მონაწილეობა მიიღოს საქმის განხილვაში და გამოთქვას საკუთარი მოსაზრებები.

3. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ ერთ ან ორივე მშობელს დაცილებული ბავშვის უფლებას, რეგულარული პირადი ურთიერთობები და პირდაპირი კონტაქტები ჰქონდეს ორივე მშობელთან, იმ შემთხვევის გარდა, როცა ეს ეწინააღმდეგება ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტ ინტერესებს.

4. იმ შემთხვევაში, როცა ასეთი დაშორება გამომდინარეობს მონაწილე სახელმწიფოთა რომელიმე გადაწყვეტილებიდან, ანუ როცა საქმე ეხება, მაგალითად, ერთი ან ორივე მშობლის ან ბავშვის დაპატიმრებას, გასახლებას, დეპორტაციას ან სიკვდილს (მოცემული პირის სახელმწიფო გამგებლობაში ყოფნისას ნებისმიერი მიზეზით გამოწვეული სიკვდილის ჩათვლით), მონაწილე სახელმწიფო ასეთ მშობლებს, ბავშვს ან, თუ ეს აუცილებელია, ოჯახის სხვა წევრს მათი თხოვნით აძლევს აუცილებელ ინფორმაციას ოჯახიდან წასული წევრის/წევრების ადგილსამყოფელის შესახებ, თუ ამ ინფორმაციის მიცემა ზიანს არ აყენებს ბავშვის კეთილდღეობას. მონაწილე სახელმწიფოები შემდგომში უზრუნველყოფენ, რომ ასეთი თხოვნა თავისთავად არ იწვევდეს შესაბამისი პირისათვის (პირთათვის) არასასურველ შედეგებს.

მუხლი 10

1. მონაწილე სახელმწიფოთა მიერ მე-9 მუხლის 1-ლი პუნქტით თავის თავზე აღებული ვალდებულების შესაბამისად, ბავშვის ან მისი მშობლის განცხადება ოჯახის გამთლიანების მიზნით მონაწილე სახელმწიფოში შესვლის ან იქიდან გასვლის თაობაზე მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა განიხილონ პოზიტიურად, ჰუმანურად და ოპერატიულად. მონაწილე სახელმწიფოები შემდგომში უზრუნველყოფენ, რომ ასეთი თხოვნის წარდგენას არ მოჰყვეს არასასურველი შედეგები განმცხადებლის ან მათი ოჯახის წევრებისათვის.

2. ბავშვს, რომლის მშობლებიც სხვადასხვა სახელმწიფოში ცხოვრობენ, უფლება გააჩნია, განსაკუთრებული ვითარების გარდა, რეგულარული პირადი ურთიერთობები და პირდაპირი კონტაქტები ჰქონდეს ორივე მშობელთან. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები, მე-9 მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, პატივს სცემენ ბავშვისა და მისი მშობლების უფლებას დატოვონ ნებისმიერი ქვეყანა, საკუთარი ქვეყნის ჩათვლით, და დაბრუნდნენ თავის ქვეყანაში. ნებისმიერი ქვეყნის დატოვების უფლების მიმართ მოქმედებს მხოლოდ ისეთი შეზღუდვები, რომლებიც დადგენილია კანონით და აუცილებელია სახელმწიფო უშიშროების, საზოგადოებრივი წესრიგის (ორდრე პუბლიც), მოსახლეობის ჯანმრთელობის ან ზნეობის, ან სხვა პირთა უფლებებისა და თავისუფლების დაცვისათვის და შეთავსებადია წინამდებარე კონვენციაში აღიარებულ სხვა უფლებებთან.

მუხლი 11

1. მონაწილე სახელმწიფოები ღებულობენ ზომებს ბავშვთა უკანონოდ გადაადგილების ან საზღვარგარეთ მათი უკანონოდ დატოვების წინააღმდეგ საბრძოლველად.

2. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები ხელს უწყობენ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებების დადებას ან მოქმედ შეთანხმებებთან შეერთებას.

მუხლი 12

1. მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ საკუთარი შეხედულებების ჩამოყალიბების უნარის მქონე ბავშვის უფლებას, თავისუფლად გამოთქვას თავისი შეხედულებები ნებისმიერ საკითხზე, რომელიც მას ეხება, ამასთან, ბავშვის შეხედულებებს სათანადო ყურადღება ეთმობა მისი ასაკისა და სიმწიფის შესაბამისად.

2. ამ მიზნით ბავშვს, კერძოდ, ეძლევა შესაძლებლობა, მოუსმინონ მას სასამართლო თუ ადმინისტრაციული წესით ნებისმიერი საქმის განხილვისას, რომელიც ბავშვს ეხება, როგორც უშუალოდ, ასევე წარმომადგენლის ან შესაბამისი ორგანოს მეშვეობით, ეროვნული კანონმდებლობის პროცესუალური ნორმებით გათვალისწინებული წესით.

მუხლი 13

1. ბავშვს უფლება აქვს თავისუფლად გამოთქვას თავისი აზრი; ეს უფლება მოიცავს თავისუფლებას, საზღვრების არსებობის მიუხედავად მოიძიოს, მიიღოს ან გადასცეს ნებისმიერი სახის ინფორმაცია ან იდეა ზეპირი, წერილობითი თუ ბეჭდური ფორმით, ბავშვის არჩევანისამებრ.

2. ამ უფლების განხორციელება, შესაძლოა, ერთგვარად შეიზღუდოს, მაგრამ ეს შეზღუდვა კანონით გათვალისწინებული და აუცილებელი უნდა იყოს:

ა) სხვა პირთა უფლებებისა და რეპუტაციის პატივისცემისათვის;

ბ) სახელმწიფო უშიშროების ან საზოგადოებრივი წესრიგის (ორდრე პუბლიც), ან მოსახლეობის ჯანმრთელობის ან ზნეობის დაცვისათვის.

მუხლი 14

1. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ ბავშვის აზრის, სინდისის და რელიგიური რწმენის თავისუფლებას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ მშობელთა და შესაბამის შემთხვევაში კანონიერ მეურვეთა უფლებებსა და მოვალეობებს, უხელმძღვანელონ ბავშვს მისი უფლებების იმ მეთოდით განხორციელებაში, რომელიც შეესატყვისება ბავშვის განვითარებად უნარებს.

3. რელიგიური აღმსარებლობის ან რწმენის თავისუფლება შეიძლება დაექვემდებაროს მხოლოდ იმ შეზღუდვებს, რომლებიც დადგენილია კანონით და აუცილებელია სახელმწიფო უშიშროების, საზოგადოებრივი წესრიგის, მოსახლეობის ზნეობისა და ჯანმრთელობის ან სხვა პირთა ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლების დაცვისათვის.

მუხლი 15

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ ბავშვის უფლებას, სარგებლობდეს ასოციაციებისა და მშვიდობიანი შეკრებების თავისუფლებით.

2. მოცემული უფლების განხორციელების მიმართ არ შეიძლება დაწესდეს რაიმე შეზღუდვა, გარდა შეზღუდვებისა, რომლებიც დაწესდება კანონის შესაბამისად და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფო უშიშროების ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების, საზოგადოებრივი წესრიგის (ორდრე პუბლიც) ინტერესებისათვის, ან მოსახლეობის ჯანმრთელობის ან ზნეობის, ან სხვა პირთა უფლებებისა და თავისუფლების დაცვისათვის.

მუხლი 16

1. არც ერთი ბავშვი

არ შეიძლება იყოს პირადი და ოჯახური ცხოვრების, საცხოვრებელი ბინის ხელშეუხებლობის ან კორესპონდენციის საიდუმლოების უფლებათა მის მიერ განხორციელებაში თვითნებური ან უკანონო ჩარევის, ან მისი ღირსებისა და რეპუტაციის უკანონო ხელყოფის ობიექტი.

2. ბავშვს უფლება აქვს, კანონით იყოს დაცული მსგავსი ჩარევის ან

ხელყოფისაგან.

მუხლი 17

მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა მნიშვნელოვან როლს და უზრუნველყოფენ ბავშვისათვის სხვადასხვა ეროვნული და საერთაშორისო წყაროებით გავრცელებული ინფორმაციისა და მასალების მისაწვდომობას, განსაკუთრებით ისეთი ინფორმაციისა და მასალებისა, რომლებიც მიმართულია ბავშვის სოციალური, სულიერი და მორალური კეთილდღეობისაკენ, აგრეთვე ჯანსაღი ფიზიკური და ფსიქიკური განვითარების ხელშეწყობისაკენ. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები -

ა) ახდენენ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით იმ ინფორმაციისა და მასალების გავრცელების წახალისებას, რომელიც სასარგებლოა ბავშვის სოციალური და კულტურული განვითარების თვალსაზრისით და გამოხატავს 29-ე მუხლის სულისკვეთებას;

ბ) ახდენენ საერთაშორისო თანამშრომლობის წახალისებას სხვადასხვა კულტურული, ეროვნული და საერთაშორისო წყაროებიდან მოპოვებული ამგვარი ინფორმაციისა და მასალების მომზადების, გაცვლისა და გავრცელების მიზნით;

გ) ახდენენ საბავშვო ლიტერატურის გამოცემისა და გავრცელების წახალისებას.

დ) ახდენენ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების წახალისებას, რათა მათ განსაკუთრებული ყურადღება დაუთმონ იმ ბავშვის ენობრივ მოთხოვნილებებს, რომელიც მიეკუთვნება რომელიმე უმცირესობის ჯგუფს ან მკვიდრ მოსახლეობას;

ე) ახდენენ იმ სახის ინფორმაციისა და მასალებისაგან ბავშვის დაცვის სათანადო პრინციპების შემუშავების წახალისებას, რომელიც საზიანოა მისი კეთილდღეობისათვის, მე-13 და მე-18 მუხლების დებულებათა გათვალისწინებით.

მუხლი 18

1. მონაწილე სახელმწიფოები ყველაფერს აკეთებენ, რათა უზრუნველყონ ბავშვის აღზრდასა და განვითარებაზე ორივე მშობლის საერთო და თანაბარი პასუხისმგებლობის პრინციპის აღიარება. მშობლებს ან შესაბამის შემთხვევებში კანონიერ მეურვეებს ეკისრებათ ძირითადი პასუხისმგებლობა ბავშვის აღზრდასა და განვითარებაზე, ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტი ინტერესები წარმოადგენს მათი ზრუნვის მთავარ საგანს.

2. წინამდებარე კონვენციაში გამოკვეთილ უფლებათა განხორციელების გარანტიის შექმნისა და ხელშეწყობის მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები სათანადო დახმარებას უწევენ მშობლებსა და კანონიერ მეურვეებს მათი მოვალეობის შესრულებაში, აღზარდონ ბავშვი და უზრუნველყოფენ საბავშვო დაწესებულებათა ქსელის განვითარებას.

3. მონაწილე სახელმწიფოები ყველა აუცილებელ ზომას ღებულობენ იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ბავშვებს, რომელთა მშობლებიც მუშაობენ, უფლება

ჰქონდეთ ისარგებლონ მათთვის განკუთვნილი სამსახურებითა და დაწესებულებებით, რომელთაც ბავშვთა მოვლა-პატრონობა ეკისრებათ.

მუხლი 19

1. მონაწილე სახელმწიფოები ყველა აუცილებელ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანმანათლებლო ზომას ღებულობენ იმ მიზნით, რათა ბავშვი დაიცვან მშობლების, კანონიერი მეურვეების ან ბავშვზე მზრუნველი ნებისმიერი სხვა პირის მხრიდან ყველანაირი ფორმის ფიზიკური თუ ფსიქოლოგიური ძალადობისაგან, შეურაცხყოფისა თუ ბოროტად გამოყენებისაგან, მზრუნველობის მოკლებისა თუ დაუდევარი მოპყრობისაგან, უხეში მოქცევისა თუ ექსპლუატაციისაგან, სექსუალური ბოროტების ჩათვლით.
2. დაცვის ასეთი ღონისძიებები აუცილებლობის შემთხვევაში მოიცავს ეფექტურ პროცედურებს სოციალური პროგრამების შემუშავებისათვის იმ მიზნით, რათა აუცილებელი მხარდაჭერა აღმოუჩინონ ბავშვს და იმ პირებს, ვინც მასზე ზრუნავს, აგრეთვე ხელი შეუწყონ ბავშვთა მიმართ სასტიკი დამოკიდებულების ზემოთაღნიშნული გამოვლინებების თავიდან აცილების, წინასწარი გამომჟღავნების, შეტყობინების, განსახილველად გადაცემის, გამოძიების, მკურნალობის და სხვა ღონისძიებების განხორციელებას, აუცილებლობის შემთხვევაში კი - სასამართლო პროცედურის აღძვრას.

მუხლი 20

1. ბავშვს, რომელიც დროებით ან მუდმივად მოკლებულია ოჯახურ გარემოს, ანდა, მისივე ყველაზე ჭეშმარიტი ინტერესებიდან გამომდინარე, არ შეიძლება დარჩეს ასეთ გარემოში, უფლება აქვს სახელმწიფოს განსაკუთრებული მფარველობითა და დახმარებით სარგებლობდეს.
2. მონაწილე სახელმწიფოები თავიანთი ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად უზრუნველყოფენ ასეთი ბავშვის მიმართ მზრუნველობის ფორმის შეცვლას.
3. ასეთი მზრუნველობა შეიძლება მოიცავდეს, კერძოდ, ბავშვის აღსაზრდელად გადაცემას, მუსლიმანური სამართლის "კაფალას", შვილად აყვანას ან აუცილებლობის შემთხვევაში ბავშვთა მოვლა-პატრონობისათვის მოწოდებულ შესაბამის დაწესებულებაში მის მოთავსებას. მზრუნველობის ფორმის შეცვლის ვარიანტების განხილვისას აუცილებელია სათანადოდ იქნეს გათვალისწინებული ბავშვის აღზრდის მემკვიდრეობითობის სასურველობა და მისი ეთნიკური წარმომავლობა, რელიგიური და კულტურული კუთვნილება და მშობლიური ენა.

მუხლი 21

მონაწილე სახელმწიფოები, რომლებიც აღიარებენ ან თანხმდებიან შვილად აყვანის სისტემის არსებობას, უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტი ინტერესები გათვალისწინებული იქნეს უწინარეს ყოვლისა, და ისინი:

- ა) უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვის შვილად აყვანის ნებართვას იძლეოდეს

მხოლოდ კომპეტენტური ხელისუფლება, რომელიც სათანადო კანონებისა და პროცედურების შესაბამისად და საქმესთან დაკავშირებული სარწმუნო ინფორმაციის საფუძველზე განსაზღვრავს, რომ შვილად აყვანა დასაშვებია მშობლებთან, ნათესავებთან და კანონიერ მეურვეებთან მიმართებაში ბავშვის სტატუსის გათვალისწინებით და რომ, თუ ეს საჭიროა, დაინტერესებული პირები შეგნებულად დათანხმდნენ შვილად აყვანას ისეთი კონსულტაციის საფუძველზე, როგორც შეიძლება აუცილებელი იყოს;

ბ) აღიარებენ, რომ შვილად აყვანა სხვა ქვეყანაში შეიძლება განხილული იქნეს, როგორც ბავშვის მოვლის ალტერნატიული საშუალება, თუ ბავშვი არ შეიძლება აღსაზრდელად გადაეცეს ან შეუერთდეს ოჯახს, რომელიც შეძლებდა უზრუნველყო მისი აღზრდა ან შვილად აყვანა და თუ იმ ქვეყანაში, სადაც ბავშვი დაიბადა, შეუძლებელია მისი შესაფერისი რამენაირი მოვლა-პატრონობის უზრუნველყოფა;

გ) უზრუნველყოფენ, რომ სხვა ქვეყანაში ბავშვის შვილად აყვანის შემთხვევაში არსებობდეს ისეთივე გარანტიები და ნორმები, როგორც არსებობს ქვეყნის შიგნით შვილად აყვანის დროს;

დ) იღებენ ყველა აუცილებელ ზომას იმის უზრუნველსაყოფად, რომ სხვა ქვეყანაში შვილად აყვანის დროს ამ საქმესთან დაკავშირებულ პირებს არ მიეცეთ გაუმართლებელი ფინანსური მოგების მიღების საშუალება;

ე) აუცილებელ შემთხვევაში ხელს უწყობენ წინამდებარე მუხლის მიზნების მიღწევას ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების დადების გზით და ცდილობენ ამ საფუძველზე უზრუნველყონ, რომ ბავშვის მოწყობა სხვა ქვეყანაში ხორციელდებოდეს კომპეტენტური ხელისუფლების ან ორგანოების მიერ.

მუხლი 22

1. მონაწილე სახელმწიფოები აუცილებელ ზომებს იღებენ, რათა უზრუნველყონ, რომ ბავშვმა, რომელსაც სურს მიიღოს ლტოლვილის სტატუსი ან რომელიც შესატყვისი საერთაშორისო ან საშინაო სამართლისა და პროცედურების ძალით ითვლება ლტოლვილად და რომელსაც თან ახლავს ან არ ახლავს მშობლები ან ნებისმიერი სხვა პირი, ისარგებლოს სათანადო დაცვითა და ჰუმანიტარული დახმარებით წინამდებარე კონვენციაში და ადამიანის უფლებებისადმი მიძღვნილ იმ სხვა საერთაშორისო ან ჰუმანიტარულ დოკუმენტებში აღიარებული უფლებების გამოყენებისას, რომელთა მონაწილენი არიან აღნიშნული სახელმწიფოები.

2. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები, როცა ამას აუცილებლად მიიჩნევენ, ხელს უწყობენ

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და იმ სხვა კომპეტენტური სამთავრობათაშორისო ან არასამთავრობო ორგანიზაციების მცდელობას, რომლებიც თანამშრომლობენ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციასთან, დაიცვან ასეთი ბავშვი, დაეხმარონ მას და მოძებნონ ნებისმიერი ლტოლვილი ბავშვის

მშობლები თუ ოჯახის სხვა წევრები, რათა მიიღონ მისი ოჯახთან შეერთებისათვის აუცილებელი ინფორმაცია. იმ შემთხვევაში, როცა არ ხერხდება მშობლების ან ოჯახის სხვა წევრების მოძებნა, მაშინ ბავშვი, როგორც ამას ითვალისწინებს წინამდებარე კონვენცია, უზრუნველყოფილია ისეთივე დაცვით, როგორითაც სხვა ნებისმიერი ბავშვი, რომელიც რაიმე მიზეზის გამო მუდმივად ან დროებით მოკლებულია ოჯახურ გარემოს.

მუხლი 23

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ გონებრივად ან ფიზიკურად უნარშეზღუდული ბავშვი სრულფასოვნად და ღირსეულად უნდა ცხოვრობდეს იმგვარ პირობებში, რომლებიც უძლიერებს მას ღირსების გრძნობას, საკუთარი თავის რწმენას და უადვილებს საზოგადოების ცხოვრებაში აქტიურ მონაწილეობას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ უნარშეზღუდული ბავშვის უფლებას, სარგებლობდეს განსაკუთრებული მზრუნველობით და სათანადო რესურსების არსებობის პირობებში, ახალისებენ და უზრუნველყოფენ ამ უფლების მქონე ბავშვისათვის და მის მიმართ მზრუნველობაზე პასუხისმგებელი პირებისათვის ისეთი დახმარების გაწევას, როგორსაც ითხოვდნენ და რომელიც შეესაბამება ბავშვისა და მისი მშობლების, ან იმ სხვა პირთა მდგომარეობას, რომლებიც უზრუნველყოფენ ბავშვზე მზრუნველობას.

3. უნარშეზღუდული ბავშვის განსაკუთრებულ საჭიროებათა აღიარების ნიშნად, წინამდებარე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, დახმარება, მშობლებისა და ბავშვზე მზრუნველობის უზრუნველმყოფი სხვა პირების ფინანსური რესურსების გათვალისწინებით შეძლებისდაგვარად უფასოა, და მიზნად ისახავს უნარშეზღუდულ ბავშვს მისცეს იმის ეფექტური შესაძლებლობა, რომ მან ისარგებლოს საგანმანათლებლო, სამედიცინო, ჯანმრთელობის აღმდგენი, პროფესიული და შრომითი საქმიანობისათვის საჭირო მომსახურებით და დასვენების საშუალებებით, რაც ბავშვს მაქსიმალურად სრულად ჩართავს სოციალურ ცხოვრებაში და ხელს შეუწყობს მისი პიროვნების განვითარებას, რაც კულტურული და სულიერი თვალსაზრისით მის ზრდასაც მოიცავს.

4. მონაწილე სახელმწიფოები საერთაშორისო თანამშრომლობის სულისკვეთებით ხელს უწყობენ ინფორმაციის გავრცელებას უნარშეზღუდული ბავშვების პროფილაქტიკური ჯანდაცვისა და სამედიცინო, ფსიქოლოგიური და ფუნქციონალური მკურნალობის დარგში, სათანადო რეაბილიტაციის, ზოგადსაგანმანათლებლო და პროფესიული მომზადების მეთოდებზე ინფორმაციის გავრცელების ჩათვლით, აგრეთვე ამ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას იმისათვის, რომ მონაწილე სახელმწიფოებმა გაიფართოვონ ამ დარგში თავიანთი შესაძლებლობები, ცოდნა და გამოცდილება. ამასთან დაკავშირებით განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს განვითარებადი ქვეყნების საჭიროებებს.

მუხლი 24

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ ბავშვის უფლებას, ისარგებლოს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის ყველაზე უფრო სრულყოფილი მომსახურებით და დაავადებათა მკურნალობისა და ჯანმრთელობის აღდგენის საუკეთესო საშუალებებით. მონაწილე სახელმწიფოები ცდილობენ უზრუნველყონ, რომ არც ერთ ბავშვს არ ჩამოერთვას უფლება, ისარგებლოს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის ასეთი მომსახურებით.

2. მონაწილე სახელმწიფოები ცდილობენ მიაღწიონ მოცემული უფლების სრულ განხორციელებას და, კერძოდ, აუცილებელ ზომებს იღებენ:

ა) ჩვილთა სიკვდილიანობის დონისა და ბავშვთა სიკვდილიანობის შემცირებისათვის;

ბ) ყველა ბავშვისათვის აუცილებელი სამედიცინო დახმარებისა და ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფისათვის, იმისათვის, რომ უპირატესი ყურადღება დაეთმოს პირველადი სამედიცინო სანიტარული დახმარების გაწევას;

გ) დაავადებებთან და შიმშილობასთან ბრძოლისათვის, მათ შორის პირველადი სამედიცინო-სანიტარული დახმარების ფარგლებში, ადვილად ხელმისაწვდომი ტექნოლოგიისა და საკმაო სურსათითა და სასმელი წყლით მომარაგების გზით, გარემოს დაბინძურების საშიშროებისა და რისკის გათვალისწინებით;

დ) დედებისათვის მშობიარობამდე და მშობიარობის შემდგომ პერიოდში ჯანმრთელობის დაცვის სათანადო მომსახურების გაწევისათვის;

ე) საზოგადოების ყველა ფენის, კერძოდ, მშობლებისა და ბავშვებისათვის ბავშვთა ჯანმრთელობისა და კვების შესახებ ინფორმაციის მიწოდების, ძუძუთი კვების უპირატესობების გაცნობის უზრუნველყოფისათვის, ჰიგიენის, ბავშვის საცხოვრებელი გარემოს სანიტარიის დაცვისა და უბედური შემთხვევების თავიდან აცილების, აგრეთვე მათთვის განათლების ხელმისაწვდომობისა და ცოდნის გამოყენებაში დახმარების გაწევისათვის;

ვ) პროფილაქტიკური სამედიცინო დახმარების და ოჯახის დაგეგმვის სფეროში საგანმანათლებლო მუშაობის გაშლისა და მომსახურების განვითარებისათვის.

3. მონაწილე სახელმწიფოები ატარებენ ყოველგვარ ეფექტურ და აუცილებელ ზომებს იმ ტრადიციული პრაქტიკის აღმოფხვრისათვის, რომელიც უარყოფითად მოქმედებს ბავშვთა ჯანმრთელობაზე.

4. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ წახალისონ საერთაშორისო თანამშრომლობა და განავითარონ იგი მოცემულ მუხლში აღიარებული უფლების სრული განხორციელების თანდათანობით მიღწევისათვის. ამასთან დაკავშირებით განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს განვითარებადი ქვეყნების საჭიროებებს.

მუხლი 25

მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ კომპეტენტური ორგანოების მიერ მოვლის მიზნით სამეურვეოდ გამწესებული ბავშვის უფლებას, იყოს დაცული და

ისარგებლოს ფიზიკური თუ ფსიქიკური მკურნალობით; აღიარებენ ბავშვის უფლებას, პერიოდულად ხდებოდეს მისთვის გაწეული მკურნალობის და მის მიმართ ასეთ მეურვეობასთან დაკავშირებული სხვა პირობების შეფასება.

მუხლი 26

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ ყოველი ბავშვის უფლებას, ისარგებლოს სოციალური უზრუნველყოფის ყველა სიკეთით, სოციალური დაზღვევის ჩათვლით, და აუცილებელ ზომებს იღებენ ამ უფლების სრული განხორციელებისათვის თავიანთი ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად.

2. ეს შედეგები ბავშვს ეძლევა აუცილებლობისამებრ, მისი და მის რჩენაზე პასუხისმგებელ პირთა რესურსებისა და შესაძლებლობების, აგრეთვე ბავშვის მიერ ან მისი სახელით ამ შედეგების მიღებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა მოსაზრების გათვალისწინებით.

მუხლი 27

1. მონაწილე სახელმწიფოები ცნობენ ყოველი ბავშვის უფლებას, უზრუნველყოფილი იყოს ცხოვრების ისეთი დონით, რომელიც აუცილებელია მისი ფიზიკური, გონებრივი, სულიერი, ზნეობრივი და სოციალური განვითარებისათვის.

2. მშობელს (მშობლებს) ან ბავშვის სხვა აღმზრდელებს ეკისრებათ ძირითადი პასუხისმგებლობა, თავისი უნარისა და ფინანსური შესაძლებლობების ფარგლებში უზრუნველყონ ბავშვის განვითარებისათვის საჭირო ცხოვრების პირობები.

3. მონაწილე სახელმწიფოები, ეროვნული პირობების შესაბამისად და თავიანთი შესაძლებლობების ფარგლებში, აუცილებელ ზომებს იღებენ იმისათვის, რათა დახმარება გაუწიონ მშობლებსა და ბავშვთა აღმზრდელ სხვა პირებს ამ უფლების განხორციელებაში, აუცილებლობის შემთხვევაში მატერიალურად ეხმარებიან და თანადგომას უწევენ პროგრამებს, უწინარესად საკვებით, ტანსაცმლითა და საცხოვრებლით უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.

4. მონაწილე სახელმწიფოები ყველა აუცილებელ ზომას ახორციელებენ იმისათვის, რათა უზრუნველყონ მშობლების, ან ბავშვზე ფინანსურად პასუხისმგებელ სხვა პირთა მიერ ბავშვის რჩენის აღდგენა, როგორც მონაწილე სახელმწიფოს შიგნით, ისე მის საზღვრებს გარეთ. კერძოდ, თუ ბავშვზე ფინანსურად პასუხისმგებელი პირი და ბავშვი ცხოვრობენ სხვადასხვა სახელმწიფოში, მონაწილე სახელმწიფოები ხელს უწყობენ საერთაშორისო ხელშეკრულებებთან შეერთებას ან ასეთი ხელშეკრულებების დადებას, აგრეთვე სხვა შესაბამისი შეთანხმებების მიღწევას.

მუხლი 28

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ ბავშვს აქვს განათლების უფლება და თანაბარი შესაძლებლობების საფუძველზე ამ უფლების თანდათანობით

განხორციელების მიზნით ისინი, კერძოდ:

- ა) აწესებენ უფასო და სავალდებულო დაწყებით განათლებას;
 - ბ) ხელს უწყობენ როგორც ზოგადი, ისე პროფესიული საშუალო განათლების სხვადასხვა ფორმების განვითარებას, უზრუნველყოფენ ყველა ბავშვისათვის მათ ხელმისაწვდომობას და ღებულობენ ისეთ აუცილებელ ზომებს, როგორცაა უფასო განათლების შემოღება და აუცილებლობის შემთხვევაში ფინანსური დახმარების გაწევა;
 - გ) ყველა აუცილებელი საშუალების გამოყენებით უზრუნველყოფენ უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობას ყველასათვის თითოეულის უნარის შესატყვისად;
 - დ) უზრუნველყოფენ განათლებისა და პროფესიული მომზადების სფეროში ინფორმაციისა და მასალების ხელმისაწვდომობას ყველა ბავშვისათვის;
 - ე) ღებულობენ ზომებს სკოლებში რეგულარული დასწრების ხელშესაწყობად და სკოლიდან განთესილ მოსწავლეთა რიცხვის შესამცირებლად.
2. მონაწილე სახელმწიფოები ყველა აუცილებელ ზომას მიმართავენ, რათა უზრუნველყონ სასკოლო დისციპლინის დაცვა იმ მეთოდებით, რომლებიც ბავშვის ადამიანური ღირსების პატივისცემასა და წინამდებარე კონვენციას ეფუძნება.
3. მონაწილე სახელმწიფოები ახალისებენ და ავითარებენ საერთაშორისო თანამშრომლობას იმ საკითხებში, რომლებიც ეხება განათლებას, კერძოდ, მთელ მსოფლიოში უმეცრებისა და წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაციისა და სამეცნიერო-ტექნიკური ცოდნისა და სწავლების თანამედროვე მეთოდების მისაწვდომობის ხელშეწყობის მიზნით. ამასთან დაკავშირებით განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს განვითარებადი ქვეყნების საჭიროებებს.

მუხლი 29

1. მონაწილე სახელმწიფოები ეთანხმებიან იმას, რომ ბავშვის განათლება მიმართული უნდა იყოს:
- ა) ბავშვის პიროვნების, ნიჭის, გონებრივი და ფიზიკური უნარების სრული განვითარებისაკენ;
 - ბ) ბავშვისათვის ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებებისადმი, აგრეთვე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებაში განცხადებული პრინციპებისადმი პატივისცემის გაღვივებისაკენ;
 - გ) ბავშვისათვის თავისი მშობლებისადმი, თავისი კულტურული თვითმყოფადობის, ენის და ფასეულობების პატივისცემის ჩანერგვისაკენ; ბავშვის აღზრდისაკენ იმ ქვეყნის ეროვნული ფასეულობებისადმი პატივისცემის სულისკვეთებით, რომელშიც ის ცხოვრობს, ასევე იმ ქვეყნისა, საიდანაც იგი არის წარმოშობით; ბავშვის პატივისცემის გაღვივებისაკენ მისი საკუთარი ცივილიზაციისაგან განსხვავებული ცივილიზაციისადმი;
 - დ) თავისუფალ საზოგადოებაში ურთიერთგაგების, მშვიდობის,

შემწყნარებლობის, ქალისა და მამაკაცის, ყველა ხალხის, ეთნიკური, ეროვნული და რელიგიური ჯგუფების, მათ შორის მკვიდრი მოსახლეობის წარმომადგენელთა მიმართ თანასწორობისა და მეგობრობის სულისკვეთებით ბავშვის შეგნებული ცხოვრებისათვის მომზადებისაკენ;

ე) გარემოსადმი პატივისცემის სულისკვეთებით ბავშვის აღზრდისაკენ.

2. წინამდებარე ან 28-ე მუხლის არც ერთი ნაწილი არ ზღუდავს ცალკეული პირებისა და ორგანოების თავისუფლებას, შექმნან სასწავლო დაწესებულებები და უხელმძღვანელონ მათ წინამდებარე მუხლის პირველ პუნქტში მოცემული პრინციპების მუდმივი დაცვისა და იმ მოთხოვნის გათვალისწინებით, რომ ასეთ სასწავლო დაწესებულებებში მიღებული განათლება შეესაბამებოდეს სახელმწიფოს მიერ დადგენილ მინიმალურ ნორმებს.

მუხლი 30

იმ სახელმწიფოებში, სადაც არსებობენ ეთნიკური, რელიგიური ან ენობრივი უმცირესობები ან პირები, რომლებიც მკვიდრ მოსახლეობას მიეკუთვნებიან, ბავშვს, რომელიც ასეთ უმცირესობას ან მკვიდრ მოსახლეობას მიეკუთვნება, არ შეიძლება უარი ეთქვას უფლებაზე, რომ თავისი ჯგუფის სხვა წევრებთან ერთად ეზიაროს საკუთარ კულტურას, აღიაროს თავისი რელიგია და შეასრულოს მისი წეს-ჩვეულებები, აგრეთვე გამოიყენოს მშობლიური ენა.

მუხლი 31

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ ბავშვს გააჩნია დასვენებისა და თავისუფალი დროის ქონის უფლება, მისი ასაკისათვის შესაფერის თამაშობებსა და გასართობ ღონისძიებებში მონაწილეობის უფლება, აგრეთვე უფლება, თავისუფლად მონაწილეობდეს კულტურულ ცხოვრებაში, ეზიაროს ხელოვნებას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ და ახალისებენ ბავშვის უფლებას, ყოველმხრივი მონაწილეობა მიიღოს კულტურულ და შემოქმედებით ცხოვრებაში, ხელს უწყობენ მისთვის სათანადო და თანასწორი შესაძლებლობების შექმნას კულტურული და შემოქმედებითი საქმიანობისათვის, თავისუფალი დროით სარგებლობისა და დასვენებისათვის.

მუხლი 32

1. მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ ბავშვის უფლებას, დაცული იყოს ეკონომიკური ექსპლუატაციისა და ნებისმიერი ისეთი სამუშაოს შესრულებისაგან, რომელიც შეიძლება ემუქრებოდეს მის ჯანმრთელობას და ხელს უშლიდეს განათლების მიღებაში, ან ზიანს აყენებდეს მის ჯანმრთელობას, ფიზიკურ, გონებრივ, სულიერ, მორალურ და სოციალურ განვითარებას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები ღებულობენ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ და სოციალურ ზომებს, ატარებენ ღონისძიებებს განათლების სფეროში, რათა განხორციელდეს წინამდებარე მუხლი. ამ მიზნით, ხელმძღვანელობენ რა სხვა

საერთაშორისო დოკუმენტების შესაბამისი დებულებებით, მონაწილე სახელმწიფოები, კერძოდ:

- ა) ადგენენ სამუშაოზე მიღების მინიმალურ ასაკს ან მინიმალურ ასაკებს;
- ბ) განსაზღვრავენ სამუშაო დღის ხანგრძლივობასა და შრომის პირობებთან დაკავშირებულ აუცილებელ მოთხოვნებს;
- გ) ითვალისწინებენ სასჯელის შესაბამის სახეობებს ან სხვა სანქციებს წინამდებარე მუხლის ეფექტური განხორციელების უზრუნველსაყოფად.

მუხლი 33

მონაწილე სახელმწიფოები დებულობენ ყველა აუცილებელ ზომას, საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სოციალური ზომების ჩათვლით, აგრეთვე ღონისძიებებს განათლების სფეროში, რათა დაიცვან ბავშვები შესაბამისი საერთაშორისო ხელშეკრულებებით განსაზღვრული ნარკოტიკული საშუალებებისა და ფსიქოტროპული ნივთიერებების უკანონო ხმარებისაგან და არ დაუშვან ბავშვების გამოყენება ამ ნივთიერებათა კანონსაწინააღმდეგო წარმოებაში ან ვაჭრობაში.

მუხლი 34

მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულებას კისრულობენ, დაიცვან ბავშვი სექსუალური ექსპლუატაციის და სექსუალური ცდუნების ყველა ფორმისაგან. ამ მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები, კერძოდ, ორმხრივ და მრავალმხრივ ეროვნულ დონეებზე დებულობენ ყველა აუცილებელ ზომას, რათა თავიდან აიცილონ:

- ა) ბავშვის დაყოლიება ნებისმიერ უკანონო სექსუალურ ქმედებაზე ან ბავშვის იძულება, მონაწილეობდეს ასეთ ქმედებაში;
- ბ) ექსპლუატაციის მიზნით ბავშვის გამოყენება პროსტიტუციაში ან სხვა უკანონო სექსუალურ პრაქტიკაში;
- გ) ექსპლუატაციის მიზნით ბავშვის გამოყენება პორნოგრაფიასა და პორნოგრაფიულ მასალებში.

მუხლი 35

მონაწილე სახელმწიფოები ეროვნულ, ორმხრივ და მრავალმხრივ დონეებზე დებულობენ ყველა აუცილებელ ზომას, რათა თავიდან აიცილონ ბავშვთა მოტაცება, ბავშვებით ვაჭრობა ან მათი კონტრაბანდა ნებისმიერი მიზნებით და ნებისმიერი ფორმით.

მუხლი 36

მონაწილე სახელმწიფოები ბავშვს იცავენ ექსპლუატაციის ყველა სხვა ფორმისაგან, რომელიც ზიანს აყენებს ბავშვის კეთილდღეობის ნებისმიერ ასპექტს.

მუხლი 37

მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ:

- ა) არც ერთი ბავშვი არ იყოს წამების, საერთოდ, სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობის ან სასჯელის მსხვერპლი. არც სიკვდილით დასჯა, არც მუდმივი პატიმრობა, რომელიც არ ითვალისწინებს განთავისუფლების შესაძლებლობას, არ შეიძლება შეეფარდოს 18 წლამდე ასაკის პირთა მიერ ჩადენილ დანაშაულებებს;
- ბ) არც ერთ ბავშვს არ უნდა აღეკვეთოს თავისუფლება უკანონოდ ან თვითნებურად. ბავშვის დაპატიმრება, დაკავება ან ციხეში მოთავსება ხორციელდება კანონის თანახმად და განიხილება, როგორც მხოლოდ უკიდურესი ზომა რაც შეიძლება ნაკლები პერიოდის განმავლობაში.
- გ) ყოველ თავისუფლებააღკვეთილ ბავშვს ეპყრობოდნენ ჰუმანურად და პიროვნების განუყრელი ღირსების პატივისცემით, ისე, რომ გათვალისწინებული იყოს მისი ასაკის პირთა მოთხოვნილებები. კერძოდ, ყოველი თავისუფლებააღკვეთილი ბავშვი უნდა განცალკევდეს უფროსებისაგან, თუ არ მიიჩნევა, რომ ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტი ინტერესებისათვის ამის გაკეთება არ არის საჭირო; ბავშვს ჰქონდეს უფლება, კავშირი იქონიოს თავის ოჯახთან მიმოწერის ან შეხვედრების ფორმით, განსაკუთრებულ გარემოებათა გამოკლებით;
- დ) ყოველ თავისუფლებააღკვეთილ ბავშვს ჰქონდეს უფლება, დაუყონებლივ მიიღოს სამართლებრივი და სხვა შესაბამისი დახმარება, აგრეთვე უფლება, გააპროტესტოს მისი თავისუფლების აღკვეთის კანონიერება სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს წინაშე და რომ მათ დაუყონებლივ გამოიტანონ გადაწყვეტილება ნებისმიერი ასეთი პროცესუალური ქმედების თაობაზე.

მუხლი 38

1. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულიებას იღებენ, პატივი სცენ შეიარაღებული კონფლიქტების დროს მათ მიმართ ძალის მქონე საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის ბავშვებთან დაკავშირებულ ნორმებს და უზრუნველყონ მათი დაცვა.
2. მონაწილე სახელმწიფოები იღებენ ყველა შესაძლო ზომას, რათა უზრუნველყონ, რომ 15 წელს მიუღწეველი პირები პირდაპირ არ მონაწილეობდნენ სამხედრო მოქმედებებში.
3. მონაწილე სახელმწიფოები თავს იკავებენ თავიანთ შეიარაღებულ ძალებში ყველა იმ პირის გაწვევისაგან, რომელთაც არ მიუღწევიათ 15 წლის ასაკისათვის. 15 წელს გადაცილებულ იმ პირთა გაწვევისას, რომელთაც ჯერ არ შესრულებიათ 18 წელი, მონაწილე სახელმწიფოები ცდილობენ შეარჩიონ უფრო ასაკოვანი პირები.
4. შეიარაღებული კონფლიქტების დროს სამოქალაქო მოსახლეობის დაცვასთან დაკავშირებული საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის წინაშე თავისი

ვალდებულებების შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები მოვალენი არიან მიიღონ ყველა აუცილებელი ზომა შეიარაღებულ კონფლიქტებში მოხვედრილ ბავშვთა დაცვისა და მოვლა-პატრონობის უზრუნველსაყოფად.

მუხლი 39

მონაწილე სახელმწიფოები ყველა ზომას იღებენ, რათა ხელი შეუწყონ იმ ბავშვის ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ გაჯანსაღებას და სოციალურ რეინტეგრაციას, რომელიც ნებისმიერი სახის უგულვებელყოფის, ექსპლუატაციის ან ბოროტად გამოყენების, წამების, სასტიკი, არაადამიანური და ღირსების შემლახველი მოპყრობის, სასჯელის ან შეიარაღებული კონფლიქტის მსხვერპლია. ასეთი გაჯანსაღება და რეინტეგრაცია უნდა ხორციელდებოდეს ბავშვის ჯანმრთელობის, საკუთარი თავის პატივისცემისა და ღირსების გრძნობის შენარჩუნების უზრუნველყოფის პირობებში.

მუხლი 40

1. მონაწილე სახელმწიფოები ცნობენ ყოველი ბავშვის უფლებას, რომელმაც, როგორც თვლიან, დაარღვია სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ბრალად ედება მისი დარღვევა ან აღიარებულია მის დამრღვევად, რომ მისდამი მოპყრობა ხელს უწყობდეს მისი ღირსებისა და საკუთარი მნიშვნელოვნების გრძნობის განვითარებას, განუმტკიცებდეს მას ადამიანის უფლებებისადმი და სხვათა ძირითადი თავისუფლებებისადმი პატივისცემას, ითვალისწინებდეს ბავშვის ასაკს და მისი რეინტეგრაციის, საზოგადოებაში მის მიერ სასარგებლო როლის შესრულებისათვის ხელშეწყობის სასურველობას.

2. ამ მიზნით და საერთაშორისო დოკუმენტების შესაბამისი დებულებების გათვალისწინებით მონაწილე სახელმწიფოები, კერძოდ, უზრუნველყოფენ, რომ:

ა) არც ერთი ბავშვი არ ითვლებოდეს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის დამრღვევად, მას ბრალად არ დაედოს მისი დარღვევა და ის არ იქნეს აღიარებული დამნაშავედ იმ ქმედების ან არქმედების მიზეზით, რომლებიც მათი ჩადენის დროს არ იყო აკრძალული ეროვნული ან საერთაშორისო სამართლით;

ბ) ყოველ ბავშვს, რომელმაც, როგორც თვლიან, დაარღვია სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ან ბრალი ედება მის დარღვევაში, ჰქონდეს, სულ ცოტა, შემდეგი გარანტიები:

I) უდანაშაულობის პრეზუმპცია, სანამ მისი დანაშაული არ იქნება დამტკიცებული კანონის შესაბამისად;

II) მისი დაუყოვნებელი და უშუალო ინფორმირება - აუცილებლობის შემთხვევაში კი ინფორმირება მშობლების ან კანონიერი მეურვეების მეშვეობით - მისთვის წაყენებული ბრალდების შესახებ და სამართლებრივი ან სხვა აუცილებელი დახმარების მიღება თავისი დაცვის მომზადებისა და განხორციელებისათვის;

III) კომპეტენტური, დამოუკიდებელი ან მიუკერძოებელი ორგანოს ან

სასამართლო ორგანოს მიერ სამართლიანი განხილვის შედეგად განსახილველ საკითხზე დაუყოვნებელი გადაწყვეტილების მიღება კანონის თანახმად, ადვოკატის ან სხვა შესაბამისი პირის თანდასწრებით და, თუკი ეს არ ეწინააღმდეგება ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტ ინტერესებს, მისი ასაკის ან მისი მშობლების ან კანონიერი მეურვეების მდგომარეობის გათვალისწინებით;

IV) იმისაკენ მიმართული ძალდატანებისაგან თავისუფლება, რომ ბავშვმა მოწმის სახით მისცეს ჩვენება ან აღიაროს დანაშაული; ბრალდების მოწმეთა ჩვენებების შესწავლა ან დამოუკიდებლად, ან სხვა პირთა დახმარებით და დაცვის მოწმეთა თანასწორუფლებიანი მონაწილეობისა და მათი ჩვენებების შესწავლის უზრუნველყოფა;

V) თუ ითვლება, რომ ბავშვმა დაარღვია სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ზემდგომი კომპეტენტური, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს ან სასამართლო ორგანოს მიერ კანონის თანახმად შესაბამისი გადაწყვეტილების და მასთან დაკავშირებით მიღებული ნებისმიერი ღონისძიების ხელახალი განხილვა;

VI) თარჯიმნის უფასო დახმარება, თუ ბავშვს არ ესმის გამოყენებული ენა ან ვერ ლაპარაკობს ამ ენაზე;

VII) მისი პირადი ცხოვრების სრული პატივისცემა საქმის გარჩევის ყველა სტადიაზე.

3. მონაწილე სახელმწიფოები ცდილობენ ხელი შეუწყონ იმ ბავშვებთან უშუალო დამოკიდებულების მქონე კანონების, პროცედურების, ორგანოებისა და დაწესებულებების ჩამოყალიბებას, რომლებმაც, როგორც ითვლება, დაარღვიეს სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ბრალად ედებათ მისი დარღვევა ან აღიარებული არიან მის დამრღვევებად და, კერძოდ:

ა) მინიმალური ასაკის დადგენას, რომლის მიღწევამდეც, როგორც ითვლება, ბავშვებს არა აქვთ სისხლის სამართლის კანონმდებლობის დარღვევის უნარი;

ბ) როცა ეს აუცილებელი და სასურველია, ასეთი ბავშვების მიმართ ზომების მიღებას სასამართლო განხილვის გარეშე, ადამიანის უფლებათა და სამართლებრივი გარანტიების სრული დაცვით;

4. აუცილებელია ისეთი სხვადასხვაგვარი ღონისძიებები, როგორცაა მოვლა, მეურვეობისა და მეთვალყურეობის დებულება, საკონსულტაციო მომსახურება, გამოსაცდელი ვადის დანიშვნა, აღზრდა, სწავლებისა და პროფესიული მომზადების პროგრამები და მოვლის ისეთი ფორმები, რომლებიც დაწესებულებებში მოვლას შეიძლება შეენაცვლოს. ამ ღონისძიებათა მიზანია ბავშვისადმი იმგვარი მოპყრობის უზრუნველყოფა, როგორც შეესაბამება ბავშვის კეთილდღეობის ინტერესებს, აგრეთვე მის მდგომარეობას და დანაშაულის ხასიათს.

მუხლი 41

წინამდებარე კონვენცია არ აბრკოლებს იმგვარ დებულებათა განხორციელებას, რომლებიც ყველაზე მეტად უწყობს ხელს ბავშვის უფლებათა რეალიზაციას და

შეიძლება დაფიქსირებული იყოს:

ა) მონაწილე სახელმწიფოს კანონში;

ან

ბ) მოცემული სახელმწიფოს მიმართ მოქმედი საერთაშორისო სამართლის ნორმებში.

ნაწილი II

მუხლი 42

მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულიებას იღებენ, სათანადო და ქმედითი საშუალებების გამოყენებით ფართო ინფორმაცია მიაწოდონ როგორც მოზრდილებს, ასევე ბავშვებს კონვენციის პრინციპებისა და დებულებების თაობაზე.

მუხლი 43

1. მონაწილე სახელმწიფოების მიერ წინამდებარე კონვენციის შესაბამისად აღებული ვალდებულებების შესრულებაში მიღწეული პროგრესის განხილვის მიზნით ფუძნდება ბავშვის უფლებების კომიტეტი, რომელიც ასრულებს ქვემოთ მითითებულ ფუნქციებს.

2. კომიტეტი შედგება ათი ექსპერტისაგან, რომლებსაც აქვთ მაღალი ზნეობრივი თვისებები და კომპეტენტურად არიან აღიარებულნი წინამდებარე კონვენციით მოცულ

სფეროში. კომიტეტის წევრებს ირჩევენ მონაწილე სახელმწიფოები თავიანთ მოქალაქეთა შორის და ისინი წარმოდგენილნი არიან დამოუკიდებელ პიროვნებათა სტატუსით, ამასთან, ყურადღება მახვილდება სამართლიან გეოგრაფიულ განაწილებაზე, აგრეთვე ძირითად სამართლებრივ სისტემებზე.

3. კომიტეტის წევრები აირჩევიან მონაწილე სახელმწიფოების მიერ წამოყენებულ, სიაში შეტანილ პირთაგან ფარული კენჭისყრით. ყოველ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია წამოაყენოს ერთი პირი თავისი მოქალაქეებიდან.

4. კომიტეტში პირველი არჩევნები ტარდება წინამდებარე კონვენციის ძალაში შესვლიდან არაუგვიანეს ექვსი თვისა, შემდგომ კი - ორ წელიწადში ერთხელ. ყოველ არჩევნებამდე ოთხი თვით ადრე მაინც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი მონაწილე სახელმწიფოებს მიმართავს წერილით და სთავაზობს მათ წამოაყენონ თავიანთი კანდიდატურები ორი თვის ვადაში. შემდეგ გენერალური მდივანი ანბანის რიგის მიხედვით ადგენს ამგვარად დასახელებული ყველა კანდიდატის სიას, მიუთითებს რა მონაწილე სახელმწიფოებს, რომლებმაც წამოაყენეს ეს პირები, და ამ სიას წარუდგენს წინამდებარე კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოებს.

5. არჩევნები ტარდება მონაწილე სახელმწიფოთა თათბირზე, რომელიც მოიწვევა გენერალური მდივნის მიერ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ცენტრალურ დაწესებულებებში. ამ თათბირზე, სადაც მონაწილე სახელმწიფოთა ორი

მესამედი ქმნის ქვორუმს, კომიტეტის შემადგენლობაში არჩეულად ჩაითვლებიან ის კანდიდატები, რომლებიც მიიღებენ დამსწრე და ხმის მიცემაში მონაწილე სახელმწიფოთა წარმომადგენლების ხმათა აბსოლუტურ უმრავლესობას.

6. კომიტეტის წევრები აირჩევიან ოთხწლიანი ვადით. მათ აქვთ უფლება, ხელახლა იქნენ არჩეული მათი კანდიდატურების განმეორებით დასახელების შემთხვევაში. პირველ არჩევნებში არჩეული ხუთი წევრის უფლებამოსილების ვადა მთავრდება ორწლიანი პერიოდის ბოლოს; პირველი არჩევნებისთანავე ამ ხუთ წევრს წილისყრით განსაზღვრავს თათბირის თავმჯდომარე.

7. კომიტეტის რომელიმე წევრის სიკვდილის ან გადადგომის შემთხვევაში, ან თუ მას რაიმე მიზეზით აღარ შეუძლია შეასრულოს კომიტეტის წევრის მოვალეობები, ამ წევრის წამომყენებელი მონაწილე სახელმწიფო თავის მოქალაქეთაგან დარჩენილი ვადისათვის ნიშნავს სხვა ექსპერტს, კომიტეტის მიერ მისი მოწონების შემთხვევაში.

8. კომიტეტი ადგენს პროცედურის საკუთარ წესებს.

9. კომიტეტი თავის თანამდებობის პირებს ირჩევს ორი წლის ვადით.

10. კომიტეტის სესიები, როგორც წესი, ტარდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ცენტრალურ დაწესებულებებში ან კომიტეტის მიერ განსაზღვრულ ნებისმიერ სხვა შესაფერის ადგილას. კომიტეტი, როგორც წესი, თავის სესიებს ატარებს ყოველწლიურად. კომიტეტის სესიების ხანგრძლივობა განისაზღვრება და აუცილებლობის შემთხვევაში იცვლება წინამდებარე კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოთა თათბირზე გენერალური ასამბლეის თანხმობით.

11. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი გამოყოფს აუცილებელ პერსონალსა და მატერიალურ საშუალებებს, რათა კომიტეტმა, წინამდებარე კონვენციის შესაბამისად, ეფექტურად განახორციელოს თავისი ფუნქციები.

12. წინამდებარე კონვენციის შესაბამისად დაფუძნებული კომიტეტის წევრები გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სახსრებიდან ღებულობენ გენერალური ასამბლეის მიერ დაწესებულ ანაზღაურებას გენერალური ასამბლეის მიერ დადგენილი წესითა და პირობებით.

მუხლი 44

1. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულიებას იღებენ, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნის მეშვეობით კომიტეტს წარუდგინონ მოხსენებები მათ მიერ მიღებული ზომების შესახებ კონვენციით განმტკიცებულ უფლებათა დამკვიდრებისა და ამ სფეროში მიღწეულ პროგრესთან დაკავშირებით:

ა) მონაწილე სახელმწიფოსათვის კონვენციის ძალაში შესვლიდან ორი წლის ვადაში;

ბ) ყოველ მომდევნო ხუთ წელიწადში;

2. წინამდებარე მუხლის მიხედვით წარდგენილ მოხსენებებში მითითებულია

ფაქტორები და სირთულეები, თუკი ასეთი არსებობს, რომლებიც ზემოქმედებს ამ კონვენციის ვალდებულებათა შესრულების ხარისხზე. მოხსენებები აგრეთვე შეიცავს საკმარის ინფორმაციას იმისათვის, რათა კომიტეტისათვის სრულიად გასაგები იყოს, როგორ მოქმედებს კონვენცია მოცემულ ქვეყანაში.

3. მონაწილე სახელმწიფოს, რომელიც კომიტეტს წარუდგენს ყოვლისმომცველ პირველად მოხსენებას, არ სჭირდება წინამდებარე მუხლის 1ბ პუნქტის მიხედვით წარდგენილ შემდგომ მოხსენებებში გაიმეოროს ადრე გადმოცემული ძირითადი ინფორმაცია.

4. კომიტეტს შეუძლია მონაწილე სახელმწიფოს მოსთხოვოს დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც ეხება წინამდებარე კონვენციის განხორციელებას.

5. მოხსენებები კომიტეტის საქმიანობის შესახებ ეკონომიკური და სოციალური საბჭოს მეშვეობით ორ წელიწადში ერთხელ წარედგინება გენერალურ ასამბლეას.

6. მონაწილე სახელმწიფოები საკუთარ ქვეყნებში უზრუნველყოფენ თავიანთი მოხსენებების ფართო საჯაროობას.

მუხლი 45

კონვენციის განხორციელებისათვის ეფექტური ხელშეწყობისა და წინამდებარე კონვენციით მოცულ სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის წახალისების მიზნით:

ა) სპეციალიზებულ დაწესებულებებს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სხვა ორგანოებს უფლება აქვთ წარმოდგენილნი იყვნენ წინამდებარე კონვენციის ისეთი დებულებების განხორციელების შესახებ საკითხთა განხილვაში, რომლებიც მათ უფლებამოსილებაში შედის. მიზანშეწონილად მიჩნევის შემთხვევაში კომიტეტს შეუძლია სპეციალიზებულ დაწესებულებებს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდსა და სხვა კომპეტენტურ ორგანოებს შესთავაზოს, წარმოადგინონ ექსპერტთა დასკვნა კონვენციის განხორციელების თაობაზე იმ სფეროებში, რომლებიც შედის მათი შესაბამისი უფლებამოსილების ფარგლებში. კომიტეტს შეუძლია სპეციალიზებულ დაწესებულებებს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდსა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სხვა ორგანოებს სთხოვოს, წარმოადგინონ მოხსენებები კონვენციის განხორციელების შესახებ იმ დარგებში, რომლებიც მათი საქმიანობის სფეროში შედის;

ბ) მიზანშეწონილად მიჩნევის შემთხვევაში კომიტეტი სპეციალიზებულ დაწესებულებებში, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდსა და სხვა კომპეტენტურ ორგანოებში გადაგზავნის მონაწილე სახელმწიფოების ნებისმიერ მოხსენებას, რომელიც შეიცავს თხოვნას ტექნიკური კონსულტაციის ან დახმარების შესახებ, ან მიუთითებს მის საჭიროებაზე, აგრეთვე კომიტეტის შენიშვნებსა და წინადადებებს მსგავსი თხოვნისა და მითითებების თაობაზე.

გ) კომიტეტს შეუძლია რეკომენდაცია გაუწიოს გენერალურ ასამბლეას, წინადადება მისცეს გენერალურ მდივანს, რათა მან ასამბლეის სახელით ჩაატაროს კვლევა ცალკული საკითხების შესასწავლად, რომლებიც ბავშვთა

უფლებებს ეხება.

დ) კომიტეტს შეუძლია წარადგინოს წინამდებარე კონვენციის 44-ე და 45-ე მუხლების შესაბამისად მიღებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობილი ზოგადი ხასიათის წინადადებები და რეკომენდაციები. ასეთი ზოგადი ხასიათის წინადადებები და რეკომენდაციები ეგზავნება ნებისმიერ დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოს და ეცნობება გენერალურ ასამბლეას მონაწილე სახელმწიფოთა შენიშვნებთან ერთად, თუკი ასეთი რამ არსებობს.

ნაწილი III.

მუხლი 46.

წინამდებარე კონვენცია ღიაა ყველა სახელმწიფოს მიერ ხელმოსაწერად.

მუხლი 47

წინამდებარე კონვენცია ექვემდებარება რატიფიკაციას. სარატიფიკაციო სიგელები შესანახად ბარდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს.

მუხლი 48.

წინამდებარე კონვენცია ღიაა მასთან ნებისმიერი სახელმწიფოს შეერთებისათვის. დოკუმენტები შეერთების შესახებ ბარდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს.

მუხლი 49.

1. წინამდებარე კონვენცია ძალაში შედის გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის მეოცე სარატიფიკაციო სიგელის ან შეერთების შესახებ დოკუმენტის შესანახად ჩაბარებიდან ოცდამეათე დღეს.

2. ყოველი სახელმწიფოსათვის, რომელიც წინამდებარე კონვენციის რატიფიცირებას მოახდენს ან მას შეუერთდება მეოცე სარატიფიკაციო სიგელის ან შეერთების შესახებ დოკუმენტის შესანახად ჩაბარების შემდეგ, წინამდებარე კონვენცია ძალაში შედის ასეთი სახელმწიფოს მიერ მისი სარატიფიკაციო სიგელის ან შეერთების შესახებ დოკუმენტის შესანახად ჩაბარებიდან ოცდამეათე დღეს.

მუხლი 50.

1. ნებისმიერ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია შესწორების შეთავაზება და წარდგენა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის. ამის შემდეგ გენერალური მდივანი შესწორებას წარუდგენს მონაწილე სახელმწიფოებს თხოვნით - მიუთითონ, მხარს უჭერენ თუ არა ამ წინადადების განსახილველად და კენჭის საყრელად მონაწილე სახელმწიფოების კონფერენციის მოწვევას. თუ ასეთი შეტყობინების მიღებიდან ოთხი თვის განმავლობაში მონაწილე სახელმწიფოების თუნდაც ერთი მესამედი მაინც მხარს დაუჭერს ასეთ

კონფერენციას, გენერალური მდივანი იწვევს ამ კონფერენციას გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ეგიდით. ამ კონფერენციაზე დამსწრე და კენჭისყრაში მონაწილე სახელმწიფოთა უმრავლესობის მიერ მიღებული შესწორება დასამტკიცებლად წარედგინება გენერალურ ასამბლეას.

2. წინამდებარე მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად მიღებული შესწორება ძალაში შედის გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის მიერ მისი დამტკიცებისა და მონაწილე სახელმწიფოთა ორი მესამედის მომცველი უმრავლესობის მიერ მისი მიღების შემდეგ.

3. შესწორება ძალაში შესვლისთანავე ხდება სავალდებულო იმ მონაწილე სახელმწიფოებისათვის, რომლებმაც იგი მიიღეს, სხვა მონაწილე სახელმწიფოებისათვის კი სავალდებულო რჩება წინამდებარე კონვენციის დებულებები და ნებისმიერი წინა შესწორება, რომელიც მათ მიერ არის მიღებული.

მუხლი 51.

1. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ღებულობს და ყველა სახელმწიფოს უგზავნის რატიფიკაციის ან შეერთების მომენტში სახელმწიფოს მიერ გაკეთებული შენიშვნების ტექსტს.

2. არ დაიშვება შენიშვნა, რომელიც შეუთავსებელია წინამდებარე კონვენციის მიზნებთან და ამოცანებთან.

3. შენიშვნების მოხსნა შესაძლებელია ნებისმიერ დროს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის შესაბამისი შეტყობინების გაგზავნის გზით, რომელიც შემდეგ ამის თაობაზე აცნობებს ყველა სახელმწიფოს. ასეთი შეტყობინება ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ მისი მიღების დღიდან.

მუხლი 52.

ნებისმიერ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია წინამდებარე კონვენციის დენონსირება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის წერილობითი შეტყობინების გაგზავნის გზით. დენონსირება ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ შეტყობინების მიღებიდან ერთი წლის გასვლის შემდეგ.

მუხლი 53.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი ინიშნება წინამდებარე კონვენციის დეპოზიტარად.

მუხლი 54.

წინამდებარე კონვენციის დედანი, რომლის ინგლისური, არაბული, ესპანური, ჩინური, რუსული და ფრანგული ტექსტები თანაბრად ავთენტიკურია, შესაძლებელია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს.

რის დასამოწმებლადაც ქვემოთ ხელისმომწერნი, თავიანთი შესაბამისი მთავრობების მიერ სათანადო რწმუნებით აღჭურვილი სრულუფლებიანი წარმომადგენლები, ხელს აწერენ წინამდებარე კონვენციას.

**gaero-s minimal uri standartul i wesebi
arasrul wl ovanTa mimarT marTI msaj ul ebis
ganxorciel ebis Sesaxeb***

(pekinuri wesebi-)

nawil i pirvel i
zogadi principi pebi

1. ZiriTadi miznebi

1.1 wevri saxel mwifoebi Seecdebian saTanado zogadi interesis Sesabamisad, xel i Seuwyon arasrul wl ovanisa da misi oj axis keTil dReobas.

1.2 wevri saxel mwifoebi Zal isxmevas ar daiSureben, raTa ganaviTaron pirobebi, roml ebic uzrunvel yofs arasrul wl ovanis Sinaarsian arsebobas sazogadoebaSi; aseve cxovrebis im periodSi, rodesac igi [arasrul wl ovan] yvel aze metadaa mgrZnobiare devianturi qmedebis mimarT, xel s Seuwyobs pirad ganviTarebas da ganaTlebas, romelic SeZlebisdagvarad damoukidebel ia danaSaul isa da saarTal darRvevisagan.

1.3 saTanado yuradReba unda daeTmos konkretul RonisZiebebs, rac aseve moicavs yvel a SesaZlo resursis, maT Soris oj axis, moxal iseebisa da sxva sazogadoebrivi jgufebis, aseve skol ebisa da sxva sazogadoebrivi institutebis mobilizacias arasrul wl ovanTa keTil dReobis xel Sewyobis mizniT, raTa Semcirdekanonis gamoyeebis aucil ebl oba da samarTal damrRvevi arasrul wl ovanis mimarT mopyroba iyos efeqturi, samarTliani da humanuri.

* miRebul ia general uri asambleis 1985 wl is 29 noembris 40/33 rezoluciiT.

1.4 arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba unda iTvl ebodes TiToeul i saxel mwifos erovnul i ganviTarebis ganuyofel nawil ad da iyos yvel a arasrul wl ovanisaTvis social uri marTI msaj ul ebis yovl ismomcvel CarCoSi, rac erTdroul ad xel s Seuwyobs axal gazrdebis dacvas da sazogadoebaSi marTI wesrigis SenarCunebas.

1.5 es wesebi ganxorciel deba TiToeul wevr saxel mwifoSi arsebul i ekonomikuri, social uri da kul turul i pirobebis konteqtsis Sesabamisad.

1.6 arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba unda viTardebodes sistematurad da moxdes koordinireba saTanado samsaxurebSi CarTul i personal is kompetenciis, maTi meTodebis, midgomisa da mosazrebis gaumj obesebisa da SenarCunebis mizni T.

komentari

farTo ZiriTadi miznebi Seexeba mTI ian social ur pol itikas da mimarTul ia arasrul wovanTa keTil dReobis maqsimal urad xel Sewyobisaken, rac Seamcirebs arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis gamoyenebis aucil ebl obas da Sesabamisad Seamcirebs zians, rac SeiZl eba gamoiwvios [marTI msaj ul ebis] gamoyenebam. axal gazrdebis mimarT mzrunvel obiTi RonisZiebebi sanam samarTal darRveva daiwyeba aris [am] wesebis gamoyenebis Tavidan acil ebisaTvis aucil ebel i wina piroba pol itikis doneze. 1.1-dan 1.3-mde wesebi miuTitebs, Tu ra mniSvnel ovan rol s asrul ebs arasrul wl ovanebze mimarTul i qmediTi social uri pol itika, *inter alia*, arasrul wl ovanTa danaSaul isa da samarTal darRvevebis Tavidan acil ebaSi. wesi 1.4 gansazRvravs, rom arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba aris arasrul wl ovanTaTvis social uri samarTI ianobis ganuyofel i nawil i, xol o wesi 1.6 miuTitebs arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis mudmivi gaumj obesebis aucil ebl obaze, rac ar unda CamorCebodes arasrul wl ovanTaTvis progresul i social uri pol itikis ganviTarebas da yovel Tvis iTval iswinebdes momsaxure personal is mudmivi gaumj obesebis aucil ebl obas. 1.5 wesi iTval iswinebs wevr saxel mwifoebSi arsebul mdgomareobas, risi Sedegic aris konkretul i wesis gansxvavebul i impl ementacia sxvadasxva saxel mwifoSi.

2. wesebisa da gamoyenebul i ganmartebebis fargl ebi

2.1 Semdegi miniml uri wesebi gamoiyeneba arasrul wl ovani samarTal damrRvevebis mimarT miukerZoebi ad, rime gansxvavebis gareSe, magal iTad rasis, feris, sqesis, enis, religiis, politikuri an sxva Sexedul ebebis, erovnul i an social uri warmoSobis, qonebis, dabadebiTi an sxva statusis niSniT.

2.2 am wesebis miznebisatvis wevri saxel mwi foebi gamoiyeneben Semdeg ganmartebes imgharad, rom Seesabamebodes maT samarTI ebriv sistemebisa da koncefciebs:

(a) arasrul wl ovani aris bavSvi an axal gazrda adamaini, roml is mimarT arsebul saarTI ebriv sistemaSi SeiZl eba gamoiyenebodes srul wl ovanisagan gansxvavebul i wesebi danaSaul is cadenis dros;

(b) samarTal darRveva aris nebismieri qmedeba (moqmedeba an umoqmedoba), romel ic dasj adia arsebul samarTI ebriv sistemaSi.

(g) arasrul wl ovani samarTal damrRvevi aris bavSvi an axal gazrda adamiani, romel ic eWvmitanilia samarTal darRvevis CadenaSi an romel mac, rogorc dadasturda, Caidina samarTal darRveva.

2.3 yovel i erovnul i iurisdicciis fargl ebSi unda moaxmaron saTanado Zal isxmeva, raTa miRebul iqnes kanonebis, wesebisa da debul ebebis paketi, roml ebic exeba arasrul wl ovan samarTal damrRvevebs, agreTve im institutebsa da organoebis, visac akisriaT arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis ganxorciel eba, da miznad isaxavs:

(a) daakmayofil os arasrul wl ovan samarTal damrRvevTa sxvadasxva moTxovna maTi ZiriTadi ufl ebebis dacvisas;

(b) daakmayofil os sazogadoebis moTxovnebi;

(g) moaxdinos am wesebis ganxorciel eba ganuxrel ad da samarTI ianad.

komentari

standartul i minimal uri wesebi mizanimarTul adaa (ganzrax) formul irebul i imvarad, rom SeiZl ebodes misi gamoyeneba gansxvavebul samarTI ebriv sistemebSi da amasTanave Camoayal ibos minimal uri standartebi arasrul wl ovani samarTal darRvevebis mopyrobis Sesaxeb arasrul wl ovanis nebismieri ganmartebisa da arasrul wl ovani samarTal damrRvevebis Sesaxeb arsebul i nebismieri samarTI ebrivi sistemis pirobebSi. wesebi yovel Tvis unda gamoiyenebodes miukerZoebl ad da raime gansxvavebis gareSe. swored amitom wesi 2.1. yuradRebas amaxvil ebs imis saWiroebaze, rom wesebi yovl Tvis gamoiyenebodes miukerZoebl ad da yovel gvare gansxvavebis gareSe. es wesi imeorebs bavSvTa ufl ebobis Sesaxeb dekl araciis me-2 princips. wesi 2.2 ganmartavs "arasrul wl ovansa" da "samarTal darRvevas", rogorc "arasrul wl ovani samarTal damrRvevis" cnebis Semadgenel nawil ebs, roml ebic [arasrul wl ovani samarTal damrRvevis] arian am wesebis ZiriTadi subieqti (Tumca aseve ixil eT wesebi 3 da 4). unda aRiniSnos, rom asakobrivi zRvari damokidebul ia, rac aSkaradaa miTiTebul i, TiToeul samarTI ebriv sistemaze, rac srul ad iTval iswinebs wevri saxel mwifoebis ekonomikur, social ur, politikur, kul turul da samarTI ebriv sistemebis. amis Sedegad, "arasrul wovanis" cneba moicavs farTo asakobrivi speqtrs 7-dan 18 wl amde an zemoT. aseTi mraval erovneba gansxvavebul i samarTI ebrivi sistemebis ganuyofel i nawil ia da ar amcirebs stanartul i minimal uri wesebis gavl enas. wesi 2.3 Seexeba specifiuri erovnul i kanondebl obis arsebobis aucil ebl obas, raTa moxdes standartul i minimal uri wesebis optmal uri gamoyeneba rogorc samarTI ebrivad, ise pratikul ad.

3. wesebis gamoyenebis sferos gafarToeba

3.1 wesebis saTanado debul ebebi gamoiyeneba ara mxol od arsrul wl ovani saarTal damrRvevebis mimarT, aramed im arasrul wl ovanta mimarTac, romel Ta winaarmdog SeiZl eba aRizras sixl is samarTI ebrivi devna konkretul i

qmedebisaTvis, Tu es ukanasknel i ar iqneboda dasj adi srul wl ovanis mier Cadenis SemTxvevaSi.

3.2 Zal isxmeva unda iyos mimarTul i imisken, rom wesebSi Camoyal ibebeul i pricnipebi gavr cel des yvel a arasrul wl ovanze, romel Ta mimarT mimdinareobs social uri uzrunvel yofisa da meurveobis sakiTxebze procesi.

3.3 Zal isxmeva aseve mimarTul i unda iyos imisken, rom wesebSi Camoyal ibeul i principebi gamoiyenebodes axal gazrda srul wl ovani damnaSaveebis mimarT.

komentari

me-3 wesis Tanaxmad, standartul i minimal uri wesebiT gaTval iswinebul i dacva vrcel deba aarasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebazec, raTa moicvas:

(a) e.w. "statusidan gamomdinare samarTal darRvebs", romel Tac iTval iswinebs sxvadasxva erovnul i samarTI ebrivi sistema, sadac samarTal darRvevad miCneul i qmedebaTa raodenoba ufro maRal ia arasrul wovanebisaTvis, vidre srul wl ovanTaTvis (magal iTad, skol is gacdena, skol isa da oj axisaTvis daumorCil ebl oba, saj arod daTrba da a.S.) (wesi 3.1);

(b). arasrul wovanis mimarT social uri uzrunvel yofisa da meurveobis process (wesi 3.2);

(g) process, romel Sic CarTul ia axal gazrda srul wl ovani samarTal damrRvevi, rac ra Tqma unda, damokidebul ia asakobriv zRvarze (wesi 3.3).

wesebis gamoyenebis sferos gafarToeba am sam sferoSi gamarTI ebul i unda iyos. wesi 3.1. iTval iswinebs minimal ur garantias am sferoebSi, xol o wesi 3.2. CaiTvl eba sasurvel nabij ad, romel ic mimarTul i iqneba ufro samarTI iani, Tanaswori da humanuri marTI msaj ul ebisaken yvel a arasrul wl ovanisaTvis, roml is qmedeba winaaRmdogobaSi modis kanonTan.

4. sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis asaki

4.1 im samarTI ebriv sistemebSi, roml ebic aRiarebs arasrul wl ovanTa sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis asakis cnebas, aseTi asakis qveda zRvari ar unda dadgindes Zal ian adreul asakSi emociuri, gonebrivi da intel eqtual uri mowiful obis faqtis gaTval iswinebiT.

komentari

sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis qeda zRvari Zal ian gansxvavdeba istoriisa da kul turis gaTval iswinebiT. Tanamedrove midgoma iqneba, bavSvi moqmedebs Tu ara sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis moral uri da fsiqol ogiuri komponentebis Sesabamisad; anu, bavSvi piradi Semecnebisa da aRqmis gaTval iswinebiT SeiZl eba Tu ara miviCniOT pasuxismgebl ad arsebiTad anti-social uri qmedebisaTvis. Tu sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis asaki Zal ian dabal zRvarzea dadgenil i an Tu saerTod ar arsebobs qveda zRvari, maSin pasuxismgebl obis cneba mniSvnel obas kargavs. zogadad, arsebobs axl o kavSiri del iqventur an sisxl is samarTI ebriv qmedebaze pasuxismgebl obis cnebasa da sxva social ur ufl ebebsa da pasuxismgebl obas (rogoricaa ojaxuri mdgomareoba, samoqal aqo umravl esoba da a.S.) Soris. amitom, unda moxdes SeTanxmeba keTil gonivrul asakobriv qveda zRvarze, romel ic gamoiyeneba saerTaSoriso donezec.

5. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis miznebi

5.1 arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistema gansakuTrebul yuradRebas unda aniWebdes arasrul wl ovanTa keTil dReobas da unda uzrunvel yos, rom arasrul wl ovani samarTal damrRvevis mimarT gamoyenebul i nebismeri RonisZieba yovel Tvis iyos samarTal damrRvevisa da samarTal darRvevis Tanazomieri.

komentari

me-5 wesi Seexeba arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis or yvel aze mnivnel ovan mizans. pirvel i mizani aris arasrul wl ovanTa keTil dReobis xel Sewyoba. es

aris im samarTI ebrivi sistemebis ZiriTadi mizani, romel Sic arasrul wl ovan damnaSaveebis saqmeebs ganxil avs saoj axo sasamarTI oebi an administraciul i organoebi, magram arasrul wl ovanTa keTil dReobas gansakuTrebul i yuradReba unda daeTmos aseve im samarTI ebriv sistemebSic, roml ebSic danergilia sisxl is samarTI is sasamarTI oebis model i, rac xel s Seuwyobs mxol od damsjel i sanqciebis gamoyenebas (aseve ixil eT wesi 14). meore mizani aris "proporciul obis (Tanazomierebis) principi". es principi sayovel Taod cnobil ia, rogorc damsjel obiTi sanqciebis Semakavebel i saSual eba, romel ic ZiriTad gamoixateba samarTI ian midgomaSi samarTal darRvevis simZimis gaval iswinebiT. axal gazrda samarTal damrRvevTa qmedebaze pasuxi unda emyarebodes ara marto danaSaul is simZimes, aramed aseve piradi mdgomareobas. samarTal damrRvevis piradma garemoebebma (magal iTad, social uri statusi, ojaxuri mdgomareoba, danaSaul iT gamowveuli ziani an sxva faqtorebi, rac zegavl enas axdens pirad gareomebebze) unda moaxdinos gavl ena sapasuxo RonisZiebis proporciul obaze (magal iTad, mxedvel obaSi unda iqnes miRebul i samarTal damrRvevis survil i kompensacia misces msxverpls, an sakuTari survil iT daubrundeS Sinaarsian da sasargebl o cxovrebas. ar aris saWiro imis mtkiceba, rom sapasuxo RonisZieba, roml is mizania axal gazrda samarTal damrRvevis keTil dReoba, SeiZl eba gascdes aucil ebl obis zRvars da amis Sedegad daarRvios axal gazrda piris ZiriTadi ufl ebebi, rogorc es xdeba zogiert arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemebSi. am dros niSvnel ovania, dacul iqnes sapasuxo RonisZiebis Tanazomiereba (proporciul oba) rogorc samarTal damrRvevisa da samarTal darRvevis, aseve msxverpl is mimarT. faqtiurad wesi 5 moitxovs arc meti da arc nakl ebi samarTI ian sapasuxo reaacias arasrul wl ovanis mier gadacdomis an danaSaul is Cadenis yovel i SetxvevisaTvis. am wesSi gaTval iswinebul ma sakiTxebma SeiZl eba xel i Seuwyos orive mimaTul ebis ganvitarebas: axal i da inovaciuri tipis sanqciebi aris iseTive sasurvel i, rogorc sifrtxil is RonisZiebebi, raTa metismetad ar gafartovdes arasrul wl ovanTa mimarT formal uri social uri kontrol i.

6. diskreциul i ufl eбamosil eбis mocul oba

6.1 arasrul wl ovanTa gansxvavebul i moTxovnebis, agreTve xel misawvdomi RonisZiebebis mraVal ferovnebis gaTval iswinebiT, nebadarTul i unda iyos saTanado diskreциul i qmedeba procesis yvel a etapze da arasrul wl ovanTa maTI msaj ul ebis administrirebis sxvadasxva doneze, maT Soris gamoZiebisas, mokvl evisas, sasamarTI o ganxil visas da gadawyvetil ebis gamotanis Semdeg etapze.

6.2 amastan, unda uzrunvel yofil iqnes satanado angarisgeba aseTi diskreciul i ufl ebamosil ebis ganxorciel ebis yvel a etapsa da doneze.

6.3 diskreciul i ufl ebamosil ebis ganmaxorciel ebel pirebs unda hqondeT Sesabamisi kvalifikacia an unda moxdes maTi momzadeba, raTa maT gamoiyenon diskreciul i ufl ebamosil eba keTil gonivrul ad maTi funqciebisa da mandatis gaTval iswinebiT.

komentari

wesebi 6.1, 6.2 da 6.3 aertianeben arasrul wl ovanTa marTi msaj ul ebis efeqturi, samarTiani da humanuri administrirebis ramdenime ZiriTad mniSvel ovan niSans: prcesis warmoeis yvel a mniSvel ovan etapze diskreciul i ufl ebamosil ebis ganxorciel ebis aucil ebl oba, raTa maT, vinc iRebs gadawyvetil ebebs, SeeZl oT im RonisZiebebis gatareba, roml ebic yvel aze metad miesadageba mocemul saqmes; da Semowmebisa da bl ansirebis sistemis aucil ebl oba, raTa Tavidan iqnes acil ebul i diskreciul i ufl ebamosil ebiT borotad sargebl oba da dacul iqnes axal gazrda samarTal damrRveis ufl ebebi. angarisval debul eba da profesional izmi aris farTo diskreciis Sekavebis saukeTeso saSual eba. amgvarad, profesiul i kvalifikaciis amaRl ebasa da saeqsperto momzadebas gansakuTrebul i roli eniWeba arasrul wl ovanTa saqmeebze diskreciul i ufl ebamosil ebis keTil gonivrul ad gamoyenebis uzrunvel yofisas (agretve ixileT wesebi 1.6 da 2.2). am konteqstSi gansakuTrebul i yuradReba unda gamaxvil des diskreciul i ufl ebamosil ebis gamoyenebis Sesaxeb ZiriTadi debul ebis formul irebaze, aseve im debul ebebze roml ebic aregul irebs gadasinj vas da gasaCivrebas. am wesSi ar aris miTiteba aseT meqanizmebze, vinaidan maTi inkorporireba saerTaSoriso minimal ur standartebsi Zal ian Znel ia, radgan es ukanasknel i ver moicavs samarl ebrivi sistemebis yvel a gansxvavebas.

7. arasrul wl ovanTa ufl ebebi

7.1 samarTal warmoebis yvel a etpze garantirebul i unda iyos ZiriTadi procesual uri garantiebi, rogoricaa, udanaSaul obis prezumfcia, ufl eba gaecnos wayenebul bral debas, dumilis ufl eba, dacviT sargebl obis ufl eba, mSobl is an meurvis daswrebis ufl eba, mowmeTa dapirispirebisa da jvaredini dakiTxvis ufl eba da ufro maRal instanciaSi gasaCivrebis ufl eba.

komentari

wesSi 7.1 yuradReba gamaxvil ebul ia ramdenime mniSvnel ovan sakiTxze, rol ebic warmoadgens miukerZoebel i da samarTl iani sasamarTl os ganuyofel nawil s da aRiarebul iebul adamianis ufl ebebis Sesaxeb dokumentebSi (agreTve ixil eT wesi 14). magal iTad, udanaSaul obis prezumfcia aseve ganmtkicebul ia adamianis ufl ebebis sayovel Tao dekl araciis me-11 muxl iT da samoqal aqo da pol itikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTaSoriso paqtis me-14 muxl is me-2 punqtiT. amasTan minimal uri standartul i wesebis wesi 14 akonkretebs im sakiTxebis, roml ebic aucil ebel ia arasrul wl ovanTa saqmeebze samarTal warmoebisas maSin, rodesac wesi 7.1 ganmtkicebul ia mxol od yvel aze ZiriTad saproceso garantiabs.

8. piradi cxovrebis dacva

8.1 yvel a etapze dacul unda iqnes arasrul wl ovanis ufl eba pirad cxovrebase, raTa Tavidan iqnes acil ebul i arasaTanado saj aroobiT an reputaciis Sel axviT gamowweul i ziani.

8.2 zogadad, ar SeiZl eba gamoqveyndes informacia, romel ic xel s Seuwyobs arasrul wovanis pirovnebis dadgenas.

komentari

wesi 8 xazgasmiT aRniSnavs arasrul wl ovanis piradi cxovrebis ufl ebis mniSvnel obas. axal gazrda adamianebi gansakuTrebiT eqvemdebarებიან stigmatzacias. reputaciis Sel axis (labelling) Sesaxeb kriminol ogiurma kvl evam daadastura, rom arasrul wl ovanis mudmiv identifikacias "samarTal damrRevad" an "damnaSaved" mosdevs damRupvel i Sedegebi (sxvadasxva xasiaTis). wesi 8 xazgasmiT aRniSnavs arasrul wl ovnebis dacvis aucil ebl obas saqmesTan dakavSirebiT masobrivi informaciis saSual ebebSi informaciis (magal iTad, eWvmitanil i an msj avrdebul i axal gazrda samarTal damrRevTa saxel ebis) gamoqveynebis Sedegebisagan. zogadad, individis interesi dacul unda iqnes. (me-8 wesis zogadi Sinaarsi dakonkretebul ia wesSi 21).

9. გამორიცხავი დატყმა

9.1 არაფერი ამ ვეხეხი იმგვარად არ უნდა იყნე განმარტებუი, რაც გამორიცხავს გაეროს მიერ მირებუი პატიმატა მოპრობის ხეხებ სტანდარტუი მინიმალური ვეხების ან ახალ გაზრდების დაცვისა და მზრუნველობის ტაობაზე სხვა ადამიანის უფლებების ხეხებ დოკუმენტის და ხერტასორისო საზოგადოების მიერ არიარებუი სტანდარტების გამოყნებას.

კომენტარი

მე-9 ვეხის მიზანია, ტავიდან იყნე ახლებუი ამ ვეხების განმარტების ან გამოყნების გაუგებობა და მოხდეს მისი გამოყნება არებუი ან მომავალ სი ხემუსახებუი ადამიანის უფლებების ხეხებ ხერტასორისო დოკუმენტების პრინციების ხეხამისად, მაგალიტად, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია; ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების ხეხებ ხერტასორისო პატი და საოგალაო და პოლიტიკური უფლებების ხეხებ ხერტასორისო პატი, დეკლარაცია ხავსუტა უფლებების ხეხებ და ხავსუების უფლებების ხეხებ კონვენციის პროეტი. არანისნავია, რომ ამ ვეხების გამოყნება უნდა მოხდეს იმგვარად, რომ ზიანი არ მიადგეს ისეტი ხერტასორისო სტანდარტების გამოყნებას, რომლებიც ხეხავს უფრო ხართო გამოყნების დებულებებს (ახევე იხილეთ ვეხი 27).

ნაწილი

გამოზეება და სისხლისმარტიებრივი დევნა

10. პირველი კონტაქტი

10.1 არასრულწლოვანის დაკავებისას მის მსობლებს ან მურვეს ამის ტაობაზე დაუყოვნებლი უნდა ეცნობოტ, ხოლო ტუ დაუყოვნებლი ინფორმირება ხეხილავია, მსობლებს ან მზრუნველს უნდა ეცნობოს მოგვიანებით ხეხილებსდაგვარად მოკლედ დროსი.

10.2 მოსამართლე ან სხვა უფლებამოსილი პირი ან ოგანო დაყოვნების გარეხე განიხილავს გატავისუფლების საკითხს.

10.3 urTierToba samarTal damcav organoebisa da arasrul wl ovan samarTal damrRvevs Soris unda ganxorciel des imgvarad, rom pativi miagon arasrul wl ovanis samarTI ebriv statuss, xeli Seewyos arasrul wl ovanis keTil dReobas da Tavidan iqnes acil ebul i ziani saqmis garemoebebis gaTval iswinebiT.

komentari

10.1 wesi faqtiurad Seesabameba patimarTa mopyrobis Sesaxeb standartul i minimal uri wesebis 92-e wess. gaTavisufl ebis sakiTxs (punqti 10.2) dauyovnebl iv ganxil avs mosamarTI e an sxva ufl ebamosil i piri. es ukanasnel i moicavs nebismier pirs an instituts yvel aze farTo gagebiT, sazogadoebrivi sabWoebis an dakavebul i piris gaTavisufl ebis ufl ebamosil ebis policiis oficris CaTvl iT. (aseve ixil eT samoqal aqo da politikuri ufl ebemis Sesaxeb saerTaSoriso paqtis me-9 muxlis me-3 punqti.) wesi 10.3 Seexeba arasrul wl ovanis mier danaSauls Cadenisas policiel ebisa da sxva samarTal damcavi organoebis qmedebisa da procedurebis ZiriTad aspeqtebs. "zianis acil eba" aSkarad moqnili formulirebaa da moicavs SesaZl o urTierTobis bevr aspeqts (magal iTad, uxeSi l eqsikis gamoyeneba, fizikuri Zal adoba an gaSiSvl eba). arasrul wl ovanis marTI msaj ul ebis procesSi Cabma SeiZl ba Tavistavad warmoadgendes "zians" arasrul wl ovanisaTvis; termini "Tavidan iqnes acil ebul i ziani" ganimarteba farTod, anu pirvel rigSi arasrul wl ovanisaTvis SeZl ebisdagvarad nakl ebi zianis miyeneba, agreTve raime damatebiTi an arasaTanado zianis miyenebis Tavidan acil eba. es gansakuTrebiT niSvnel ovania samarTal damcav organoebTan Tavdapirvel i kontakts dros, ramac SeiZl eba Zireul ad Secval os arsrul wl ovanis damokidebul eba saxel mwifosa da sazogadoebis mimarT. ufro metic, Semdgomi Carevis warmateba didadaa damokidebul i pirvel ad kontaktsze. TanagrZnoba da keTil i simtkice Zal ian mniSvnel ovania aseT situaciebSi.

11. sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis Secvl a al ternatiul i gamasworebel i RonisZiebebiT

11.1 mxedvel obaSi unda iqnes miRebul i is, rom, sadac SesaZl ebel ia, arasrul wl ovanTa saqmeebis ganxil va moxdes qvemoT

14.1 wesiT gaval iswinebul i ufl ebamosil i pirisaTvis formal urad gansaxil vel ad saqmis gadacemis gareSe.

11.2 policias, prokuraturas da sxva organoebis, roml ebic ixil aven arasrul wl ovanTa saqmeebs, unda hqondeT ufl ebamosil eba, sakuTari diskreciis fargl ebSi miRon gadawyvetil eba formal uri ganxil vis gareSe Sesabamis samarTI ebriv sistemaSi Camoyal ibebul i kriteriumberisa da am wesebiT gaTval iswinebul i principebis Sesabamisad.

11.3 sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis Secvl a al ternatiul i gamasworebel i RonisZiebebiT, rac moicavs saqmis gadacemas Sesabamis sazogadoebriv an sxva samsaxurisaTvis, moiTxovs arasrul wl ovanis an misi mSobl is an meurvis Tanxmobs, Tu aseTi gadawyvetil eba saqmis gadacemis Sesaxeb, SeiZl eba ganxil os kompetenturma organom, gasaCivebis SemTxvevaSi.

11.4 raTa ganviTardes arasrul wl ovanTa saqmeebze diskreciul ad sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis Secvl a al ternatiul i gamasworebel i RonisZiebebiT, unda xel i Seewyos sazogadoebrivi programebis SemuSavebas, rogoricaa droebiTi zeamxedvel oba da meurveoba, msxverpl Ta sasargebl od restitucia da kompensacia.

komentari

sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis Secvl a al ternatiul i gamasworebel i RonisZiebebiT, romel ic moicavs sisxl is samarTI ebrivi saqmis warmoebis Sewyvetas da xSirad gul isxmobs sazogadoebrivi samsaxurebis CarTvas, gamoiyeneba formal uri da araformal uri safuZvl iT bevr samarTI ebriv sistemaSi. es praqtika Tavidan gvacil ebs arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemaSi gamarTul i procesis uaryofiti Sedegebs (magal iTad, bral debiTa da sasjel iT gamowveul i sircxvili). bevr SemTxvevaSi saqmeSi Caurevl oba iqneba saukeTeso pasuxi. amrigad, sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis Sewyveta Tavdapirvel etapze al ternatiul i (social uri) samsaxurebisaTvis saqmis gadacemis gareSe SeiZl eba optimal uri pasuxi iyos. es gansakuTrebit exeba im SemTxvevebs, rodesac danaSaul i umniSvnel o xasiaTisaa da rodesac ojaxma, skol am an sxv araformal urma social uri kontrol is institutebma moaxdines saTanado da konstruqciul i reagireba, an aSkaraa, rom moaxdenen aseT reagirebas. rogorc 11.2 wesi iTval iswinebs, sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obisagan gaTavisufl eba SeiZl eba moxdes gadawyvetil ebis miRebis nebismier etapze - policiis, prokuraturis an sxva organos mier, rogoricaa, sasamarTI o, tribunal i, sabWo an kol egia. es ufl eba SeiZl eba ganaxorciel os mxol od erTma an yvel a organom Sesabamisi

samarTI ebrivi sistemis wesebisa da pol itikis, aseve am wesebis Sesabamisad. ar aris aucil ebel i, aseTi SemTxvevebi Semoifargl ebodes wril mani danaSaul ebiT, rac sisxl issamarTI ebrivi pasuxismgebl obisagan gaTavisufI bas mniSvnel ovan instrumentad gadaaqcevs. wesi 11.3 iTval iswinebs, rom mniSvnel ovania arasrul wl ovan samarTal damrRvevis (an misi mSobl is an meurvis) Tanxmoba, Tu [saTanado organo] rekomendacias uwevs sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis Sewyvetas da al ternatiul i RonisZiebebis gamoyenebas. (sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis formis Secvl a sazogadoebrivad sasargebl o SromiT samarTal damrRvevis Tanxmobis gareSe ewinaaRmdegeba iZul ebiTi Sromis gauqmebis Sesaxeb konvencias). Tumca aseTi Tanxmoba SeiZl eba gasaCivrdes, vinaidan SeiZl eba igi gamowveul i iyos arasrul wl ovanis srul i uimedobiT. wesis Tanaxmad, yuradReba unda mieqces am procesis nebismier etapze daSinebisa da iZul ebis SesaZl ebl obis Semicirebas. arasrul wl ovan ar unda grZnobdes zewol as (magal iTad, raTa Tavidan aicil os sasamarTI oSi gamosvl a) an ar unda iyos zewol is qveS, rom Tanxmoba misces al ternatiul i iZul ebiTi RonisZiebebiT sisxl issamarTI ebrivi pasuxismgebl obis Secvl aze. amrigad, aucil ebel ia, arsebobdes debul eba, roml iTac SeiZl eba pasuxismgebl obis Secvl is zomis Sesaxeb gadawyvetil ebis obieqturi Sefaseba "kompetenturi organos mier, gasaCivrebis SemTxvevaSi". ("kompetenturi organo" SeiZl eba gansxvavdebodes me-14 wesSi miTiTebul i kompetenturi organosagan). wesi 11.4 rekomendacias uwevs Camoyal ibdes arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis qmediTi al ternativa sazogadoebaze orientirebul i sanqciebis saxiT. programebi, roml ebic iTval iswinebs situacis mogvarebas msxverpl is sasargebl od restituci iT, aseve roml ebic cdil obs momaval Si kanonsawinaaRmdego qmedebis Tavidan acil ebas droebiTi zedamxedvel obiT an xel mZRvanel obiT, gansakuTrebiT rekomendirebul ia. saqmis arsebiTi mxare SeiZl eba amarTI ebdess sisxl is samarTI ebrivi pasuxismgebl obis Secvl as al ternatiul i iZul ebiTi RonisZiebebiT maSinac ki, rodesac Cadenil ia SedarebiT seriozul i danaSaul i (magal iTad pirvel i danaSaul i, iZul ebiT Cadenil i danaSaul i da a.S.).

12. pol iciis special izacia

12.1 pol iciis oficrebi, roml ebic xSirad an eqskl uziurad arian dakavebul ni ararsul wl ovnebiT an ZiriTdad CarTul ni arian arasrul wl ovanTa mier Cadenil i danaSaul ebis aRkveTaSi, unda gaiaron special uri instruqtaji da mosamzadebel i kursebi maTi funqciebis ukeT Sesasrul ebl ad. did qal aqebSi unda Seiqmnas special uri pol iciis danayofebi am mizniT.

komentari

wesi 12 yuradRebas amaxvil ebs, rom aucil ebel ia special uri momzadeba yvel a samarTal damcavi Tanamdebobis pirisaTvis, roml ebic CarTul i arian arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebaSi. vinaidan pol icia aris arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemaSi pirvel ad kontaktsi arasrul wl ovanTan, Zal ian mniSvnel ovania, rom maTi qmdeba iyos saTanado. maSin, rodesac urbanizaciisa da danaSaul is urTierTmimarTeba aSkarad rTul ia, arasrul wl ovanTa danaSaul is zrda asocirdeba didi qal aqebis zrdasTan, gansakuTrebiT ki daCqarebul da daugegmav zrdasTan. Sesabamisad, special izebul i pol iciis danayofebis arseboba aucil ebel ia ara marto am dokumentiT gaTval iswinebul i principebis dasacavad (rogoricaa wesi 1.6), aramed arasrul wl ovanTa danaSaul is prevenciis gasaumj obesebl ad da arasrul wl ovan samarTal damrRvevTa samarTavad (handling).

13. winaswari patimroba

13.1 winaswari patimroba gamoiyeneba, rogorc ukiduresi zoma da SeZl ebisadgvarad mokl e droiT.

13.2 rodesac SesaZl ebel ia, winaswari patimroba Seicvl eba al ternatiul i RonisZiebiT, rogoricaa mudmivi zedamxedvel oba, intensiuri meurveoba an, oj axSi an saswavl o dawesebul ebaSi ganTavseba.

13.3 winaswar patimrobaSi myof arasrul wl ovans SeuZl ia isargebl os gaeros mier miRebul i patimarTa mopyrobis minimal uri standatrul i wesebiT dadgenil i ufl ebebiTa da garantiebiT.

13.4 winaswar patimrobaSi myofi pirebi unda gancal kevdnen srul wl ovanebisagan da unda imyofebodnen cal ke SenobaSi an im Senobis gamoyofil nawil Si, sadac srul wl ovani individebic arian ganTavsebul ni.

13.5 winaswari patimrobis ganmavl obaSi arasrul wl ovanebze unda zrunavdnen, isini unda iyvnen dacul ni da miRon saTanado individual uri daxmareba - social uri, saganmanaTl ebl o, profesiul i, fsiqol ogiuri, samedicino da

fizikuri - rac SeiZl eba aucil ebel i iyos maTi asakis, sqesisa da pirovnebis gaTval iswinebiT.

komentari

winaswari patimobisas arasrul wl ovanis "damnaSaveobiT dasnebovnebis" saSiSroeba saTanadod unda iqnes Sefasebul i. swored amitomaa aucil ebel i gansakuTrebiT aRiniSnos al ternatiul i RonisZiebebis aucil ebl oba. punqti 13.1 aRniSnavs ra am aucil ebl obas, mouwodebs axal i da inovaciuri RonisZiebebis Seqmnisaken, raTa Tavidan iqnes acil ebul i winaswari patimroba arasrul wl ovanis keTil dReobis interesis gaTval iswinebiT. winaswar patimrobaSi myofi arasrul wl ovnebi sargebl oben yvel a ufl ebiTa da garantiit, roml ebic gaTval iswinebul ia patimarTa mopyrobis Sesaxeb minimal uri standartul i wesebiT, aseve samoqal aqo da pol itikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTaSoriso paqtiT, gansakuTrebiT misi me-9 muxl iT da me-10 muxl is 2(b) da 3 punqtebiT. wesi 13.4 ar gamoricxavs, rom saxel mwifoebma gamoiyenon sxva RonisZiebebi srul wl ovani samarTal damrRvevebis gavlenis winaaRmdeg, roml ebic aranakl eb efeqturia, vidre am wesebiT gaTval iswinebul i RonisZiebebi. daxmarebis sxvadasxva fomrmebi CamoTvl il ia, raTa yuradReba gamaxvil des winaswar patimrobaSi myofi axal gazrdebis gansakuTrebul i moTxovnebis mraval ferovnebaze (magal iTad qal ebi an kacebi, narkomanebi, al kohol ikebi, sul ierad avadmyofi arasrul wl ovanebi, axal gazrdebi, roml ebsac aqvT trauma da a.S.). winaswar patimrobaSi myofi axal gazrdebis gansxvavebul i fsiqikuri da fsiqol ogiuri Tvisebebis gaTval iswinebiT zogierT maTgans aTavseben gancal kevebiT winaswari patimrobis ganmavl obaSi, rac xel s uwyobs maT msxverpl ad gadaqcevis Tavidan acil ebas da saTanado daxmarebis gawevas. gaeros meeqvse kongresma danaSaul is Tavidan acil ebisa da samarTal damrRvevTa mopyrobis Sesaxeb me-4 rezol uciaSi, romel ic Seexeboda arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis standartebis, ganacxada, rom winaswari dakaveba unda gamoiyenebodes, rogorc ukanasknl i saSual eba da mcirewl ovanebi unda ganTavsdnen iseT SenobaSi, sadac isini ar daeqvemdebarebian srul wl ovani samarTal damrRvevebis uaryofiT gavlenas; amasTan, yovel Tvis unda iqnes mxedvel obaSi miRebul i ganviTarebis konkretul i etapi.

nawil i sami

sasamarTI o ganxil va da saqmis gadawyveta

14. sasamarTI o ganxil vis kompetenturi organo

14.1 rodesac arasrul wl ovani samarTal damrRvevis saqme ar Sewyda (wesi 11), mis saqmes ganxil avs kompetenturi organo (sasamarTI o, tribunal i, kol egia, sabWo da a.S) miukerZoebel i da samarTI iani sasamarTI os principebis Sesabamisad.

14.2 sasamarTI o ganxil va xel sayrel i unda iyos arasrul wl ovanis interesebisatvis da Catardes iseT atmosferoSi, rom arasrul wl ovanma Tavisufad SesZI os monawil eobis miReba da azris gamoxatva.

komentari

rTul ia kompetenturi organos an piris ganmartebis formul ireba imgvarad, rom universal urad ganmartos sasamarTI o ganxil vis ganmaxorciel ebel i organoebi. "kompetenturi organo" moicavs imaTac, vinc Tavmj domareobs sasamarTI oebSi an tribunal ebSi (rmel ic SeiZI eba Sdgebodes 1 an ramdenime mosamarTI isagan), profesional i da momrigebel i magistranti mosamarTI eebis, agreTve administraciul i sabWoebis (magal iTad Sotl andiui da skandnaviuri sistemebi) CaTvl iT an sxva araformal uri sazogadoebrivi da davebis mogvarebis saagentoebi, romel Ta mizania sasamarTI o ganxil va. arasrul wl ovanTa saqmeebis sasamarTI o wesiT ganxil va yvel a SemTxvevaSi unda mimdinareobdes im minimal uri wesebis Sesabamisad, roml ebic universal urad gamoiyeneba sisxl is samarTal damrRvevis mimarT da cnobil ia, rogorc "samarTI iani sasamarTI o". am ukanasknel is Tanaxmad, miukerZoebel i da samarTI iani sasamarTI o moicavs iseT ZiriTad garantiabs, rogoricaa udanaSaul obis prezumfcia, mowmeebis gamoZaxeba da dakiTxva, zogadi samarTI ebrivi dacva, dumilis ufl eba, sasarTI o ganxil visas bol o sityvis Tqmis ufl eba, gasaCivrebis ufl eba da a.S. (aseve ixil eT wesi 7.1).

15. advokati, mSobl ebi da meurveebi

15.1 procesis msvl el obisas arasrul wl ovans ufl eba aqvs, warmoadginos advokatma an mimarTos ufaso iuridiul daxarebas, Tu daxmarebis gaweva gaTval iswinebul ia qveyanaSi.

15.2 mSobl ebs an meurves ufl eba aqvT monawil eoba miRon procesis msvl el obisas da kopetentur organos SeuZI ia moiTxovos maTi daswreba arasrul wl ovanis interesebis gaTval iswinebiT. Tumca, kompetenturma organom

SeiZl eba uari uTxras maT monawil eobaze, Tu arsebobs safuZvel i varaudisaTvis, rom es aucil ebel ia arasrul wl ovanis interesebisaTvis.

komentari

15.1 wesis terminologia emTxveva patimarTa mopyrobis Sesaxeb minimal uri standartul i wesebis 93-e wess. advokati da ufaso iuridiul i damxareba aucil ebel ia arasrul wl ovanisaTvis iuridiul i daxarebis gasawevad, xol o 15.2 punktis Tanaxmad mSobl ebisa da meurveebis monawil obis ufl eba ganixil eba arasrul wl ovanisaTvis fsiqol ogiur da emociur daxarebad - funqciad, romel ic vrcel deba mTel i saarTal warmoebis ganmavl obaSi. kompetenturi organos mcdel oba, saTanadod gadawyvtos saqe, warmatebiT dagvirgvindeba ararsrul wl ovanis advokatTan (an sxva pirad damxmarestan, romel sac arasrul wl ovanis endoba) TanamSroml obiT. aseTi mosazrebis gaqarwyl eba SesaZl ebel ia, Tu mSobl is an meurvebis daswreba sasamarTI o procesze uaryofiT rol s arsul ebs, magal iTad, isini mtrul ad arian ganwyobil ni arasrul wl ovanis mimarT; Sesabamisad, unda arsebobdes maTTvis daswrebis ufl ebis SezRuviz SesaZl ebl oba.

16. social uri mokvl evis Sesaxeb angariSebi

16.1 yvel a SemTxvevaSi, umniSvnel o danaSaul ebis gamokl ebiT, kompetenturi organos mier ganaCenis gamotanis winsmwrebi sabol oo gadawyvetil ebis miRebamde, gul dasmiT unda iqnes Seswavl il i arasrul wl ovanis cxovrebis pirobebi, romel Sic Caidina samarTal darRveva, raTa xel i Seewyos kompetenturi organos mier gonivrul i gadawyvetil ebis miRebas.

komentari

social uri mokvl evis Sesaxeb angariSebi (social uri angariSebi an sasjel is gamotanamde angariSebi) warmoadgens saval debul o daxmarebis formas arasrul wl ovanebTan dakavSirebul TiTqmis yvel a saqmeze. kompetenturi organos unda acnobon arasrul wl ovanis Sesaxeb saTanado faqtebi, rogoricaa social uri da ojaxuri mdgomareoba, kariera skol aSi, saganmanaTI ebl o gamocdil eba da a.S. am miznisaTvis, zogierT iurisidiqciaSi iyeneben special ur social ur serviss an sasamarTI ostan an kol egiasTan arsebul personal s. sxva personal ma, probaciis oficrebis CaTvl iT, SeiZl eba Seasrul os igive funqcia.

Sesabamisad, wesi moITxovs, rom arsebobdes saTanado social uri samsaxuri kval ificiuri social uri angariSebis mosamsadebl ad.

17. saxel mZRvanel o principebi sasamarTI o ganxil visas da gadawyvetil ebis gamotanisas

17.1 kompetenturi organos gadawyvtil eba unda emyarebodes Semdeg principebs:

(a) zemoqmedebis zoma yovel Tvis unda iyos ar marto samarTal darRvevis simZimisa da garemoebebis proporciul i, aramed aseve arasrul wl ovanis mdgomareobisa da moTxovnebis, aseve szogadoebis moTxovnebis proporcul i;

(b) arasrul wl ovanis piradi Tavisufl ebis SezRudva SeiZI eba gamoyenebul iqnes mxol od dawvril ebiT ganxil vis Sedeg da unda Semoifargl os SesaZI o minimumiT;

(g) piradi Tavisufl ebis SezRudva ar gamoiyeneba, Tu arasrul wl ovans ar asamarTI eben seriozul i qmedebisaTvis sxva piri mimarT Zal adobiT an sxva seriozul i samarTal darRvevebis araerTjeradi CadenisaTvis da Tu ar arsebobs sxva Sesabamisi zemoqmdebis RonisZieba.

(d) arasrul wovanis keTil dReoba aris gadamwyveti faqtori misi saqmis ganxil visas.

17.2 sikvdil iT dasj a ar gamoiyeneba arasrul wl ovanis mier nebismiri danaSaul is Cadenisas.

17.3 arasrul wl ovanis mimarT ar SeiZI eba fizikuri dasj is gamoyeneba.

17.4 kompetentur organos unda hqondes ufl eba nebismier dros Sewyvit os sasamarTI o ganxil va.

komentari

arasrul wl ovanis saqmis sasamarTI o wesIT ganxil vis saxel mZRvanel o principebis SemuSavebisas ZiriTadi problema aris is, rom arsebobs fil osofiuri xasiaTis gadauWrel i winaRmdegobebi, rogoricaa:

(a) reabilitacia samarTI iani midgomis winaRmdeg;

(b) daxmareba represiebis da dasj is winaRmdeg;

(g) reagirebis moxdena konkretul i saqmis arsebiTi mxaris gaTval iswinebiT vs. reagirebisa, roml is mizania mTI ianad sazogadoebis dacva;

(d) zogadi Sekaveba piradi Sekavebis winaRdeg.

konflikti am midgomebs Soris ufro mniSvel ovania arasrul wl ovanis saqmeebze, vidre srul wl ovanTa saqmeebze. arasrul wl ovanTa saqmeebis damaxasiaTebeli uamravi mzezisa da reagirebis gaTval iswinebiT es al ternativebi erTmaneTSi metad Zieraa gadaxl arTuli. arasrul wl ovanTa marTI msajul ebi ganxorciel ebis minimaluri standartul i wesebis funqcia ar aris imis gansazRvra, Tu romeli midgoma unda iqnes gamoyenebuli, aramed misi funqciaa daadginos erT-erTi maTgani, romelic yvelaze metad Seesabameba saerTaSoriso doneze aRiarebul principebs. Sesabamisad 17.1 wesSi Camoyal ibebuli ZiriTadi elementebi, gansakuTrebiT (a) da (g) qvepuntebSi Camoyal ibebuli principebi unda ganimartos, rogorc ZiriTadi sawyisi wertili; Tu kompetenturi organoebi saTanado yuradRebas dauTmoben (aseve ixileT wesi 5), isini mniSvel ovnad uzrunvel yofen arasrul wl ovanis samarTal darRvevebis ufl ebebis dacvas, gansakuTrebiT piradi ganvitarebisa da ganatlebis ZiriTad ufl ebas. wesi 17.1(b) gulisxmobs, rom ganxurel ad damsjel obiti xasiaTis midgoma ar aris gamarTlebuli. srul wl ovanTa saqmeebze, aseve arasrul wl ovanTa mier seriozul i samarTal darRvevis Cadenisas samarTI iani midgomas da damsjel obiti sanqciebis gamoyenebas aqvs garkveuli mniSveloba, xolo arasrul wl ovanTa saqmeebze aseTi mosazrebas yovel Tvis gadawonis axal gazrda adamianis ketildReobisa da momavlis uzrunvel yofis interesi. gaeros meeqvse kongresis me-8 rezoluciiis msgavsad, wesi 17.1(b) waaxal isebs patimrobis al ternatiuli RonisZiebis gamoyenebas SeZlebis dagvarad bevr saqmeze axal gazrdebis specifikuri motxovnebis gaTval iswinebiT. amrigad srulad unda gamoiyenebodes arsebuli

al ternatiul i sanqciebi da unda Sei qmnas axal i sanqciebi sazogadoebis usafrTxoebis gaTval iswinebiT. probacia unda gamoiyenebodes SeZl ebisdagvarad xSirad, kerZod pirobiTi msj avri, kol egiis brZanebebi da sxva gadawyvetil ebebi. wesi 17.1(g) Seesabameba meeqvse kongresis me-4 rezol uciis ZiriTad principebs, roml is mizania arasrul wl ovanTa cixeSi Casmis Tavidan acil eba garda im SemTxvevebisa, Tu ar arsebobs reagirebis sxva forma sazogadoebis usafrTxoebis dasacavad. 17.2 wesis debul eba arasrul wl ovanTa mimarT sikvdil is dasjis gauqmebis Sesaxeb Seesabameba samoql aqo da pol itikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTaSoriso paqtis me-6 muxl is me-5 punqts. fizikuri dasjis akrZal vis Sesaxeb debul eba Seesabameba samoqal aqo da pol itikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTaSoriso paqtis me-7 muxl s da wamebisagan da sxva sastiki, arahumanuri an damamcirebel i mopyrobisagan yvel a adamianis dacvis Sesaxeb dekl aracias, aseve wamebisa da sxva sastiki, araadamianuri an damamcirebel i mopyrobis winaaRmddeg konvencias da bavSvebis ufl ebebis Sesaxeb konvenciis proeqts. nebsmier etapze saqmis warmoebis Sewyvetis ufl ebamosil eba (wesi 17.4) damaxasiaTebel ia arasrul wl ovanTa saqmeebisatvis srul wl ovanTa saqmeebisagan gansxvavebiT. nebsmier dros kompetenturma organom SeiZl eba moipovos informacia iseTi garemoebis Sesaxeb, roml is safuZvel zec Carevis Sewyveta saqmis yvel aze marTebul i mogvareba iqneba.

18. gadawyvetil ebis sxvadasxva RonisZieba

18.1 meti moqnil obisa da gamosasworebel dawesebul ebaSi ganTavsebis SeZl ebisdagvarad Tavidan acil ebis mizniT kompetentur organos unda gaaCndes sxvadasxva RonisZiebis gamoyenebis SesaZl ebl oba. aseTi RonisZiebebi, romel Tagan zogierTi SeiZl eba erTad iqnes gamoenebul i, moicavs:

(a) brZaneba meurveobis, xel mZRvanel obisa da zedamxedvel bis Sesaxeb;

(b) probacia;

(g) brZaneba sazogadoebrivad sasargebl o Sromis Sesaxeb;

(d) finansuri sasj el ebi, kompensacia da restitucia;

(e) Sual eduri an sxvagvari mkurnal obis Sesaxeb brZaneba;

(v) j gufuri fsiqoTeapiisa da msgavs RonisZiebebSi monawil eobis

Sesaxeb brZaneba;

(z) brZaneba sameurveod gadacemis, sacxovrebeli garemosa da sxva saganmanaTI ebl o RonisZiebebis Sesaxeb;

(T) sxva saTanado brZanebebi.

18.2 arc erTi arasrul wlovani ar SeiZleba moacilon mSoblebis nawil obrivan srul mzurunvelobas, Tu es ar aris aucil ebeli konkretuli saqmisi garemoebebiT.

komentari

wesi 18.1 CamoTvlis zogierT mniSvnelovan izulebis formas da sanqcias, romlebic warmatebit gamoiyeneba sxvadasxva samarTlebriv sistemaSi. mTlianobaSi isini warmoadenen mosazrebebs, romlebic saWiroebs Semdgom komentirebasa da ganvitarebas. wesi ar CamoTvlis kadrebit dakompleqtebis motxovnebs, vinandan zogierT regionSi arsebobs kadrebis simcire. aseT regionebSi kadrebis simciresTan dakavSirebuli RonisZiebebi unda gadaixedos da ganvitardes. 18.1 wesi mocemul magalitebs saertoaqvtis, rom isini yeladamokidebulia sazogadoebaze alternatiული gadawyvetilebis efeqturad gansaxorციელ ებლად. sazogadoebaze დამყარებული გამოსაწვრება ტრადიციული RonisZiebaa, რომელიც გამოიყენება ბევრ ასპექტში. ამის გამო, კომპეტენტურმა ორგანოებმა unda გამოიყენონ sazogadoebaze ორიენტირებული RonisZiebebi. wesi 18.2 არნისნავს ოჯახის მნიშვნელობას, რომელიც ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების Sesaxeb საერთაშორისო პაქტის მე-10 მუხლის ტანამდარის "sazogadobebis bunebrivi da Ziritadi j gufuri erTeuli". ოჯახის მსობლების აკვტარა მართო უფლებები, არამედ მოვალეობაც, იზრუნონ და ზედამხედველობა გაუწიონ ბავშვებს. ამიტომაც wesi 18.2 ადგენს, რომ მსობლების სანგანგანალ კევება არის უკიდურესი ზომა. იგი SeiZleba გამოყენებული იქნეს მხოლოდ მაშინ, როდესაც

saqmis garemoebebi moiTxovs am mZime nabij is gadadgmas (magal iTad bavSvis aramarTI zomierd mopyroba).

19. daxurul i tipis dawesebul ebaSi ganTavsebis SeiZ ebisdagvarad iSviTi gamoyeneba

19.1 arasrul wl ovanis moTavseba daxurul i tipis dawesebul ebaSi unda iyos ukiduresi RonisZieba da minimal uri aucil ebel i drois ganmavl obaSi.

komentari

progresul i kriminologia mxars uWers arainstitucional ur mopyrobas institucional urTan SedarebiT. daxurul i tipis dawesebul ebaSi ganTavsebisas warateba an ar aris an Zalian umniSvel oa gansakuTrebiT arainstitucional izaciasTan SedarebiT. institucional izebul dawesebul ebaSi ganTavsebul pirze arapirdapiri uaryofiTi gavlena, roml is Tavidan acil eba SeiZ ebel ia, ver gamoswordeba mkurnal obis saSual ebiT. es gansakuTrebiT Seexeba arasrul wl ovanes, roml ebic uaryofiTi gavlenis mimarT mowyl adebi arian. ufro metic, ara marto Tavisufl ebis SezRudva, aramed Cveul i social uri garemosgan gancal keveba ufro mwavea arasrul wl ovanTaTvis vidre srul wl ovanTaTvis, vinaidan isini ganvitarebis adreul etapze arian. me-19 wesis mizania institucional izaciis SezRudva ori mimarTul ebiT: raodenobrivad ("ukiduresi zoma) da droSi ("minimal urad aucil ebel i dro"). me-19 wesi asaxavs meeqvse gaeros kongresis me-4 rezol uciis erT-erT ZiriTad saxel mZRvanel o princips: ar SeiZ eba arasrul wl ovani samarTal damrRvevis dapatimreba garda im SemTxvevebisa, rodesac ar arsebobs sxva Sesabamisi RonisZieba. amitomac wesi akonkretebs, rom Tu arasrul wl ovani dapatimrebul ia, Tavisufl ebis dakargva unda SeizRudos SeiZ ebisdagvarad nakl ebad special ur Tavisufl ebis arKveTis adgil ebSi, sadac mxedvel obaSia miRebul i samarTal damrRvevis, samarTal darRvevisa da dawesebul ebis gansxvavebani. faqtiurad upiratesoba unda mieniWos "Ria tipis" dawesebul ebebs "daxurul i tipis" dawesebul ebebTan SedarebiT. ufro metic, TiToeul i maTgani unda iyos gamasworebel i an saganmanaTI ebl o xasiaTis da ara cixis tipis.

20. gaumarTI ebel i dayovnebis Tavidan acil eba

20.1 yvel a saqme dasawyisidanve unda ganxil ebodes daCqarebul ad yovel gvare gaumarTI ebel i dayovnebis gareSe

komentari

arasrul wl ovanTa saqmebis daCqarebul i ganxil va mniSvnel ovani sakiTxia. sxvagvarad procesis dadebiTi Sedegebi da gadawyvetil eba riskis qveS dgeba. drois gasvl asTan erTad arasrul wl ovanisaTvis ufro da ufro Znel i xdeba, Tu mTI ad SeuZl ebel i ara procesisa da gadawyvetil ebis dakavSireba samarTal darRvevasTan rogorc intel eqtual ur, ise fsiqol ogiur doneze.

21. dosie (oqmebi)

21.1 arasrul wl ovan samarTal damrRvevTa dosie unda inaxebodes srul iad saiduml od da daxurul i iyos mesame mxareebisaTvis. masal ebis xel misawvdomoba unda Semoifargl os im pirebiT, romel Tac pirdapir exebaT saqmeze gadawyvetil eba an saTanadod ufl eamosil pirebs.

21.2 arasrul wl ovan samarTal damrRvevebis Sesaxeb arsebul i masal ebi ar gamoiyeneba srul wl ovanTa saqmebis, an Tavad am samarTal damrRvevebTan dakavSirebul i saqmebis ganxil visas.

komentari

wesi cdil obs daadginos bal ansi CanawerTan an dosiesTan dakavSirebul winaarmdegobriv interesebs Soris: pol iciis, prokuraturis an sxva organoebis interesi kontrol is gaZl ierebasTan dakavSirebiT arasrul wl ovani samarTal damrRvevis interesis winaarmdeg. (aseve ixile wesi 8.) "sxva ufl bamosil i pirebi" aseve moicavs mkvl evarebs.

22. profesional izmisa da momzadebis (treiningis) aucil ebl oba

22.1 profesiul i ganaTI eba, muSaobis procesSi swavl eba, kval ifikaciis amaRI eva da instruqtaJis sxva satanado model ebi gamoiyeneba arasrul wl ovanTa saqmeebis ganmxil vel i mTel i personal is saTanadi profesiul i kompetenturobis uzrunvel yofisa da SenarCunebisatvis.

22.2 arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis personal i unda airCes im arasrul wl ovanTa mraval ferovnebis gaTval iswinebiT, roml ebic uSual o kontaqtsi arian arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemasTan. Zal isxmeva unda iyos mimarTul i imisken, rom qal ebi da umciresobebi samarTI ianad iyvnen warmodgenil ni arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis organoebSi.

komentari

saqmis gadawyvetis ufl ebamosil ebis mqone pirebs SeiZl eba gaaCndes gansxvavebul i warsul i (gaerTianebul samefosa da Crdil oeT irl andiaSi da regionebsi magistrati mosamarTI eebi arian saerto samarTI is gavl enis qveS; romanul i samarTI is qveynebsi iuridiul i ganaTI ebis mqone mosamarTI eebi; an arCeul i an daniSnul i momrigebel i an nafici msaj ul i, sazogadoebrivi sabwoebis wevrebis da a.S.). yvel a am pirisatvis aucil ebel ia minial uri momzadeba samarTal Si, sociol ogiasSi, fsiqol ogiasSi, kriminol ogiasa da qmedebis mecnierebaSi. es iTvl eba iseve mniSvel ovnad, rogorc kompetenturi organos organizaciul i special izacia da daoukidebl oba. ar aris gamarTI ebul i, rom social ur muSakebisa da probaciis oficrebisatvis aucil ebel i moTxovna iyos profesiul i special izacia, rogorc arasrul wl ovanTa saqmeebis gaZRol is winapiroba. amrigad, profesiul i momzadeba samsaxursi aris minimal uri moTxovna. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis miukerZoebel i da efeqturi administrirebis aucil ebel i el ementia profesiul i kval ifikacia. Sesabamisad, aucil ebel ia personal is arCebis, dawinaurebisa da profesiul i momzadebis gaumj obeseba da maTTvis yvel a saSual ebis gadacema, raTa SesZl on dakisrebul i funqciebis saTanadod Sesrul eba. politikuri, social uri, seqsual uri, rasobrivi, rel igiuri, kul turul i an sxva saxis diskriinacia arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis personal is arCebis, daniSvis da dawinaurebisas Tavidan unda iqnes acil ebul i, raTa arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrireba ganxorciel des miukerZoebel ad. meeqvse kongresmac gaswia rekomendacia aRniSnul is Sesaxeb. garda amisa, meeqvse kongresma mouwoda wevs saxel mwifoebis, uzrunvel yon samarTI iani da Tanabari mopyroba qal ebis mimarT, rogorc sisxl is samarTal warmoebis monawil eebis imarT, da rekomendacia gasca, rom special uri zomebi unda iqnes miRebul i arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis

administrirebaSi qal ebiT dasaqmebis, momzadebisa da dawinaurebis
xel Sesawyobad.

nawil i oTxi

arainstitucional uri mopyroba

23. gadawyvetil ebis efeqturi Sesrul eba

23.1 saTanado debul ebebi unda SemuSavdes, kompetenturi organos an sxva
organos mier 14.1 wesSi miTitebul i brZanebebis Sesasrul ebl ad garemoebebis
Sesabamisad.

23.2 aseTi debul ebebi unda iTval iswinebdes brZanebis Secvl is ufl ebas, Tu
kompetenturi organo aucil ebl ad miicnevs, Tu aseTi cvl il eba ganxorciel deba
am wesebSi ganmtkicebul i principebis Sesabamisad.

komentari

arasrul wl ovanTa saqmeebze gadawyvetil ebebi ufro mniSvnel ovan gavl enas
axdens samarTal damrRvevis sicocxl is xangrZl iv periodze, vidre
srul wl ovanTa saqmeebze. amrigad, mniSvnel ovania rom gadawyvetil ebis
aRsrul ebaze zedamxedvel obas axorciel ebdes kompetenturi organo an
damoukidebel i organo (Sewyal ebis komisia, probaciis ofisi, axal gazrdebis
keTil dReobis institutebi da sxva), romel Ta kvalifikacia utol deba
gadawyvetil ebis gamomtani kompetenturi organos momzadebas. zogierT qveyanaSi
juge de l'exécution des peines iqna SemoRebul i am mizniT. organos Semadgenl oba,
ufl ebamosil eba da funqciebi unda iyos moqnil i, rac zogadad aRweril ia 23-e
wesSi farTo mxardaweris mosapovebl ad.

24. aucil ebel i mxardaWeris miwodeba (uzrunvel yofa)

24.1 saqm̄is warmoebis yvel a etapze arasrul wl ovanebs unda gaewioT aucil ebel i daxmareba, rogoricaa sacxovrebel i farTi, saganmanaTI ebl o an profesiul i momzadeba, dasaqmeba an sxvagvari praqtikul i da sasargebl o daxmareba rabil itaciis procesis xel Sesawyobad.

komentari

arasrul wl ovanis keTil dReobis xel Sewyobas gansakuTrebul i mniSvel oba eniWeba. amrigad, 24-e wesi moiTxovs aucil ebel i nagebobebis arsebobas, momsaxurebisa da sxva saWiro daxmarebis gawevas, rac SeiZI eba yvel aze ukeT Seesabamebodes arasrul wl ovanis interesebs mTI ianad reabil itaciis procesis ganmavl obaSi

25. moxal iseebisa da sxva sazogadoebrivi samsaxurebis mobil izacia

25.1 unda moxdes moxal iseebis, moxal ise organizaciebis, adgil obrivi institutebis an sxva sazogadoebrivi resursebis mobil izacia, raTa xel i Seuwyon arasrul wl ovanis reabil itacias sazogadoebaSi da Tu SesaZI ebel ia oj axSi.

komentari

es wesi asaxavs, rom arasrul wl ovanTan gaweul i yvel a samuSao misi reabil itaciisaken unda iyos mimarTul i kompetenturi organos directivebis efeqturad gansaxorciel ebl ad sazogadoebasTan TanamSroml oba aucil ebel ia. moxal iseebi da moxal ise samsaxurebi warmodgens mniSvel ovan resurss, Tumca maTi gamoyeneba iSviaTad xdeba. zogierT SemTxvevaSi TanamSroml oba yofil samarTal damrRvevebTan (yofil i narkomanebis CaTvl iT) SeiZI eba mniSvel ovani daxmareba iyos. wesi 25 gamomdinareobs 1.1 da 1.6 wesebSi Camoyal ibebul i principebidan da imeorebs samoqal aqo da politikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTaSoriso paqtis Sesabamis debul ebebs.

nawil i xuTi

institucional uri mopyroba

26. institucional uri mopyrobis miznebi

26.1 dawesebul ebaSi ganTavsebul i arasrul wl ovanis momzadebisa da mopyrobis mizania meurveobis, dacvis, ganaTI ebisa da profesiul i unarebis uzrunvel yofa maTTvis sazogadoebaSi social urad sasargebl o da nayofieri rol is Sesrul ebaSi daxmarebis gawevis mizniT.

26.2 dawesebul ebaSi ganTavsebul i arasrul wl ovanebi miReben mzunvel obas, dacvasa da saWiro daxmarebas - social urs, saganmanaTI ebl o, profesiul , fsiqol ogiur, samedicino da fizikurs - rac SeiZI eba aucil ebel i iyos maTi asakis, sqesisa da pirovnebis gaTval iswinebiT, agreTve maTi srul yofil i ganviTarebis interesebis Sesabamisad.

26.3. arasrul wl ovanebi institutSi unda gamocal kevdnen srul wl ovanTagan da ganTavsdnen cal ke dawesebul ebaSi an im dawesebul ebis gamoyofil nawil Si, sadac srul wl ovanebic arian.

26.4 institutSi ganTavsebul i axal gazrda samarTal damrRvev qal ebs unda mieqceT gansakuTrebul i yuradReba maTi piradi saWiroebebisa da probl emebis gaTval iswinebiT. maT ar unda miRon imaze nakl ebi mzunvel oba, dacva, daxmareba, mkurnal oba da momzadeba, vidre axal gazrda samarTal damrRvevma kacebma. samarTI iani mopyroba maT mimarT iqneba uzrunvel yofil i.

26.5 dawesebul ebaSi ganTavsebul i arasrul wl ovanis interesebisa da keTil dReobis gaTval iswinebiT mSobl ebsa da meurveebis unda hqondeT naxvis ufl eba.

26.6 saministroTaSorisi da uwyebaTaSorisi TanamSroml oba unda ganviTardes, raTa xel i Seuwyos dakavebul i arasrul wl ovanis saTanado akademiuri an sadac Sesazi ebel ia profesiul momzadebas, raTa dakavebis adgil is datovebisas maT ar hqondeT ganaTI ebasTan dakavSirebul i probl emebi.

komentari

institucional uri mopyrobis miznebi, roml ebic CamoTvl il ia 26.1 da 26.2 wesebSi misaRebia nebismieri sistemisa da kul turisaTvis. Tumca es miznebi ar aris ganxorciel ebul i yvel gan da ufro meti unda gakeTdes maT misaRwevad. samedicino da fsiqol ogiuri daxmareba gansakuTrebiT niSvnel ovania dawesebul ebaSi ganTavsebul i narkomanebisaTvis, moZal ade da fsiqikurad daavadebul i adami nebisaTvis. srul wl ovani samarTal damrRvevebis uaryofiTi gavlenis Tavidan acil eba da arasrul wl ovanTa keTil dReobis dacva dawesebul ebis pirobebSi, romel sac iTval iswinebs wesi 26.3, srul ad Seesabameba meeqvse kongresis me-4 rezol uciis erT-erT ZiriTad saxel mZRvanel o princips. wesebi ar ukrZal avs saxel mwifoebis, gamoiyenon srul wl ovan samarTal damrRvevTa gavlenis Tavidan asacil ebl ad sxva RonisZiebebi, roml ebic iseTive efeqturia, rogorc wesebiT gaTval iswinebul i RonisZiebebi. (aseve ixil eT wesi 13.4). wesi 26.4 Seexeba im faqts, rom qal i samarTal damrRvevebis mimarT iCenen nakl eb yuradRebas vidre mamakaci samarTal damrRvevebis mimarT, rogorc aRniSna meeqvse kongresma. kerZod meeqvse kongersis me-9 rezol ucia iTval iswinebs samarTal damrRvevi qal ebisaTvis samarTl ian mopyrobas sisxl is samarTal warmoebis yvel a etapze da mouwodebs, gansakuTrebul i yuradReba mieqces maT moTxovnebsa da probl emebs Tavisufl ebis aRkveTis periodSi. ufro metic, es wesi unda ganixil ebodes meeqvse kongresis karakasis xel Sekrul ebasTan erTad, romel ic inter alia, iTval iswinebs sisxl is samarTal warmoebisas Tanabar mopyrobas; aseve qal ebis winaarMdeg diskriminaciis yvel a formis aRmofxvris Sesaxeb dekl araciisa da qal ebis winaarMdeg diskriminaciis yvel a formis aRmofxvris Sesaxeb konvenciasTan erTad. naxvis ufl eba (wesi 26.5) gamomdinareobs 7.1, 10.1, 15.2 da 18.2 wesebidan. uweyebaTaSorisi TanamSroml obas gansakuTrebul i mniSvnel oba aqvs institucional uri mopyrobisa da momzadebis xarixis gasaumj obesebl ad.

27.gaeros mier miRebul i patimrebi mopyrobis minimal uri standartul i wesebis gamoyeneba

27.1 patimrebi mopyrobis standartul i minimal uri wesebi da masTan dakavSirebul i rekomendaciebi mizanSewonil obidan gamomdinare gamoiyeneba dawesebul ebaSi ganTavsebul i arasrul wl ovani samarTal damrRvevebis, maT Soris winaswar patimrobaSi myofTa mimarT.

27.2 Zal isxmeva mimaTul i unda iyos imisken, rom patimrebi mopyrobi standartul minimal ur wesebi Camoyal ibebul i principebi gamoyeneba moxdes imgvarad, rom pasuxobdes arasrul wl ovanTa gansxvavebul moTxovnebs, rac damaxasiaTebel ia maTi asakisaTvis, sqesisaTvis da pirovnebi saTvis.

komentari

patimrebi mopyrobi standartul i minimal uri wesebi erT-erTi pirvel i dokumentia, romel ic gaerom am sferoSi miIRO. sayovel Taod aRiarebul ia, rom misi gavl ena msofil io donisaa. marTal ia kidev arseboben saxel mwifoebi, sadac am wesebi Sesrul eba ufro metad miswrafebaa, vidre faqti, miuxedavad amisa standartul i minimal uri wesebi kvl av axdens mniSnel ovan gavl enas gamosaworebel i dawesebul ebebi humanuri da samarTlian administrirebaze. dawesebul ebaSi myofi arasrul wl ovanis dacvis meqanizmebi ganmtkicebul ia patimrebi mopyrobi standartul minimal ur wesebi (saxovrebel i, arqiteqtura, logini, Cacma, saCivrebi da Txovnebi, kontaqti garesamyarosTan, sakvebi, samedicino momsaxureba, RvTismsaxureba, asakobrivi dayofa, personal is dakompl eqteba, muSaoba da a.S), romel Sic aseve aris debul ebebi dasjisa da disciplinis Sesaxeb da SezRudvebi saSiS samarTal damRvevebze. ar aris mizanSewonili moxdes am standartul i minimal uri wesebi Secvl a arasrul wl ovan samarTal damRvevTa dawesebul ebebi Taviseburebebi gaTVal iswinebiT arasrul wl ovanTa marTl msajul ebi administrirebi standartul minimal ur wesebi. wesi 27 yuradRebas amaxvil ebs arasrul wl ovanTa dawesebul ebebi saTvis aucil ebel moTxovnebze (wesi 27.1), aseve maTi asakidan, sqesidan da pirovnebidan gamomdinare gansxvavebul moTxovnebze (27.2). amrigad, wesi mizani da Sinaarsi dakavSirebul ia patimrebi mopyrobi standartul minimal ur wesebTan.

28. pirobiT ganTavisufli ebi xSiri da adreul etapze gamoyeneba

28.1 xel isufli ebi organo SeZl ebisdagvarad xSirad Seufardebs dawesebul ebidan pirobiT ganTavisufli eba, romel ic gamoyeneba aseve SeZl ebisdagvarad adreul etapze.

28.2 saTanado xel isufli ebi organo daxmarebasa da zedamxedvel obas gauwevs dawesebul ebidan pirobiT ganTavisufli ebul arasrul wl ovans, romel mac unda miIROs sazogdoebis srul i mxardaWerac.

komentari

pirobiT ganTavisufl ebis ufl ebamosil eba SeiZl eba gaaCndes 14.1 wesSi miTiTebul kompetentur organos an romel ime sxva organos. swored amitom, marTebul ia miTiTeba moxdes "saTanado" da ara "kompetentur" organoze. Tu garemoebebi amis saSual ebas iZl eva, pirobiT gaTavisufl ebas upiratesoba unda mieniWos sasjel is srul moxdasTan SedarebiT. Tu arsebobs reabilitaciis damakmayofil ebel i progresis mtkicebul eba, TviT is samarTal damrRvevbic ki, roml ebic saSiSad iqnen miCneul ni dawesebul ebaSi ganTavsebis dros, SeiZl eba ganTavisufl dnen. probaciis msgavsad, aseT ganTavisufl ebas pirobad SeiZl eba daedos saTanado orgaos mier gansazRvrul i pirobemis damakmayofil ebel i Sesrul eba gadawyvetil ebaSi gansazRvrul i drois ganmavl obaSi, magal iTad samarTal damrRvevis "kargad moqcevasTan" dakavSirebiT, sazogadoebrivi programebis daswreba, "Sua gzaze mdebare saxl ebSi" ¹ cxovreb da a.S. dawesebul ebidan samarTal damrRvevis pirobiT ganTavisufl ebis SemTxvevaSi probaciis an sxva (gansakuTrebiT iq, sadac probaciis samsaxuri ar aris SemoRebul i) oficerma unda gauwios daxmareba da zedamxedvel oba da unda moxdes sazogadoebrivi mxardaWeris xel Sewyoba.

29. Sereul i tipis dawesebul ebebi

29.1 Zal isxmeva unda iyos mimarTul i imisaken, rom Seiqmnas Sereul i tipis dawesebul ebebi, rogoricaa droeiti TavSesafrebi, saganmanaTl ebl o saxl ebi, dRis momzadebis centrebi da sxva msgavsi saTanado dawesebul ebebi, roml ebmac SeiZl eba arasrul wl ovanebis xel i Seuwyos sazogadoebaSi srul yofil integraciaSi.

komentari

saTanadod unda iqnes Sefasebul i dawesebul ebidan gaTavisufl ebis Semdgomi zrunvis mniSvel oba. es wesi aRniSnavs Sereul i tipis dawesebul ebebis Seqmnis aucil ebl obas. es wesi aseve aRniSnavs, rom aucil ebel ia dawesebul ebaTa da momsaxurebis sxvadasxva saxeoba, raTa Seesabamebodes arasrul wl ovanTa mraval ferovan moTxovnebs da gauwios xel mZRvanel oba da daxmareba sazogadoebaSi waratebul i reintegraciis procesSi.

¹ sasjel is moxdis Semdeg msj avrdebul Ta reabilitaciis dawesebul eba.

nawil i eqvsi

kvl eva, dagegmva, pol itikis formul ireba da Sefaseba

30. gamokvl eva, rogorc dagegmvis, pol itikis formirebisa da Sefasebis safuZvl i

30.1 Zal isxmeva unda daeTmos aucil ebel i gamokvl evis organizebasa da xel Sewyobas, romel ic warmoadgens efeqturi dagegmvisa da pol itikis formul irebis safuZvel s.

30.2 Zal isxmeva unda daeTmos arasrul wl ovanTa gadacdomebisa da danaSaul is mimarTul ebebis, probl emebisa da mizezebis, aseve Tavisufi ebaaRkveTil i arasrul wl ovnebis gansxvavebul i moTxovnebis periodul Seswavi asa da Sefasebas.

30.3 Zal isxmeva unda iqnes mimarTul i, rom arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemis administrirebis fargl ebSi Sei qmna mudmivi SefasebiTi gamokvl evis meqanizmi da Segrovdes da gaanal izdes saTanado monacemebi da informacia administrirebis Sefasebis, momaval Si gaumj obesebisa da reformirebis mizniT.

30.4 arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebisa momsaxurebis gaweva unda mudmivad daigegmos da ganxorciel des, rogorc erovnul i ganviTarebis RonisZiebis ganuyofel i nawil i.

komentari

gamokvl evis gamoyeneba arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis pol itikis safuZvl ad sayovel Taod aRiarebul ia mniSvel ovan meqanizmad, raTa praqtika Seesabamebodes TeoriaSi arsebil miRwevebs da moxdes arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemis ganviTareba da gaumj obeseba. mudmivi kavSiri gamokvl evasa da pol itikas Soris gansakuTrebiT mniSvel ovania arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebisaTvis. axal gazrdebis cxovrebis stil isa da arasrul wl ovanTa danaSaul ebis formisa da speqtris swrafi da xSirad seriozul i cvl il ebebis fonze sazogadoebisa da marTI msaj ul ebis pasuxi arasrul wl vanTa danaSaul sa da gadacdomebze mal e moZvel deba da xdeba Seusabamo. wesi 30 adgens standartis, raTa moxdes gamokvl evis CarTva

politikis formul irebis processa da arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebaSi. wesi gansakuTrebul yuradRebas uTmobs arsebul i programebisa da RonisZiebebis mudmiv gadaxedvasa da Sefasebas da dagegmarebas saerTo ganvitarebis ufro farTo aspeqtSi. arasrul wl ovanTa moTxovnebis, aseve samarTal darRvevebis mimarTul ebebisa da probl emebis mudmivi Sefaseba aris saTanado politikis formul irebisa da Carevis formebis gaumj obesebis winapiroba rogorc formal ur, isearaformal ur doneze. am konteqstSi pasuxismgebel ma dawesebul ebebma xel i unda Suwyon damoukidebel i pirebisa da organoebis mier kvl evis Catarebas; SeiZleba Rirebul i iyos Tavad arasrul wl ovanTa mosazrebis gageba da mxedvel obaSi miReba; amasTan mniSvnel ovania ara marto imaTi azri, visac Tavad mouwia marTI msaj ul ebis sistemis monawil ed gadaqceva. dagegmarebisas gansakuTrebul i yuradReba unda gamaxvil des ufo efeqtur da samarTlian sistemaze. am mizniT unda Catardes yovl ismomcvel i da mudmivi Sefaseba arasrul wl ovanTa moTxovnebisa da probl emebisa da airÇes konkretul i prioritetebi. amasTan dakavSirebiT unda moxdess arsebul i resursebis gamoyenebis koordinireba, al ternatiul i RonisZiebebisa da sazogadoebis mxardaWeris CaTvl iT, rac sakmarisi iqneba arsebul i programebis ganxorciel ebisa da monitoringis special uri programebis Sesaqmnel ad.

gaerTianebul i erebis organizaciis wesebi

Tavisufl ebaaRkveTil arasrul wl ovanTa dasacavad*

I. arsebi Ti perspeqtivebi

1. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis Sesaxeb samarTI ebrivi sistema unda moicavdes arasrul wl ovanTa fizikuri da gonebrivi mdgomareobis wamaxal isebebl ufl ebebsa da garantiებს. patimroba gamoyenebul unda iqnes rogorc ukanasknel i RonisZieba.

2. arasrul wl ovanTaTvis Tavisufl ebis aRkveTa SesaZl ebel ia mxol od winamdebare wesebsa da gaeros arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebis Sesaxeb (pekinis wesebi) minimal ur standartul wesebSi dadgenili principebisa da procedurebis Sesabamisad. arasrul wl ovanTaTvis Tavisufl ebis aRkveTa unda warmoadgendes ukanasknel RonisZiebas da gamoyenebul unda iqnes maqsimal urad mcire droiTa da mxol od gamonaki SemTxvevebSi. sanqciis vada unda ganisazRvros sasamarTI os mier, arasrul wl ovanis vadamde gaTavisufl ebis SesaZl ebl obis gaTval iswinebiT.

3. winamdebare wesebi, miRebul ia ra gaerTianebul i erebis organizaciis mier, iqmneba minimal uri standartis dasadgenad Tavisufl ebaaRkveTil i arasrul wl ovanebis yvel a formiT dasacavad, rac srul harmonias iqneba adamianis ufl ebebsa da ZiriTad Tavisufl ebebTan, dakavebis nebis mieri formis saval alo Sedegis ganeitral ebis mizniT da sazogadoebaSi am arasrul wl ovanTa integraciis dasaqarebl ad.

4. winamdebare wesebi gamoyenebul unda iqnes moukerZoebli ad, mouxedavad rasisa, kanis ferisa, sqesisa, asakisa, enisa, rel igiisa, erovnebis, politikuri an sxva Sexedul ebisa, kul turuli rwmenisa Tu Cveulebisa, sakuTrebis, dabadebisa Tu oj axuri statusisa, eTnikuri Tu social uri warmomavl obisa da unarSezRudul obisa. pativi unda scen arasrul wl ovanTa rel igiur da kul turuli Rirebul ebebs, Cveulebisa da moral ur koncepciebs.

5. winamdebare wesebis Seqmna miznad isaxavs gamosayenebl ad ufro mosaxerxebel i standartebis Seqmnasa da arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemis marTvasi monawile profesional TaTvis saxel mZRvanel o principebis miwodebasa da maT gamxnevebas.

* miRebul ia general uri asambleis 1990 wl is 14 dekembris 45/113 rezoluciiT.

6. wesebi xel misawvdomi unda gaxdes arasrul wl ovanTa samarTI ebriv sferoSi momuSave personal isaTvis maT erovnul enaze. arasrul wl ovnebs, romel nic Tavisufl ad ar fl oben im sapatimro dawesebul ebis mosamsaxureTa enas, romel Sic isini imyofebian, saWiroebis SemTxvevaSi, ufl eba unda hqondeT ufasod isargebl on Tarjimmis momsaxurebiT, gansakuTrebiT ki, samedicino Semowmebisa da discipl inuri samarTal warmoebis dros.

7. sadac es saWiroa, saxel mwifoebma unda moaxdinon winamdebare wesebis inkorporireba maT Sida kanonmdebl obaSi an kanonmdebl obaSi Sesabamisi cvl il ebebis Setana da uzrunvel yon, rom kanonmdebl obaSi gaTval iswinebul iqnes efeqtiani RonisZibebi am wesebis darRvevisaTvis, kompensaciis gacemis CaTvl iT, arasrul wl ovanTaTvis zianis miyenebis SemTxvevaSi. saxel mwifoebma aseve zedamxedvel oba unda daaweson winamdebare wesebis gamoyenebaze.

8. Sesabamisi organoebi mudmivad unda ecadon, aamaRI on sazogadoebis informirebul oba imis Sesaxeb, rom dakavebul arasrul wl ovanTa patronoba da maTi sazogadoebaSi xel axal i integrirebis mzadeba Zal zed didi mniSvnel obis social uri samsaxuria da am miznisaTvis aqtiurad unda iqnes gadadgmul i nabijebi arasrul wl ovanTa da adgil obriv sazogadoebas Soris Ria kontaktebis wasaxal isebl ad.

9. winamdebare wesebidan araferi unda iqnes intepretirebul i ise, rom xel i SeuSal os gaerosa da saerTaSoriso Tanamegobrobis mier aRiarebul i adamianis ufl ebaTa Sesabamisi instrumentebisa da standartebis gamoyenebas, roml ebic mouwodebs uzrunvel yofil iqnes arasrul wl ovnebis, bavSvebisa da yvel a axal gazrdis ufl ebebi, maTi mzurunvel oba da dacva.

10. im SemTxvevaSi Tu winamdebare wesebis II-V nawil ebSi Camoyal ibebul i konkretul i wesebis praqtikul i gamoyeneba konfliqtSi modis am nawil is wesebTan, am ukanasknel is dacvas unda mieniWos upiratesoba.

II. wesebis gamoyeneba da fargl ebi

11. am wesebis miznisaTvis, gamoyenebul unda iqnas Semdegi definiciebi:

a)arasrul wl ovani aris 18 wl amde asakis adamiani. asakobrivi zRvari, roml is qvemoTac dauSvebel ia bavSvisaTvis Tavisufl ebis aRkveTa, dgindeba kanoniT;

b) Tavisufl ebis aRkveTa niSnavs dakavebis an daptimrebis nebismier formas an sasamarTl o, administraciul i an sxva saj aro organos brZanebis safuZvel ze, piris moTavsebas kerZo an saj aro sapatimro dawesebul ebaSi, roml is sakuTari survil iT datovebis ufl ebac pirs ar gaacnia.

12. Tavisufl ebis aRkveTa unda ganxorciel des iset pirobebsa da garemoebesSi, sadac uzrunvel yofil iqneba arasrul wl ovanTa adamianis ufl ebebis pativiscema. daptimrebul i arasrul wl ovnebisatvis garantirebul unda iqnes Sinaarsobrivi qmedebebiTa da programebiT sargebl oba, romel Ta mizanic iqneba maTi janmrTel obisa da TviT pativiscemis gaumj obeseba da SenarCuneba, maTi pasuxismgebl obis grZnobis gazrda da im damokidebul ebebis da SesaZl ebl obebis gaumj obeseba, rac maT daexmarebaT sazogadoebis wevrad Camoyal ibebaSi.

13. Tavisufl ebaaRkveTil arasrul wl ovnebs maT statusTan dakavSirebul i aranairi safuZvl iT ar SeiZl eba uari eTqvaT samoqal aqo, ekonomikur, politikur, social ur an kul turul ufl ebebze, romel i ufl ebebic maT ekuTvniT erovnul i da saerTaSoriso kanonmdebl obebiTa da romel i ufl ebebiT sargebl obac srul SesabamisobaSia Tavisufl ebis aRkveTasTan.

14. arasrul wl ovanTa individual uri ufl ebebis dacva, aRkveTis RonisZiebis aRsrul ebis kanonierebaze gansakuTrebul i aqcentis gakeTebiT, garantirebul unda iqnes ufl ebamosil i organos mier, maSin roca social uri integraciis sakiTxebi mogvarebul unda iqnes regul arul i inspeqciebisa da kontrol is sxva meqanizmebis Sesrul ebiT, saerTaSoriso standartebis, erovnul i kanonmdebl obisa da wesebis Sesabamisad, am mizniT Seqmnil i organos mier, romel ic ufl ebamosil i iqneba moinaxul os arasrul wl ovnebi. es organo ar unda iyos sapatimro dawesebul ebis nawil i.

15. winamdebare wesebi gamoiyeneba yvel a tipisa da formis sapatimro dawesebul ebebis mimarT, roml ebSic Tavisufl ebaaRkveTil i arasrul wl ovnebi imyofebian. wesebis I, II, IV da V nawil ebi gamoiyeneba im sapatimro dawesebul ebebis mimarT, sadac moTavsebul i arian dakavebul i arasrul wl ovnebi, xol o III nawil i ki _ konkretul ad patimrobaSi an winaswar patimrobaSi myofi arasrul wl ovnebis mimarT.

16. winamdebare wesebi aRsrul ebul unda iqnes konkretul wevr saxel mwifoSi arsebul i ekonomikuri, social uri da kul turul i pirobebis gaTval iswinebiT.

III. patimrobaSi an winaswar patimrobaSi myofi arasrul wl ovnebi

17. patimrobaSi an winaswar patimrobaSi myofi („jer gausamarTI ebel i“) arasrul wl ovnebi iTvl ebian udanaSaul oebad da maT arasrul wl ovanis dakaveba sasamarTI omde maqsimal urad unda iqnes Tavidan aridebul i da gamoyenebul unda iqnes mxol od gamonakl is SemTxvevebSi. Sesabamisad, maqsimal uri Zal isxmeva unda iqnes gamoyenebul i raTa Sefardebul iqnes al ternatiul i RonisZieba. rodesac aRkveTis RonisZiebis saxiT mainc gamoiyeneba patimroba, arasrul wl ovanTa sasamarTI oebma da sagamoZiebo organoebma prioritetul ad maqsimal urad swrafad unda ganixl on msgavsi saqmeebi, raTa arasrul wl ovnebi sapatimroSi maqsimal urad mokl e droiT imyofebodnen. winaswar patimrobaSi myofni gancal kevebiT unda imyofebodnen msj avrdebul ebisagan.

18. pirobebi, romel Sic winaswar patimrobaSi myofi arasrul wl ovnebi arian moTavsebul i, SesabamisobaSi unda iyos qveviT miTitebul wesebTan, damatebiT konkretul debul ebebTan erTad, roml ebic, udanaSaul obis prezumfciiS, dakavebis xangrZl ivobisa da arasrul wl ovanTa samarTI ebrivi statusisa da mdgomareobis gaTval iswinebiT saWiro da saTanadoa. es debul ebebi unda moicavdes Semdegs, magram amit aucil ebl ad ar unda Semoifargl ebodes:

a) arasrul wl ovnebs unda hqondeT samarTI ebrivi damcvel is yol isa da ufaso iuridiul i daxmarebiT sargebl obis ufl eba, rodesac amgvari ufaso daxmarebis miReba SesaZl ebel ia, aseve unda gaaCndeT ufl eba mudmivad ekontaqton Taviant samarTI ebriv damcvel ebs. amgvari komunikaciebis dros dacul unda iqnes piradul oba da konfidencial uroba;

b) arasrul wl ovnebi, SeZl ebisdagvarad, uzrunvel yofil unda iqnen SesaZl ebl obiT imuSavon anazRaurebiT da gaagrZel on swavl is miReba an treningebi, magram maT es ar unda moeTxovebodeT. samsaxuri, ganaTI ebis miReba an treningi ar SeiZl eba gaxdes patimrobis gagrZel ebis mizezi;

g) arasrul wl ovnebma unda miRon saSual ebebi Tavisufal i droisa da gamaj ansaRebel i saqmianobis kuTxiT, rac SesabamisobaSi iqneba marTI msaj ul ebis ganxorciel ebis miznebtan.

IV. arasrul wl ovanTa sapatimro dawesebul ebebis menejmenti

a. Canawerebi

19. angariSebi, samarTI ebrivi da samedicino Canawerebisa da disciplinuri samarTal warmoebis Canawerebis CaTvl iT, aseve mopyrobis formis, Sinaarsisa da detal ebis Sesaxeb dokumentebi, moTavsebul unda iqnes konfidencial ur individual ur fail ad, romelic iqneba mudmivad ganaxlebuli da xel misawvdomi mxol od amaze ufl ebamosili pirebisaTvis, kl asificirebuli imgvarad, rom iolad iqnes aRqmul i. SesaZl ebl obis SemTxvevaSi, yvel a arasrul wl ovans ufl eba unda hqondes gaaprotestos mis fail Si arsebuli nebsmieri faqti Tu mosazreba, raTa SesaZl ebel i gaxdes araswori, usafuZvl o an arasamarTI iani gancxadebebis gasworeba. am ufl ebiT sargebl obis mizniT, unda arsebobdes procedura, romlis mixedvitac, mesame mxares SeeZl eba moTxovnis safuZvel ze naxos da ganxil os fail ebi. arasrul wl ovanTa gaTavisuflebis Semdeg, Canawerebi unda dail uqos da garkveuli drois Semdeg, unda ganadgurdes.

20. dauSvebel ia arasrul wl ovanis miReba sapatimro dawesebul ebaSi sasamarTI o, administraciuli an sxva sajaro dawesebul ebis mier gacemuli kanonieri brZanebis gareSe. am brZanebis yvel a detaili dauyovnebl iv unda iqnes Setanili reestrSi. dauSvebel ia arasrul wl ovanis moTavseba iseT sapatimro dawesebul ebaSi, romelic amgvar reestr ar awarmoebis.

b. miReba, registracia, gadaadgil eba da gadayvana

21. yvel a sapatimro dawesebul ebaSi, sadac xdeba arasrul wl ovanTa moTavseba, TiToeuli arasrul wl ovanis Sesaxeb unda inaxebodes Semdegi informaciis sruli da daculi Canaweri:

- a) informacia arasrul wl ovanis vinaobis Sesaxeb;
- b) danaSaulis Cadenis mizezebi da faqtebi;
- g) misi dawesebul ebaSi miRebis, gadayvanisa da gaTavisuflebis dRe da zusti dro;
- d) detailebi mSoblebisa da meurveebisaTvis dauyovnebl iv Setyobinebis gagzavnis Sesaxeb, maTi mZrunvel obis qveS myofi arasrul wl ovanis miRebis, gadayvanis an gaTavisuflebis Sesaxeb;

e) detal ebi arasrul wl ovanTa fizikuri da sul ieri probl emebis Sesaxeb, narkotikebisa da al kohol isadmi mij aWvul obis CaTvl iT.

22. informacia sapatimro dawesebul ebaSi arasrul wl ovis miRebis, moTavsebis, gadayvanisa da gaTavisufli ebis Sesaxeb dauyovnebl iv unda ecnoboT mis mSobl ebs, meurvebs an axl o naTesavebs.

23. arasrul wl ovanis miRebidan rac SeiZl eba mal e unda Sedges arasrul wl ovanTa piradi mdgomareobisa da garemoebebis Sesaxeb Sesabamisi informacia da srul i moxseneba da igi unda gadaegzavnos administracias.

24. miRebisa, yvel a arasrul wl ovans unda gadaeces sapatimro dawesebul ebis Sesaxeb wesebis asl i da maTi ufl ebebisa da val debul ebebis Sesaxeb weril obiTi ganmarteba maTTvis gasageb enaze, iseve rogorc saCivris miRebaze ufl ebamosil i organoebis misamarTi da im kerZo Tu sajaro organoebisa da organizaciebis misamarTebi, roml ebic gascemen iuridiul daxmarebas. im arasrul wl ovanebs, romel Tac wera-kiTxva ar ician an daweril i saxiT enis aRqma ar SeuZl iaT, informacia unda miwodoT maTTvis gasagebi formiT, raTa SeiZl on miRebul i informaciis srul ad aRqma.

25. yvel a arasrul wl ovans unda ganemartos dawesebul ebis Sida organizaciul i wesebi, maTTan urTierTobis miznebi da meTodebi, discipl inuri moTxovnebi da procedurebi, informaciis mopovebisa da saCivrebis Sedgenis sxva nebadarTul i meTodebi da sxva iseTi sakiTxebi, romel Ta codnac saWiroa, raTa arasrul wl ovanma SeiZl os patimrobis periodSi misi ufl ebebisa da val debul ebebis srul ad gaazreba.

26. arasrul wl ovanTa transportireba unda moxdes administraciis xarjebiT adekvaturi ventil aciisa da ganaTebis pirobebSi, rac maT ar daamcirebs an rTul mdgomareobaSi ar Caagdebs. dauSvebel ia arasrul wl ovanTa ukanonod gadayvana erTi sapatimro dawesebul ebidan meoreSi.

g. kl asifikacia da patimrebis moTavseba

27. arasrul wl ovanis miRebis momentidan rac SeiZl eba swrafad, TiToeul arasrul wl ovans unda daesvas kiTxvebi da unda Sedges social uri da fsiqol ogiuri Canaweri, sadac aisaxeba konkretul i tipisa da donis mopyrobis Sesaxeb nebismieri faqtori da arasrul wl ovanTa mier moTxovnil i programa. es moxseneba, samedicino eqspertis mier momzadebul moxsenebasTan erTad, romel mac arasrul wl ovani miRebisTanave gasinja, unda gadaigzavnos

dawesebul ebaSi direktorTan, raTa man gansazRvros arasrul wl ovnisatvis dawesebul ebaSi yvel aze saTanado adgili mosatavsebl ad da mopyrobis konkretul i tipi, done da programa, romel ic mis mimarT unda ganxorciel des. rodesac saWiroa sareabilitacio mkurnal obis daweseba da piris iq yofnis vada amis saSual ebas iZi eva, dawesebul ebaSi TanamSroml ebma weril obiT unda moamzadon mkurnal obis individual uri gegma, romel Sic ganisazRvrebamkurnal obis miznebi, dro da saSual ebebi, etapebi da dagvianebebi, roml ebSic dasaxul i miznebi unda iqnes miRweul i.

28. arasrul wl ovanTa dapatimrebas adgili i unda hqondes mxol od im pirobebSi, roca srul ad iqneba mxedvel obaSi miRebul i maTi konkretul i moTxovnebi, statusi da special uri moTxovnil ebebi maTi asakis, pirovnul obis, sqesisa da danaSaul is tipis, iseve rogorc gonebrivi da fizikuri janmrTel obis gaTval iswinebiT, rac uzrunvel yofs maT dacvas mavne zegavl enisa da sarisko situaciebisagan. principul i kriteriumi Tavisufl ebaaRkveTil arasrul wl ovanTa sxvadasxva kategoriebad dasayofad, unda iyos maTi konkretul i moTxovnebisaTvis Sesabamisi mopyrobis tipis uzrunvel yofa da maTi fizikuri, gonebrivi da moral uri mTI ianobisa da keTil dReobis dacva.

29. arasrul wl ovnebi ar unda iqnen moTavsebul i igive sapatimro dawesebul ebaSi, sadac imyofebian zrdasarul ni, Tu isini ar arian erTi oj axis wevrebi. zedamxedvel obis pirobebSi, SesaZl ebel ia arasrul wl ovnebi moTavsebul iqnen frTxil ad SerCeul zrdasarul adaminebTan erTad, special uri programis fargl ebSi, rac sasargebl od iqneba aRiarebul i Sesabamisi arasrul wl ovnisatvis.

30. unda Seiqmna Ria tipis sapatimroebi arasrul wl ovanTaTvis. Ria sapatimro dawesebul eba ewodeba iseTi dawesebul ebas, romel Sic ar arsebobs an minimumamdea dasul i usafrTxoebis RonisZiebebi. amgvar sapatimroTa mosaxleoba unda iyos rac SeiZl eba mcire odenobis. dakavebul arasrul wl ovanTa raodenoba daxurul sapatimro dawesebul ebaSi unda iyos imdenad mcire, rom SesaZl ebel i iyos individual uri mkurnal oba. arasrul wl ovanTa sapatimro dawesebul eba unda iyos decentral izebul i da im zomis, rom xel Sewyobil iqnes iq Sesvla da kontakqtis damyareba arasrul wl ovnebsa da maTi oj axis wevrebs Soris. unda Seiqmna da sazogadoebis social ur, ekonomikur da kul turul garemoSi integrirebul iqnes mcire sapatimro dawesebul ebebi.

d. fizikuri garemocva da moTavsebis adgili

31. Tavisufli ebaRkveTil arasrul wl ovnebs ufl eba aqvT imyofebodnen iseT dawesebul ebebSi da hqondeT iseTi momsaxureba, rac Seesabameba maTi j anmrTel obisa da piradi Rirsebis moTxovnebs.

32. arasrul wl ovanTa sapatimro dawesebul ebebis dizaini da fizikuri garemocva unda Seesabamebodes saxl Si mkurnal obis sareabilitacio mizans. mxedvel obaSi unda iqnes miRebuli arasrul wl ovnis piradul obis, mgrZnobel oba (*sensory stimuli*), mewyvil estan gaertianebis SesaZlebebi da sportSi, fizikur savarjisoebisa da Tavisufal dros sxvadasxva saqmianobebSi monawil eobis SesaZlebebi oba. arasrul wl ovanTa sapatimro dawesebul ebebis dizaini da struqtura unda iyos imgvare, rom maqsimal urad Semcirdes xanZris gaCenis safrTxed da uzrunvel yofil iqnes Senobidan xalxis usafrTxo evakuacia. xanZris gaCenis SemTxvevaSi, unda arsebobdes efeqtiani sagangaSo sistema, iseve rogorc formaluri da nateli procedurebi arasrul wl ovanTa usafrTxoebis uzrunvel sayofad. sapatimro dawesebul ebebi ar unda mdebareobdes iseT adgilas, romlebic cnobilia, rom arsebobs j anmrTel obis an sxvasaSiSroebis riskisal batoba.

33. saZinebeli adgili unda warmoadgendes palata saZinebelisa Tu individualuri saZinebeli otaxebisertobliobas, adgil obrivi standartebis gatvaliswinebit. Zilis dros mudmivi, mokrzalebuli zedamxedvel oba unda arsebobdes mtels teritoriaze, sadac arasrul wl ovnebs szinavT, individualuri da jgufuri saZinebelis catvilit, titoeuli arasrul wl ovnis dacvis miznit. yvela arasrul wl ovani, adgil obrivi da erovnuli standartebis Sesabamisad, uzrunvel yofil unda iqnes sakuTari da sakmarisi TeTreulit, romelic unda iyos sufta, mowesrigebuli da xsirad icvl ebodes, raTa Senarcundes sisuftave.

34. sanitaruli mowyobil obebi ise unda iyos ganlagebuli da imgvarad sakmarisi standartebit, rom yvela arasrul wl ovanma SeZlos, sawiroebisamebr, sakuTari fizikuri moTxovnil ebebis dakmayofil eba gancal kevebita da sufta da satanado formit.

35. piradi nivtebis qona piradi cxovrebis ufl ebis arsebiti nawilia da mnisvnel ovania arasrul wl ovnis fsiqol ogiuri ketil dreobisatvis. titoeuli arasrul wl ovnis ufl eba, hqondes piradi nivtebi da mat Sesanaxad hqondes saSual ebebi, unda iqnes ariarebuli da pativi scen mas. piradi nivtebi, romel Ta fl obazec arasrul wl ovani uars ambobs an romelic mas Camoartves, unda iqnes moTavsebuli usafrTxo adgilas. nivtebis amsaxveli oqmi xel moweril unda iqnes arasrul wl ovnis mier. unda gadaidgas nabijebi, raTa moxdes maTi karg mdgomareobaSi Senarcuneba. yvela amgvare sagani Tu fuli

arasrul wl ovans unda daubrunde gaTavisufl ebis, Tu mas ar hqonda ufl eba ful i daexarja an Tavisi piradi qoneba sapatimros gareT gaegzavna. Tu arasrul wl ovani iRebs an mas aRmouCines raime saxis wamal i, samedicino personal i wyvets mis Semdgom gagrZel ebas.

36. SesaZl ebl obis fargl ebSi, arasrul wl ovnebs unda hqondeT ufl eba gaaCndeT TavianTi piradi tansacmel i. sapatimro dawesebul ebam unda uzrunvel yos, rom TiToeul arasrul wl ovans hqondes amindis Sesabamisi da misi janmrTel obisaTvis saWiro piradi tansacmel i, romel ic aranairad ar iqneba mistvis damancirebel i an Seuracxmyofel i. arasrul wl ovanebs, roml ebmac raRac mizniT datoves dawesebul eba, ufl eba unda mieceT Caicvan TavianTi sakuTari tansacmel i.

37. yvel a sapatimro dawesebul ebam unda uzrunvel yos, rom TiToeul ma arasrul wl ovanma miRos saTanadod momzadebul i saWmel i, saTanado dros, im raodenobiTa da xarixiT, rac akmayofil ebs dietur, higienur da janmrTel standartesba da, SeZl ebisdagvarad, rel igiur da kul turul moTxovnil ebebs. yvel a arasrul wl ovanisaTvis nebismier dros xel misawvdomi unda iyos sufTa sasmel i wyal i.

e. ganaTI eba, profesiul i treningebi da samsaxuri

38. yvel a saval debul o skol is asakis arasrul wl ovans ufl eba aqvs miRos misi moTxovnebisatvis da SesaZl ebl obebisatvis saTanado ganaTI eba, rac mas moamzadebs sazogadoebaSi dasabrunel ad. amgvari ganaTI eba uzrunvel yofil unda iqnes sapatimro dawesebul ebis gareT, SeZl ebisdagvarad, sazogadoebriv skol ebSi, nebismier SemTxvevaSi, kval ificiuri maswavl ebl is mier qveynis saganmanaTI ebl o sistemaSi integrirebul i programebis saSual eb iT imgvarad, rom gaTavisufl ebis Semdgom, arasrul wl ovanma daubrkol ebl ad SeZl os swavl is gagrZel eba. sapatimro dawesebul ebis administraciis mier gansakuTrebul i yuradReba unda daeTmos ucxoel i an gansakuTrebul i kul turul i an eTnikuri moTxovnebis mqone arasrul wl ovanisaTvis ganaTI ebis micemas. arasrul wl ovnebs, romel Tac ar ician wera-kiTxva an aqVT dagvianebul i azrovneba an swavl asTan dakavSirebul i probl emebi, ufl eba unda hqondeT miRon special uri ganaTI eba.

39. saval debul o saskol o asaks gadacil ebul i arasrul wl ovnebs, romel Tac surT ganaTI ebis gagrZel eba, neba unda mieceT da waxal isebul unda iqnan gaagrZel on igi, da maqsimal uri mcdel obaa saWiro, rom maTTvis

uzrunvel yofil iqnas Sesabamisi saganmanaTI ebl o programebi sadmi xel misawdomoba.

40. diplomebi an ganaTI ebasTan dakavSirebul i serTifikatebi, roml ebic arasrul wl ovnebs gadaecemaT patimrobaSi yofnisas, ar unda miანიSnebdes raime saxiT, rom arasrul wl ovanis mimarT ganxorciel da institucional izacia.

41. yovel sapatimro dawesebul ebaSi unda iyos biblioteka, romelic adeqvaturad iqneba arWurvil i rogorc saganmanaTI ebl o aseve gasarTobi wignebiTa da Jurnal ebiT, roml ebic Sesaferisi iqneba arasrul wl ovnebisatvis, roml ebic waxal isebul unda iqnen da maT hqondeT saSual eba srul ad isargebl on bibliotekiT.

42. TiToeul arasrul wl ovans unda hqondes ufl eba isargebl os profesiul i treningebiT iset garemoSi, romelic moamzadebs mas samomavl o dasaqmebisatvis.

43. j erovani profesional ebis Sercevis moTxovnis dacviTa da instituciuri administraciis moTxovnebis gaTval iswinebiT, arasrul wl ovanebs unda hqondeT ufl eba, airCion maTTvis sasurvel i samuSaos saxeoba.

44. dacvasTan dakavSirebul i yvel a erovnul i da saerTasoriso standarti, roml ebic gamoiyeneba bavSvisa da axial gazrda pirebis SromasTan dakavSirebiT, unda gamoiyenebodes Tavisufl ebaSezRudul arasrul wl ovnebtan mimarTebiT.

45. rodesac es SesaZl ebel ia, arasrul wl ovnebi uzrunvel yofil i unda iqnen imis SesaZl ebl obiT, rom ganaxorciel on anazRaurebadi saqmianoba, Tuki es SesaZl ebel ia adgil obriv sazogadoebasTan erTad, rogorc damxmare im profesiul i ganaTI ebisa, romelic maTTan mimarTebiT mimdinareobs da roml is mizania SesaZl ebl obis gazrda, raTa maT ipovon Sesaferisi samuSao, rodesac dabrundebian sazogadoebaSi. samuSaos tipi imgvari unda iyos, rom moicavdes Sesabamis trenings, rac waadgebat arasrul wl ovnebs maTi gaTavisufl ebis Semdgom. sapatimro dawesebul ebaSi samuSaos organizeba da metodebi unda asaxavdes sazogadoebaSi gansaxorciel ebel maqsimal urad anal ogiur samuSaos, imgvarad, rom moamzados arasrul wl ovani normal uri cxovrebiS pirrobebisatvis.

46. yovel arasrul wl ovans, romelic axorciel ebs samuSaos, unda hqondes ufl eba Sesaferis anazRaurebaze. arasrul wl ovanta interesebi da maTi profesiul i treningebi ar unda iyos motivirebul i imiT, rom sapatimro dawesebul eban an mesame mxarem miiRos garkveul i mogeba. arasrul wl ovanis mier gamomuSavebul i Tanxebis nawil i gadanaxul unda iqnes, raTa gadaeces arasrul wl ovans gaTavisufl ebisas. arasrul wl ovans unda hqondes ufl eba gamomuSavebul i Tanxebis darCenil i nawil i gamoiyenos, raTa Seizinos piradi moxmarebis nivTebi, aunazRauros msxverpl s Tavisufl eba danaSaul iT miyenebul i

ziani an gaugzavnos Tavisi ojaxis wevrebs an sxva pirebs sapatimro dawesebul ebis gareT.

v. dasveneBa

47. yovel arasrul wl ovans unda hqondes ufl eba gaaCndes Sesabamisi dro yovel dRiuri Tavisufal i varjiSisaTvis sufta haerze, rodesac amis saSual ebas izl eva amindi. xsenebul is dros uzrunvel yofil unda iqnes rekriaciul i da fizikuri varjiSi. uzrunvel yofil unda iqnes adekvaturi farTi, mowyobil obebi da aRWurvil oba. yovel arasrul wl ovans unda gaaCndes damatebiTi dro yovel dRiuri dasvenebisaTvis. xsenebul i drois nawili, arasrul wl ovanis survil is SemTxvevaSi, unda daeTmos xel ovnebasa da xel obis ganviTarebasTan dakavSirebul i unarebis ganviTarebas. sapatimro dawesebul ebam unda uzrunvel yos, rom TiToeul arasrul wl ovans fizikurad SeeZl os monawil eoba miROS fizikuri ganaTI ebis arsebul programebSi. samkurnal o fizikuri ganaTI eba da Terapia unda ganxorciel des samedicino meTval yureobis qveS im arasrul wl ovnebTan mimarTebiT, roml ebsac es esaWi roebaT.

z. rel igia

48. yovel arasrul wl ovans unda gaaCndes nebarTva daikmayofil os Tavisi saWi roebebi rel igiasa da sul ier cxovrebasTan dakavSirebiT, kerZod, im msaxurebaze an Sexvedrebze daswrebis gziT, rac uzrunvel yofil i iqneba sapatimro dawesebul ebaSi, da aseve msaxurebis warmarTviT da ufl ebiT, rom iqonios rel igiuri msaxurebisaTvis saWi ro wignebi da sagnebi da misdios sakuTar rwmenas. im SemTxvevaSi, Tuki sapatimro dawesebul eba moicavs konkretul i rel igiis mimdevar arasrul wl ovanTa sakmaris odenobas, daniSnul an damtkicebul unda iqnes am rel igiis kompetenturi warmomadgenel i da mas ufl eba unda hqondes gamarTos regul arul i msaxureba da ganaxorciel os aRSarebis Cabareba arasrul wl ovanTagan, maTi Txovnis SemTxvevaSi, konfidencial ur garemoSi. nebismier arasrul wl ovans ufl eba hqondes, rom igi moanaxul os mis mier arCeul i nebismieri rel igiis kval ificiurma warmomadgenel ma, iseve rogorc ufl eba, rom monawil eoba ar miROS rel igiur msaxurebaSi da Tavisufl ad ganaxados uari rel igiur swavl ebaze, ganxil vebsa Tu STagonebaze.

T. samedicino momsaxureba

49. yovel arasrul wl ovans ufl eba unda hqondes isargebl os samedicino mkurnal obiT rogorc saswrafo, aseve Terapil i mkurnal obiT, maT Soris, stomatol ogis, ofTal mol ogisa da fsiqiatris mier gaweul i daxmarebiT, iseve rogorc farmaceutul i produqtebiTa da special uri dietebiT, roml ebic gansazRvrul ia mkurnal obiT. yovel i aseTi samedicino mkurnal oba, SeZl ebisdagvarad, uzrunvel yofil unda iyos patimrobaSi myofi arasrul wl ovanisaTvis Sesabamis sapatimro dawesebul ebaSi arsebul samedicino dawesebul ebaSi da amave dawesebul ebaSi arsebul i samedicino momsaxurebiT, raTa Tavidan iqnes aridebul i arasrul wl ovanis stigmatizacia, rac xel s Seuwyobs sakuTari Tavis pativiscemis amaRl ebas da mis sazogadoebaSi integracias.

50. yovel arasrul wl ovans ufl eba aqvs gasinj ul iqnes eqimis mier sapatimro dawesebul ebaSi misi moTavsebistanave, raTa gamovl indes nebismieri mtkicebul eba arasaTanado mopyrobasTan dakavSirebiT da im mizniT, rom eqimma gamoavl inos fizikuri an sul ieri mdgomareoba, roml ebic moiTxovs samedicino Carevas.

51. arasrul wl ovanTaTvis gaweul i samedicino momsaxureba miznad unda isaxavdes fizikuri an sul ieri avadmyofobis aRmoCenasa da mis dadgenasa da mkurnal obas, preparetebis borotad gamoyenebas an sxva garemoebes, roml ebsac SeuZl ia xel i SeuSal os arasrul wl ovnis sazogadoebaSi integracias. arasrul wl ovanTa yovel sapatimro dawesebul ebaSi unda moipovebodes adekvatur samedicino dawesebul ebas da aRWurvil obaze dauyovnebl i xel misawvdomoba, rac sakmarisi iqneba Sesaxl ebul i patimrebisaTvis da aseve saxeze unda iyos kval ificiuri personal i saswrafo samedicino daxmarebis aRmoCenis sferoSi. yovel i arasrul wl ovani, romel ic avad aris da Civis, rom avad aris an warmoaCens fizikuri an sul ieri avadmyofobis niSnebs, gasinj ul unda iqnes dauyovnebl iv samedicino muSakis mier.

52. nebismierma samedicino muSakma, romel sac gaaCnia safuZvel i, raTa ifiqros, rom arasrul wl ovnis fizikur da sul ier janmrTel obas seriozul i ziani miadgeba gangrZobadi patimrobiT, SimSil obiT an patimrobis nebismieri pirobebiT, dauyovnebl iv unda moaxsenos xsenebul is Sesaxeb sapatimro dawesebul ebis direqtorsa da damoukidebel organos, romel ic pasuxismgebel ia arasrul wl ovanTa keTil dReobis uzrunvel yofaze.

53. arasrul wl ovani, romel ic daavadebul ia sul ieri daavadebiT unda mkurnal obdes special ur dawesebul ebaSi, romel sac damoukidebel i samedicino personal i marTavs. gadadgmul unda iqnes nabijebi, raTa Sesabamis

saagentoebTan erTad gaTavisufl ebis Semdgom gagrZel des sul ieri avadmyofobis mkurnal oba.

54. arasrul wl ovanTa sapatimro dawesebul ebebma unda SeimuSaon narkotikebis akrZal vasa da reabilitaciasTan dakavSirebuli programebi, roml ebic warimarTeba kvalificiuri personalis mier. xsenebuli programebi ganxorciel ebul unda iqnes asakis, sqesisa da arasrul wl ovanTa sxva moTxovnil ebebis gaTvaliswinebiT, iseve rogorc detoqsifikaciis dawesebul ebebi, da momsaxure personali unda iyos kompetenturi da xel misawvdomi narkotikebisa da al koholis momxmarebeli arasrul wl ovnebisatvis.

i. avadmyofobis, dazianebebis an gardacval ebis Sesaxeb Setyobineba

56. arasrul wl ovanis ojaxs an mis meurves, aseve arasrul wl ovnis mier dasaxel ebul nebismier pirovnebas, ufl eba aqvs, moTxovnisamebr, informirebul iqnes arasrul wl ovanis janmrTelobis mdgomareobis Sesaxeb da arasrul wl ovnis janmrTelobis mdgomareobaSi mniSvnelovani cvlil ebebis Sesaxeb. sapatimro dawesebul ebis direktorma dauyovnebliv unda acnobos Sesabamisi arasrul wl ovanis ojaxsa da meurves an sxva dasaxel ebul pirs, arasrul wl ovnis gardacval ebis an avadlyofobis Sesaxeb, romelic moitXovs arasrul wl ovnis saswrafo transportirebas romelime sazogadoebriv samedicino dawesebul ebaSi, an mdgomareobis Sesaxeb, romelic klinikur zedamxedvel obas saWiroebs sapatimro dawesebul ebaSi minimum 48 saatis ganmavl obaSi. Setyobineba aseve unda gadaegzavnoT im qveynis sakonsulos, romeli qveynis moqal aqecaa aRniSnuli arasrul wl ovani.

57. Tavisufl ebis aRkvetis periodSi arasrul wl ovnis gardacval ebisas, uaxloes naTesavs ufl eba aqvs Seiswavl os gardacval ebis damadasturebeli dokumenti, naxos gardacvlilis xeuli da gadawyvitos xeulis bedi. patimrobaSi myofi arasrul wl ovnis gardacval ebisas, unda Catardes damoukidebeli mokvl eva sikvdil is mizezebis dasadgenad, romlis daskvnac xel misawvdomi unda gaxdes uaxloesi naTesavebisaTivs. amgvare mokvl eva aseve unda Catardes, arasrul wl ovanis patimrobidan gaTavisufl ebidan eqvis Tvis vadaSi gardacval ebis SemTxvevaSic, rodesac arsebobs safuZvliani eWvimisa, rom gardacval eba kavSirSiamisi patimrobis periodTan.

58. arasrul wl ovani maqsimal urad male unda iqnas informirebuli misi pirdapiri xazis ojaxis wevris gardacval ebis, seriozuli avadmyofobis an dazianebebis Sesaxeb da unda mieces saSual eba daeswros gardacvlilis dakrZal vas an mivides umZimes mdgomareobaSi myofis sastumal Tan.

k. kontakti garesamyarostan

59. yvel a saSual ebiT unda iqnes uzrunvel yofil i is, rom arasrul wl ovani saTanado kontaktsi iyos garesamyarostan, rac samarTl iani da humanuri mopyrobis arsebit nawils Seadgens da mniSvnel ovania arasrul wl ovanis sazogadoebisaken mosabrunebl ad. arasrul wl ovanebs ufl eba unda hqondeT ikontaqton Taviant oj axTan, megobrebTan da sxva pirebTan Tu reputaciis mqone organizaciebis warmomadgenl ebTan, datovon sapatimro dawesebul eba saxl isa da oj axis mosanaxul ebl ad da miRon special uri nebarTva datovon sapatimro dawesebul eba saganmanaTl ebl o, profesiul i Tu sxva mniSvnel ovani mizeziT. rodesac arasrul wl ovani sasjel s ixdis, sapatimro dawesebul ebis gareT gatarebul i dro mas sasjel is vadaSi unda Caetval os.

60. yvel a arasrul wl ovans ufl eba unda hqondes periodul ad da xSirad, principSi kviraSi erTxel , magram aranaki eb erTxel TveSi, miRos mnaxvel ebi, im pirobebSi, romel pirobebSic dacul i iqneba arasrul wl ovnis piradi cxovrebis, kontaktebis, oj axTan da advokatTan SeuzRudavi komunikaciis moTxovnebi.

61. yvel a arasrul wl ovans ufl eba unda hqondes weril obiT an tel efoniT, aranaki eb kviraSi orjer, ekontaqtos mis mier sasurvel adamians, Tu es mas kanoniT ar ekrZal eba. arasrul wl ovans saWiroebis SemTxvevaSi, administracia unda daexmaros am ufl ebiT efeqtianad sargebl obis mizniT. yvel a arasrul wl ovans unda hqondes ufl eba miRos korespondencia.

62. arasrul wl ovanebs SesaZl ebl oba unda hqondeT mudmivad informirebul i iyvnen siaxl eebis Sesaxeb gazeTebis, Jurnal ebisa da sxva publikaciebis kiTxviT, radios mosmeniTa da satel evizio gadacemebis yurebiT, aseve kanonieri kl ubebisa da organizaciebis, romel Ta saqmინობიტაც arasrul wl ovania dainteresebul i, warmomadgenl ebis vizi tebiT.

l . fizikuri SezRudvebisa da Zal is gamoyenebis SezRudva

63. dauSvebel ia SezRudvis saSual ebebisa da Zal isadmi mimarTva nebis mieri mizniT, qvemore 64-e wesSi miTitebul i pirobebis garda.

64. SezRudvis saSual ebebisa da Zal is gamoyeneba mxol od im gamonaki is SemTxvevebSia nebadarTul i, rodesac amowurul ia yvel a sxva kontrol is meTodi da maT ver gaamarTl es da Tu maTi gamoyeneba naTl adaa nebadarTul i

da dakonkretebul i Sesabamisi kanoniTa da maregil irebel i wesebiT. am saSual ebebis gamoyenebam ar unda gamoiwvios damcireba da Seuracxmyofa, unda iqnes Zal ian SezRudul ad gamoyenebul i da maqsimal urad mcire vadiT. administraciis direqtoris brZanebiT, amgvar RonisZiebas SesaZI oa mimarTon arasrul wl ovnis mier TviT-dazianebebis miyenebis, sxvebis dazianebis an gonebis seriozul ad ganadgurebis prevenciis mizniT. am SemTxvevebSi, direqtori unda moeTaTbiros samedicino da sxva Sesabamis personal s da amis Sesaxeb moaxsenos zemdgom administraciul organos.

65. personal is mier iaraRis tareba da gamoyeneba akrZal ul ia nebismier sapatimro dawesebul ebaSi, sadac imyofebian arasrul wl ovnebi.

m. discipl inuri procedurebi

66. nebismieri discipl inuri procedura unda emsaxurebodes usafrTxoebisa da normal uri sazogadoebrivi cxovrebis interesebs da SesabamisobaSi unda iyos rogorc arasrul wl ovnis Sinagan pativmoyvareobasTan, aseve instituciuri mzrunvel obis obieqtebTan, saxel dobr, samarTI ianobis grZnobis, sakuTari Tavis pativiscemisa da yovel i piris ZiriTadi ufl ebebis gaRvivebasTan.

67. yovel i discipl inuri RonisZieba, romel ic warmoadgens saSinel araadamianur an Rirsebis Seml axvel mopyrobas, sastikad unda iqnes akrZal ul i, maT Soris, sxedul ebrivi sasjel ebi, bnel sakanSi moTavseba, karceri an ganmartoebiTi patimroba an sxva saxis sasjel i, romel mac SeiZI eba daazianos Sesabamisi arasrul wl ovanis fizikuri an sul ieri janmrTel oba. dietis Semcireba an arasrul wl ovanisaTvis oj axis wevrebTan Sexvedraze uaris Tqma, ra mizansac ar unda emsaxurebodes xsenebul i, akrZal ul i unda iyos. Sroma mudam unda ganxil ebodes, rogorc saganmanaTl ebl o saSual eba da arasrul wl ovanisaTvis TviT pativiscemis waxal iseba, raTa es ukanasknel i moemzados sazogadoebaSi dabrunebisaTvis. xsenebul i ar unda iyos dakisrebul i discipl inuri sasjel is saxiT. erTi da igive discipl inuri gadacdomisaTvis ar SeiZI eba arasrul wl ovanis orjer dasja. akrZal ul i unda iyos kol eqtiuri sanqciebi.

68. kanonmdebl oba an normebi, roml ebic miRebul ia kompetenturi administraciul i organos mier, unda adgendes normebs, roml ebic, fundamenturi maxasiaTebel ebis mxedvel obaSi miRebiT, exeba arasrul wl ovanTa Semdeg saWi roebebisa da sakiTxebs:

a) qmedeba, romel ic warmoadgens discipl inur gadacdomas;

- b) disciplinuri sanqciebis tipi da xangrZi ivoba, roml ebic SesaZl oa dakisrebul iqnes;
- g) xel isufli ebis kompetenturi organos, romel sac aqvs ufl eba daakisros aseTi sanqciebi;
- d) xel isufli ebis kompetenturi organos, romel ic ganxil avs saCivrebs.

69. wesrigis darRvevasTan dakavSirebul i moxseneba dauyovnebl iv unda iqnes warmodgenil i xel isufli ebis kompetenturi organos winaSe, romel mac unda miRos gadawyvetil eba arajerovani gaWianurebis gareSe. xel isufli ebis kompetenturma organom unda warmarTos saqmis j erovani ganxil va.

70. arasrul wl ovans disciplinuri sanqcia unda daakisros kanonmdebl obiT dadgenil i pirobebis mkacri dacviT. arcerT arasrul wl ovans ar unda daakisros sasjel i manam, sanam mas ar ecnobeba savaraudo samarTal darRvevis Sesaxeb iseTi formiT, rom man SeZl os srul ad gaigos arsi, da mas mieces Sesabamisi Sansi daicvas sakuTari Tavi, maT Soris, mimarTos saCivriT xel isufli ebis kompetentur miukerZoebel organos. disciplinur samarTal warmoebasTan dakavSirebul i srul i saqmeebi Senaxul unda iqnes.

71. arcerTi arasrul wl ovani ar unda iyos pasuxismgebel i disciplinuri funqciebis ganxorciel ebisaTvis, garda konkretul i social uri, saganmanaTl ebl o an sportul i saqmianobis zedamxedvel obaze an TviTmmarTvel obis programebSi.

n. inspeqcia da saCivrebi

72. kvalificiur inspeqtorebs an eqivalenturad Sesabamisad Seqmnil xel isufli ebis organos, romel ic ar ekuTvnis dawesebul ebis administracias, ufl eba unda hqondes warmarTos Semowmeba regul arul ad da ganaxorciel os uecari Semowmebi sakuTari iniciativiT, aseve unda sargebl obdes damoukidebl obis garantiebiT xsenebul i funqciis ganxorciel ebisas. inspeqtorebs SeuzRudavi xel misawvdomoba unda hqondeT yvel a pirTan mimarTebiT, roml ebic dasaqmebul i arian an muSaoben dawesebul ebaSi, sadac arasrul wl ovanebs SesaZl oa SeezRudoT Tavisufli eba. xel misawvdomobis moTxovna exeba aseve yvel a arasrul wl ovans da dawesebul ebaSi arsebul yvel a saqmes.

73. inspeqciis ganmaxorciel ebel xel isufli ebis organoze mimagrebul unda iqnes samedicino personal i, roml ebmac monawil eoba unda miRon inspeqciebis

ganxorciel ebaSi, maT unda Seafason fizikur garemosTan dakavSirebul normebTan Sesabamisoba, higiena, sacxovrebel i, saWmel i, varjiSi da samedicino momsaxureba, iseve rogorc sxvadasxva aspeqtobi an pirobebi dawesebul ebis cxovrebaSi, roml ebic zegavl enas axdens arasrul wl ovanTa fizikur da sul ier janmrTel obaze. yovel arasrul wl ovans ufl eba unda hqondes konfidencial urad esaubros inspeqtors.

74. Semowmebis dasrul ebis Semdgom, inspeqtorebma unda warmoadginon Tavianti daskvnebis Sesaxeb angariSebi. angariSSi asaxuli unda iyos sapatimro dawesebul ebebis winamdebare wesebTan da erovnuli kanonmdebi obis Sesabamis debul ebebTan Sesabamisobis Sefaseba da rekomendaciebi nebismieri nabijis Sesaxeb, romel Ta gadadgmac saWiroa aRniSnuli Sesabamisobis uzrunvel sayofad. inspeqtoris mier aRmoCenili nebismieri faqti, romelic mianisnebs, rom adgili hqonda arasrul wl ovanTa ufl ebebis Sesaxeb samarti ebrivi debul ebis darRvevas an darRvevbs arasrul wl ovanTa sapatimro dawesebul ebis funqcionirebisas, unda ecnobot sagamoZiebo da prokuraturis Sesabamis organoebis.

75. yvel a arasrul wl ovans unda hqondes SesaZl ebl oba moTxovnebiTa Tu saCivrit mimarTos sapatimro dawesebul ebis direqtorsa da mis kanonier warmomadgenel s.

76. yvel a arasrul wl ovans unda hqondes ufl eba moTxovniTa Tu saCivrit mimarTos central ur administracias, sasamarti o organosa Tu sxva Sesabamis organoebis sando gzebit Sinaarsis cenzuris gareSe da dagvianebis gareSe informirebul iqnes Sesabamisi pasuxis Sesaxeb.

77. Zal isxmeva unda Caidos, rom Seiqmnas damoukidebel i organo (ombudsmeni), romelic miiRebs da gamoZiebs Tavisufl ebaaRkveTil arasrul wl ovanTa saCivrebs da daexmareba maT Tanasworobis principze ganxorciel ebul i morigebis miRvevaSi.

78. yvel a arasrul wl ovans ufl eba unda hqondes, SesaZl ebl obis fargl ebSi, saCivris Sedgenisas daxmarebis TxovniT mimarTos Tavis oj axis wevrs, advokats, humanitarul j gufebis an sxvebs. wera-kiTxvis armcodne arasrul wl ovnebs unda aRmoCinoT daxmareba, Tundac maT dasWirdeT iseTi sajaro an kerZo saagentoebisa Tu organizaciebis momsaxureba, roml ebic gascemen iuridiul daxmarebas an ufl ebamosil i arian miiRon saCivrebi.

o. sazogadoebaSi dabroneba

79. yvel a arasrul wl ovanma unda isargebl os im saSual ebebiT, rac maT daexmarebaT gaTavisufli ebis Semdgom sazogadoebisken, oj axuri cxovrebiaken, ganaTI ebisken an samsaxurisken mabrunebaSi. am mizniT Camoyal ibebul unda iqnes special uri kursebi da procedurebi, vadamde adre gaTavisufli ebis CaTvl iT.

80. kompetenturma organoebma unda uzrunvel yon Sesabamisi momsaxureba arasrul wl ovanTa dasaxmarebl ad Tavi daimkvidron sazogadoebaSi da amgvarad Sesustdes aseT arasrul wl ovanTa mimarT Camoyal ibebul i sawinaaRmdego azri. es momsaxureba unda uzrunvel yofdes, SesaZI ebl obis fargl ebSi, rom arasrul wl ovnebma miiRon saTanado sacxovrebel i, samsaxuri, tansacmel i da sakmarisi saxsrebi gaTavisufli ebis Semdgom Tavis gasatanad, warmatebul i reintegraciis xel Sewyobis mizniT. amgvari momsaxurebis mimwodebel i saagentoebis warmomadgenl ebs urTierToba unda hqondeT arasrul wl ovnebTan, sanam isini sapatimroSi imyofebian, unda moeTaTbiron maT, raTa daexmaron maT sazogadoebaSi dasabrunebl ad.

V. personal i

81. personal i unda ikos kval ificirebul i da unda moicavdes iseT special istTa sakmaris raodenobas, rogor ebicaa maswavl ebl ebi, profesiul i instruqtorebi, advokatebi, social uri muSakebi, fsiqiatrebi da fsiqol ogebi. am da sxva tipis special istebi mudmivi StatiT unda iqnen daqiravebul i. Tumca, es xel s ar unda uSI ides muSakTa naxevar ganakveTze an anazRaurebis gareSe daqiravebas, rodesac maT mier gaweul i daxmarebisa da mowodebul i treningis xarisxi saTanado da saWiroa. sapatimro dawesebul ebebma unda gamoiyenon yvel a damcavi, saganmanaTI ebl o, moral uri, sul ieri da sxva saSual ebebi da daxmarebis formebi, roml ebic saTanado da xel misawvdomia sazogadoebaSi, individual uri moTxovnebis da dakavebul i arasrul wl ovnebis probl emebis Sesabamisad.

82. administraciAm unda uzrunvel yos yvel a donisa da tipis personal is frTxil i SerCeva da daqiraveba, radgan sapatimro dawesebul ebebis saTanado menej menti damokidebul ia maT erTianobaze, humanurobaze, SesaZI ebl obebsa da profesiul unarebze _ urTierToba daamyaron arasrul wl ovnebTan, iseve rogorc samsaxurTan Tvisobriv Sesabamisobaze.

83. dasaxul i miznebis misaRwevad, daniSnul unda iqnen profesional i oficrebi, roml ebsc adekvaturi anazRaureba eqnebaT da mimzidvel i iqneba rogorc qal ebisaTvis, aseve mamakacebisaTvis. arasrul wl ovanTa sapatimro dawesebul ebebis personal i mudmivad waxal isebul i unda iyos, raTa maT Seasrul on TavianTi moval eobebi da val debul ebebi adamanurad, Tavdadebul ad, profesional urad, samarTI ianad da efeqtinad, mudmivad imoqmedon imgvarad, rom daimsaxuron da moipovon arasrul wl ovanTa pativiscema da uzrunvel yon arasrul wl ovnebi pozitiuri model ebiTa da perspeqtivebiT.

84. administraciama unda SemoiRos organizaciisa da menejmentis iseTi forma, romel ic aadvil ebs komunikacias TanamSromel Ta sxvadasxva kategoriebs Soris sapatimro dawesebul ebebSi imgvarad, rom gaizardos TanamSroml oba arasrul wl ovanTa movl aSi Cabmul samsaxurebs Soris, iseve rogorc TanamSroml ebsa da administracias Soris, im mizniT, raTa uzrunvel yofil iqnes, rom TanamSroml ebma arasrul wl ovnebtan pirdapir kontaktiT SeZl on ifunqcioniron iseT pirobebSi, roml ebic xel s uwyobs maTze dakisrebul i val debul ebebis efeqtianad Sesrul ebas.

85. personal s unda Cautardes iseTi treningi, romel ic miscems mas Sesazl ebl obas, rom efeqtinad ganxorciel os dakisrebul i pasuxismgebl obebi, kerZod, treningebi bavSvis fsiqol ogiasSi, bavSvis keTil dReobasa da adamanis ufl ebaTa da bavSvis ufl ebaTa saerTaSoriso standartebsa da normebSi, maT Soris winamdebare wesebSi. personal ma unda SeinarCunos da gaaumj obesos codna da unarebi treningebze daswrebiT, roml ebic organizebul unda iqnes kariervis manZil ze Sesafebis interval ebSi.

86. dawesebul ebis direktori unda fl obdes masze dakisrebul i amocanebis ganxorciel ebisaTvis Sesafebis adekvatur kvalifikacias, rac gul isxmobs administraciul Sesazl ebl obas da Sesabamis treningebisa da gamocdil ebas. direktorma masze dakisrebul i val debul ebebi unda ganxorciel os mudmivad.

87. moval eobebis ganxorciel ebisas sapatimro dawesebul ebaTa personal ma pativi unda sces da daicvas arasrul wl ovanTa adamanuri Rirseba da fundamenturi ufl ebebi, kerZod ki, Semdegi ufl ebebi:

a) dawesebul ebis arcerT wevrs ar aqvs ufl eba ganxorciel os, waagezos an Seiwynaros nebismieri qmedeba, romel ic warmoadgens wamebas an nebismieri saxis uxeSi, sastiki, araadamanuri an Rirsebis Seml axvel i mopyroba, dasja, disciplinis Secvla, rac ar unda iyos pirobebi da qveteqstebi.

b) personal is yvel a wevri mkacrad unda ebrZodes da aRmofxvas korufciis nebismeri aqti, dayovnebis gareSe kompetenturi xel isuflebis organoebis winaSe moxsenebis wardgenis gziT;

g) personal is yvel a wevrma unda daicvas winamdebare wesebi. personal s, romel sac aqvs mizezi, raTa sjerodes, rom winamdebare wesebis seriozul darRvevas hqonda adgili an unda unda ganxorciel des axlo momaval Si, unda Seatyobinos xsenebuli zemdgom organoebis an iseT organoebis, roml ebsac gaaCniaT zedamxedvel obisa da samarti ebrivi dacvis ufl ebamosil eba.

d) personal is yvel a wevrma unda uzrunvel yos arasrul wl ovanTa fizikuri da sulieri janmrTelobis sruli dacva, maT Soris, dacva fizikuri, seqsualuri da emociuri Zal adobisa da espl oataciisagan da unda ganaxorciel on dauyovnebeli qmedebebi samedicino yuradRebis uzrunvel sayofad, rodesac es moTxovnilia;

e) personal is yvel a wevrma pativi unda sces arasrul wl ovnis piradi cxovrebis ufl ebas da kerZod, unda daicvas yvel a konfidencialuri sakiTxi, roml ebic exeba arasrul wl ovanebs an maT oj axebs da, roml ebic personal isatvis cnobili gaxda maTi Tanamdebobis gamo;

v) personal is yvel a wevri unda ecados minimumamde daiyvanos nebismeri sxvaoba, rac arsebobs sapatimros SigniT da gareT. aRniSnul sxvaobas SeuZlia daakninos arasrul wl ovnebis, rogorc adamiანების Rirsebisadmi pativiscema.

bavSvis ufl ebaTa komi teti
ormocdameoTxe sesia
Jeneva, 2007 wl is 15 ianvari – 2 Teberval i

zogadi komentari #10 (2007)

**bavSvis ufl ebebi arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis
sistemaSi**

araoficial uri Targmani

Si naarsi

- I. Sesaval i
- II. komentaris amocanebi
- III. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba:
farTo pol itikis saxel mZRvanel o principebi
- IV. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba:
farTo pol itikis ZiriTadi el ementebi
 - a. arasrul wl ovanTa danaSaul is prevencia
 - b. intervencia/ marTI msaj ul ebis sistemis ganrideba
 - g. kanonTan konfli iqtSi myofi bavSvis asaki
 - d. garantiebi samarTI iani sasamarTI osaTvis
 - e. zomebi
 - v. Tavisufli ebis aRkveTa winaswari patimroba da da sasamarTI os Semdgomi Tavisufli ebis aRkveTa
- V. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemis organizeba
- VI. cnobierebis amaRI eba da treni ngi
- VII. monacemTa Segroveba: Sefaseba da kvl eva

bavSvis ufl ebaTa komi teti

ormocdameoTxe sesia

Jeneva, 2007 wl is 15 ianvari – 2 Teberval i

zogadi komentari #10 (2007)

bavSvis ufl ebebi arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemaSi

I. Sesaval i

1.1. bavSvis ufl ebaTa komitetisaTvis (SemdgomSi “komiteti”) angariSis wardgenisas, monawile saxel mwifoebi, xSirad gansakuTrebulo yuradRebas uTmoben im bavSvebis ufl ebebs, roml ebmac, savaraudod, daarRvies sisxl is samarTI is kanonmdebl oba, bral ad edebaT misi darRveva an aRiarebul i arian mis damrRvevebad da roml ebsac, aseve, “kanonTan konfli qtsi myof bavSvebs” uwodeben. Kkomitetis saxel mZRvanel o principebis Tanaxmad, periodul ad wardgenili angariSebis ZiriTadi Tema, monawile saxel mwifoebis mier, gaerTianebul i erebis bavSvis ufl ebaTa konvenciis (SemdgomSi “konvencia”) 37-e da 40-e muxl ebis Sesrul eba. komiteti miesal meba arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebisaken gadadgmul yovel nabij s. Tumca, amave dros, naTel ia, rom saxel mwifoebis nawil s kidev didi gza aqvT gasavl el i, konvenciit gaTval iswinebul i yvel a pirobis Sesasrul ebl ad. gansakuTrebit ki iseT sakiTxebSi, romelic exeba procesual ur ufl ebebs, samarTI ebrivi procedurebis gareSe, kanonTan konfli qtsi myof bavSvebTan mopyrobis zomebis SemuSavebasa da gatarebas, agreTve, Tavisufl ebis aRkvetis, rogorc ukiduresi zomis gamoyenebas.

2. komiteti aranaki eb SeSfoTebul ia im informaciis nakl ebobit, romelic exeba wevr saxel mwifoTa mier, arasrul wl ovanTa danaSaul is prevenciisaTvis gatarebul zomebs. es SeiZl eba, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sferoSi farTo politikis ararsebobiT iyos gamowveuli, rac Tavis mxriv, xsnis kanonTan konfli qtsi myof bavSvebTan mopyrobis Sesaxeb, mraval i monawile saxel mwifos, sakmaod mwir statistikur monacemebs.

3. winamdebare, zogadi komentaris mizani, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sferoSi monawile saxel mwifoebis angariSebis ganxil va da maTi saqmianobis Sefaseba gaxda. am gziT, komiteti monawile saxel mwifoebis, ufro detal ur saxel mZRvanel o principebsa da rekomendaciebs gaacnobs, roml ebic daexmareba maT arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis bavSvis ufl ebaTa konvenciis

Sesabamisad aRsrul ebaSi. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba, romel ic sxvaTa Soris, gul isxmobs kanonTan konfliqtSi myofi bavSvebis mimarT, iseTi al ternatiul i zomebis gamoyenebas, rogoricaa marTI msaj ul ebi sistemisagan arideba/ganrideba da aRdgeniTi marTI msaj ul eba, saSual ebas miscems monawil e saxel mwifoebis, upasuxon kanonTan konfliqtSi myofi bavSvebis saWiroebebs. am gziT, isini SeZl eben ara mxol od bavSvis WeSmariti interesis, aramed sazogadoebis mokl e da grZel vadiani interesebis dacvasac.

II. zogadi komentaris amocanebi

4. dasawyisisTvis, saWiroa xazgasmiT aRiniSnos, rom konvencia monawil e saxel mwifoebis aval debul ebs arasrul wl ovanTa marTI msaj ubis farTo politikis SemuSavebas, rac ar gul isxmobs mxol od konvenciis 37-e da me-40-e muxl ebiT gaTval iswinebul i debul ebebis Sesrul ebas. am muxl ebi garda, saWiroa agreTve, konvenciis me-2, me-3, me-6 da me-12 muxl ebiTa da sxva Sesabamisi muxl ebiT (me-4 da 39-e) gaTval iswinebul i, saerTo saxel mZRvanel o principebis danergva. aqedan gamomdinare, komentari miznad isaxavs:

- xel i Seuwyos monawil e saxel mwifoebis, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebi farTo politikis SemuSavebasa da gatarebaSi, imisaTvis, rom konvenciIT gaTval iswinebul i val debul ebebis Tanaxmad, ganxorciel des arasrul wl ovnebs Soris danaSaul is prevencia. garda amisa, monawil e saxel mwifoebi, SeZl eben rCevisa da daxmarebisaTvis mimarTon gaerTianebul i erebis ekonomikuri da social uri sabWos 1997/30 rezol uciis safuZvel ze Seqmnil, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebi uwyebaTaSor is sabWos, roml is Semadgenl obaSi Sedian gaerTianebul i erebis adamianis ufl ebaTa dacvis umaRI esi komisariat is (OHCHR), gaerTianebul i erebis bavSvTa fondis (UNICEF), gaerTianebul i erebis narkotikebisa da danaSaul is winaaRmdeg brZol is samsaxurisa (UNODC) da arasamTavrobo organizaciebis warmomadgenl ebi.
- uzrunvel yos monawil e saxel mwifoebi, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebi zemoxsenebul i farTo politikis el ementebis Sesaxeb rekomendaciebiT, sadac gansakuTrebul i yuradReba daeTmoba arasrul wl ovanTa mier danaSaul is Cadenis prevencias, al ternatiul i zomebis SemoRebas, raTa Tavidan iqnes acil ebul i samarTI ebrivi procedurebi. rekomendaciebi aseve daeTmoba, konvenciis 37-e da 40-e muxl ebiT gaTval iswinebul i sxva debul ebebis interpretaciasa da Sesrul ebas.
- daexmaros monawil e saxel mwifoebis, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebi farTo politikis fargl ebSi, iseTi saerTaSoriso standartebis gaerTianebaSi, rogoricaa, magal iTad, gaeros araswul wl ovanTa administrirebis standartul i minimal uri wesebi ("pekinuri wesebi"), gaeros wesebi Tavisufl ebaaRkveTil i arasrul wl ovnebis dasacavad ("havanuri wesebi") da gaeros,

arasrul wl ovanTa Soris danaSaul is prevenciis saxel mZRvanel o principebi ("riadis saxel mZRvanel o principebi").

III. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba: farTo politikis ZiriTadi principebi

5. konvenciis moTxovnebis detal ur ganxil vande, komiteti, Tavdapirvel ad xazs gausvams arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis farTo politikis ZiriTad principebs. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis aRsrul ebisas, monawile saxel mwifoebi val debul ni arian sistematurad daicvan is zogadi principebi, roml ebic gaTval iwinebul ia konvenciis me-2, me-3, me-12 muxl ebiT, xolo arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis fundamenturi principebi, konvenciis 37-e da 40-e muxl ebSia mocemul i.

diskriminaciis dauSvebi oba (muxl i 2)

6. monawile saxel mwifoebi val debul ni arian daicvan, kanonTan konfliqtSi myofi bavSvebis Tanabari mopyrobis ufl eba. gansakuTrebul i yuradReba unda mieqces de-faqto diskriminacias da uTanasworobas, romelic SeiZleba araTanmimdevrul i politikidan gamomdinareobdes da gansakuTrebiT Seexos bavSvebis iseT daucvel jgufებს, rogorebic arian, magal iTad, quCis bavSvebi, bavSvebi, roml ebic miekuTvnebian rasobrivi, eTnikur, religiu an lingvistur umciresobebs, gogonebi, SezRudul i Sesazlebel obebis mqone bavSvebi da agreTve is bavSvebi, roml ebic xSirad arRveven kanons (recidivistebi). am kuTxiT, mniSvel ovania arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebaSi monawile yvel a special istis momzadeba (treningi) (ix. paragrafi 9). garda amisa saWiroa SemuSavebul i da dacul iqnes wesebi da regul aciebi, roml ebic uzrunvel yofs kanondamrRvevi bavSvis mimarT Tanaswor mopyrobas da aseve uzrunvel yofs gamosworebisa da kompensaciis meqanizmebs.

7. kanonTan konfliqtSi myofi mraval i bavSvi xdeba diskriminaciis msxverpli, magal iTad, maSin, rodesac cdil obs miRos ganaTleba an Tavi daimkvidros Sromis bazarze. saWiroa Sesabamisi zomebis miReba, raTa ar moxdes amgvარი diskriminacia. aq igul isxmeba, sxvaTa Soris, arasrul wl ovan i yofil i kanondamrRvevebisTvis daxmarebis gaweva, sazogadoebaSi reintegraciis procesSi, sazogadoebis cnobierebis amaRlebsken mimarTul i aqtivobebi, raTa sazogadoebam aRiaros amgvარი bavSvebis sasargeblo roli (muxl i 40(1)).

8. xSiria SemTxvevebi, rodesac sisxl is samarTl is kodeqsebi Seicavs debul ebebs, roml ebic axdenen bavSvebis iseTi qceviTi problemebis kriminal izacias, rogoricax saxl is mitoveba, gaqceva, mawanwal oba, skol is

gacdenebi da sxva. amgvარი probl emebi xSirad fsiqol ogiur an socio-ekonomikur xasiaTs atarebs. gansakuTrebul SeSfoTebas iwvevs is faqti, rom yvel aze xSirad, amgvარი kriminal izaciis msxverpl ebi, gogonebi da quCis bavSvebi xdebian. amgvარი aqtebi, roml ebsac sxvagvarad statusuri danaSaul i ewodeba, danaSaul ad ar iTvl eba, Tu maTi Camdeni zrda srul i piria. komiteti rekomendaci iT mimarTavs monawil e saxel mwifoebis, gaauqmon amgvარი danaSaul is debul ebebi, raTa uzrunvel yon bavSvebisa da mozrdil ebis kanonis winaSe Tanasworoba. am sakiTxTan dakavSirebiT, komiteti asaxel ebs riadis saxel mZRvanel o principebis 56-e muxl s, roml is mixedviTac, "axal gazrdebis stigmatizaciis, viqtimizaciisa da kriminal izaciis Tavidan acil ebis mizniT, saWiroa kanonmdebl obam uzrunel yos, rom nebismieri qmedeba, romel ic danaSaul ad ar eTvl ebaT mozrdil ebs, arasrul wl ovnebzec ar gavrcel des".

9. amas garda, iseT saqciel ebze reagireba, rogoricaa sacxovrebl is mitoveba da gaqceva, saWiroa moxdes bavSvis dacvis iseTi zomebis gatarebiT, rogoricaa magal iTad, mSobl ebis da/an mZrunvel ebis qmediTi mxardaWera da aseve iseTi midgoma, romel ic orientirebul ia amgvარი qcevis gamomwvev mizezebe.

bavSvis WeSmariti interesi (muxl i 3)

10. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis aRsrul ebis procesSi, nebismieri gadawyvetil eba unda iTval iswinebdes bavSvis WeSmarit intereseb. ufrosebisgan bavSvebs fizikuri da fsiqol ogiuri ganvitareba, agreTve emociuri da saganmanaTI ebl o saWiroebebi gansxvavebs. swored es gansxvavebebia, kanonTan konfli qtsi myofi bavSvebisaTvis SedarebiT msubuqi pasuxismgebl obis dakisrebis safuZveli. es gansxvavebebi warmoSobs arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemis gancal kevebasa da bavSvebis mimarT gansxvavebul i mopyrobis saWiroebas. bavSvis WeSmariti interesebis dacva, magal iTad gul isxmobs, kanondamrRvevi bavSvebis mimarT, sisxl is samarTI is iseTi tradiciul i amocanebis Canacvl ebas, rogoricaa represia/dasja _ reabilitaci iTa da aRdgeniTi marTI msaj ul ebiT, rac aucil ebel ia ganxorciel des, sazogadoebis usafrTxoebis sakiTxis gaTval iswinebiT.

sicocxl is xel Seuxebl obis da ganvitarebis ufl eba (muxl i 6)

11. sicocxl is xel Seuxebl obis da ganvitarebis fundamentur ufl ebas unda efuZnebodes monawil e saxel mwifoebis mier, arasrul wl ovanTa danaSaul is prevenciis saxel mwifo pol itikisa da programebis warmoeba, radgan, danaSaul i ukidursad uaryofiT gavlenas axdens bavSvebis ganvitarebaze. garda amisa ZiriTadi ufl ebis dacvam, Sedegad unda moitanos arasrul wovanTa marTI msaj ul ebis iseTi pol itikis amoqmedeba, romel ic pirdapir ukavSirdeba bavSvis ganvitarebis sakiTxebis. sikvdil iT dasja an samudamo patimroba vadamdel i gaTavisufl ebis pirobis gareSe, mkacrad ikrZal eba konvenciis 37-e(a) muxl iT (ixileT qvemoT paragrafebi 75-77). Tavisufl ebis aRkveTa Zal ze uaryofiTad aisaxeba bavSvis harmoniul ganvitarebaze da mniSvnel ovdad

aferxebis mis sazogadoebaSi reintegracias. am sakiTxs uSual od ukavSirdeba konvenciis 37-e(b) muxl i, romel is Tanaxmad, Tavisufl ebis aRkveTa daptimrebis, dakavebis an sapyrobil eSi moTavsebis CaTvl iT, bavSvis ganvitarebis ufl ebis srul ad dacvis mizniT (ixil eT paragrafebi 78-88 qvemoT)², ganixil eba ukidures zomad da gamoiyeneba rac SeiZl eba mcire periodiT,

mosmenis ufl eba (muxl i 12)

12. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis aRsrul ebis nebismier etapze, srul ad unda iqnes dacul i bavSvis mier sakuTari mosazrebebis Tavisufl ad gamoTqmis ufl eba im sakiTxebTan dakavSirebiT, romel ic uSual od exeba bavSvs (ixil eT paragrafebi 43-45 qvemoT). komitetis azrit, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemaSi moxvedril bavSvebis mier gamoTqmul i mosazrebebi da SeniSvnebi, sul ufro xSirad edeba safuZvl ad reformebs, procesebis gaumj obesebas da maTi ufl ebebis dacvas.

Rirseba (muxl i me-40 (1))

13. konvencia gansazRvravs Semdeg fundamentur principebs, roml ebic exeba kanonTan konfl iqtSi myof bavSvebs:

- *bavSvTan mopyroba xel s unda uwyobdes misi Rirsebisa da sakuTari mniSvnel ovnebis grZnobis ganvitarebas.* es principi exmaureba adamianis ufl ebebis universal uri dekl araciis pirvel muxl s, roml is mixedviT, yvel a adamiani ibadeba Tavisufal i da Tanabari ufl ebebiTa da RirsebiT. Rirsebisa da adamianis mniSvnel ovnebis es fundamenturi ufl eba, xazgasmiTaa moxseniebul i konvenciis preambul aSi. misi dacva aucil ebel ia bavSvTan dakavSirebul i procesis mimdinareobisas, dawyebul i samarTal damcav organoebTan misi pirvel i kontakTIT da damTavrebul i, bavSvTan dakavSirebul i nebismieri zomis gatarebiT.
- *bavSvis pativiscemis ganmtkiceba adamianis ufl ebebis da sxva ZiriTadi Tavisufl ebebisadmi.* es principi gul isxmobs, rom bavSvi unda aRizardos gaertianebul i erebis wesdebiT gaTval iswinebul i ideal ebisadmi pativiscemiT. garda amisa, es principi aseve gul isxmobs, rom bavSvisadmi mopyroba da ganaTI eba, romel sac is marTI msaj ul ebis sistemaSi yofnisas iRebs, mas unda ganumtkicebdes adamianis ufl ebebis da sxva Tavisufl ebebisadmi pativiscemas (konvenciis 29-e muxl is (1)(b) qvepunqti da komitetis #1 komentari ganaTI ebis miznebis Sesaxeb). cxadia, rom arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis es principi, moiTxovs

² SeniSvna: konvenciis mier aRiarebul i Tavisufl ebaaRkveTil i bavSvis ufl ebebi exeba kanonTan konfl iqtSi myof bavSvebs, agreTve instituciebsi sxvadasxva mizniT ganTavsebul bavSvebs, rodesac ganTavseba miznad isaxavs zrundas, dacvas an mkurnal obas. aq agreTve igul isxmeba iseTi miznebi, rac ukavSirdeba gonebriv j anrmTel obas, ganaTI ebas, narotikul i nivTierebebis moxmarebas, bavSvis dacvas da saimigracio institutebsi ganTavsebas.

konvenciis me-40 muxl is meore punqtiT gaTval iswinebul i ufl ebis srul dacvas, romel ic gul isxmobs samarTl iani sasamarTl os garantiis ufl ebas (ixil eT paragrafebi 40-67 qvemoT). Tu arasrul wl ovanTa marTl msaj ul ebis sistemaSi momuSave pirebi: policiis oficrebi, prokurorebi, mosamarTl eebi da probaciis oficrebi ar scemen pativs am garantiibs da ar icaven maT, azrsmokl ebul ia movTxovoT bavSvs, adamianis ufl ebebisa da ZiriTadi Tavisufl ebebisadmi pativiscema.

- *bavSvis asakisa da misi reintegraciis, sazogadoebaSi mis mier sasargebl o rol is Sesrul ebisaTvis xel Sewyobis gaTval iswineba.* es principi dacul i unda iqnes bavSvTan dakavSirebul i procesis mimdinareobisas, dawyebul i misi pirvel i kontaktiT samarTal damcav organoebTan da damTavrebul i bavSvTan dakavSirebul i nebismieri zomis gatarebiT. principi imasac iTval iswinebs, rom arasrul wl ovanTa marTl msaj ul ebis sistemaSi momuSave yvel a special isti, safuZvl ianad unda erkveodes bavSvis ganvitarebasa da zrdasTan dakavSirebul sakiTxebSi, icodes, ra aris marTebul i misi keTil dReobisaTvis da icnobdes bavSvis mimarT Zal adobis gavrcel ebul formebs.

- *bavSvis Rirsebisa da pativiscemis ufl ebis dacva, monawil e saxel mwifoebisagan moiTxovs ar dauSvan da aRkveTon kanonTan konfliqtsi myofi bavSvebis mimarT Zal adobivi mopyroba.* komitetisaTvis wardgenil i angariSebidan irkveva, rom Zal adobas adgil i aqvs arasrul wl ovanTa marTl msaj ul ebis aRsrul ebis yvel a etapze, dawyebul i policiasTan pirvel i kontaktiT, damTavrebul i winaswari patimrobiT, agreTve Tavisufl eba aRkveTil i arasrul wl ovnebis SemTxvevaSi, instituciis SigniT yofnis mTel i periodis ganmavl obaSi. komiteti, monawil e saxel mwifoebisagan moiTxovs, yvel a qmediTi zomis gatarebas amgvari Zal adobis Tavidan asacil ebl ad da damnaSaveTa marTl msaj ul ebis winaSe warsadgenad. garda amisa, saxel mwifoebma kontrol i unda gauwion gaertianebul i erebis general uri asambli eistvis 2006 wl is oqtomberSi (A/61/299) wardginil, bavSvTa mimarT Zal adobis Sesaxeb angariSiT gaTval iswinebul i rekomendaciebis Sesrul ebas.

- 14. komiteti aRiarebs, rom sazogadoebis usafrTxoebis SenarCuneba marTl msaj ul ebis sistemis legitimuri mizania. Tumca, agreTve fiqrobs, rom am miznis srul ad miRweva SesaZl ebel ia, konvenciIT gaTval iswinebul i arasrul wl ovanTa marTl msaj ul ebis saxel mZRvanel o principebis gatarebiTa da ganxorciel ebiT.

IV. arasrul wl ovanTa marTl msaj ul eba: farTo politikis

ZiriTadi el ementebi

15. arasrul wl ovanTa marTl msaj ul ebis farTo politika, unda Seicavdes Semdeg ZiriTad el ementebis: arasrul wl ovanTa Soris danaSaul is prevencia; intervencia samarTl ebrivi procedurebis konteqstSi da mis gareSe; sisxl issamarTl ebrivi pasuxismgebl obis minimal uri asaki da arasrul wl ovanTa marTl msaj ul ebis zRvrul i asaki; garantiebi samarTl iani

sasamarTI osTvis da Tavisufl ebis aRkveTa winaswari dakavebisa da sasamarTI os Semdegomi dapatinrebis CaTvl iT.

a. arasrul wl ovanTa Soris danaSaul is prevencia

16. konvenciis erT-erTi umnivSvnel ovanesi mizania bavSvis pirovnul obis, niWis, gonebrivi da fizikuri SesaZI ebl obebis srul i da harmoniul i ganviTarebis xel Sewyoba (muxl ebi me-6 da 29-e). bavSvi momzadebul i unda iyos damoukidebl ad cxovrevisaTvis da Tavisufal sazogadoebaSi pasuxismgebl obebis gaziarebisaTvis (preambul a da 29-e muxl i), sadac mas SesaZI ebl oba miecema sasargebl o rol i iTamaSos adamianis ufl ebebisa da ZiriTadi Tavisufl ebebis dacvis kuTxiT (muxl ebi 29-e da me-40). mSobl ebs ekisrebaT pasuxismgebl oba, bavSvis SesaZI ebl obis Sesabamisad, gaacnon mas konvenciIT gaTval iswinebul i ufl ebebi da uxel mZRvanel on maT ganxorciel ebas. konvenciis am da sxva debul ebebis gaTval iswinebiT, cxadia, rom Tu bavSvi, iseT garemoSi izrdeba, romel ic warmoSobs misi danaSaul ebriv qmedebebSi monawil eobis risks, es ar Seesabameba mis WeSmarit interesebs. saWiroa sxvadasxva zomis miReba, raTa srul ad da Tanabrad iqnes dacul i cxovrebis saTanado pirobebis ufl eba (muxl i 27-e), janmrTel obis dacvis sistemis yvel aze ufro srul yofil i momsaxurebis miRebis ufl eba (muxl i 24-e), ganaTI ebis ufl eba (muxl ebi 28-e da 29-e), yvel a saxis fizikuri Tu fsiqol ogiuri Zal adobis, Seuracyofisa da borotad gamoyenebisgan dacvis ufl eba (muxl i me-19), ekonomikuri da sqesobrivi eqspl uataciisgan dacvis ufl eba da bavSvebis dacvisa da zrunvis sxva servisebis miRebis ufl eba.

17. rogorc zemoT aRvniSneT, arasrul wl ovanTa Soris danaSaul is prevenciis zomebis ararseboba, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis politikis seriozul i xarvezia. saWiroa, rom monawil e saxel mwifoebma arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis erovnul politikasi, srul ad moaxdinon gaertianebul i erebis arasrul wl ovanTa danaSaul is prevenciis saxel mZRvanel o (riadis saxel mZRvanel o principebi) principebis integrireba (miRebul ia 1990 wel s general uri asambel is 45/112 rezol uciIT).

18. komiteti srul ad eTanxmeba riadis saxel mZRvanel o principebs da acxadebs, rom saWiroa gansakuTrebul i aqcentireba prevenciis iseT politikaze, romel ic xel s uwyobs bavSvebis warmatebul social izaciasa da integracias, gansakuTrebiT ojaxis, Temis, Tanatol Ta jgufebis, skol is, profesiul i treningebisa da muSaobis, agreTve moxalise organizaciebis meSveobiTa da daxmarebiT. prevenciis programebis ZiriTadi mimarTul eba unda iyos, gansakuTrebiT daucvel i ojaxebis daxmareba, ZiriTadi faseul obebis swavl ebis procesSi skol ebis CarTul oba (bavSvebisa da mSobl ebis kanoniT gaTval iswinebul i ufl ebebisa da moval oebebis CaTvl iT), rikis qveS myofi axal gazrdebisadmi special uri zrunvisa da yuradRebis mimarTva. am kuTxiT, gansakuTrebul i yuradReba unda daeTmos im bavSvebs, roml ebmac miatoves

skola an sxva raime mizezis gamo, ver daasrul es ganaTl ebis miReba. rekomendebul ia Tanatol Ta jgufebis mxardaWerisa da mSobl ebis CarTul obis mobilizeba. monawile saxel mwifoebma aseve unda ganaviTaron Temze dafuznebuli servisebi da programebi, raTa SeZlon reagireba moaxdinon bavSvebis, gansakuTrebit ki kanontan konfliqtsi myofi bavSvebis specialur saWiroebze, probl emebsa da interesebze. aq aseve igulisxmeba, maTi oj axebisaTvis konsul taciebis uzrunvel yofa.

19. konvenciis 18-e da 27-e muxlebi, adasturebs mSobl ebis mniSvel obas bavSvebis aRzrdaSi, magram, amave dros, pasuxismgebl obas akisrebs monawile saxel mwifoebis, aRmoucinon mSobl ebs (da sxva mzrunvel ebs) aucil ebeli daxmareba sakuTari moval eobis SesrulebaSi. daxmarebis zomebSi ar unda igulisxmebodes mxolod uaryofiti situaciebis prevencia, isini, Ziritadad mimarTuli iyos mSobl ebis socialuri potenciis maqsimal izaciisken. arsebobs uamravi, oj axze da saxleze dafuznebuli, prevenciuli xasiaTis programa, rogoricaa, magalitad, mSobl ebis treningi, mSobl ebisa da bavSvis urTierTobis gaumj obesebisaken mimarTuli programebi, sacxovrebel adgilze vizitis programebi, romlebic bavSvis dabadebidan, mokle periodSi iwyeba. garda amisa, dadasturebulia, rom adreuli asakis bavSvTa ganaTleba, dadebitad aisaxeba Zal adobisa da danaSaulis macvnebelze. Temis doneze, dadebiti Sedegebi moaqvs iseTi programebis ganxorciel ebas, rogoricaa, magalitad, *mzrunveli Temebi* (CTC), romlis umTavresi strategia, riskis prevenciaa.

20. monawile saxel mwifoebi valdebul ebi arian, mxari dauwiron bavSvebis monawilebas, rogorces, konvenciis me-12 muxlita ris gaTvaliswinebuli, agreTve mSobl ebis, Temis liderebis da sxva mniSvelovani moTamaSeebis (magalitad, arasamTavrobo organizaciebis warmomadgenlebi, probaciis samsaxuris TanamSromlebi da socialuri musakebi), aqtiur CarTul obas, prevenciis programebis SemuSavebasa da ganxorciel ebaSi, romelTa warmatebis ganmapirobeli, erterti mniSvelovani faqtori, swored am pirebis monawileobis xarixia.

21. prevenciis efeqturi programebis ganxorciel ebisaTvis, komiteti, monawile qveynebs, arasrulwl ovanTa marti msajulebis uwyebaTaSoriskomitetTan, aqtiuri TanamSromlebis rekomendacias uwevs.

b. intervencia/marTl msajulebis sistemisagan ganrideba (ixilete nawili qvemoT)

22. im bavSvebtan dakavSirebit, romlebmec, savaraudod, daarRvies sisxli samarTlis kanonmdebl oba, bral ad edebaT misi darRveva an aRiarebul ebi arian

mis damrRvevebad, monawile saxel mwifoebis SeuZliaT, gamoiyenon ori saxis intervencia: zomebi, romlebic ar gul isxmobs formalur samarTlebri procedurebis gavlas da zomebi, romlebic SeiZleba miRebul iqnes samarTlebri procedurebis konteqstSi. komiteti xazs usvams, rom ukiduresad mniSvel ovania bavSvis ufl ebebisa da samarTlebri garantiabis sruli dacva da pativiscema.

23. kanonTan konfliqtSi myof baSvebs, arasrul wlovani recidivistebis CaTvlit, ufl eba aqvT, rom maTdami mopyroba, xels uwyobdes maTi reintegraciisa da sazogadoebaSi maTmier sasargeblo rolis Sesrul ebisatvis xel Sewyobis survils (konvenciis me-40 muxlis pirveli puntqi). bavSvis dpatimreba, dakaveba an cixeSi moTavseba, ukidures zomad unda ganxil ebodes (konvenciis 37-e muxlis b qvepuntqi). aqedan gamomdinare, arasrul wlovanTa marTl msajul ebis farTo politikis farglebSi, aucil ebel ia mTel i rigi zomebis SemuSaveba, romelic uzrunvel yofs bavSebisadmi Sesabamis midgomas maTi ketil dReobis, garemoebebisa da maTmier Cadenili danaSaul is gaTval iswinebit. mopyrobaSi, igul isxmeba zrunva, xel mZRvanel oba da supervizia. agreTve, konsul taciebi, probacia, mzrunvel obaSi ganTavseba, ganaTlebis da treningis programebi da instituciuri zrunvis sxval ternativebi.

intervenciebi samarTal warmoebis gareSe

24. konvenciis meormoce muxlis, mesame puntis Tanaxmad, monawile saxel mwifoebi val debulebi arian, im bavSvebis mimarT, romlebic, savaraudod daarRvies sixlis samarTlis kanonmdebl oba, bral ad edebaT misi darRveva an aRiarebul ebi arian mis damrRvevebad, mxari dauWiron iseTi zomebis gatarebas, romlebic ar iTval iswinebs formalur samarTal warmoebas. gamomdinare im faqtidan, rom arasrul wlovani kanondamrRvevebis umetsoba, ZiriTadad msubuq danaSaul s scadis, maTmimarT iseTi zomebis gatareba, romlebic gamijnul ia sixlis samarTlis/arasrul wlovanTa marTl msajul ebis aRsrul ebisgan da romlebic gul isxmobs al ternatiuli (social uri) servisebis gamoyenebas, (magal iTad, ganrideba), unda iyos rac SeiZleba farTod danergili da gavrcel des saqmeebis umetesobaze.

25. komitetis azrit, monawile saxel mwifoebis val debuleba miRon imgvari zomebi kanonTan konfliqtSi myofi bavSvebis mimarT, romlebic ar iTval iswinebs samarTlebri procedurebs, exeba (magram ar Semoifargleba) bavSvebs, romlebic Caidines msubuqi danaSaul i. magal iTad, maRaziaSi qurdoba an qonebasTan dakavSirebul i msubuqi danaSaul i. es exeba agreTve, im bavSvebs, romlebic pirvel ad Caidines danaSaul i. monawile saxel mwifoebis statitsikuri monacemebis mixedvit, bavSvebis mier Cadenili danaSaul is umetesoba, xSirad ki absoluturi umetesoba, swored am kategoriebs ganekutvneba. amgvar SemTxvevebze formaluri samarTal warmoebis gareSe reagireba, Seesabameba konvenciis meormoce muxlis, pirveli puntqit

gaTval iswinebul principebs. garda imisa, rom amgvari midgoma stigmatizacias uSli is xel s, igi gansakuTrebiT dadebiTad moqmedebs sazogadoebriv usafrTxoebaze da rogorc gamocdil ebam daadastura, xarj efeqturicaa.

26. kanonTan konfliqtSi myofi bavSvebis mimarT, monawil e saxel mwifoebis mier miRebuli zomebi, rogorc arasrul wlovanTa marTI msajul ebis farTo politikis nawili, samarTI ebrivi procedurebis gareSe unda ganxil ebodes da unda uzrunvel yofdes bavSvis ufl ebebisa da samarTI ebrivi garantiebis srul dacvasa da pativiscemas (muxli 40 (3)(b)).

27. monawil e saxel mwifoebma, Tavad unda gadawyviton im Ronisziebebis zusti xasiaTi da Sinaarsi, roml ebic samarTI ebrivi procedurebis gverdis avliT, kanonTan konfliqtSi myofi bavSvebis sakiTxis mogvarebas exeba. maT gansaxorciel ebl ad, monawil e saxel mwifoebi Tavad adgenen yvela sakanonmdebl o Tu sxva saxis zomebs. Tumca, komitetisaTvis, monawil e saxel mwifoebis mier wardgenil angariSebze dayrdnobiT naTel ia, rom SemuSavda Temze dafuznebuli mraval ferovani programebi. magaliTad, saTemo servisebi, supervizia da monitoringi, romel sac social uri muSakebi da probaciis samsaxuris TanamSroml ebi axorciel eben, saoj axo konferencia da aRdgeniTi marTI msajul ebis sxva formebi, kompensaciisa da restituciis CaTvl iT. sxva wevrma saxel mwifoebma unda isargebl on am gamocdilebiT. adamianis ufl ebaTa pativiscemisa da samarTI ebrivi garantiebis dacvis mizniT komiteti miuTitebs konvenciis me-40 muxl ze da aRniSnavs Semdegs:

- ganrideba (anu im bavSvebisatvis samarTI ebrivi procedurebis gverdis avla, roml ebmac, savaraudod daarRvies sixli is samarTI is kanonmdebl oba, bral ad edebaT misi darRvevan aRiarebul ni arian mis damrRvevebad) dasaSvebia mxol od im SemTxvevaSi, rodesac arsebobs imis utyuari mtkicebul eba, rom bavSvma namdvil ad Caidina danaSauli, is srul ad da Zal datanebis gareSe aRiarebs pausixmgebl obas Cadenl Tan mimarTebiT, aRiarebas safuzvl ad ar udevs zewola an izuleba, da bol os, im SemTxvevaSi, Tu es aRiareba ar gamoiyeneba mis winaarmdeg, saqmesTan dakavSirebuli nebismeri samarTI ebrivi ganxil visas.
- bavSvma, ganridebaze Tanxmoba unda gamoxatos werl obiTi formiT da nebayofl obiT. Tanxmoba unda efuznebodes Ronisziebis bunebis, Sinaarsisa da xangrZlivobis Sesaxeb zust informacias. masi naTI ad unda iyos gamoxatuli is, Tu ra Sedegebi SeiZleba moyves TanamSroml obaze uaris Tqmas da pirobebis Seusrul ebl obas. mSoblebis Cartul obis gaaqtiuriebis mizniT, monawil e saxel mwifoebma, SeiZleba aseve saWi rod cnon mSoblebis Tanxmobac, gansakuTrebiT im SemTxvevebSi, rodesac bavSvs jer ar Sesrul ebia Teqvsmeti weli.
- saWiroa kanonSi Setanil iqnes special uri debulebebi, roml ebic gansazRvraven, Tu ra SemTxvevebSia Sesazlebeli ganrideba. garda amisa, bavSvis diskriminaciisagan dacvis mizniT, saWiroa policiis,

prokuraturisa da/an sxva uwebebis rol isa da kompetenciis gadaxedva da daregul ireba.

- bavSvs unda mieces SesaZl ebl oba, Sesabamisi uwebebidan mi iRos iuridiul i an sxva saxis daxmareba, SeTavazebul i ganridebis Sesabamisobasa da marTebul obasTan dakavSirebiT. agreTve misi gadaxedvis SesaZl ebl obasTan dakavSirebiT.
- ganridebiT gaTval iswinebul i RonisZiebebis ganxorciel ebas bavSvis mier, saqmis sabol oo daxurva unda moyves. miuxedavad imisa, rom SesaZl ebel ia saqmis Senaxva administraciul i an gadasinj vis miznebisTvis, amgvani saqme ar unda ganxil ebodes, rogorc nasamarTI obis damamtkicebel i dokumenti. xol o bavSvi, romelic daeqvemdebara ganridebas, ar unda ganxil ebodes rogorc nasamarTI obis mqone. Tu saqme registrirebul ia, mxol od Sesabamisi nebarTvis mqone da kanonTan konfliqtSi myof bavSvebTan momuSave pirs unda qondes misi gamoyenebis ufl eba, isic SezRudul i periodis, magal iTad, erTi wl is ganmavl obaSi.

intervenciebi samarTal warmoebis konteqstSi

28. rodesac kompetenturi organos mier dawyebul ia samarTI ebrivi moqmedebebi (organoebSi ZiriTadad igul isxmeba prokuratura), aucil ebel ia dacul i iqnes samarTI ianobis principi (ixil eT d nawil i qvemoT). amave dros, arasrul wl ovanTa marTI msajul ebis sistemaSi, saWiroa arsebobdes mraval i iseTi al ternativa, romelic kanonTan konfliqtSi myof bavSvebTan dakavSirebiT iZl eva social uri da/an saganmanaTI ebl o RonisZiebebis gamoyenebis saSual ebas. rac Seexeba Tavisufl ebis aRkveTas, gansakuTrebiT ki winaswar dakavebas, es gamoyenebul i unda iqnes ukidures SemTxvevaSi. saqmis ganxil vis bol o stadiaSi, Tavisufl ebis aRkveTa unda iyos mxol od ukiduresi zoma da mxol od umokl esi periodis ganmavl obaSi (konvenciis ocdameCvidmete muxl is b qvepunqti). es imas niSnavs, rom monawil e saxel mwifoebSi, unda arsebobdes kargad momzadebul i probaciis samsaxuri, romelic uzrunvel yofs iseTi zomebis maqsimal ur gamoyenebas, rogoricaa supervizia, xel mZRvanel oba, probacia, Temis monitoringi an yovel dRiuri angariSgebis centrebi da vadamdel i gaTavisufl ebis SesaZl ebl oba.

29. komiteti monawil e saxel mwifoebis Seaxsenebs, rom konvenciis meormoce muxl is, pirvel i punqtis Tanaxmad, reintegraciis mizniT dauSvebel ia bavSvis mimarT iseTi qmedebebis ganxorciel eba, romelic Seaferxebis sazogadoebriv procesebSi mis srul monawil eobas. dauSvebel ia stigmatizeba, social uri izol ireba an farTo sazogadoebisTvis bavSvis vinaobis gamxel a. kanonTan konfliqtSi myofi bavSvis reintegraciisaTvis, aucil ebel ia misi mxardaWera, raTa igi, sakuTari Temis srul yofil i da sasargebl o wevri gaxdes.

g. asaki da kanonTan konfl iktSi myofi bavSvi

sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis minimal uri asaki

30. monawil e saxel mwifoebis mier, komitetisaTvis wardgenil i anariSebidan Cans, rom sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis minimal uri asaki gansxvavdeba qveynebis mixedviT, dawyebul i Zal ian dabal i - Svidi an rva wl is asakidan, damTavrebul i rekomendebul i asakiT – 14 an 16 wl iT. sakmaod mravl adaa iseTi qveynebi, sadac sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis ori minimal uri asaki moqmedebs. kanonTan konfl iqtSi myofi bavSvi, danaSaul is Cadenis momentSi Tu qveda minimal ur asaks zemoT aris, magram zeda minimal uri asakis qvemoT, mas daekisreba pasuxismgebl oba mxol od im SemTxvevaSi, Tu igi Sesabamisad momwifebul ad CaiTvl eba. simwifis dadgena sasamarTI os/mosamarTI es gadawvyvetil ebiT, xSirad eqsperti fsiqol ogis monawil eobis gareSe xdeba. amis Sedegad, praqtikaSi qveda minimal uri zRvari, mxol od mZime danaSaul Tan mimarTebaSi gamoiyeneba. sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis ormagi asakis sistema ara mxol od damabnevel ia, aramed, xSirad mTel ufl ebamosil ebas sasamarTI os/mosamarTI es akisrebs, ramac SeiZl eba diskriminaciul i praqtika daamkvidros. sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis sxvadasxva minimal uri asakis arsebobis fonze, komiteti miicnevs, rom minimal ur asakTan dakavSirebiT, saWiroa monawil e saxel mwifoebis naTI ad Camoyal ibebul i rekomendaciebiT uzrunvel yofa.

31. konvenciis meormoce muxl is mesame punqti monawil e saxel mwifoebisgan, sxvaTa Soris, iTxovs im minimal uri asakis dadgenas, roml is miRwevamdec, rogorc iTvl eba, bavSvebs ar aqvT sisxl is samarTI is kanonmdebl obis darRvevis unari, Tumca, muxl i konkretul ad ar miuTitebs minimal ur asaks. komiteti miicnevs, rom winamdebare debul eba monawil e saxel mwifoebis aval debul ebs, daadginon sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis minimal uri asaki, rac gul isxmobs Semdegs:

- bavSvebi, roml ebsac danaSaul is Cadenis momentSi, ar miuRweviaT minimal ur asakamde, ver gasamarTI debian sisxl is samarTI is kanonmdebl obiT. Zal ze mcirewl ovan bavSvebsac ki, SeuZl iaT daarRvion kanoni, magram Tu maTi asaki CamorCeba pasuxismgebl obis minimal ur asaks, isini ver gasamarTI debian sisxl is samarTI is kanonmdebl obiT. amgvari bavSvebisaTvis SesaZl ebel ia special uri damcavi zomebis miReba, rac maT WeSmarit interesebs unda pasuxobdes.
- bavSvebs, roml ebic gadacil ebul ebi arian pasuxismgebl obis minimal ur asaks, magram jer ar Sesrul ebiaT Tvrameti wel i danaSaul is Cadenis momentSi (ixil eT paragrafebi 35-38 qvemoT), oficial urad SeiZl eba bral i SeeracxoT sisxl is samarTI is kanonmdebl obis mixedviT. magram, am kanonmdebl obiT gaTval iswinebul i procedurebi, sabol oo ganaCenis

CaTvl iT, srul ad unda Seesabamebodes konvneciis principebsa da debul ebebs, roml ebsac mocemul i komentari ganixil avs.

32. pekinuri wesebis meoTxe wesis mixedviT, rekomendebul i ar aris pasuxismgebl obis asakis qveda zRvari dadgindes Zal ian adreul asakSi emociuri, gonebrivi da intel eqtual uri mowiful obis faqtis gaTval iswinebiT. am wesis Sesabamisad, komiteti rekomendacias uwevs monawil e saxel mwifoebis, ar gansazRvron minimal uri asaki mcire asakiT, aramed aswion is, saerTaSorisd aRiarebul qveda zRvramde. am rekomendaciidan gamomdinare, SeiZl eba davaskvnaT, rom sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis minimal uri asaki, Tormet wel s qvemoT, ar aris misaRebi asaki. monawil e saxel mwifoebma sasurvel ia, gazardon pasuxismgebl obis absol uturad minimal uri asaki Tormet wl amde da gaagrZel on muSaoba asakis kidev ufro gasazrdel ad.

33. amave dros, komiteti monawil e qveynebs urCevs, ar daiyvanon minimal uri asaki Tormet wl amde. pasuxismgebl obis maRal i asaki xel s uwyobs sasamarTI o procedurebis gareSe arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis aRsrul ebas da bavSvis ufl ebebisa da samarTI ebrivi garantiebis dacvas, rogorc es konvenciis meormoce muxl is, mesame punqtis b qvepunqtIT aris gaTval iswinebul i. monawil e saxel mwifoebma komitetisaTvis wardgenil angariSSi, detal urad unda aRweron, Tu rogor epyrobian im bavSvebs, romel Tac ar miuRweviaT Sida kanonmdebl obiT dadgenil sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis minimal uri asakisaTvis, im SemTxvevaSi, rodesac isini aRiarebul ebi arian sisxl is samarTI is kanonmdebl obis damrRvevebad, an savaraudod daarRvies kanoni an bral ad edebaT misi darRveva. angariSSi, aseve miTiTebul i unda iyos, Tu ra saxis samarTI ebrivi garantiebi arsebobs imisaTvis, rom maT mimarT mopyroba samarTI iania, sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis minimal ur asaks miRweul i bavSvebis msgavsad.

34. komiteti SeSfoTebas gamoTqvams minimal ur asakTan dakavSirebul i gamonakl isebis Taobaze, romel ic iZl eva ufro dabal i minimal uri asakis gamoyenebis saSual ebas im SemTxvevebSi, rodesac arasrul wl ovans Cadenil i aqvs mZime danaSaul i, an sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis dakisrebisaTvis sakmarisad mowiful ad iTvl eba. komiteti xazgasmiT sTxovs monawil e saxel mwifoebis, raTa maT pasuxismgebl obis iseTi asaki daaweson, romel ic ar iTval iswinebs gamonakl isebis saxiT, ufro dabal i asakobrivi zRvaris gamoyenebas.

35. im SemTxvevaSi, rodesac ver xerxdeba bavSvis asakis dadgena (ar dgindeba, miaRwia Tu ara man sixl is samarTI is pasuxismgebl obis minimal ur asaks), bavSvs ar ekisreba sisxl issamarTI ebrivi pasuxismgebl oba (amasTan dakavSirebiT ixil eT paragrafi 39 qvemoT).

arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis zemo asakobrivi l imiti

36. komitets aseve surs, monawil e saxel mwifoebis yuradReba im zemo asakobrivi zRvars miapyros, romel zec arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis wesebi

vr cel deba. es gansakuTrebul i wesebi - igul isxmeba rogorc special uri saproceso, ise ganridebisa da special uri zomebis wesebi (sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis minimal uri asakis dadgenis CaTvl iT), unda Seexos yvl a im bavSvs, romel mac, rogorc fiqroben, daarRvia kanoni (an Caidina nebismieri iseTi qmedeba, rac isj eba sisxl is samarTI is kanonmdebl obiT) da romel ic danaSaul is Cadenis momentSi ar iyo 18 wl is.

37. komiteti Seaxsenebs monawil e saxel mwifoebis, rom isini aRiareben yvel a im bavSvis ufl ebas, romel mac, savaraudod daarRvia sisxl is samarTI is kanonmdebl oba, bral ad edeba misi darRveva an aRiarebul ia mis damrRvevad, moepyran konvenciis me-40 muxl iT gaTval iswinebul i debul ebebis Tanaxmad. es ki niSnavs, rom savaraudo danaSaul is Cadenis dros, 18 wl is asakis qvemoT myofi nebismieri piri, daeqvemdebareba arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis wesebs.

38. aqedan gamomdinare, komiteti urCevs im monawil e saxel mwifoebis, sadac arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba vr cel deba mxol od 16 wl is, an 16 wl amde pirebze, an sadac vr cel deba gamonakl isi, roml is mixedviTac, 16 an 17 wl is bavSvebi miCneul ni arian mozrdil ebad, Secval on kanonmdebl oba, raTa Tvramet wl amde asakis yvel a pirs Seexos, arasrul wl ovnaTa marTI msaj ul ebis aradiskriminaciul i wesebi. komiteti kmayofil ebiT aRniSnavs, rom zog wevr saxel mwifoSi, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul eba kanonis an gamonakl isis wesiT, vr cel deba 18 wl is an 18 wl amde asakis pirebze, xSirad 21 wl amde,

39. bol os, komiteti, bavSvis asakis dadgenis mizniT, xazs usvams dabadebis dauyovnebel i registraciis aucil ebl obas da mis mniSvnel obas, konvenciis me-7 muxl is Sesarul ebisatvis, rac yvel a wevr saxel mwifos exeba. bavSvi, romel sac ar gaaCnia dabadebis damadasturebel i mowmoba, gansakuTrebiT daucvel ia, radgan mas emuqreba Zal adobis yvel a gamovl ineba - iqneba es oj axSi, samsaxurSi, ganaTI ebis sistemaSi, dasaqmebis adgil as, gansakuTrebiT ki, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemaSi. sakuTari asakis dasadasturebl ad, yvel a bavSvi uzrunvel yofil i unda iqnes ufaso dabadebis mowmobiT. Tu ar arsebobs asakis damadasturebel i sabuTi, bavSvs unda Cautardes sarwmuno samedicino an social uri Semowmeba, romel mac SeiZl eba daadginos misi asaki. im SemTxvevaSi Tu arsebobs sxvadasxva damdasturebel i sabuTi, an amgvari sabuTis mixedviT, gadaWriT ver dgindeba bavSvis asaki, mas SeuZl ia isargebl os sakiTxis eWvqveS dayenebis ufl ebiT.

d. samarTI iani sasamarTI os garantiebi

40. konvenciis 40 (2) muxl i, gansazRvravs yvel a im ufl ebebsa da garantiebs, romel ic, samarTI ian sasamarTI os yvel a im bavSvisTvis uzrunvel yofs, vinc, savaraudod daarRvia sisxl is samarTI is kanonmdebl oba, bral ad edeba misi darRveva, an aRiarebul ia mis damrRvevad. zemoxsenebul i garantiebi, gansazRvrul ia agreTve, samoqal aqo da politikur ufl ebebis Sesaxeb

saerTaSoriso paqtiT, romel ic adamianis ufl ebaTa komitetma SeimuSava. am SeTanxmebas mieZRvna, amave komitetis #13 komentari (1984 wel i) (marTI msaj ul ebis administrireba), rac amJamad gadasinj vis procesSia. Tumca, bavSvebTan dakavSirebiT, es garantiebi, winamdebare nawil Si ganxil ul specifikur aspektebs iZens. sanam uSual od ganxil vase gadavidodes, komiteti kidev erTxel usvams xazs, rom am ufl ebebisa da garantiebis dacvaSi, gansakuTrebul i roli eniWebi, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebaSi CarTul special istebisa da moxel eeb. pol iciis oficrebis, prokurorebis, bavSvis kanonieri da sxva warmomadgenl ebis, mosamarTI eebis, probaciis oficrebis, social uri muSakebisa da sxva special istebis treningebi, unda mimdinareobdes sistematurad da uwyvetad. es adamianebi zedmiwevniT kargad unda erkveodnen bavSvis, gansakuTrebIT ki mozardis fizikuri, fsiqol ogiuri, gonebrivi da social uri ganvitarebis sakiTxebSi. agreTve im bavSvebis special ur saWiroebebSi, roml ebic, qvemoT CamoTvl il kategoriebs miekuTvnebian: unarSezRudul i, adgil nacval i, quCis, devnil i da TavSesafris maZiebel i bavSvebi. aseve bavSvebi, roml ebic rasobriv, eTnikur, religur, lingvistur an sxva umciresobebis miekuTvnebian (ixil eT paragrafi 6-9 zemoT). gamomdinare iqidan, rom mcirericxovnobis gamo, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemaSi moxvedril i gogonebi, yuradRebis miRma rCebian, gansakuTrebul i yuradReba unda mieqces, swored maT specifikur saWiroebebs, romel Ta Sorisaa ganxorciel ebul i SesaZl o Zal adoba an janmrTel obasTan dakavSirebul i special uri saWiroebebi. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemaSi momuSave special istebisa da am sistemis TanamSroml ebis bavSvebTan mopyroba, nebismier SemTxvevaSi, xel s unda uwyobdes bavSvebis Rirsebisa da sakuTari mniSvel obis grZnobis ganvitarebas. unda ganumtkicos maT, adamianis ufl ebebisa da ZiriTadi Tavisufl ebebisadmi pativiscema, rac Tavis mxriv, ganapirobebs bavSvebis reintegraciisa da maT mier sazogadoebaSi dadebiTi rol is Sesrul ebis SesaZl ebl obas.

arasrul wl ovanTa mimarT retroaqtiul i marTI msaj ul ebis dauSvebl oba (muxl i 40(2)(a))

41. konvenciis me-40 muxl is, 2 puntqis (a) qvepuntqti adasturebs, rom nebismieri adamianis ufl ebaa, ar iTvl ebodes sisxl is samarTI is kanonmdebl obis damrRvevad, bral ad ar daedos misi darRveva da ar iqnes aRiarebul i damnaSved, im moqmedebis an umoqmedobis gamo, romel ic misi Cadenis momentisaTvis ar iyo akrZal ul i erovnul i an saerTaSoriso samarTI iT. aRniSnul i Tanabrad vrcel deba bavSvebZec (ixil eT aseve, samoqal aqo da pol itikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTaSoriso paqti, muxl i 15). es ufl eba gul isxmobs, rom arc erT bavSvs, bral ad ar unda daedos iseTi moqmedeba an umoqmedoba, romel ic misi Cadenis dros, ar ikrZal eboda moqmedi erovnul i sisxl is samarTI is an saerTaSoriso kanonmdebl obiT. bol o periodSi, bevrma wevrma saxel mwifom Secval a an gaafarTova sisxl is samarTI is kanonmdebl oba, terorizmis prevenciis an masTan brZol is mizniT. aqedan gamomidnare, komiteti

urCevs am saxel mwifoebS, gamoiCinon si frTxil e, raTa amgvarma cvl il ebebma ar gamoiwvios bavSvebis ukuqceviTi an aramizanimarTul i dasja. komitets aseve surs Seaxsenos monawil e saxel mwifoebS, rom samoqal aqo da politikuri ufl ebebis Sesaxeb paqtis me-15 muxl iT gaTval iswinebul i wesi, roml is mixedviTac, ar SeiZl eba adamianis mimarT ufro mZime sasjel is gamoyeneba, vidre amas, danaSaul is Cadenis dros moqmedi kanonmdebl oba iTval iswinebda, konvenciis 41-e muxl is mixedviT, vrcel deba am SeTanxmebis monawil e saxel mwifoebSi mcxovreba bavSvebze. arc erT bavSvs, ar unda miesaj os ufro mZime sasjel i, vidre amas iTval iswinebda sisxl is samarTI is kanonmdebl oba, mis mier kanonis darRvebis dros. magram, Tu kanonSi Setanil i cvl il ebebi, ufro msubuqi ganaCenis gamotanis saSual ebas iZl eva, bavSvs ufl eba aqvs isargebl os am SeRavaTiT.

udanaSaul obis prezumfcia (muxl i 40 (2) (b) (i))

42. udanaSaul obis prezumfcias udidesi mniSvnel oba eniWeba kanonTan konfliqtSi myofi bavSvbis ufl ebebis dacvis Tval sazrisiT. mis mixedviT, bavSvis mimarT wayenebul i bral debebis damtkicebis pauxismgebl oba, mTI ianad bral debis mxares akisria. bavSvs, romel mac, savaraudod daaRvia sisxl is samarTI is kanonmdebl oba an bral i edeba mis darRvevaSi, aqvs sakiTxis eWwqveS dayenebis ufl eba da wayenebul bral debebSi misi damnaSved cnoba, SesaZl ebel ia mxol od im SemTxvevaSi, Tu bral debebis damtkiceba xdeba gonivrul i eWvis fargl ebs miRma. bavSvs aqvs ufl eba, moepyran prezumciis Sesabamisad, xol o saqmeSi monawil e yvel a saj aro piri, val debul ia saqm is sabol ood dasrul ebande, ar gaakeTos winaswari daskvnebi Sedegebis Sesaxeb. monawil e saxel mwifoebma, unda uzrunvel yon informacia bavSvis ganvitarebis Sesaxeb, raTa maTi udanaSaul obis prezumfciiS ufl eba dacul i iyos. xSirad SiSis, moumwifebl obis, gaugebrobis an sxva mizezebis gamo, bavSvebi saeWwod iqcevan, magram Sesabamisma organoebma ar unda cnon bavSvis bral eul oba, Tu mis mimarT wayenebul i bral debebi dadasturebul i ar aris gonivrul i eWvs miRma.

mosmenis ufl eba (muxl i 12)

43. konvenciis me-12 muxl is mixedviT, bavSvs aqvs ufl eba, erovnul i kanonmdebl obis procesual uri normebiT gaTval iswinebul i wesiT, rogorc uSual od, ise warmomadgenl is an Sesabamisi organos meSveobiT, mousminon sasamarTI o Tu administraciul i wesiT nebismieri saqm is ganxil visas, romel ic mas exeba.

44. naTel ia, rom yvel a im bavSvisaTvis, romel mac, savaraudod daaRvia sisxl is samarTI is kanonmdebl oba, bral ad edeba misi darRveva an aRiarebul ia mis damrRvevad, mosmenis ufl eba udides mniSvnel obas iZens, misi sxva ufl ebis – samarTI iani sasamarTI os – dacvis Tval sazrisiT. aseve cxadia, rom bavSvs,

Tu ki es emsaxureba mis WeSmarit interesebs, aqvs ufl eba mousminon uSual od da ara mxol od kanonieri warmomadgenl is an Sesabamisi organos meSveobiT. aucil ebel ia am ufl ebi srul i dacva procesis nebismier etapze, dawyebul i winaswari gamoZiebiT, rodesac bavSvs aqvs dumil is ufl eba, damTavrebul i pol iciis oficrebi, porkurorebisa da mosamarTI eebis pasuxismgebl obiT mousminon bavSvs. garda amisa, es ufl eba vrcel deba gasamarTI ebas da sasjel is aRsrul ebazec. sxva sityvebiT rom vTqvaT, bavSvs unda mieces Sesazl ebl oba, Tavisufl ad gamoTqvas Sexedul ebebi masTan dakavSirebul nebismier sakiTxze. amasTan, bavSvis Sexedul ebebs saTanado yuradReba eTmoba, misi asakisa da simwifis Sesabamisad.

45. bavSvs unda mieces ufl eba, Tavisufl ad gamoTqvas sakuTari Sexedul ebebi masze dakisrebul (al ternatiul) zomebTan dakavSirebiT. aseve, saTanadod gaTval iswinebul i unda iqnes misi survil ebi an arCevani. im faqtis daSveba, rom bavSvs SeiZl eba daekisros sixsl is samarTI is pasuxismgebl oba, gul isxmobs imasac, rom igi sakmarisad kompetenturia da unari Seswevs miiRos srul i moanwil eoba im gadawyvetil ebi miRebis procesSi, romel ic exeba mis mimarT, sixsl is samarTI is kanonmdebl obis daRvevis Sedagad wayenebul bral debaze yvel aze marTebul i zomebis miRebas (ixil eT agreTve 46-e paragrafi qvemoT). cxadia, mosamarTI eebis akisriaT gadawyvetil ebi miRebis pasuxismgebl oba. magram, bavSvTan, rogorc pasiur obieqtTan mopyroba, ar aRiarebs mis ufl ebebs da aferxebis mis qcevaze efeqtur reagirebas. es exeba agreTve, bavSvTan dakavSirebiT misaReb zomebsac. kvl ebebis Sedagad dadasturda, rom bavSvis efeqtur monawil eobas, umetes SemTxvevebSi dadebiTi Sedegi moaqvs.

procesSi efeqturi monawil eobis ufl eba (muxl i 40 (2) (b) (IV))

46. samarTI iani sasamarTI os principi gul isxmobs, rom bavSvma, romel mac, savaraudod daaRvia sixsl is samarTI is kanonmdebl oba, bral ad edeba misi darRveva an aRiarebul ia mis damRvevad, unda SeiZl os samarTI o procesSi aqtiuri monawil eoba. amistvis ki, mas kargad unda esmodes mistvis wayenebul i bral debis Sinaarsi. agreTve unda esmodes mosal odnel i Sedegebi da sasjel is zoma, raTa SeiZl os kanonieri warmomadgenl is meSveobiT, eWvqveS daayenos mowmeTa Cvenebebi, gadmosces saqmis arsi da miiRos Sesabamisi gadawyvetil eba mtkicebul ebebis, Cvenebebisa da mis mimarT gasatarebel i zomis (zomebis) Sesaxeb. pekinuri wesebis 14 muxl is mixedviT, sasamarTI o sxdomebi unda tardebodes iseT garemoSi, romel ic saSual ebas azl evs bavSvs, miiRos monawil eoba da Riad gamoTqvas sakuTari mosazrebebi. bavSvis asakisa da simwifis gaTval iswinebiT, Sesazl ebel ia aseve, saWiro gaxdes sxdomis Catareba Sesabamisad modifirebul i mosmenis procedurebisa da praqtikis mixedviT.

dauyovenebel i da uSual o informireba wayenebul i bral debis (bral debebis) Sesaxeb (muxl i 40 (2) (b) (II))

47. yvel a bavSvs, romel mac, savaraudod, daarRvia sisxl is samarTI is kanonmdebl oba, an bral ad edeba misi darReveva, aqvs ufl eba dauyovnebl iv da uSual od miiRos informacia, mis mimarT wayenebul i bral debebis Sesaxeb. "dauyovnebl iv" da "uSual od", gul isxmobs informaciis miwodebas rac SeiZI eba swrafad, rogorc ki prokurori an mosamarTI e daiwyebis saproceso moqmedebes bavSvis winaaRmdeg. Tumca, maSinac ki, rodesac Sesabamisi organoebi gadawyveten samarTI ebrivi procedurebis gverdis avl iT SemTxvevaze reagirebas, aucil ebel ia bavSvis informireba bral debis Sesaxeb, ramac SeiZI eba daasabuTos es midgoma. es aris konvenciis me-40 muxl is, mesame puntqis b qvepunctiT gaweril i erT-erTi moTxovna, roml is Tanaxmadac, srul ad unda iyos dacul i samarTI ebrivi garantiebi. bavSvis informireba unda moxdes mistvis gasageb enaze, rac gul isxmobs informaciis miwodebas ucxo enaze, agreTve specifikuri iuridiul i terminebi dan@gadaTargmnas", bavSvisaTvis gasageb enaze.

48. bavSvisaTvis oficial uri dokumentis wardgena ar aris sakmarisi da xSirad, saWiroa zepiri ganmartebebis gakeTeba. Sesabamisma organoebma ar unda miandon es saqme mSobl ebs, an meurveebis, an bavSvis iuridiul Tu sxva damxmareebis. bavSvisaTvis mis mimarT wayenebul i bral debebis ganmarteba, Sesabamisi organoebis (magal iTad, policiis, porkuraturis, sasamarTI os) pasuxismgebl obaa. komitetis azriT, amgvari informaciis miwodeba mSobl ebisa da kanonieri meurveebisaTvis, ar unda iyos bavSvis uSual o informirebis al ternativa. optimal ur SemTxvevaSi, informacia bavSvis mimarT wayenebul i bral debebisa da maTi Sedegebis Sesaxeb, unda miwodos rogorc bavSvs, aseve mis mSobl ebs an meurveebis, maTTvis gasageb enaze.

iuridiul i an sxva Sesabamisi daxmareba (muxl i 40 (2) (b) (II))

49. dacvis momzadebis procesSi, bavSvs ufl eba aqvs gamoiyenos iuridiul i an sxva Sesabamisi daxmareba, rac mkacradaa gansazRvrul i konvenciiT. Tumca es ar gul isxmobs aucil ebel iuridiul daxmarebas, magram bavSvisaTvis gaweul i daxmareba, yovel Tvis unda iyos adekvaturi. monawile saxel mwifoebi Tavad wyveten, Tu rogor unda uzrunvel yon bavSvi Sesabamisi daxmarebiT. Tumca damxareba aucil ebl ad ufaso unda iyos. sasurvel ia, rom monawile saxel mwifoebma, yvel a zoma miiRon imisaTvis, raTa bavSvma isargebl os rogorc kval ificiuri profesional i iuristis, aseve, Sesabamisad momzadebul i TanaSemweebis daxmarebiT. SesaZI ebel ia agreTve, bavSvs gaewios sxva saxis daxmareba (magal iTad, social uri muSakis daxmareba), magram am SemTxvevaSi daxmarebis aRmomCen pirebs, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sferoSi mimdinare procesebTan da sxvadasxva iuridul aspeqtebTan dakavSirebiT, unda gaaCndeT sakmarisi codna. garda amisa, maT unda qondeT kanonTan konfliqtSi myof bavSvebTan muSaobis gamocdil eba.

50. samoqal aqo da pol itikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTasoriso paqtis me-14 muxl is, mesame puntqis b qvepunctis mixedviT, bavSvs da mis damxmares, dacvis

mosamzadebl ad unda mieceT sakmarisi dro da SesaZI ebl oba. nebismeri saxis komunikacia bavSvsa da mis damxares Soris, iqneba es weril obiTi Tu zepiri, unda xorciel debodes iseT garemoSi, romel ic uzrunvel yofs maTi konfidencial obis srul dacvas, rogorc amas iTval iswinebs konvenciis me-40 muxl is, meore puntqis b qvepuntqis VII nawil i da konvenciis me-16 muxl i, romel Ta mixedviTac, yvel a bavSvs aqvs piradi cxovrebis xel Seuxebl obis ufl eba.

zogma wevrma saxel mwifom gaakeTa daTqma am garantiasTan dakavSirebiT (bavSvis ufl ebaTa konvencia muxl i 40 (2)(b)(II)). Savaraudod igul isxmeboda is, rom es ufl eba, gul isxmobs mxol od da mxol od iuridul daxmarebas, rac mxol od iuridiul i asistentis, ese igi iuristis meSveobiTaa SesaZI ebel i. es ar aris marTebul i da saWiroa amis uaryofa.

gadawyvetil ebis dauyovnebl iv miReba da mSobl ebis monawil eoba (muxl i 40 (2) (b) (III))

51. arsebobs sayovel Tao konsensusi imis Sesaxeb, rom dro, bavSvis mier danaSaul is Cadenasa da masze sabol oo pasuxs Soris, unda iyos maqsimal urad mokl e. rac ufro didia periodi, miT ufro imatebs imis saSiSroeba, rom gamoyenebul i zoma dakargavs efeqts, xol o bavSvis stigmatizacia kidev ufro gamZafrdeba. am sakiTxTan dakavSirebiT, komitets mohyavs konvenciis 37-e muxl is „d” puntqi, roml is mixedviTac, Tavisufl ebaaRkveTil bavSvs aqvs ufl eba dauyovnebl iv miRos pasuxi mis mier gasaCivrebul Tavisufl ebis aRkveTis kanonierebsTan dakavSirebiT. am SemTxvevaSi termini “dauyovnebl iv”, kidev ufro mkacri xasiaTisaa, vidre termini “dayovnebis gareSe” (konvenciis muxl i 40 (2) (b) (III)), rac Tavis mxriv ufro mkacria, vidre termini “arasaWiro dayovnebis gareSe” (samoqal aqo da pol itikuri ufl ebebis Sesaxeb paqtis muxl i 14 (3)(g)), rac gamarTl ebul ia, Tavisufl ebis aRkveTis seriozul obis gaviTval iswinebT (konvenciis muxl i 40 (2) (b) (III)).

52. komiteti rekomendacias uwevs monawil e saxel mwifoebis, daaweson drois limiti bavSvis mier Cadenil danaSaul sa da pol iciis gamoZiebas, bavSvis mimarT bral debis wayenebis Sesaxeb prokuraturis (an sxva kompententuri organos) gadawyvetil ebas da sasamarTl os (an sxva kompetenturi organos) mier sabol oo gadawyvetil ebis miRebas Soris. drois limiti bavSvebTan mimarTebaSi, gacil ebiT ufro mokl e unda iyos, vidre es mozrdil ebis SemTxvevaSi xdeba. magram amave dros, dayovnebis gareSe gadawyeetil ebis miRebisas, dacul i unda iyos bavSvis adamiannis ufl ebebi da samarTl ebrivi garantiebi. gadawyvetil ebis miRebis procesSi, bavSvi uzrunvel yofil i unda iyos iuridiul i an sxva Sesabamisi daxmarebiT. daxmarebis gamoyeneba, bavSvs unda SeeZl os ara mxol od sasamarTl oSi an sxva Sesabamis iuridiul organoSi warmarTul i procesis dros, aramed yvel a stadiaze, dawyebul i pol iciis mier Catarebul i gamoZiebis (dakiTxvis) etapidan.

53. sasurvel ia mSobl ebis an kanonieri warmomadgenl ebis sasamarTI o procesze daswreba, radgan isini fsiqol ogiur da moral ur mxardaWeras uweven bavSvs. mSobl ebis daswreba ar gul isxmobs, rom maT unda imoqmedon bavSvis dasacavad, an monawil eoba miiRon gadawyvetil ebis miRebis procesSi. Tumca, mosamarTI es an kompetentur pirs SeuZl ia, bavSvis an misi kanonieri an sxva damxmaris Txovnis safuZvel ze Seamciros an SezRudos mSobl ebis monawil eoba an saerTod aukrZal os maT monawil eoba, im SemTxvevaSi, Tu es bavSvis WeSmarit interesebSia.

54. komiteti rekomendacias uwevs monawil e saxel mwifoebis, kanoniT konkretul ad gansazRvron mSobl ebis an kanonieri warmomadgenl is procesSi monawil eobis xangrZl ivobis maqsimumi. monawil eoba unda emsaxurebodes, bavSvis mier sisxl is samarTI is kanonmdebl obis darRvevaze efeqtur reagirebas. mSobl ebis monawil eobis mxardaWeris mizniT, maT rac SeiZl eba adre unda miewodoT informacia situaciis Sesaxeb.

55. amave dros, komiteti sinanul iT aRniSnavs zog wevr saxel mwifoSi gavrcel ebul praqtikis Sesaxeb, roml is mixedviT, mSobl ebi isj ebian sakuTari Svil ebis mier Cadenil i danaSaul isaTvis. samoqal aqo pasuxismgebl oba zaral isaTvis, romel ic gamowweul ia bavSvis (gansakuTrebiT umcrosi asakis bavSvebis SemTxvevaSi, roml ebsac j er ar miuRweviaT 16 wl is asakamde) qmedebis Sedegad, zogj er upriania. magram kanonTan konfli qtsi myofi bavSvebis mSobl ebis kriminal izacia, savaraudod xel s SeuSl is maT, dadebiTi rol i Seasrul on bavSvis social ur reintegraciaSi.

iZul ebiTi aRiarebisgan gaTavisufI eba (muxl i 40 (2) (b) (III))

56. samoqal aqo da pol itikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTaSoriso paqtis me-14 (3) (z) muxl is gaTval iswinebiT, konvencia ganmartavs, rom dauSvebel ia bavSvze ganxorciel des zewol a bral is aRiarebis mizniT. es upirvel es yovl isa imas niSnavs, rom bavSvis wameba, sastiki da araadamianuri, Rirsebis Seml axvel i moproba aRiarebis mopovebis mizniT, warmoadgens konvenciis 37-e (a) muxl iT gaTval iswinebul i ufl ebebis uxeS darRvevas da srul iad miuRebel ia. amgvari saSual ebebiT miRebul i informacia an aRiareba, ar CaiTvl eba mtkicebul ebad (konvencia wamebisa da araadamianuri an damamcirebel i mopyrobis an dasj is wi naaRmdeg, muxl i 15).

57. arsebobs uamravi, nakl ebad Zal adobrivi saSual eba bavSvisgan aRiarebis misaRebad. termins "iZul eba", aqvs farTo mniSvel oba da is ar unda iqnes ganmartebul i, mxol od rogorc fizikuri zewol a an adamiannis ufl ebebis uxeSi darRveva. bavSvis asaki, misi ganviTarebis done, dakiTxvis xangrZl ivoba, aRqmis unari, gaurkvevel i Sedegebis SiSi an dapaTimrebis SesaZl o safrTxe, xSirad aiZul ebs mas aRiaros is, rac ar Caudenia. es saSiSroeba kidev ufro real uria, Tu mas pirdebian, magal iTad - "rogorc ki simarTI es gvetyvi, saxl Si

gagi SvebT"-o, an rodesac mas aimedeben Semsuqebul i sasjel iT an gaTavisufli ebiT.

58. dakiTxvaze myof bavSvs unda SeeZl os, iuridiul i an sxva saxis Sesabamisi daxmarebis gamoyeneba. mas agreTve ufl eba aqvs, mis dakiTxvas daeswros erTerTi an orive mSobel i. saWi roa damoukidebel i gamoZieba dakiTxvis meTodis Sesaxeb, raTa dadgines, rom adgili ar qonia zewol as da Cveneba, garemoebidan gamomdinare, sandoa. sasamarTl o an sxva Sesabamisi iuridiul i organo, bavSvis mier micemul i Cvenebis an aRiarebis nebayofli obis sakiTxis ganxil visas, val debul ia mxedvel obaSi miRos Semdegi faqtorebi: bavSvis asaki, patimrobaSi yofnis periodi da dakiTxvis xangrZl ivoba, eswreboda Tu ara dakiTxvas bavSvis iuridiul i an sxva mCvele i, mSobel i an bavSvis damoukidebel i warmomadgenel i. policiis oficrebi an sxva pirebi, roml ebic dakiTxvas awarmoeben, Sesabamisad unda iyvnen momzadebul ebi, raTa Tavidan iqnes acil ebul i iseTi teqnika da praqtikis gamoyeneba, rac bavSvs, arasando Cvenebisa an aRiarebis micemas aiZul ebs.

mowmeTa daswreba da dakiTxva (muxl i 40 (2)(b)(IV))

59. konvenciis me-40 (2)(b)(IV) muxl i, xazgasmiT aRniSnavs, rom arasrul wl ovanTa marTl msaj ul ebis administrirebisas, dacul i unda iyos mxareTa Tanasworobis principi (Tanaswori pirobebi an dacvisa da bral debis mxareebis Tanasworoba). terminebis "dakiTxon" an "dakiTxul iqnen" ganmarteba damokidebul ia im garemoebaze, rom arsebobs gansxvaveba sxvadasxva samarTl ebriv sistemebis Soris, gansakuTrebit ki akuzaciur da inkvizciur procesebis Soris. ukanasknel SemtxvevaSi, bral debul s xSirad ufl eba aqvs Tavad dakiTxos mowmeebi, Tumca am ufl ebis gamoyeneba iSviaTad xdeba da ZiriTadad mowmeebis dakiTxva advokatebs aqvt mindobil i an bavSvebis SemtxvevaSi, sxva Sesabamis pirebs. Tumca, mniSvnel ovania, rom advokatma an sxva warmomadgenel ma acnobos bavSvis misi ufl ebis Sesaxeb, Tavad dakiTxos mowmeebi da gamoTqvas sakuTari Sexedul eba, romel sac saTanado yuradReba unda daeTmos bavSvis asakisa da simwifis Sesabamisad (konvencia muxl i 12).

gasaCivrebis ufl eba (muxl i 40(2)(b)(V))

60. bavSvs aqvs ufl eba, moiTxovos im gadawyvetil ebis da masTan dakavSirebul i nebismieri RonisZiebis xel axal i ganxil vis ufl eba, roml is mixedvidac, igi cnes damnaSved mis mimarT wayenebul bral debaSi (bral debebSi). xel axal i ganxil va unda awarmoos zemdgomma, kompetenturma, damoukidebel ma da miukerZoebel ma organom. sxva sityvebit rom vTqvaT, organom, romel ic pasuxobs yvel a im standartsa da moTxovnil ebas, romel sac pasuxobda gadawyvetil ebis gamomtani pirvel i organo. es garantia Seesabameba samoqal aqo da pol itikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTaSoriso paqtis 15(4) muxl s da ar Semoifargl eba mxol od mZime bral debebiT.

61. savaraudod, araswori interpretacia unda iyos mizezi, zogi saxel mwifos mier daTqmis gamoyenebisa, roml is mixedviTac, bavSvis mier gasaCivrebis ufl ebis gamoyeneba mxol od mZime bral debis da/an Tavisufl ebis aRkveTis SemTxveebSi xdeba. komiteti Seaxsenebs samoqal aqo da pol itikuri ufl ebibis Sesaxeb saerTaSoriso paqtis wevr saxel mwifoebis, rom es ufl eba gaTval iswinebul ia zemoxsenebul i dokumentis 14(5) muxl iTac. Dda Tu am sakiTxs gavnixil avT bavSvis ufl ebaTa konvenciis 41-e muxl is Wril Si, es ufl eba yvel a gasamarTI ebul bavSvs unda gavr cel des. komiteti rekomendacias uwevs monawil e qveynebs, Secval on gadawyvetil eba 40(2)(b)(V) muxl is debul ebebTan dakavSirebiT.

Tarj imnis ufaso daxmareba (muxl i 40(2)(VI))

62. Tu bavSvs ar esmis arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemaSi gamoyenebul i ena, mas aqvs Tarj imnis ufaso daxmarebis ufl eba. Tarj imnis daxmareba ar Semoifargl eba mxol od sasamarTI o procesebiT – is aseve gul isxmobs, daxmarebas arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis aRsrul ebis nebi mier etapze. saWiroa Tarj imani special urad iyos momzadebul i bavSebTan samuSaod, radgan maTi ena da aRqmis unari, gansxvavdeba ufrosebis metyvel ebisagan. codnis da/an gamocdil ebis nakl ebobam, SeiZl eba gamoiwvios is, rom bavSvma ver gaiazros dasmul i kiTxva, rac aferxebes samarTI ian sasamarTI o warmoebas da efeqtur moanwil eobasTan dakavSirebul ufl ebaTa ganxorciel ebas. pirobiT damokidebul i winadadeba, magal iTad ~Tu bavSvs ar esmis da ver metyvel ebs im enaze, romel ic gamoiyeneba” niSnavs, rom Tu mag. gansxvavebul i eTnikuri warmomavl obis bavSvi, mSobl iuri enis garda metyvel ebs oficial ur enaze, ar saWiroebs Tarj imnis ufaso daxmarebas.

63. komitets aseve surs, monawil e saxel mwifoebis yuradReba im bavSvebis special uri saWiroebebisken miapyros, roml ebsac metyvel ebis defeqti an sxva saxis unarSezRudul oba aReniSnebaT. xel mZRvanel obs ra konvenciis 40(2)(VI) da 23-e muxl ebiT (romel ic konkretul ad exeba metyvel ebis defeqtisa da sxva unarSezRudul obis mqone bavSvebis dacvis special ur zomebs), komiteti mouwodebs monawil e saxel mwifoebis, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemaSi moxvedril i aseTi bavSvebi, momzadebul i special istebis meSveobiT, uzrunvel yon Sesabamisi da efeqturi daxmarebiT. magal iTad, surdo Targmanis special istebi (amasTan dakavSirebiT aseve ixil eT bavSvis ufl ebaTa komitetis zogadi komentari 9 (SezRudul i SesaZl ebl obis mqone bavSvebis ufl ebebi).

piradi cxovrebis srul i pativiscemis ufl eba (muxl ebi 16 da 40 (2)(b)(VII))

64. bavSvis piradi cxovrebis srul i pativiscemis ufl eba procesis yvel a etapze, asaxavs konvenciis me-16 muxl iT gansazRvrul piradi cxovrebis dacvis ufl ebas. “procesis yvel a stadia” gul isxmobs ara mxol od bavSvis pirvel

kontaqts samarTal damcav organoebTan (magal iTad, informaciis moTxovna da piradobis dasaxel eba), aramed sasamarTI os an sxva kompetenturi organos mier miRebul sabol oo gadawyvetil ebas, an meTval yureobidan an patimrobidan gaTavisufI ebas. am konkretul konteqstSi, es principi gul isxmobS bavSvis dacvas gaxmaurebisa da stigmatizaciisgan (iarli iyis miwebeba). dauSvebel ia imgvari informaciis gamoqveyneba, rac miანიSnebs damnaSave bavSvis vinaobaze, raTa Tavidan iqnes acil ebul i stigmatizaciis Sedegebi da misi SesaZI o gavl ena ganaTI ebis miRebisa da muSaobis SesaZI ebl obaze, agreTve dabinavebasa da usafrTxoebaze. am principis dacva imas gul isxmos, rom saj aro organoebma Tavi unda Seikavon mediasTan urTieroTobisas im sakiTxebTan dakavSirebiT, romel ic exeba bavSvis SesaZI o bral eul obas, Zal zed iSviaTi gamonakl iseblis garda. maT yvel a zoma unda miiRon imisaTvis, raTa kanonTan konfliqtSi myofi bavSveblis vinaoba ar gamJRavdes pres rel izeblis meSveobiT, xol o Jurnal istma, romel ic gaamJRavnebs bavSvis vinaobas pasuxi unda agos disciplinarul i, xol o ganmeoreblis SemTxvevaSi - sisxl is samarTI is kanonmdebl obis mixedviTac ki.

65. bavSvis piradi cxovreblis dacvis mizniT, wevri saxel mwifoebis umetesobaSi - zog SemTxvevaSi gamonakl iseblis CaTvl iT - arsebobs kanondamrRvebi arasrul wl ovneblis sasamarTI o procesis daxurul kars miRma Catareblis praqtika, roml is mixedviT sasamarTI oze daswreblis ufl eba aqvT eqspertebSa da sxva special istebs mxol od sasamarTI os nebarTviT. sazogadoebis daswreba arasrul wl ovanTa saqmebis gaxinval ze unda Semoifargl ebodes mxol od da mxol od winaswar gansazRvrul i SemTxvevebiT sasamarTI os weril obiTi gadawyvetil ebis safuZvel ze. bavSvis ufl eba aqvs gaaprotestos sasamarTI os mier miRebul i amgvari gadawyvetil eba.

66. komiteti rekomendacias uwevs yvel a monawil e saxel mwifos SemoiRos wesi, roml is mixedviTac kanonTan konfliqtSi myofi bavSvis saqmis ganxil va iwarmoebS daxurul kars miRma. gamonakl iseblis unda iyos ukiduresad iSviaTi da mxol od kanonis mier konkretul ad gansazRvrul SemTxveveblis. ganaCani imgvarad unda gaecnos sazogadoebas sasamarTI o sxdomaze, rom bavSvis vinaoba ar gamJRavndes. bavSvis piradi cxovreblis pativiscemis ufl eba (muxl i 16) aval debul ebs sasamarTI os an sxva kompetenturi organos mier gadawyvetil i RonisZiebelis ganxorciel ebaSi monawil e yvel a pirs ar gaamxil on gareSe pirebTan iseTi informacia, ramaC SeiZI eba gamoiwvios kanondamrRvebi baSveblis vinaobis gamJRavneba. ufro metic, piradi cxovreblis pativiscemis ufl eba aseve gul isxmobS kanondamrRvebi bavSveblis Sesaxeb dokumentaciis konfidencial urad Senaxvas da mesame mxarisgan dacvas, garda im SemTxveveblis, rodesac mesame mxare uSual od aris CarTul i gamoZieblis an aRsrul ebis procesSi. stigmatizaciis Tavidan acil ebis mizniT, samarTal damrRvebi bavSveblis saqmeebi ar unda iqnes gamoyenebul i mozrdil ebis sasamarTI o ganxil veblis dros, romel Sic igive bral debul i figurirebs (ixil eT pekinuri wesebi 21.1 da 21.2).

67. komieteti aseve rekomendacias uwevs monawil e saxel mwifoebis SemoiRon wesi, roml is mixedvidac moxdeba bavSvis saxel is avtomaturad amoReba sisxl is samarTI is saqmeTa Canawerebidan, Tu bavSvi danaSaul is Cadenis momentSi 18 wl is asakze qvemoT iyo. SesaZI ebel ia garkveul i SezRudvebi dawesdes gansakuTrebiT seriozul danaSaul ze, sadac bavSvis vinaobis amoReba moxdeba bavSvisave TxovniT, mxol od konkretul i pirobebis dacviT (magal iTad, Tu danaSaul is Cadenidan ori wl is ganmavl obaSi mas aRar Caudenia kanonsawinaaRmdego qmedeba).

e. zomebi (ixil eT agreTve Tavi IV, nawil i b)

al ternativebi winaswari gamoZiebis procesSi

68. gadawyvetil eba winaswari gamoZiebis dawyebis Sesaxeb yovel Tvis ar miuTitebs imaze, rom es procesi aucil ebl ad sasamarTI os mier formal uri gadawyvetil ebis gamotaniT unda dasrul des. b nawil Si mocemul dakvirvebebTan dakavSirebiT, komitets surs xazi gausvas, rom kompetenturi organo – saxel mwifoebis umetesobaSi es aris prokuratura – val debul ia mudmivad moiZios sasamarTI os mier bral debis gamotanis al ternativebi. sxva sityvebiT rom vTqvaT, saWiroa gagrZel des mcdel obebi saqmis ise dasrul ebisTvis, rogorc es b nawil Si miTitebul i zomebis ganxorciel ebiTaa SesaZI ebel i. prokuraturis mier SemoTavazebul i amgvvari zomebis buneba da xangrZi ivoba SeiZI eba mkacri iyos da am SemTxvevaSi bavSvs SeiZI eba Sesabamisi daxmareba dasWirde. am zomebis gacnoba bavSvisTvis unda gul isxmobdes, rom isini Seayovneben sisxl is samarTI is/arasrul wl ovanTa Sesaxeb kanonmdebl obiT gaTval iswinebul i procdurebs, romel Ta srul i Sewyveta SesaZI ebel ia mxol od im SemTxvevaSi, rodesac es zomebi dadebiTi SedegiT ganxorciel deba.

69. sasamarTI o bral debis al ternatiul i zomebis SeTavazebis procesSi, srul ad unda iyos dacul i bavSvis ufl ebebi da samarTI ebrivi garantiebi, rasac srul ad exeba 27-e paragrafSi ganxil ul i rekomendaciebi.

arasrul wl ovanTa sasamarTI os/mosamarTI is mier miRebul i gadawyvetil ebebi

70. samarTI iani sasamarTI o procesis dasrul ebis Semdeg, romel ic Catardeba konvenciis me-40 muxl iT gaTval iswinebul i principebis dacviT (ixil eT IV Tavis d nawil i), xdeba gadawyvetil ebis miReba im zomebis mixedviT, romel ic unda ganxorciel des bavSvis mimarT, Tu mas daumtkicda wayenebul i bral deba. kanonma unda uzrunvel yos sasamarTI o/mosamarTI e an sxva kompetenturi, daumoukidebel i da miukerZoebel i organo im al ternativebis farTo CamonaTval iT, romel ic unda Caenacvl os zrunvis instituciur formas, raTa Tavisufl ebis aRkveTa gamoyenebul iqnas rogorc mxol od ukiduresi zoma da rac SeiZI eba mokl e periodis ganmavl obaSi. al ternatiul i zomebis arasrul i CamonaTval i mocemul ia konvenciis 40(4) muxl Si.

71. komitets surs xazi gausvas, rom reagireba Cadenil danaSaul ze unda iyos ara mxol od danaSaul is garemoebebisa da simZimis proporciul i, aramed bavSvis asakis, SezRudul i SesaZl ebl obebis, masTan dakavSirebul i garemoebebisa da saWirotebis proporciul i. is aseve unda iTval iswinebdes sazogadoebis sxvadasxva da gansakuTrebiT xangrZl iwadian saWirotebbs. mkacrad sadamjel o midgoma ar Seesabameba konvenciis 40(1) muxl iT gansazRvrul arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis ZiriTad principebs (ixil eT paragrafebi 5-14 zemoT). komiteti kidev erTxel xazs usvams, rom fizikuri dasja, rogorc sasjel i aris am principebis daRveva. garda amisa, is ewinaaRmdegeba 37-e muxl s, romlic krZal avs sastik, araadamianur da Rirsebis Seml axvel mopyrobisa da dasjis nebismier formas (amasTan dakavSirebiT ixil eT bavSvis ufl ebaTa komitetis #8 komentari (2006) (bavSvis fizikuri dasjisa da sastiki, araadamianuri da Rirsebis Seml axvel i mopyrobisgan dacvis ufl eba)). bavSvebis mier gansakuTrebiT mZime danaSaul is Cadenis SemTxvevaSi, miRebul i zoma unda iyos danaSaul is garemoebebisa da simZimis proporciul i da aseve iTval iswinebdes sazogadoebrivi usafrTxoebis saWirotebas. bavSvebis SemTxvevaSi, maTi keTil Reobis, maTi WeSmariti interesebis dacvisa da reintegraciis xel Sewyobis saWirotebas upiratesoba unda mieniWos amgvari faqtorebis gaTval iswinebiT.

72. komiteti aRniSnavs, rom Tu sisxl is samarTI is sasamarTI os gadawyvetil eba dakavSirebul ia bavSvis asakTan, da arsebobs urTierTsawinaaRmdego da arasakmarisi samxil i bavSvis asakTan dakavSirebiT, bavSvs aqvs eWvit sargebl obis ufl eba.

73. rac Seexeba Tavisufl ebis aRkveTisa da insitutciuri zrunvis al ternativebs, am sakiTxTan dakavSirebiT arsebobs sakmaod didi gamocdil eba. monawile saxel mwifoebma unda isargebl on arsebul i gamocdil ebiT, SeimuSaon da danergon isini sakuTari qveynebis kul turasa da tradiciebze dayrdnobiT. cxadia, mkacrad unda aRikveTos izul ebiTi Sroma, wameba, araadamianuri an Rirsebis Seml axav mopyroba, xolo amgvari qmedebebis Camdeni pirebi unda wardgnen marTI msaj ul ebis winaSe.

74. zemoT moyvanili zogadi Senisvnebis Semdeg, komitets surs monawile saxel mwifoebis yuradReba miapyros im zomebze, romlebic akrZal ul ia konvenciis 37-e muxl iT da agreTve Tavisufl ebis aRkveTis sakiTxebze.

sikvdil iT dasjis akrZal va

75. konvenciis 37-e (a) muxl i xazs usvams sayovel Taod aRiarebul standartis (magal iTisTvis ixil eT samoqal aqo da politikuri ufl ebebis Sesaxeb saerTaSoriso paqtis me-6(5) muxl i), romlis mixedvitac, sikvdil iT daja ar SeiZl eba Seexos pirs, romelic danaSaul is Cadenis momentSi iyo 18 wel ze qvemo asakis. miuxedavad mkafio teqstisa, zogi monawile saxel mwifo askvnis, rom wesi krZal avs mxol od 18 wels qvemoT asakis pirebis sikvdil iT dasjas. Tumca, am

wesis mixedviT, gadamwyveti kriteriumi aris asaki danaSaul is Cadenis momentSi, rac imas gul isxmobs, rom sasikvdil o ganaCeni ver Seexeba pirs, romel ic danaSaul is Cadenis momentSi iyo 18 wl is qvemoT miuxedavad misi asakisa gasamarTI ebis, an sasjel is aRsrul ebis momentSi.

77. komiteti rekomendacias uwevs monawile saxel mwifoebis im mcirericxovan jgufs, sadac jer kidev moqmedebs sikvdil iT dasja, gaauqmon es zoma im pirebTan mimarTebaSi, roml ebsac danaSaul is Cadenis momentSi ar iyvnen 18 wl is, da agreTve SeaCeron sasikvidil o ganaCenis aRsrul eba am pirebistvis, sanam srul ad ar Seva Zal aSi bavSvebis mimarT sakanonmdebl o cvl il eba sasikvdil o ganaCenis gauqmebis Sesaxeb

vadamdel i gaTavisul febis pirobis gareSe Tavisufl ebis uvado aRkveTis dauSvebl oba

77. arc erT bavSvs, romel ic danaSaul is Cadenis momentSi iyo 18 wl is qvemoT, ar unda miesaj os uvado Tavisufl ebis aRkveTa gaTavisufl ebis an vadamdel i gaTavisufl ebis SesaZl ebl obis gareSe. bavSvis mimarT gamotanil yvel a ganaCenTan dakavSirebiT, gaTavisufl ebis SesaZl ebl oba unda iyos real uri da regul arul ad gaTval iswinebul i. am sakiTxTan dakavSirebiT, komiteti ganmartavs, rom kovenciis 25-e muxl is mixedviT, yvel a bavSvs aqvs ufl eba periodul ad xdebodes mistvis gaweul i mkurnal obisa da zurnvasTan dakavSirebul i sxva pirobemis Sefaseba. komiteti Seaxsenebs im wevr saxel mwifoebis, romel Ta kanonmdebl obac ar krZal avs bavSvistvis uvado patimrobis Sefardebas vadamdel i gaTavisufl ebis an Sewyal ebis SesaZl ebl obiT, rom amgvari zoma srul SesabamisobaSi unda iyos konvenciis me-40 (1) muxl iT gacxadebul arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis ZiriTad principebTan. es principi, sxvaTa Soris, gul isxmobs, patimrobis ganmavl obaSi bavSvistvis ganaTI ebisa da mkurnal obis uzrunvel yofas, masze zrunvas, rac mimarTul i unda iyos gaTavisful ebis Semdgom mis sazogadoebaSi reintegraciasa da mis mimarT dadebiti rol is Sesrul ebis SesaZl ebl obis xel Sewyobisken. garda amisa, principi aseve iTval iswinebs bavSvis ganvitarebisa da progresis regul arul gadasinj vas, raTa moxdes misi vadamdel i gaTavisufl ebis SesaZl ebl obis Sefaseba. gamomdinare im faqtidan, rom bavSvebistvis uvado patimrobis misja Tundac gaTavisful ebis SesaZl ebl obiT mniSvel ovnad aferxebis konvenciiT gaTval iswinebul i arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis ZiriTadi principebis danergvas, komiteti xazs usvams uvado patimrobis yvel a formis gauqmebis sasurvel obas im pirebTan mimarTebaSi, romel Ta asaki danaSaul is Cadenis momentSi 18 wel ze qvemoT iyo.

v. Tavisufl ebis aRkveTa winaswari da sasamarTI os Semdgomi patimrobis CaTvl iT

78. konvenciis 37-e muxl i gansazRvravs Tavisufl ebis aRkveTis zomis gamoyenebis principebs, Tavisufl ebaaRkveTil i yvel a bavSvis procesual ur ufl ebebsa da im debul ebebs, roml ebic exeba Tavisufl ebaaRkveTil i bavSvis pirobebsa da misadmi mopyrobas.

ZiriTadi principebi

79. qvemoT moyvanil ia is ZiriTadi principebi, romel ic exeba Tavisufl ebis aRkveTas bavSvebTan mimarTebsi: (a) dakaveba, dpatimreba an sapyrobel eSi Casma unda moxdes kanonis Sesabamisad, unda iqnes gamoyenebul i mxol od rogorc ukiduresi zoma da rac SeiZl eba nakl ebi periodis ganmavl obaSi (b) arc erT bavSvs ar unda aRekeTos Tavisufl eba ukanonod da TviTneburad.

80. komiteti aRniSnavs, rom bevr qveyanaSi, bavSvebi xSirad xvdebian winaswar patimrobis adgil ebSi da es Tveebis, xandaxan ki wl ebis ganmavl obaSi c grZl deba, rac konvenciis 37-e (b) muxl is uxeSi darRvevaa.

81. komiteti rekomendacias uwevs monawil e saxel mwifoebis gaataron Sesabamisi zomebi, raTa uzrunvel yon bavSvebis rac SeiZl eba droul i gaTavisufl eba winaswari patimrobidan da Tu saWiro gaxda amistvis special uri pirobebic ki daaweson. gadawyvetil eba winaswari patimrobis Sesaxeb misi vadis gansazRvris CaTvl iT unda miRos Sesabamisma kompetenturma, damoukidebel ma da miukerZoebel ma organom an samarTI ebrivma organom, xol o bavSvi uzrunvel yofil i unda iqnes iuridiul i an sxva daxmarebiT.

procesual uri ufl ebebi (muxl i 37 (d))

82. yovel Tavisufl ebaaRkveTil bavSvs aqvs ufl eba dauyovnebl iv miRos samarTI ebrivi da sxva Sesabamisi daxmareba, agreTve ufl eba gaaprostos misi Tavisufl ebis aRkveTis kanoniereba sasamarTI os an sxva kompetenturi, damoukidebel i da miukerZoebel i organos winaSe da rom maT dauyovnebl iv gamoitanon gadawyvetil eba nebismeri aseTi procesual uri qmedebis Taobaze.

83. yovel Tavisufl ebaaRkveTil bavSvs aqvs ufl eba wardges kompetenturi organos winaSe, raTa dadgindes misi dakavebis kanoniereba (da patimrobis xangrZl ivoba) Tavisufl ebis aRkveTidan 24 saatis ganmavl obaSi. komiteti rekomendacias uwevs monawil e saxel mwifoebis, gaataron mkacri samarTI ebrivi zomebi, raTa regul arul ad, sasurvel ia or kviraSi erTxel, gadaisinj os winaswari patimrobis kanoniereba. im SemTxvevaSi, Tu SeuZl ebel ia bavSvis pirobiT gaTavisufl eba al ternatiul i zomebis gamoyenebis meSveobiT, mas oficial urad unda waeyenos bral i im danaSaul istvis, romel ic, rogorc fiqroben, man Caidina da wardgenil iqnas kompetenturi, damoukidebel i da

miukerZoebel i organos winaSe dakavebis momentidan ara ugvianes 30 dRis ganmavl obaSi. komiteti, iTval iswinebs ra sasamarTI o procesebTan dakavSirebul dayovnebebs, mouwodebs monawil e saxel mwifoebis miiRon samarTI ebrivi zomebi, roml is mixedviTac sasamarTI os/arasrul wl ovanTa mosamarTI e an sxva kompetenturi organo val debul i iqneba miiRos sabol oo gadawyvetil eba bavSvisTvis wayenebul i bral debis Sesaxeb saqmis wardgenidan ara ugvianes 6 Tvis ganmavl obaSi.

84. Tavisufl ebis aRkveTis kanonierebis eWvqveS dayenebis ufl eba ar gul isxmobs mxol od xel axal i ganxil vis ufl ebas. an principis mixedviT bavSvs ufl eba aqvs mimarTos sasamarTI os an sxva kompetentur, damoukidebel da miukerZoebel organos im SemTxvevaSi, Tu misi Tavisufl ebis aRkveTa administraciul gadawyvetil ebas warmoadgens (miRebul ia magal iTad, pol iciis, prokuroris an sxva kompetenturi organos mier). dauyovnebel i gadawyvetil ebis ufl eba gul isxmobs, rom gadawyvetil eba miRebul unda iqnes rac SeiZl eba swrafad, magal iTad, maqsimum ori kviris ganmavl obaSi, bavSvis mimarTvi dan.

mopryoba da pirobebi (muxl i 37 (g))

85. yvel a Tavisufl ebaaRkveTil i bavSvi unda moTavsdes mozrdil ebis gan gancal kevebiT. dauSvebel ia Tavisufl ebaaRkveTil i bavSvebis moTavseba mozrdil ebis sapyrobel eSi. arsebobs sakmarisze meti damadaturebel i informacia, rom bavSvebis mozridl ebis sapyrobel eSi an cixeSi ganTavseba riskqveS aqenebs maT usafrTxoebas, keTil dReobas, maT gamij vnas danaSaul isgan da reintegraciis Sesazl ebl obas. konvenciis 37-e (g) muxl iT dauSvebul i gamonaklisi ("Tu ar miicneva, rom bavSvis yvel aze WeSmariti interesebis aTvis amis gakeTeba saWiro ar aris") ar unda iqnes farTod gagebul i. bavSvis WeSmariti interesebis dacva ar gul isxmobs imas, rac ufro mosaxerxebel ia monawil e saxel mwifoebisTvis, roml ebic val debul ebi arian gamoyon special uri Senoba-nagebobebi Tavisufl ebaaRkveTil i bavSvebisTvis, roml ebsac eqnebaT bavSvebze orientirebul i samuSao mimarTul eba da praqtika da sadac imuSavebs kval ificiuri personal i.

86. es wesi ar gul isxmobs bavSvebis gadayvanas arasrul wl ovanTa instituciebidan mozrdil TaTvis gankuTvnil insitituciebsi, rogorc ki maT 18 wel i Seusrul debaT. bavSvebis unda mieceT arasrul wl ovanTa dawesebul ebaSi darCenis Sesazl ebl oba, Tu es ar ewinaaRmdegeba ara mxol od maT, aramed dawesebul ebaSi myofi bavSvebis WeSmarit interesebs.

87. yvel a Tavisufl ebaaRkveTil bavSvs aqvs ufl eba SeinarCunos kontaqti ojaxTan korespondenciis an vizitebis meSveobiT. vizitebis xel Sewyobis mizniT, saWiroa bavSvis moTavseba im dawesebul ebaSi, romel ic yvel aze axl os mdebareobs ojaxis sacxovrebel Tan. SemzRudvel i garemoebebi unda mkacrad iyos gansazRvrul i kanonSi – maT ar unda wyvetdes kompetenturi organoebi.

88. komitets surs monawile saxel mwifoebis juradReba miapyros gaeros wesebisadmi Tavisufl ebaaRkveTil arasrul wlovanTa dasacavad, romelic miRebul ia general uri asambleis mier 45/113 rezul uciit 1990 wl is dekemberSi. komiteti mouwodebs wevr saxel mwifoebis srul ad ganaxorciel on es wesebi da mxedvel obaSi miRon aseve patimarTa mopyrobis standartul i minimal uri wesebi (ixileT agreTve pekinuri wesebis mecxre wesi). am sakiTxebTan dakavSirebiT, komiteti rekomendacias uwevs monawile saxel mwifoebis gaaertianon es wesebi erovnul kanonmdebl obaSi da uzrunvel yon matdami xel misawvdomoba saxel mwifo an regional ur enaze yvel a im special istis, arasamTavrobo organizaciisa da moxal iseebisTvis, romlebic CarTul ni arian arasrul wlovanTa marTl msaj ul ebis aRsrul ebaSi.

89. komitets surs xazi gausvas Semdegi principebisa da wesebis dacvis aucil ebl obas Tavisufl ebis aRkveTis yvel a SemTxvevisas:

- bavSvebis fizikuri da sacxovrebeli garemo instituciisi unda emsaxurebodes rehabilitaciis miznebs. Sesabamisi juradReba unda daetmos piradi cxovrebis, sensoruli stimulasi, TanatolebTan urTierTobis, sportul da gamajansaRebel savarjisoebSi monawileobis, agreTve xel ovnebas da Tavisufali drois aqtivobebis saWiroebas.
- saskolo asakis yvel a bavSvs aqvs ufl eba miRos is ganaTleba, rac Seesabameba mis saWiroebebis da Sesazlebebs da romlis mizania moamzados is sazogadoebaSi dabrunebisTvis. garda amisa, yvel a bavSvma, unda gaiaros profesiuli momzadebis treningi, romelic savarudod xel s Seuwyobs mas samomavlo dasaqmebaSi.
- yvel a bavSvi instituciisi miRebisas unda Semowmdes eqimis mier. mas ufl eba aqvs miRos adekvaturi samedicino daxmareba da zrunva misi instituciisi yofnis mTel i periodis ganmavlobaSi, romelic uzrunvel yofili unda iqnes, Sesazlebebis SemTxvevaSi, satemo samedicino dawesebul ebis an servisebis mier.
- instituciis Tanamsromleba xel i unda Seuwyon bavSvis xSir kontakts farTo sazogadoebasTan. aq igulisxmeba komunikacia ojaxTan, megobrebTan da marali reputaciis mqone organizaciebis warmomadgenlebTan. bavSvs unda mieces Sesazlebeba saxli Si moinxulos ojaxi.
- SezRudvisa da Zalis gamoyeneba dasaSvebia mxol od im SemTxvevaSi, rodesac bavSvi fizikuri dazianebebs safrTxis qveS ayenebs sakuTar Tavs an sxvebs da rodesac amgvar situaciaze kontrolis sxva yvel a meqanizmis gamoyeneba uSedegod dasrul da.
- nebsmieri disciplinaruli zomis gamoyeneba ar unda ewinaaRmdegebodes bavSvis Rirsebis grZnobis Senarcunebas da instituciuri zrunvis ZiriTad amocanebs. mkacrad unda aikrZalos konvenciis 37-e muxliT gansazRvurli iseti disciplinaruli zomebi, rogoricaa fizikuri

dasj a, bnel sakanSi moTavseba, daxurul da SemosazRvrul sivrceSi marto moTavseba. aseve unda aikrZal os dasj is yvel a is forma, ramac SeiZl eba safrTxe Seuqmnas bavSvis gonebriv janmrTel obas da keTil dReobas.

- bavSvs aqvs ufl eba saCivriT, cenzuris gareSe, mimarTos central ur administracias, samarTI ebriv an sxva Sesabamis damoukidebel organos da dayovnebis gareSe miROS pasuxi. bavSvebs unda qondeT informacia, rom maT SeuZl iaT amgvani meqaniznebis gamoyeneba.
- damoukidebel da kval ificiur inspeqtorebs ufl eba unda qondeT regul arul ad awarmoon Semowmeba, maT Soris winaswari gafrTxil ebis gareSe sakuTari iniciativiT. Semowmebis dros gansakuTrebul i yuradReba unda mieqces bavSvebTan saubars konfidencial ur garemoSi.

V. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis organi zeba

90. wina paragrafebSi ganxil ul i principebisa da ufl ebebis srul ad dacvis mizniT, saWiroa arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis arsrul ebis efeqturi organizeba da arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis farTo sistemis Seqmna. rogorc es mocemul ia konvenciis me-40 (3) muxl Si, monawil e saxel mwifoebi val debul ni arian xel i Seuwyon sisxl is samarTI is kanonmdebl obasTan konfli qtsi myof bavSvebTan usual o damokidebul ebaSi myofi kanonebis, procedurebis, organoebisa da dawesebul ebebis Camoyal ibebas.

91. am kanonebisa da procedurebis saval debul o ZiriTadi debul ebebi, winamdebare zogad komentariSia ganmartebul i, Tumca wevr saxel mwifoebis prerogativaSi ufro meti debul ebebis dadgena rCeba, rac agreTve exeba amgvani kanonebisa da procedurebis formas. isini SeiZl eba Seadgendnen saerTo sisxl is samarTI is da saproceso kodeqsis special ur Tavs, an SeiZl eba gaerTiandes arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis Sesaxeb cal ke kanonSi.

92. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis farTo sistema aseve moiTxovs special izebul i erTeul ebis Seqmnas policiis, samarTal damcavi organoebis, sasamarTI os, prokuraturis, iuridiul i daxmarebis, an msgavs sistemebSi, roml ebic iuridiul an sxva saxis daxmarebas uweven bavSvs

93. komiteti rekomendacias uwevs monawil e qveynebs Seqmnan arasrul wl ovanTa sasamarTI oebi, rogorc cal ke mdgomi erTeul ebi an regional uri/raionul i sasamarTI os erT-erTi Semadgenel i nawil is statusiT. Tuki es praqtikul i Tval sazrisiT jer -jerobiT SesaZl ebel i ar aris, monawil e saxel mwifoebi val debul ebi arian daniSnon mosamarTI eebi arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis viwro special izaci iT.

94. garda amisa, iseTi special izebul i servisebi, rogoricaa probacia, konsul tacia an supervizia, unda ganxorciel des special izebul dawesebul ebebsi, roml ebsac, magal iTad, eqnebaT dRis centris funqcia, an Tu

saWiRo iqneba daarsdes instituciebi damnaSave bavSvebze instituciuri zrunvis mizniT.

95. mraval i wevri saxel mwifos angariSidan Cans, rom arasamTavrobo organizaciebs SeswevT unari Seasrul on mniSvnel ovani roli ara mxol od arasrul wl ovanTa danaSaul is prevenciaSi, aramed arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebaSi. aqedan gamomdinare, komiteti rekomendacias uwevs monawil e saxel mwifoebis aqtiurad CarTon amgvari organizaciebi arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis farTo politikis SemuSavebisa da ganxorciel ebis procesSi da uzrunvel yon isini maTi monawil eobisTvis saWiRo yvel a resursiT.

VI. cnobierebis amaRI eba da treningi

96. bavSvebi, roml ebic danaSaul s Cadian, xSirad xdebian xol me mediis yuradRebis sagani, rac iwvevs uaryofiti sazogadoebrivi azris Seqmnas maT garSemo d axel s uwyobs maT da saerTod bavSvebis Sesaxeb stereotipebis damkvidrebas.

97. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis aRsrul ebis xarisxiTvis aucil ebel ia, rom am procesSi CarTul i yvel a specialists, maT Soris, samarTal damcavi da iuridiul i samsaxurebis TanamSroml ebi treningebis saSual ebit gaecnon zogadad konvenciis, konkretul ad ki, misi im nawil is Sinaarssa da debul ebebis mniSvnel obas, rac uSual od aris dakavSirebul i maT yovel dRiur praqtikasTan. treningebi unda momzaddes sitematurad da uwyvetad, xol o informacia ar unda Semoifargl ebodes mxol od Sesabamisi erovnul i da saerTaSoriso samarTI ebrivi debul ebebiT. treningebis dros monawil eebis unda miwodoT informacia, sxvaTa Soris, araswul wl ovanTa danaSaul is social ur da sxva mizezebze, xol o gansakuTrebul i yuradReba unda daeTmos im gogonebsa da bavSvebs, roml ebic miekuTvnebian umciresobebis an umravl esobas, kul turas da tendenciebs axal gazrdebis samyaroSi, j gufuri aqtivobebis dinamiurobas da sisxl is samarTI is kanonTan konfli qtsi myof bavSvebTan muSaobisTvis saWiRo al ternatiul zomebs, gansakuTrebiT ki imgvar zomebs, romel ic gverds uvl is samarTI ebriv procedurebs (ixil eT IV Tavi, b nawil i)

VII. monacemebis Segroveba, Sefaseba da kvl eva

98. komiteti SeSfoTebas gamoTqvams im ZiriTadi monacemebis Sesaxeb, romel ic, sxvaTa Soris exebs, bavSvebis mier Cadenil i danaSaul is ricxvsa da bunebas, winaswari patimrobis sixSiresa da saSual o xangrZl ivobas, bavSvebis ricxvs, romel Ta mimarTac ganxorciel ebul i iqna marTI msaj ul ebis sistemisagan ganrideba da masTan dakavSirebul i RonisZiebebi, msj avrdebul i bavSvebis raodenobasa da maT mimarT gamotani l i ganaCenis bunebas. komiteti mouwodebs wevr saxel mwifoebis sitematurad Seagrovon cal keul i monacemebi, romel ic dakavSirebul ia arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis aRsrul ebasTan da

roml ebic saWiroa arasrul wl ovanTa danaSaul is prevenciisa da reagirebiken mimarTul i pol itikisa da programebis SesamuSavebl ad konvenciis principebisa da debul ebebis mixedviT.

99. komiteti rekomendacias uwevs monawil e saxel mwifoebis regul arul ad Seafason arasruwl ovanTa marTI msaj ul ebis praqtikul i ganxorciel eba, gansakuTrebiT ki, gatarebul i RonisZieebis efeqturoba diskriminaciis, reintegraciisa da recidivizmTan mimarTebsi. sasurvel ia, Tu amgvar Sefasebas Caatareben damoukidebel i akademiuri institutebi. kvl evebi, roml ebic, magal iTad, Seiswavl is arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebaSi arsebul uTanasworobebis, rac SesaZl o diskriminaciaze miuTitebs, an kvl evebi roml ebic exeba arasruwl ovanTa marTI msaj ul ebis sferos ganviTarebas ganridebis programebis an mozardTa danaSaul ebriv aqtvobebis kuTxiT, miuTitebs warmatebul da warumatebel aspeqtebze. mniSvnel ovania bavSvebis moanwil eoba Sefasebisa da kvl evis procesSi, gansakuTrebiT ki im bavSvebisa, roml ebsac Sexeba qondaT arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemis sxvadasxva nawil Tan. srul ad unda iqnes dacul i am bavSvebis vanaoba da informacia maTi TanamSroml obis Sesaxeb. kvl ebebSi bavSvebis monawil eobis sakiTxTan dakavSirebiT komiteti monawil e saxel mwifoebis urCevs mimarTon arsebul saerTaSoriso saxel mZRvanel o principebs.

**gaero-s saxel mZRvanel o principebi arasrul wl ovanTa
mier Cadenil danaSaul is prevenciasTan dakavSirebiT
(riadis saxel mZRvanel o principebi)***

I. ZiriTadi principebi

1. arasrul wl ovanTa danaSaul is aRkveTa warmoadgens sazogadoebaSi danaSaul is aRkveTis mniSvel ovan nawil s. kanonier, social urad sasargebl o saqmianobaSi CabmiT da sazogadoebisadmi, iseve rogorc cxovrebisadmi humanuri orientaciiT gamsWval viT, axal gazrda pirebs SeuZl iaT ganviTaron aradanaSaul ebrivi midgomebi.

2. arasrul wl ovanTa danaSaul is warmatebiT aRkveTa moiTxovs mcdel obebis ganxorciel ebas mTI ianad sazogadoebisagan, raTa uzrunvel yofil iqnes mozardTa harmoniul i ganviTareba, bavSvobidanve maTSi pirovnebis Camoyal ibebis xel Sewyobis gziT.

3. winamdebare saxel mZRvanel o principebis ganmartebis mizniT, bavSvobaze fokusirebul i midgoma unda ganxorciel des. axal gazrda pirebma unda iTamaSon aqtiuri rol i da gaxdnen partniorebi sazogadoebaSi da ara miCneul iqnen mxol od social izaciis da kontrol is obieqtebad.

4. erovnul i kanonmdebl obis Sesabamisad winamdebare saxel mZRvanel o principebis ganxorciel ebisas nebismieri aRmkveTi programis fokusireba unda moxdes axal gazrda pirebis keTil dReobaze bavSvobidanve.

5. danaSaul is progresul ad prevenciis politikisa da Sesabamisi RonisZiebebis sistemis SemuSavebis saWi roeba da mniSvel oba unda iqnes aRiarebul i. xsenebul is dros acil ebul unda iqnes Tavidan bavSvis winaaRmdeg sixl is samarTI is saqmis aRZvra da misi dasj a im saqciel isaTvis, romel ic ar ayenebs seriozul zians bavSvis ganviTarebas an sxvebs. aseTi politikis warmarTva da RonisZiebebi unda moicavdes Semdegs:

a) iseTi SesaZl ebl obebis uzrunvel yofa, kerZod ki saganmanaTI ebl o SesaZl ebl obebi, roml ebic mimarTul ia iqiTken, rom dakmayofil ebul iqnes

* mi Rebul ia general uri asambli 1990 wl is 14 dekembrisN45/112 rezol uci iT.

axal gazrda pirebis gansxvavebul i saWiroebebi da gamoyenebul iqnes rogorc mxardasaWeri instrumenti axal gazrda pirebis piradi ganviTarebisaTvis, gansakuTrebiT ki im axal gazrda pirebis, roml ebic aSkarad safrTxeSi arian an emuqrebaT social uri safrTxe da esaWiroebaT special uri zrunva an dacva;

b) special uri doqtrina da midgomebi unda iqnes SemuSavebul i danaSaul is aRsakveTad, rac unda ganxorciel des kanonmdebl obis, procesebis, dawesebul ebebis, Sesabamisi saSual ebebis da momsaxurebis sistemis safuZvel ze da yovel ive zemoxsenebul is mizans unda warmoadgendes motivaciis Sesusteba, saWiroeba da Sesazl ebl oba, an pirobebi, roml ebic bizgs azl evs samarTal darRvevis Cadenas;

g) oficial uri Careva unda ganxorciel des uwinaresad axal gazrda piris saerto interesebidan gamomdinare da warimartos samarTlianad da Tanaswor pirobebSi;

d) axal gazrda pirebis keTil dReobis, ganviTarebis, ufl ebebis da interesebis dacva;

e) imis gaTval iswineba, rom axal gazrdul i qmedebebi an saqciel i, roml ebic ar Seesabameba yvel a social ur normas da Rirebul ebas, xSirad warmoadgens ganviTarebisa da zrdis procesis nawil s da spontanurad uCinardeba umetes pirebSi zrdasrul i asakis miRvevisas;

v) cnobierebis amaRl eba imasTan dakavSirebiT, rom eqspertebis mosazrebiT, axal gazrda pirisaTvis iseTi damRis mikereba, rogor ebicaa `normebis damRvevi~, `damnaSave~ an `potenciuri damnaSave~, xSirad xel s uwyobs axal gazrda pirebis mier arasasurvel i saqciel is ganmeorebas.

6. sazogadoebrivi samsaxurebi da programebi unda iqnes ganviTarebul i arasrul wl ovanTa danaSaul is aRkveTis mizniT, gansakuTrebiT maSin, rodesac special uri saagentoebi da organoebi ar yofil a Seqmnili. social uri kontrol is formal uri saagentoebi gamoyenebul unda iqnes mxol od, rogorc mimarTvis sabol oo saSual eba.

II. saxel mZRvanel o principebis moqmedebis sfero

7. winamdebare saxel mZRvanel o principebi ganmartebul da ganxorciel ebul unda iqnes adamiანis ufl ebaTa sayovel Tao dekl araciis, ekonomikur, social ur da kul turul ufl ebaTa saerTasoriso paqtis, samoqal aqo da politikur ufl ebaTa saerTasoriso paqtis, bavSvis ufl ebaTa dekl araciisa da bavSvis

ufl ebaTa konvenciis farTo CarCoebSi da gaeros standartul i minimal uri wesebis konteqstSi, romel ic exeba arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis ganxorciel ebas (pekinis wesebi), iseve rogorc sxva samarTI ebrivi aqtebisa da normebis gaTval iswinebiT, roml ebic exeba bavSvebisa da axial gazrda pirebis ufl ebebs, interesebsa da keTil dReobas.

8. winamdebare saxel mZRvanel o principebi ganxorciel ebul unda iqnes TiToeul saxel mwifoSi arsebul i ekonomikuri, social uri da kul turul i pirobebis konteqstSi.

III. zogadi aRkveTa

9. aRkveTis amomwuravi gegmebi unda iqnes SemuSavebul i mTavrobis yvel a doneze da isini unda moicavdes:

a) probl emis siRmiseul anal izsa da xel misawvdomi programebis, samsaxurebis, saSual ebebisa da resursebis CamonaTval s;

b) kargad gaweril pasuxismgebl obebs kompetenturi saagentoebis, dawesebul ebebisa da personal isaTvis, roml ebic Cabmul i arian aRkveTasTan dakavSirebul saqmianobaSi;

g) meqanizmebs aRkveTasTan dakavSirebul i saqmianobebis koordinaciasTan mimarTebi T samTavrobo da arasamTavrobo saagentoebis Soris;

d) politikas, programebsa da strategiebs, roml ebic dafuznebul i iqneba prognozul kvl evaze da mudmivad moxdeba maTi monitoringi da j erovani Sefaseba ganxorciel ebis procesSi;

e) danaSaul ebrivi aqtebis Cadenis Sesazl ebl obis efeqtiani Semcirebis meTodebi;

v) sazogadoebis CarTul oba mraval mxrivi samsaxurebisa da programebis meSveobi T;

z) central ur da saxel mwifo mTavrobebTan, adgil obriv TviTmmarTvel obebsa da adgil obriv mTavrobebTan mWidro discipl inaTaSorisi TanamSroml oba, romel Sic monawil eobas aseve miRebs kerZo seqtori, sazogadoebis warmomadgenel i moqal aqeebi, roml ebTan mimarTebi Tac unda ganxorciel des momsaxureba, SromiTi, bavSvebze mZrunvel i, j anmrTel obasTan dakavSirebul i ganaTI ebis, social uri, samarTal damcavi da marTI msaj ul ebis

organoebi, romel Ta mizanic iqneba koncentrirebul i saqmianobis ganxorciel eba arasrul wl ovanTa danaSaul is aRkveTasa da axal gazrdebis mier danaSaul is Cadenis aRmofxvrasTan dakavSirebiT;

T) axal gazrdebis monawil eoba danaSaul is aRkveTis politikis SemuSavebasa da procesSi, maT Soris, sazogadoebrivi Tanxebis xarj vaSi, axal gazrdebis mier sakuTari problemebis gadaWrasa da msxverpl TaTvis anazRaurebis gacemaSi, iseve rogorc daxmarebis programebSi;

i) kompetenturi personal i yvel a doneze.

IV. social izaciis procesi

10. xazgasmit unda aRiniSnos aRmkveTi RonisZiebebi, roml ebic aadvil ebs yvel a bavSvisa da axal gazrda piris warmatebul social izaciasa da integracias, kerZod, oj axebis, sazogadoebis, Tanatol ebis jgufis, skol ebis, profesiul i treningebisa da samuSaoSi Cabmis Tval sazrisiT, iseve rogorc moxal ise organizaciebis saSual ebiT. Sesabamisi yuradReba unda gamaxvil des bavSvebisa da axal gazrdebis Sesafebis pirovnul ganvitarebaze da isini miCneul unda iqnen srul yofil da Tanaswor partniorebad social izaciisa da integraciis procesSi.

a. oj axi

11. yovel ma sazogadoebam didi yuradReba unda dauTmos oj axebisa da maTi wevrebis saWiroeებსა და კეტილ დრეობას.

12. gamomdinare iqidan, rom oj axi TamaSobs mTavar rols bavSvebis social izaciis procesSi, mTavrobisa da sazogadoebis mcdel oba oj axis, maT Soris, oj axis ufrosi Taobebis, SenarcunebasTan dakavSirebiT unda ganxorciel des. sazogadoebas akisria pasuxismgebl oba daxmareba gauwios oj axs bavSvis movl asa da dacvaSi, iseve rogorc bavSvis fizikuri da sul ieri keTil dReobis uzrunvel yofaSi. Sesabamisi RonisZiebebi unda iqnes ganxorciel ebul i, maT Soris, dRis ganmavl obaSi bavSvis movl asTan dakavSirebiT.

13. mTavrobebma unda ganaxorciel on iseTi politika, romel ic xel s uwyobs bavSvis aRzrdas stabil ur da wynar oj axur garemoSi. oj axebs, roml ebic

saWiroeben daxmarebas arastabil uri an konfliqturi pirobebis gadaWraSi, unda gaewioT Sesabamisi daxmareba.

14. rodesac ar arsebobs stabil uri an wynari ojaxuri garemo da sazogadoebis mcdel oba, daxmareba gauwios ojaxs xsenebul Tan dakavSirebiT, warumatebel i aRmoCndeba, xolo ojaxis ufrosi Taobis wevrebs ar SeuZliaT Seasrul on xsenebul i roli, al ternatiul i samyofeli, maT Soris, gaSvileba da bavSvze mZrunvel obis ganxorciel ebis Sesazlebi oba unda iqnes ganxiluli. xsenebul i maqsimal urad unda uqmnides bavSvs stabil ur da wynar ojaxur garemos da amave dros bavSis mier SeCvevasTan dakavSirebul i grZnobis mxedvel obaSi miRebiT, Tavidan unda iqnes acilebul i `gaSvilebasTan-dakavSirebul i probl emebi.

15. gansakuTrebul i yuradReba unda gamaxvil des im ojaxebis bavSvebze, roml ebsac SeeqmnaT probl emebi swrafi da moulodnel i ekonomikuri, social uri da kul turuli cvlilebebis gamo, kerZod ki, adgil obriv, migrant da ltolvil ojaxebs. gamomdinare iqedan, rom aseT cvlilebebs SeuZlia daarRvios ojaxis unari ganxorciel os bavSvis tradiciuli aRzrda da movl a-patronoba, rac xSirad xdeba kul turuli konfliqtis Sedegad, ganxorciel ebul unda iqnes inovaciuri da social urad konstruqciuli meTodebi bavSvebis social izaciisaTvis.

16. unda ganxorciel des Ronisziebebi da unda ganvitardes programebi, raTa ojaxebs mieceT Sesazlebi oba aRiqvan bavSvebis ganvitarebasa da movl asTan, Svilebsa da mSoblebs Soris dadebiti urTierTobebis Camoyal ibebasTan, mSoblebis mier bavSvebisa da mozardebis probl emebze yuradRebis gamaxvilebasTan, maTi ojaxur da sazogadoebriv saqmianobaSi Cabmis waxal isebasTan dakavSirebiT mSobl is roli sa da val debul ebebis Sesaxeb.

17. mTavrobebma unda gadadgan nabijebi, raTa xeli Seuwyon ojaxis ertianobasa da harmonias da amave dros winaRobebi Seuqmnan mSoblebisagan bavSvebis gancal kevebas, garda iseTi SemTxvevebisa, rodesac Seqmnil i pirobebi zegavl enas axdens bavSvis keTil dReobasa da momavl aze da sxvagvar Sesazlo gamosaval sar izileva.

18. mniSvnel ovani xazgasmiT unda aRiniSnos ojaxisa da ojaxis didi wevrebis social izaciis funqcia; aseve Tanabrad mniSvnel ovania momaval i rolis, pasuxismgeblobebis, sazogadoebaSi axal gazrda pirebis monawileoba da partnioroba.

19. jerovani social izaciisas bavSvis ufl ebebis dacvis uzrunvel sayofad, mTavrobebi da sxva Sesabamisi organoebi unda daeyrdnon arsebul social ur da samarTlebriv organoebze, magram, maSin rodesac tradiciuli institutebi da Cveulebebi aRar aris efeqtiani, maT aseve unda uzrunvel yon da neba darTon inovaciuri Ronisziebebis ganxorciel eba.

b. ganaTI eba

20. mTavrobebs akisriaT val debul eba yvel a axal gazrdasaTvis xel misawvdomi gaxadon saj aro ganaTI eba.

21. saganmanaTI ebl o sistemebi akademiuri da profesiul i ganaTI ebis RonisZieebis garda, gansakuTrebul yuradRebas unda uTmobdnen Semdeg sakiTxebs:

a) ZiriTadi faseul obebis swavl ebas da bavSvis kul turul i TviTmyofadobisa da saxeobis ganviTarebas da pativiscemas im qveynis social uri faseul obebis Sesabamisad, romel Sic bavSvi cxovrobs, aseve im civil izaciebis gaTval iswinebiT, roml ebic bavSvis civil izaciisagan gansxvavdeba da aseve adamianis ufl ebebisa da ZiriTadi Tavisufl ebebis mxedvel obaSi miRebiT;

b) pirovnebis ganviTareba da pirovnebad Camoyal ibebisaTvis xel Sewyoba, axal gazrda pirebis tal antebis, sul ieri da fizikuri SesaZI ebl obebis maqsimal urad gamovl enas;

g) saganmanaTI ebl o procesSi axal gazrda pirebis aqtiurad da efeqtianad, da ara rogorc mxol od obieqtis, CarTva;

d) RonisZieebis ganxorciel eba, roml ebic aRvivebs TviTmyofadobis grZnobas skol is Tu sazogadoebisadmi kuTvnil ebasTan dakavSirebiT;

e) axal gazrda pirebis waxal iseba, raTa maT Seignon da pativi scen gansxvavebul mosazrebebsa da Sexedul ebebs, iseve rogorc kul turul da sxvagvar gansxvavebebs;

v) informaciisa da miTiTebebis uzrunvel yofa profesiul treningebTan, samuSaoebisa da karieris ganviTarebis SesaZI ebl obebTan dakavSirebiT;

z) pozitiuri emociuri mxardaWeris aRmoCena axal gazrda pirebisaTvis da araswori fsiqol ogiuri mopyrobis Tavidan acil eba;

T) mkacri discipl inuri RonisZieebis, kerZod ki, sxgul ebrivi sasjel is Tavidan acil eba;

22. saganmanaTI ebl o sistemebi mimarTul i unda iyos iqiTken, rom TanamSroml oba ganxorciel des mSobl ebTan, sazogadoebriv organizaciebTan da organoebTan erTad, roml ebic dakavebul i arian axal gazrda pirebiT.

23. axal gazrda pirebi da maTi oj axebi informirebul unda iqnen arsebul i kanonmdebl obisa da maTi ufl ebebisa da pasuxismgebl obebis Sesaxeb, iseve rogorc zogadi faseul obebis, maT Soris gaerTianebul i erebis organizaciis fargl ebSi SemuSavebul i saerTaSorisosamarTI ebrivi aqtebis Sesaxeb.

24. saganmanaTI ebl o sistemebma gansakuTrebul i movl a unda ganxorciel on da yuradReba gaamaxvil on, im axal gazrda pirebTan mimarTebiT, roml ebic social uri safrTxis winaSe imyofebian. special uri aRmkveTi programebi da saganmanaTI ebl o masal ebi, ganawesi, midgomebi da saSual ebebi unda iqnes ganviTarebul i da srul ad ganxorciel ebul i.

25. gansakuTrebul i yuradReba unda gamaxvil des amomwuravi politikisa da strategiis SemuSavebaze axal gazrdebis mier al kohol is, narkotikebisa da sxva mavne nivTierebebis gamoyenebasTan dakavSirebiT. maswavl ebl ebi da sxva Sesabamisi pirebi unda saTanadod gaiwvrtnan, raTa aRkveTon da gaumkl avdnen xsenebul probl emebis. informacia narkotikebis gamoyenebasa da borotad moxmarebasTan dakavSirebiT, maT Soris, al kohol is CaTvl iT, unda miwodos studentur organos.

26. skol ebi gamoyenebul unda iqnes rogorc Sesabamisi saSual eba da centrebi axal gazrda pirebisaTvis samedicino, rCeva darigebebis da sxva saxis daxmarebis gawevisaTvis. xsenebul i gansakuTrebiT exebaT im axal gazrdebs, roml ebsac special uri saWiroebebi gaaCniaT da ganicdian Seuracxmyofas, uyuradRebobas, Cagvrasa da eqspl uatacias.

27. sxvadasxva saganmanaTI ebl o programebis, maswavl ebl ebisa da sxva srul wl ovani pirebisa da studenturi organoebis daxmarebiT, gul isyuriT mopyroba unda ganxorciel des axal gazrda pirebis probl emebTan, saWiroebebsa da Sexedul ebebTan dakavSirebiT. xsenebul i exeba gansakuTrebiT im axal gazrdebs, roml ebic miekuTvnebian araprivil egirebul , daCagrul mdgomareobaSi myofT, miekuTvnebian eTnikur an sxva saxis umciresobebs, iseve rogorc dabal Semosavl ian j gufebs.

28. saskol o sistemebi unda ecadon daakmayofil on da xel i Seuwyon umaRlesi profesiul i da saganmanaTI ebl o standartebs arsebobs, roml ebic unda ganxorciel des arsebul i ganawesis, swavl ebisa da swavl is meTodebisa da midgomebis Sesabamisad, iseve rogorc kval ificirebul i maswavl ebl ebis mowvevisa da maTi treningis safuZvel ze. uzrunvel yofil unda iqnes axal gazrdebis moswrebis regul arul i monitoringi da Sefaseba Sesabamisi organizaciebisa da xel isufl ebis organoebis mier.

29. skol ebma, sazogadoebriv j gufebTan erTad, unda dagegmon, ganaviTaron da ganxorciel on axal gazrdebisaTvis saintereso ganawesis gareT arsebul i RonisZiebebi.

30. special uri daxmareba unda gaewioT bavSvebsa da axal gazrda pirebs, roml ebic awydebian siZnel eebS daswrebasTan an gacdenebTan dakavSirebiT.

31. skol ebma unda waaxal ison iseTi pol itikisa da wesebis ganxorciel eba, roml ebic samarTl iani da j erovania; studentebi warmodgenil unda iqnen organoebSi, roml ebic ayal ibeben skol is pol itikas, maT Soris discipl inasTan da gadawyvetil ebis miRebasTan dakavSirebul pol itikas.

g. sazogadoeba

32. unda ganviTardes an sadac arsebobs unda gaZl ierdes sazogadobaze dafuZnebul i samsaxurebi da programebi, roml ebic pasuxobs special ur saWiroebebs, probl emebs, interesebsa da axal gazrda pirebis gul iswuxil s da, roml ebic sTavazobs axal gazrda pirebsa da maT oj axebs Sesafaris samarTl ebriv daxmarebasa da miTiTebebis micemas.

33. sazogadobam unda uzrunvel yos, xol o iq sadac arsebobs, gaaZl ieros sazogadobriv i mxardaWera da RonisZiebebi axal gazrda pirebisaTvis, maT Soris, sazogadobriv i ganviTarebis centrebi, gamaj ansaRebel i dawesebul ebebisa da momsaxurebis arseboba, raTa gadaWril iqnes im bavSvebis special uri probl emebi, roml ebsac emuqrebaT social uri safrTxe. xsenebul i RonisZiebebis ganxorciel ebis uzrunvel yofil unda iqnes individebis pativiscema.

34. special uri dawesebul ebebi unda iqnes Seqmnil i adekvaturi TavSesafaris uzrunvel yofis mizniT im axal gazrdebisaTvis, roml ebsac aRar SeuZl iaT icxovron saxl Si an ar aqvT sacxovrebel i saxl i.

35. momsaxurebisa da daxmarebis RonisZiebebis garkveul i saxeobebi unda iqnes uzrunvel yofil i, raTa gadaWril iqnes is siZnel eebi, roml ebsac ganicdian axal gazrda pirebi siymawil eSi. aseTi saxis samsaxurebi unda moicavdes special ur programebs axal gazrda narkomanebisaTvis, roml ebic saWiroebeben mzunvel obas, samarTl ebriv daxmarebas, Tanadgomasa da Terapiul Carevas.

36. vol untarul i organizaciebi, roml ebic axorciel eben axal gazrda pirebis momsaxurebas, unda sargebl obdnen finansuri da sxva saxis mxardaWer iT mTavrobebis an sxva dawesebul ebebis mxridan.

37. axal gazrdul i organizaciebi unda iqnen Seqmnil i an gaZl ierebul i adgil obriv doneze da maT unda mieceT srul fasovani monawil eobis statusi sazogadobriv i saqmianobis menej mentSi. xsenebul ma organizaciebma xel i unda Seuwyon axal gazrdobas ganaxorciel on da moaxdinon kol eqturi da

vol untarul i proeqtebis organizeba, kerZod ki, im proeqtebis, romel Ta mizanic aris im pirTa daxmareba, roml ebic amas saWiroeben.

38. samTavrobo uwyebebma unda ganaxorciel on special uri pasuxismgebl oba da uzrunvel yon aucil ebel i momsaxureba usaxl karo an quCis bavSvebTan mimarTebiT; uzrunvel yofil unda iqnes informaciis gacema adgil obriv dawesebul ebebTan, sacxovrebel Tan, dasaqmebasTan da daxmarebis sxva wyaroebTan dakavSirebiT axal gazrda pirebisaTvis da isini xel misawvdomi unda iyos maTTvis.

39. Seqmnil i unda iqnes mraVal i gamaj ansaRebel i dawesebul eba da samsaxuri, romel Ta interesic mimarTul i unda iyos axal gazrda pirebze da isini advil ad unda iyos xel misawvdomi.

d. masmedia

40. masmedia unda iqnes waxal isebul i, raTa moxdes imis uzrunvel yofa, rom axal gazrda pirebs hqodeT informaciasa da masal ebis xel misawvdomoba mraVal mxrivi erovnul i da saerTaSoriso wyaroebidan.

41. masmedia unda iqnes waxal isebul i, raTa aRweron axal gazrda pirebis mier sazogadoebisaTvis gaweul i sasikeTo saqmianoba.

42. masmedia unda iqnes waxal isebul i, rom gaavrcel os informacia sazogadoebaSi axal gazrda pirebisaTvis samsaxurebis, dawesebul ebebisa da saSual ebebis arsebobis Sesaxeb.

43. zogadad masmedia, tel evizia da gansakuTrebiT kinomedia, unda iqnes waxal isebul i, rom Seamciron pornografiis, narkotikebisa da Zal adobis Cvneba da Zal adoba warmoaCinon uaryofiTad, iseve rogorc Tavidan iqnes acil ebul i damamcirebel i da Rirsebis Seml axvel i prezentacia, gansakuTrebiT bavSvebTan, qal ebTan da pirTa Soris urTierTobasTan mimarTebiT, da Tanasworobis principebTan da rol Tan dakavSirebiT.

44. masmediam unda icodes misi mniSvel ovani social uri rol isa da pasuxismgebl obebis Sesaxeb, iseve rogorc misi zegavl enis Sesaxeb im urTierTobebTan dakavSirebiT, roml ebic exeba axal gazrdebis mier narkotikebisa da al kohol is borotad gamoyenebas. masmediam unda gamoiyenos Tavisi Zal a narkotikebis aRkveTasTan dakavSirebiT sando mesijebe dayrdnobiTa da dabal ansebul i midgomiT. narkotikebTan dakavSirebiT saganmanaTl ebl o programebi yvel a doneze unda iqnes waxal isebul i.

V. social uri pol itika

45. samTavrobo saagentoebma maRal i prioriteti unda mianiWon axal gazrda pirebisaTvis gankuTvnil gegmebsa da programebs da unda uzrunvel yon sakmarisi Tanxebi da sxva resursebi, raTa efeqtianad ganxorciel des momsaxureba, ifunqcioniron dawesebul ebebma da samedicino personal i kompetenturad iyos momzadebul i samedicino da sul ieri mkurnal obis gawevisaTvis, uzrunvel yofil iqnes Sesabamisi kal oriul obis sakvebi, sacxovrebel i da sxva Sesabamisi momsaxureba, maT Soris, narkotikebisa da al kohol is borotad gamoyenebis aRkveTa da mkurnal obis ganxorciel eba, imis uzrunvel yofa, rom aseTma saSual ebebma miaRwios axal gazrdebamde da sargebl oba moutanos maT.

46. axal gazrda pirebis institucional izacia unda warmoadgendes mimarTvis sabol oo saSual ebas da isic minimal uri aucil ebel i periodiT da axal gazrda piris interesebi unda warmoadgendes umaRI es Rirebul ebas. kriteriumebi, roml ebic iZl eva am saxis formal uri Carevis nebarTvas, mkacrad unda iqnes gansazRvrul i da SezRudul i Semdeg situaciebTan mimarTebiT: a) rodesac bavSvi an axal gazrda piri ganicdis zians, romel ic mas miayenes mSobl ebma an mzrunvel ebma; b) rodesac bavSvis an axal gazrda piris mimarT ganxorciel da seqsual uri, fizikuri an emociuri Zal adoba mSobl ebis an mzrunvel ebis mxridan; g) rodesac bavSvi an axal gazrda piri ugul ebel yofil , mitovebul an eqspl oatirebul iqna mSobl ebis an meurveebis mier; d) rodesac bavSvs, an axal gazrda pirs emuqreba fizikuri an sul ieri zianis miyeneba maTi mSobl ebis an meurveebis saqciel is gamo; daBe) rodesac gamovl indeba seriozul i fizikuri an fsiqol ogiuri safrTxe bavSvisaTvis an axal gazrda pirisaTvis TviT missave saqciel Si da arc mSobl ebs, meurveeb, an arasrul wl ovans Tavad da arc arasacxovrebel i tipis sazogadoebriv samsaxurebs SeuZl iaT Tavidan airidon safrTxe garda institucional izaciis saSual ebisa.

47. samTavrobo uwebeebma unda uzrunvel yon axal gazrda pirebi umaRI es saswavl ebl ebSi ufaso swavl is gagrZel ebis SesaZl ebl obiT, maSin rodesac mSobl ebs an meurveeb ar SeuZl iaT daxmareba gauwion maT, da aseve samuSao gamocdil ebis miRebiT.

48. dagegmil da ganxorciel ebul unda iqnes danaSaul is aRkveTasTan dakavSirebul i programebi sando, samecniero kvl evebis Sedegebisa da periodul i monitoringis, Sefasebisa da Sesabamisad Sesworebis safuZvel ze.

49. samecniero informacia unda miewodos profesiul sazogadoebasa da farTo sazogadoebas im situaciis Sesaxeb, romel ic mianiSnebs an SeiZl eba dasrul des axal gazrda pirebis fizikur an fsiqol ogiur msxverpl ad Camoyal ibebiT, zianiT an Zal adobiT, iseve rogorc eqspl uataciiT.

50. zogadad dagegmvasa da programebSi monawil eoba unda iyos nebis gamovl inebis safuZvel ze. axal gazrda pirebi, Tavad unda iyvnen Cabmul ni maT SemuSavebaSi, ganviTarebasa da ganxorciel ebaSi.

51. mTavrobebma unda daiwyon an gaagrZel on midgomebis kvl eva, ganviTareba da ganxorciel eba im RonisZiebebTan da strategiebTan dakavSirebiT, roml ebic sisxl is samarTal warmoebas miekuTvneba, iseve rogorc scdeba mis sazRvrebs da miznad isaxavs oj axuri Zal adobis aRkveTas, rac zegavl enas axdens axal gazrda pirebze da uzrunvel yofs samarTlian mopyrobas oj axuri Zal adobis msxverpl ebTan mimarTebiT.

VI. kanonmdebl oba da arasrul wl ovnebTan dakavSirebul i marTI msaj ul ebis ganxorciel eba

52. mTavrobebma unda miRon da ganxorciel on konkretul i kanonebi da procedurebi, raTa xel i Seuwyon da daicvan yvel a axal gazrda piri adamiანი ufl ebebi da keTil dReoba.

53. miRebul da cxovrebaSi gatarebul unda iqnes kanonmdebl oba, romel ic krZal avs bavSvebisa da axal gazrda pirebis Cagvras, Zal adobas, eqspl oataciasa da kriminal ur saqmianobas.

54. arcerTi bavSvi an axal gazrda piri ar SeiZl eba daeqvemdebaros uxeS an Rirsebis Seml axvel gamasworebel mopyrobas an dasj as saxl Si, skol aSi an sxva romel ime dawesebul ebaSi.

55. ganxorciel ebul da dacul unda iqnes kanonmdebl oba, roml is mizanic aris bavSvebisa da axal gazrda pirebisaTvis iaraRze xel misawvdomobis SezRudva;

56. imisaTvis, rom aRvkveToT axl agazrda pirebis Semdgomi stigmatizacia, viqtimizacia da kriminal izacia, ganxorciel ebul unda iqnes kanonmdebl oba, raTa uzrunvel yofil iqnes, rom nebis mieri saqmianoba, romel ic ar iTvl eba danaSaul ad an ar isj eba mozardis mier Cadenis SemTxvevaSi, ar iTvl ebodes danaSaul ad da ar isj ebodes im SemTxvevaSi, Tuki igi Cadenil iqneba axal gazrda piri mier.

57. mxedvel obaSi unda iqnes miRebul i ombudsmenis ofisis an anal ogiuri damoukidebel i organos Seqmnis Sesazl ebl oba, romel ic uzrunvel yofs, rom axal gazrda pirebis statusi, ufl ebebi da interesebi dacul i iqneba da Sesaferisi xel misawvdomoba xel Tarsebul samsaxurebze ganxorciel deba. ombudsmeni an Sesabamisad daniSnul i sxva organo, aseve zedamxedvel obas

gauwevda riadis saxel mZRvanel o principebis, pekinis wesebisa da Tavisufli ebaaRkveTil arasrul wovnebTan dakavSirebuli wesebis ganxorciel ebas. ombudsmeni an sxva organo regul arul interval ebSi gamoaqveynebdamoxsenebas im progresis da siznel eebis Sesaxeb, roml ebic warmocindeboda aqtis ganxorciel ebis procesSi. aseve Seqmnil unda iqnes bavSvTa dacvis samsaxurebi.

58. samarTal damcavi da sxva Sesabamisi orive sqesis personal i unda iqnes gawvrTnili, raTa adekvaturad daakmayofil on yvel a is saWiroeba, roml ebic gaaCnia axal gazrda pirebs da isini aseve gaTviTcnobierebuli unda iyvnen programebsa da Sesabamisi saSual ebebTan dakavSirebiT, roml ebic gamoiyeneba axal gazrda pirebis mier samarTli is sistemi dan gadaxvevis SemTxvevaSi.

59. ganxorciel ebul da mkacrad unda iqnes daculi kanonmdebloba, raTa dacul iqnen bavSvebi da axl agazrda pirebi narkotikebis borotad gamoyenebisa da nariko-valwrebi sagan.

VII. kvli eba, pol itikis ganvitareba da koordinacia

60. mcdel obebi unda iqnes ganxorciel ebuli da Sesabamisi meqanizmebi unda Seiqmnas, raTa mraval disciplinur da Sida disciplinur safuzvelze, urTierToba da koordinacia ganxorciel des ekonomikur, socialur, saganmanaTlebo da janmrTelobasTan dakavSirebul saagentoebisa da samsaxurebs, marTl msajulebis sistemas, axal gazrdebs, sazogadoebasa da ganvitarebis saagentoebisa da sxva dawesebul ebebs Soris.

61. informaciis gacvli, gamocdileba da eqspertiza, romelic miirweva proeqtebis, programebis, praqtikisa da im initiativebis safuzvelze, roml ebic exeba arasrul wlovanTa danaSauls, danaSaulis arkvetasa da arasrul wlovanTa marTl msajulebas, unda gaZlierdes erovnul, regionalur da saerTasoris doneze.

62. unda ganvitardes da gaZlierdes regionaluri da saerTasoris Tanamsroml oba axal gazrdebis danaSul ebTan, danaSaulis arkvetisa da arasrul wlovanTa marTl msajulebasTan dakavSirebiT, sadac CarTuli iqnebian praqtikosebi, eqspertebi da gadawyvetilebis mimRebi pirebi.

63. yvela mTavrobam, gaertianebuli erebis organizaciama da sxva Sesabamisma organizaciebma Zlieri mxardaWera unda ar moucinon teqnikur da mecnierul Tanamsroml obas praqtikul da Sesabamisi politikasTan dakavSirebul sakiTxebze, kerZod, treningebTan, pilotur da sademonstracio proeqtebTan da

konkretul sakiTxebTan mimarTebiT, roml ebic exeba axal gazrda pirebis mier Cadenil i danaSaul ebisa da arasrul wl ovanTa danaSaul is aRkveTas.

64. TanamSroml oba unda iqnes waxal isebul i mecnierul i kvl evis warmoebasTan mimarTebiT, romel ic ukavSirdeba axal gazrdebis mier danaSaul is Cadenisa da arasrul wovnebis danaSaul is aRkveTis Sesaxeb efeqtiani midgomebis SemuSavebas, da aseTi kvl evis Sedegebi farTod unda iqnes gavrcel ebul i da Sefasebul i.

65. gaeros Sesabamisma organoebma, institutebma, saagentoebma da ofisebma mWidrod unda iTanamSroml on da koordinacia gauwion bavSvebTan, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebasTan, axal gazrda pirebis danaSaul sa da arasrul wl ovnebis danaSaul is aRkveTasTan dakavSirebul sxvadasxva sakiTxebze.

66. winamdebare saxel mZRvanel o principebis safuZvel ze, gaeros samdivnom, dainteresebul institutebTan erTad, unda iTamaSon aqtiuri rol i kvl evis warmoebaSi, mecnierul TanamSroml obaSi, politikasTan dakavSirebul i SesaZI ebl obebis formul irebaSi da maT gadasinj vasa da ganxorciel ebis monitoringSi. xsenebul i unda warmoadgendes informaciis sando wyaros danaSaul is aRkveTasTan dakavSirebul efeqtian midgomebTan mimarTebiT.

gaero-s saxel mZRvanel o principebi arasrul wl ovanTa

mier Cadenil danaSaul Tan dakavSirebiT

(riadis saxel mZRvanel o principebi)*

I. ZiriTadi principebi

1. arasrul wl ovanTa danaSaul is aRkveTa warmoadgens sazogadoebaSi danaSaul is aRkveTis mniSvel ovan nawil s. kanonier, social urad sasargebl o saqmianobaSi CabmiT da sazogadoebisadmi, iseve rogorc cxovrebisadmi humanuri orientaciiT gamsWval viT, axal gazrda pirebs SeuZl iaT ganviTaron aradanaSaul ebrivi midgomebi.

2. arasrul wl ovanTa danaSaul is warmatebiT aRkveTa moiTxovs mcdel obebis ganxorciel ebas mTI ianad sazogadoebisagan, raTa uzrunvel yofil iqnes mozardTa harmoniul i ganviTareba, bavSvobidanve maTSi pirovnebis Camoyal ibebis xel Sewyobis gziT.

3. winamdebare saxel mZRvanel o principebis ganmartebis mizniT, bavSvobaze fokusirebul i midgoma unda ganxorciel des. axal gazrda pirebma unda iTamaSon aqtiuri rol i da gaxdnen partniorebi sazogadoebaSi da ara miCneul iqnen mxol od social izaciis da kontrol is obieqtebad.

4. erovnul i kanonmdebl obis Sesabamisad winamdebare saxel mZRvanel o principebis ganxorciel ebasas nebismieri aRmkveTi programis fokusireba unda moxdes axal gazrda pirebis keTil dReobaze bavSvobidanve.

5. danaSaul is progresul ad prevenciis politikisa da Sesabamisi RonisZiebebis sistemis SemuSavebis saWiroeba da mniSvel oba unda iqnes aRiarebul i. xsenebul is dros acil ebul unda iqnes Tavidan bavSvis winaarmddeg sisxl is samarTI is saqmis aRZvra da misi dasj a im saqciel isaTvis, romel ic ar ayenebs seriozul zians bavSvis ganviTarebas an sxvebs. aseTi politikis warmarTva da RonisZiebebi unda moicavdes Semdegs:

a) iseTi SesaZl ebl obebis uzrunvel yofa, kerZod ki saganmanaTI ebl o SesaZl ebl obebi, roml ebic mimarTul ia iqiTken, rom dakmayofil ebul iqnes axal gazrda pirebis gansxvavebul i saWiroebebi da gamoyenebul iqnes rogorc

* miRebul ia general uri asambl eis 1990 wl is 14 dekembrisN45/112 rezol uci iT.

mxardasaWeri instrumenti axal gazrda pirebis piradi ganviTarebisaTvis, gansakuTrebiT ki im axal gazrda pirebis, roml ebic aSkarad safrTxeSi arian an emuqrebaT social uri safrTxe da esaWiroebaT special uri zrunva an dacva;

b) special uri doqtrina da midgomebi unda iqnes SemuSavebul i danaSaul is aRsakveTad, rac unda ganxorciel des kanonmdebl obis, procesebis, dawesebul ebebis, Sesabamisi saSual ebebisa da momsaxurebis sistemis safuZvel ze da yovel ive zemoxsenebul is mizans unda warmoadgendes motivaciis Sesusteba, saWiroeba da SesaZl ebl oba, an pirobebi, roml ebic biZgs aZl evs samarTal darRvevis Cadenas;

g) oficial uri Careva unda ganxorciel des uwinaresad axal gazrda piris saerTo interesebidan gamomdinare da warimartos samarTli anad da Tanaswor pirobebSi;

d) axal gazrda pirebis keTil dReobis, ganviTarebis, ufl ebebisa da interesebis dacva;

e) imis gaTval iswineba, rom axal gazrdul i qmedebebi an saqciel i, roml ebic ar Seesabameba yvel a social ur normas da Rirebul ebas, xSirad warmoadgens ganviTarebisa da zrdis procesis nawil s da spontanurad uCinardeba umetes pirebSi zrdasrul i asakis miRvevisas;

v) cnobierebis amaRl eba imasTan dakavSirebiT, rom eqspertebis mosazrebiT, axal gazrda pirisaTvis iseTi damRis mikereba, rogorebicaa `normebis damrRvevi~, `damnaSave~ an `potenciuri damnaSave~, xSirad xel s uwyobs axal gazrda pirebis mier arasasurvel i saqciel is ganmeorebas.

6. sazogadoebrivi samsaxurebi da programebi unda iqnes ganviTarebul i arasrul wl ovanTa danaSaul is aRkveTis mizniT, gansakuTrebiT maSin, rodesac special uri saagentoebi da organoebi ar yofila Seqmnil i. social uri kontrol is formal uri saagentoebi gamoyenebul unda iqnes mxol od, rogorc mimarTvis sabol oo saSual eba.

II. saxel mZRvanel o principebis moqmedebis sfero

7. winamdebare saxel mZRvanel o principebi ganmartebul da ganxorciel ebul unda iqnes adamiანis ufl ebaTa sayovel Tao dekl araciis, ekonomikur, social ur da kul turul ufl ebaTa saerTaSoriso paqtis, samoqal aqo da politikur ufl ebaTa saerTaSoriso paqtis, bavSvis ufl ebaTa dekl araciisa da bavSvis ufl ebaTa konvenciis farTo CarCoebSi da gaeros standartul i minimal uri

wesebis konteqstSi, romelic exeba arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis ganxorciel ebas (pekinis wesebi), iseve rogorc sxva samarTI ebrivi aqtebisa da normebis gaTval iswinebiT, roml ebic exeba bavSvebisa da axal gazrda pirebis ufl ebebs, interesebsa da keTil dReobas.

8. winamdebare saxel mZRvanel o principebi ganxorciel ebul unda iqnes TiToeul saxel mwifoSi arsebul i ekonomikuri, social uri da kul turul i pirobemis konteqstSi.

III. zogadi aRkveTa

9. aRkveTis amomwuravi gegmebi unda iqnes SemuSavebul i mTavrobis yvel a doneze da isini unda moicavdes:

a) probl emis siRmiseul anal izsa da xel misawvdomi programebis, samsaxurebis, saSual ebebisa da resursebis CamonaTval s;

b) kargad gaweril pasuxismgebl obebs kompetenturi saagentoebis, dawesebul ebebisa da personal isaTvis, roml ebic Cabmul i arian aRkveTasTan dakavSirebul saqmi anobaSi;

g) meqanizmebs aRkveTasTan dakavSirebul i saqmi anobebis koordnaciasTan mimarTebi T samTavrobo da arasamTavrobo saagentoebis Soris;

d) pol itikas, programebsa da strategiebs, roml ebic dafuZnebul i iqneba prognozul kvl evaze da mudmivad moxdeba maTi monitoringi da j erovani Sefaseba ganxorciel ebis procesSi;

e) danaSaul ebrivi aqtebis Cadenis Sesazl ebl obis efeqtiani Semcirebis meTodebi;

v) sazogadoebis CarTul oba mraval mxrivi samsaxurebisa da programebis meSveobi T;

z) central ur da saxel mwifo mTavrobebTan, adgil obriv TviTmmarTvel obebsa da adgil obriv mTavrobebTan mWidro discipl inaTaSorisi TanamSroml oba, romel Sic monawil eobas aseve miRebs kerZo seqtori, sazogadoebis warmomadgenel i moqal aqeebi, roml ebTan mimarTebi Tac unda ganxorciel des momsaxureba, SromiTi, bavSvebze mZrunvel i, janmrTel obasTan dakavSirebul i ganaTI ebis, social uri, samarTal damcavi da marTI msaj ul ebis organoebi, romel Ta mizanic iqneba koncentrirebul i saqmi anobis ganxorciel eba

arasrul wl ovanTa danaSaul is aRkveTasa da axal gazrdebis mier danaSaul is Cadenis aRmofxvrasTan dakavSirebiT;

T) axal gazrdebis monawil eoba danaSaul is aRkveTis pol itikis SemuSavebasa da procesSi, maT Soris, sazogadoebrivi Tanxebis xarj vaSi, axal gazrdebis mier sakuTari probl emebis gadaWrasa da msxverpl TaTvis anazRaurebis gacemaSi, iseve rogorc daxmarebis programebSi;

i) kompetenturi personal i yvel a doneze.

IV. social izaciis procesi

10. xazgasmiT unda aRiniSnos aRmkveTi RonisZiebebi, roml ebic aadvil ebs yvel a bavSvisa da axal gazrda piris warmatebul social izaciasa da integracias, kerZod, oj axebis, sazogadoebis, Tanatol ebis jgufis, skol ebis, profesiul i treningebisa da samuSaoSi Cabmis Tval sazrisiT, iseve rogorc moxal ise organizaciebis saSual ebiT. Sesabamisi yuradReba unda gamaxvil des bavSvebisa da axal gazrdebis Sesuferis pirovnul ganvitarebaze da isini miCneul unda iqnen srul yofil da Tanaswor partniorebad social izaciisa da integraciis procesSi.

a. oj axi

11. yovel ma sazogadoebam didi yuradReba unda dauTmos oj axebisa da maTi wevrebis saWi roebesba da keTil dReobas.

12. gamomdinare iqidan, rom oj axi TamaSobs mTavar rol s bavSvebis social izaciis procesSi, mTavrobisa da sazogadoebis mcdel oba oj axis, maT Soris, oj axis ufrosi Taobebis, SenarcunebasTan dakavSirebiT unda ganxorciel des. sazogadoebas akisria pasuxismgebl oba daxmareba gauwios oj axs bavSvis movl asa da dacvaSi, iseve rogorc bavSvis fizikuri da sul ieri keTil dReobis uzrunvel yofaSi. Sesabamisi RonisZiebebi unda iqnes ganxorciel ebul i, maT Soris, dRis ganmavl obaSi bavSvis movl asTan dakavSirebiT.

13. mTavrobebma unda ganxorciel on iseTi pol itika, romel ic xel s uwyobs bavSvis aRzrdas stabil ur da wynar oj axur garemoSi. oj axebs, roml ebic saWi roeben daxmarebas arastabil uri an konfl iqturi pirobebis gadaWraSi, unda gaewi oT Sesabamisi daxmareba.

14. rodesac ar arsebobs stabil uri an wynari oj axuri garemo da sazogadoebis mcdel oba, daxmareba gauwios oj axs xsenebul Tan dakavSirebiT, warumatebel i aRmoCndeba, xol o oj axis ufrosi Taobis wevrebs ar SeuZl iaT Seasrul on xsenebul i rol i, al ternatiul i samyofel i, maT Soris, gaSvil eba da bavSvze mzrunvel obis ganxorciel ebis SesaZl ebl oba unda iqnes ganxil ul i. xsenebul i maqsimal urad unda uqmnides bavSvs stabil ur da wynar oj axur garemos da amave dros bavSis mier SeCvevasTan dakavSirebul i grZnobis mxedvel obaSi miRebiT, Tavidan unda iqnes acil ebul i `gaSvil ebasTan- dakavSirebul i probl emebi.

15. gansakuTrebul i yuradReba unda gamaxvil des im oj axebis bavSvebze, roml ebsac SeeqmnaT probl emebi swrafi da moulodnel i ekonomikuri, social uri da kul turul i cvl il ebebis gamo, kerZod ki, adgil obriv, migrant da l tol vil oj axebs. gamomdinare iqedan, rom aseT cvl il ebebs SeuZl ia daarRvios oj axis unari ganxorciel os bavSvis tradiciul i aRzrda da movl a- patronoba, rac xSirad xdeba kul turul i konfliqtis Sedegad, ganxorciel ebul unda iqnes inovaciuri da social urad konstruqciul i meTodebi bavSvebis social izaciisaTvis.

16. unda ganxorciel des RonisZiebebi da unda ganviTardes programebi, raTa oj axebs mieceT SesaZl ebl oba aRiqvan bavSvebis ganviTarebasa da movl asTan, Svilebsa da mSobl ebs Soris dadebiTi urTierTobebis Camoyal ibebasTan, mSobl ebis mier bavSvebisa da mozardebis probl emebze yuradRebis gamaxvil ebasTan, maTi oj axur da sazogadoebriv saqmianobaSi Cabmis waxal isebasTan dakavSirebiT mSobl is rol isa da val debul ebebis Sesaxeb.

17. mTavrobebma unda gadadgan nabijebi, raTa xel i Seuwyon oj axis erTianobasa da harmonias da amave dros winaRobebi Seuqmnan mSobl ebisagan bavSvebis gancal kevebas, garda iseTi SemTxvevebisa, rodesac Seqmnil i pirobebi zegavl enas axdens bavSvis keTil dReobasa da momavl aze da sxvagvar SesaZl o gamosaval s ar izl eva.

18. mniSvnel ovani xazgasmiT unda aRiniSnos oj axisa da oj axis didi wevrebis social izaciis funqcia; aseve Tanabrad mniSvnel ovania momaval i rol is, pasuxismgebl obebis, sazogadoebaSi axal gazrda pirebis monawil eoba da partnioroba.

19. j erovani social izaciisas bavSvis ufl ebebis dacvis uzrunvel sayofad, mTavrobebi da sxva Sesabamisi organoebi unda daeyrdnon arsebul social ur da samarTI ebriv organoebze, magram, maSin rodesac tradiciul i institutebi da Cveul ebebi aRar aris efeqtiani, maT aseve unda uzrunvel yon da neba darTon inovaciuri RonisZiebebis ganxorciel eba.

b. ganaTI eba

20. mTavrobebs akisriaT val debul eba yvel a axal gazrdasaTvis xel misawvdomi gaxadon saj aro ganaTI eba.

21. saganmanaTI ebl o sistemebi akademiuri da profesiul i ganaTI ebis RonisZiebebis garda, gansakuTrebul yuradRebas unda uTmobdnen Semdeg sakiTxebis:

a) ZiriTadi faseul obebis swavl ebas da bavSvis kul turul i TviTmyofadobisa da saxeobis ganviTarebas da pativiscemas im qveynis social uri faseul obebis Sesabamisad, romel Sic bavSvi cxovrobs, aseve im civil izaciebis gaTval iswinebiT, roml ebic bavSvis civil izaciisagan gansxvavdeba da aseve adamianis ufl ebebisa da ZiriTadi Tavisufl ebebis mxedvel obaSi miRebiT;

b) pirovnebis ganviTareba da pirovnebad Camoyal ibebisaTvis xel Sewyoba, axal gazrda pirebis tal antebis, sul ieri da fizikuri SesaZI ebl obebis maqsimal urad gamovl enas;

g) saganmanaTI ebl o procesSi axal gazrda pirebis aqtiurad da efeqtianad, da ara rogorc mxol od obieqtis, CarTva;

d) RonisZiebebis ganxorciel eba, roml ebic aRvivebs TviTmyofadobis grZnobas skol is Tu sazogadoebisadmi kuTvnil ebasTan dakavSirebiT;

e) axal gazrda pirebis waxal isebs, raTa maT Seignon da pativi scen gansxvavebul mosazrebebsa da Sexedul ebebs, iseve rogorc kul turul da sxvagvar gansxvavebebs;

v) informaciisa da miTitebebis uzrunvel yofa profesiul treningebTan, samuSaoebisa da karieris ganviTarebis SesaZI ebl obebTan dakavSirebiT;

z) pozitiuri emociuri mxardaWeris aRmoCena axal gazrda pirebisaTvis da araswori fsiqol ogiuri mopyrobis Tavidan acil eba;

T) mkacri discipl inuri RonisZiebebis, kerZod ki, sxgul ebrivi sasjel is Tavidan acil eba;

22. saganmanaTI ebl o sistemebi mimarTul i unda iyos iqiTken, rom TanamSroml oba ganxorciel des mSobl ebTan, sazogadoebriv organizaciebTan da organoebTan erTad, roml ebic dakavebul i arian axal gazrda pirebiT.

23. axal gazrda pirebi da maTi oj axebi informirebul unda iqnen arsebul i kanonmdebl obisa da maTi ufl ebebisa da pasuxismgebl obebis Sesaxeb, iseve

rogorc zogadi faseul obebis, maT Soris gaerTianebul i erebis organizaciis fargl ebSi SemuSavebul i saerTaSorisosamarTI ebrivi aqtebis Sesaxeb.

24. saganmanaTI ebl o sistemebma gansakuTrebul i movl a unda ganxorciel on da yuradReba gaamaxvil on, im axal gazrda pirebTan mimarTebiT, roml ebic social uri safrTxis winaSe imyofebian. special uri aRmkveTi programebi da saganmanaTI ebl o masal ebi, ganawesi, midgomebi da saSual ebebi unda iqnes ganviTarebul i da srul ad ganxorciel ebul i.

25. gansakuTrebul i yuradReba unda gamaxvil des amomwuravi pol itikisa da strategiis SemuSavebaze axal gazrdebis mier al kohol is, narkotikebisa da sxva mavne nivTierebebis gamoyenebasTan dakavSirebiT. maswavl ebl ebi da sxva Sesabamisi pirebi unda saTanadod gaiwvrTnan, raTa aRkveTon da gaumkl avdnen xsenebul probl emebs. informacia narkotikebis gamoyenebasa da borotad moxmarebasTan dakavSirebiT, maT Soris, al kohol is CaTvl iT, unda miwodos studentur organos.

26. skol ebi gamoyenebul unda iqnes rogorc Sesabamisi saSual eba da centrebi axal gazrda pirebisaTvis samedicino, rCeva darigebebis da sxva saxis daxmarebis gawevisaTvis. xsenebul i gansakuTrebiT exebaT im axal gazrdebs, roml ebsac special uri saWiroebebi gaaCniaT da ganicdian Seuracxmyofas, uyuradRebobas, Cagvrasa da eqspl uatacias.

27. sxvadasxva saganmanaTI ebl o programebis, maswavl ebl ebisa da sxva srul wl ovani pirebisa da studenturi organoebis daxmarebiT, gul isyuriT mopyroba unda ganxorciel des axal gazrda pirebis probl emebTan, saWiroebebsa da Sexedul ebebTan dakavSirebiT. xsenebul i exeba gansakuTrebiT im axal gazrdebs, roml ebic miekuTvnebian araprivil egirebul , daCagrul mdgomareobaSi myofT, miekuTvnebian eTnikur an sxva saxis umciresobebs, iseve rogorc dabal Semosavl ian j gufebs.

28. saskol o sistemebi unda ecadon daakmayofil on da xel i Seuwyon umaRl esi profesiul i da saganmanaTI ebl o standartebs arsebobs, roml ebic unda ganxorciel des arsebul i ganawesis, swavl ebisa da swavl is meTodebisa da midgomebis Sesabamisad, iseve rogorc kval ificirebul i maswavl ebl ebis mowvevisa da maTi treningis safuZvel ze. uzrunvel yofil unda iqnes axal gazrdebis moswrebis regul arul i monitoringi da Sefaseba Sesabamisi organizaciebisa da xel isufl ebis organoebis mier.

29. skol ebma, sazogadoebriv j gufebTan erTad, unda dagegmon, ganaviTaron da ganxorciel on axal gazrdebisaTvis saintereso ganawesis gareT arsebul i RonisZiebebi .

30. special uri daxmareba unda gaewioT bavSvebsa da axal gazrda pirebs, roml ebic awydebian siZnel eeb daswrebasTan an gacdenebTan dakavSirebiT.

31. skol ebma unda waaxal ison iseTi pol itikisa da wesebis ganxorciel eba, roml ebic samarTI iani da jeroVania; studentebi warmodgenil unda iqnen organoebSi, roml ebic ayal ibeben skol is pol itikas, maT Soris discipl inasTan da gadawyvetil ebis miRebasTan dakavSirebul pol itikas.

g. sazogadoeba

32. unda ganviTardes an sadac arsebobs unda gaZI ierdes sazogadoebaze dafuZnebul i samsaxurebi da programebi, roml ebic pasuxobs special ur saWiroebebs, probl emebs, interesebsa da axal gazrda pirebis gul iswuxil s da, roml ebic sTavazobs axal gazrda pirebsa da maT oj axebs Sesafaris samarTI ebriv daxmarebasa da miTiTebebis micemas.

33. sazogadoebam unda uzrunvel yos, xol o iq sadac arsebobs, gaaZI ieros sazogadoebrivi mxardaWera da RonisZiebebi axal gazrda pirebisaTvis, maT Soris, sazogadoebrivi ganviTarebis centrebi, gamaj ansaRebel i dawesebul ebebisa da momsaxurebis arseboba, raTa gadaWril iqnes im bavSvebis special uri probl emebi, roml ebsac emuqrebaT social uri safrTxe. xsenebul i RonisZiebebis ganxorciel ebisas uzrunvel yofil unda iqnes individebis pativiscema.

34. special uri dawesebul ebebi unda iqnes Seqmnil i adekvaturi TavSesafaris uzrunvel yofis mizniT im axal gazrdebisaTvis, roml ebsac aRar SeuZl iaT icxovron saxl Si an ar aqvT sacxovrebel i saxl i.

35. momsaxurebisa da daxmarebis RonisZiebebis garkveul i saxeobebebi unda iqnes uzrunvel yofil i, raTa gadaWril iqnes is siZnel eebi, roml ebsac ganicdian axal gazrda pirebi siymawvil eSi. aseTi saxis samsaxurebi unda moicavdes special ur programebs axal gazrda narkomanebisaTvis, roml ebic saWiroeben mzurunvel obas, samarTI ebriv daxmarebas, Tanadgomasa da Terapiul Carevas.

36. vol untarul i organizaciebi, roml ebic axorciel eben axal gazrda pirebis momsaxurebas, unda sargebl obdnen finansuri da sxva saxis mxardaWeriT mTavrobebis an sxva dawesebul ebebis mxridan.

37. axal gazrdul i organizaciebi unda iqnen Seqmnil i an gaZI ierebul i adgil obriv doneze da maT unda mieceT srul fasovani monawil eobis statusi sazogadoebrivi saqmianobis menej mentSi. xsenebul ma organizaciebma xel i unda Seuwyon axal gazrdobas ganaxorciel on da moaxdinon kol eqturi da vol untarul i proeqtebis organizeba, kerZod ki, im proeqtebis, romel Ta mizanic aris im pirTa daxmareba, roml ebic amas saWiroeben.

38. samTavrobo uwyebema unda ganaxorciel on special uri pasuxismgebl oba da uzrunvel yon aucil ebel i momsaxureba usaxl karo an quCis bavSvebTan mimarTebiT; uzrunvel yofil unda iqnes informaciis gacema adgil obriv dawesebul ebebTan, sacxovrebel Tan, dasaqmebasTan da daxmarebis sxva wyaroebTan dakavSirebiT axal gazrda pirebisaTvis da isini xel misawvdomi unda iyos maTTvis.

39. Seqmnil i unda iqnes mraVal i gamaj ansaRebel i dawesebul eba da samsaxuri, romel Ta interesic mimarTul i unda iyos axal gazrda pirebze da isini advil ad unda iyos xel misawvdomi.

d. masmedia

40. masmedia unda iqnes waxal isebul i, raTa moxdes imis uzrunvel yofa, rom axal gazrda pirebs hqodeT informaciasa da masal ebis xel misawvdomoba mraVal mxrivi erovnul i da saerTaSoriso wyaroebidan.

41. masmedia unda iqnes waxal isebul i, raTa aRweron axal gazrda pirebis mier sazogadoebisaTvis gaweul i sasikeTo saqmianoba.

42. masmedia unda iqnes waxal isebul i, rom gaavrcel os informacia sazogadoebaSi axal gazrda pirebisaTvis samsaxurebis, dawesebul ebebisa da saSual ebebis arsebobis Sesaxeb.

43. zogadad masmedia, tel evizia da gansakuTrebiT kinomedia, unda iqnes waxal isebul i, rom Seamciron pornografiis, narkotikebisa da Zal adobis Cvneba da Zal adoba warmoaCinon uaryofiTad, iseve rogorc Tavidan iqnes acil ebul i damamcirebel i da Rirsebis Seml axvel i prezentacia, gansakuTrebiT bavSvebTan, qal ebTan da pirTa Soris urTierTobasTan mimarTebiT, da Tanasworobis principebTan da rol Tan dakavSirebiT.

44. masmediam unda icodes misi mniSvnel ovani social uri rol isa da pasuxismgebl obebis Sesaxeb, iseve rogorc misi zegavl enis Sesaxeb im urTierTobebTan dakavSirebiT, roml ebic exeba axal gazrdebis mier narkotikebisa da al kohol is borotad gamoyenebas. masmediam unda gamoiyenos Tavisi Zal a narkotikebis aRkveTasTan dakavSirebiT sando mesijebze dayrdnobiTa da dabal ansebul i midgomiT. narkotikebTan dakavSirebiT saganmanaTI ebl o programebi yvel a doneze unda iqnes waxal isebul i.

V. social uri pol itika

45. samTavrobo saagentoebma maRal i prioriteti unda mianiWon axal gazrda pirebisaTvis gankuTvnil gegmebsa da programebs da unda uzrunvel yon sakmarisi Tanxebi da sxva resursebi, raTa efeqtianad ganxorciel des momsaxureba, ifunqcioniron dawesebul ebebma da samedicino personal i kompetenturad iyos momzadebul i samedicino da sul ieri mkurnal obis gawevisaTvis, uzrunvel yofil iqnes Sesabamisi kal oriul obis sakvebi, sacxovrebel i da sxva Sesabamisi momsaxureba, maT Soris, narkotikebisa da al kohol is borotad gamoyenebis aRkveTa da mkurnal obis ganxorciel eba, imis uzrunvel yofa, rom aseTma saSual ebebma miaRwios axal gazrdebamde da sargebl oba moutanos maT.

46. axal gazrda pirebis institucional izacia unda warmoadgendes mimarTvis sabol oo saSual ebas da isic minimal uri aucil ebel i periodiT da axal gazrda piris interesebi unda warmoadgendes umaRI es Rirebul ebas. kriteriumebi, roml ebic iZl eva am saxis formal uri Carevis nebarTvas, mkacrad unda iqnes gansazRvrul i da SezRudul i Semdeg situaciebTan mimarTebiT: a) rodesac bavSvi an axal gazrda piri ganicdis zians, romel ic mas miayenes mSobl ebma an mzrunvel ebma; b) rodesac bavSvis an axal gazrda piris mimarT ganxorciel da seqsual uri, fizikuri an emociuri Zal adoba mSobl ebis an mzrunvel ebis mxridan; g) rodesac bavSvi an axal gazrda piri ugul ebel yofil , mitovebul an eqspl oatirebul iqna mSobl ebis an meurveebis mier; d) rodesac bavSvs, an axal gazrda pirs emuqreba fizikuri an sul ieri zianis miyeneba maTi mSobl ebis an meurveebis saqciel is gamo; daBe) rodesac gamovl indeba seriozul i fizikuri an fsiqol ogiuri safrTxe bavSvisaTvis an axal gazrda pirisaTvis TviT missave saqciel Si da arc mSobl ebs, meurveeb, an arasrul wl ovans Tavad da arc arasaxovrebel i tipis sazogadoebriv samsaxurebs SeuZl iaT Tavidan airidon safrTxe garda institucional izaciis saSual ebisa.

47. samTavrobo uwebeebma unda uzrunvel yon axal gazrda pirebi umaRI es saswavl ebl ebSi ufaso swavl is gagrZel ebis SesaZl ebl obiT, maSin rodesac mSobl ebs an meurveeb ar SeuZl iaT daxmareba gauwion maT, da aseve samuSao gamocdil ebis miRebiT.

48. dagegmil da ganxorciel ebul unda iqnes danaSaul is aRkveTasTan dakavSirebul i programebi sando, samecniero kvl evebis Sedegebisa da periodul i monitoringis, Sefasebisa da Sesabamisad Sesworebis safuZvel ze.

49. samecniero informacia unda miwodos profesiul sazogadoebasa da farTo sazogadoebas im situaciis Sesaxeb, romel ic mianiSnebs an SeiZl eba dasrul des axal gazrda pirebis fizikur an fsiqol ogiur msxverpl ad Camoyal ibebiT, zianiT an Zal adobiT, iseve rogorc eqspl uataciiT.

50. zogadad dagegmvasa da programebSi monawil eoba unda iyos nebis gamovl inebis safuZvel ze. axal gazrda pirebi, Tavad unda iyvnen Cabmul ni maT SemuSavebaSi, ganviTarebasa da ganxorciel ebaSi.

51. mTavrobebma unda daiwyon an gaagrZel on midgomebis kvl eva, ganviTareba da ganxorciel eba im RonisZiebebTan da strategiebTan dakavSirebiT, roml ebic sisxl is samarTal warmoebas miekuTvneba, iseve rogorc scdeba mis sazRvrebs da miznad isaxavs oj axuri Zal adobis aRkveTas, rac zegavl enas axdens axal gazrda pirebze da uzrunvel yofs samarTlian mopyrobas oj axuri Zal adobis msxverpl ebTan mimarTebiT.

VI. kanonmdebl oba da arasrul wl ovnebTan dakavSirebul i marTI msaj ul ebis ganxorciel eba

52. mTavrobebma unda miRon da ganxorciel on konkretul i kanonebi da procedurebi, raTa xel i Seuwyon da daicvan yvel a axal gazrda piris adamiანიs ufl ebebi da keTil dReoba.

53. miRebul da cxovrebaSi gatarebul unda iqnes kanonmdebl oba, romel ic krZal avs bavSvebisa da axal gazrda pirebis Cagvras, Zal adobas, eqspl oataciasa da kriminal ur saqmianobas.

54. arcerTi bavSvi an axal gazrda piri ar SeiZl eba daeqvemdebaros uxeS an Rirsebis Seml axvel gamasworebel mopyrobas an dasj as saxl Si, skol aSi an sxva romel ime dawesebul ebaSi.

55. ganxorciel ebul da dacul unda iqnes kanonmdebl oba, roml is mizanic aris bavSvebisa da axal gazrda pirebisaTvis iaraRze xel misawvdomobis SezRudva;

56. imisaTvis, rom aRvkveToT axl agazrda pirebis Semdgomi stigmatizacia, viqtimizacia da kriminal izacia, ganxorciel ebul unda iqnes kanonmdebl oba, raTa uzrunvel yofil iqnes, rom nebis mieri saqmianoba, romel ic ar iTvl eba danaSaul ad an ar isj eba mozardis mier Cadenis SemTxvevaSi, ar iTvl ebodes danaSaul ad da ar isj ebodes im SemTxvevaSi, Tuki igi Cadenil iqneba axal gazrda piris mier.

57. mxedvel obaSi unda iqnes miRebul i ombudsmenis ofisis an anal ogiuri damoukidebel i organos Seqmnis Sesazl ebl oba, romel ic uzrunvel yofs, rom axal gazrda pirebis statusi, ufl ebebi da interesebi dacul i iqneba da Sesaferisi xel misawvdomoba xel Tarsebul samsaxurebze ganxorciel deba. ombudsmeni an Sesabamisad daniSnul i sxva organo, aseve zedamxedvel obas

gauwevda riadis saxel mZRvanel o principebis, pekinis wesebisa da Tavisufli ebaaRkveTil arasrul wovnebTan dakavSirebuli wesebis ganxorciel ebas. ombudsmeni an sxva organo regul arul interval ebSi gamoaqveynebda moxsenebas im progresis da siznel eebis Sesaxeb, roml ebic warmocindeboda aqtis ganxorciel ebis procesSi. aseve Seqmnil unda iqnes bavSvTa dacvis samsaxurebi.

58. samarTal damcavi da sxva Sesabamisi orive sqesis personal i unda iqnes gawvrTnili, raTa adekvaturad daakmayofil on yvel a is saWiroeba, roml ebic gaaCnia axal gazrda pirebs da isini aseve gaTviTcnobierebuli unda iyvnen programebsa da Sesabamisi saSual ebebTan dakavSirebiT, roml ebic gamoiyeneba axal gazrda pirebis mier samarTli is sistemi dan gadaxvevis SemTxvevaSi.

59. ganxorciel ebul da mkacrad unda iqnes daculi kanonmdebloba, raTa dacul iqnen bavSvebi da axl agazrda pirebi narkotikebis borotad gamoyenebisa da nariko-valwrebi sagan.

VII. kvli eba, politiki ganvitareba da koordinacia

60. mcdel obebi unda iqnes ganxorciel ebuli da Sesabamisi meqanizmebi unda Seiqmnas, raTa mraval disciplinur da Sida disciplinur safuzvelze, urTierToba da koordinacia ganxorciel des ekonomikur, socialur, saganmanaTlebo da janmrTelobasTan dakavSirebul saagentoebisa da samsaxurebs, martl msajulebis sistemas, axal gazrdebs, sazogadoebasa da ganvitarebis saagentoebisa da sxva dawesebul ebebs Soris.

61. informaciis gacvla, gamocdileba da eqspertiza, romelic miirweva proeqtebis, programebis, praqtikisa da im initiativebis safuzvelze, roml ebic exeba arasrul wlovanTa danaSauls, danaSaulis arkvetasa da arasrul wlovanTa martl msajulebas, unda gaZlierdes erovnul, regionalur da saerTasoris doneze.

62. unda ganvitardes da gaZlierdes regionaluri da saerTasoris Tanamsromloba axal gazrdebis danaSaul ebTan, danaSaulis arkvetisa da arasrul wlovanTa martl msajulebasTan dakavSirebiT, sadac Cartuli iqnebian praqtikosebi, eqspertebi da gadawyvetilebis mimRebi pirebi.

63. yvela mTavrobam, gaertianebuli erebis organizaciama da sxva Sesabamisma organizaciebma Zlieri mxardaWera unda ar moucinon teqnikur da mecnierul Tanamsromlobas praqtikul da Sesabamisi politikasTan dakavSirebul sakiTxebze, kerZod, treningebTan, pilotur da sademonstracio proeqtebTan da

konkretul sakiTxebTan mimarTebiT, roml ebic exeba axal gazrda pirebis mier Cadenil i danaSaul ebisa da arasrul wl ovanTa danaSaul is aRkveTas.

64. TanamSroml oba unda iqnes waxal isebul i mecnierul i kvl evis warmoebasTan mimarTebiT, romel ic ukavSirdeba axal gazrdebis mier danaSaul is Cadenisa da arasrul wovnebis danaSaul is aRkveTis Sesaxeb efeqtiani midgomebis SemuSavebas, da aseTi kvl evis Sedegebi farTod unda iqnes gavrcel ebul i da Sefasebul i.

65. gaeros Sesabamisma organoebma, institutebma, saagentoebma da ofisebma mWidrod unda iTanamSroml on da koordinacia gauwion bavSvebTan, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebasTan, axal gazrda pirebis danaSaul sa da arasrul wl ovnebis danaSaul is aRkveTasTan dakavSirebul sxvadasxva sakiTxebze.

66. winamdebare saxel mZRvanel o principebis safuZvel ze, gaeros samdivnom, dainteresebul institutebTan erTad, unda iTamaSon aqtiuri rol i kvl evis warmoebaSi, mecnierul TanamSroml obaSi, politikasTan dakavSirebul i SesaZl ebl obebis formul irebaSi da maT gadasinj vasa da ganxorciel ebis monitoringSi. xsenebul i unda warmoadgendes informaciis sando wyaros danaSaul is aRkveTasTan dakavSirebul efeqtian midgomebTan mimarTebiT.

saxel mZRvanel o principebi (gaidl ainebi) bavSvebis mimarT qmedebis ganxorciel ebis Taobaze sisxl is samarTI is marTI msaj ul ebis sistemaSi

rekomendebul ia ekonomikuri da social uri sabWos 1997/30 rezol uci iT, 21 ivl isi, 1997w.³

1. ekonomikuri da social uri sabWos 1996 wl is 23 ivl isis 1996/13 rezol uciis Sesabamisad, avstriis mTavrobis finansuri daxmarebiT venaSi 1997 wl is 23-25 Teberval s gamarTul eqspertTa jgufis Sexverdaze winamdebare saxel mZRvanel o principebi SemuSavda bavSvebis mimarT qmedebis ganxorciel ebis Taobaze sisxl is samarTI is marTI msaj ul ebis sistemaSi. saxel mZRvanel o principebis SemuSavebisas eqspertebma mTavrobebis mier gamoxatul i Sexedul ebebi da maT mier wardgenil i informaciebi gaiTval iswines.
2. SexvedraSi monawil eobas iRebden svadasxva regionebis TerTmeti saxel mwifos ocdacxra eqsperti, samdivnos adamianis ufl ebebis centris, gaertianebul i erebis bavSvTa fondis da bavSvis ufl ebebis komitetis warmomadgenl ebi, aseve damkvirvebl ebi arasrul wl ovanTa maTI msaj ul ebis sakiTxebze momuSave arasamTavrobo organizaciebidan.
3. ganxorciel ebis kuTxiT, saxel mZRvanel o principebis adresatia general uri mdivani da gaertianebul i erebis organizaciis Sesabamisi saagentoebi da programebi, bavSvis ufl ebaTa konvenciis monawil e saxel mwifoebi, aseve wevri qveynebi, `arasrul wl ovanTa sisxl is samarTI is administrirebis Sesaxeb gaertianebul i erebis organizaciis standartul i minimal uri wesebis- (`pekinis wesebi-), `arasrul wl ovanTa danaSaul obis prevenciis Sesaxeb gaertianebul i erebis saxel mZRvanel o principebis- (`er-riadis wesebi-) da `Tavisufl ebaaRkveTil arasrul wl ovanTa dacvistvis gaertianebul i erebis organizaciis wesebis - gamoyenebisa da amoqmedebis kuTxiT, roml ebic SemdgomSi erTobl ivad moxseniebul ia rogorc gaertianebul i erebis standartebi da normebi arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebaSi.

³ 1997/30 rezol uciis pirvel punktSi, ekonomikuri da social uri sabWo miesal meba samoqmedo gaidl ainebs sisxl is samarTLis marTI msaj ul ebaSi myofi bavSvebis mimarT, rac danarTis saxiT axl avs rezol ucias da, amasTan, mouwoda yvel a dainteresebul monawil e mxares, rom gamoiyenon gaidl ainebi bavSvis ufl ebebis konvenciis ganxorciel ebis dros arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis aRsrul ebisas.

I. miznebi, amocanebi da ZiriTadi sakiTxebi

4. saxel mZRvanel o principebi mizania uzrunvel yos erTgvari CarCo Semdegi amocanebis misaRwevad:
 - (a) bavSvis ufl ebaTa konvenciis ganxorciel eba da konvenciaSi dasaxul i miznebis miRweva, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebis konteqstSi, aseve arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebaSi gaerTianebul i erebis organizaciis standartebis da normebis, aseve sxva iseTi Sesabamisi instrumentebis gamoyeneba da amoqmedeba, rogoricaa danaSaul isa da xel isufli ebis borotad gamoyenebis msxverpl Ta mimarT marTI msaj ul ebis ganxorciel ebis ZiriTadi principebis dekl aracia;
 - (b) monawil e saxel mwifoebisTvis daxmarebis uzrunvel yofis xel Sewyoba bavSvis ufl ebebis konvenciisa da sxva dakavSirebul i instrumentebis efeqturi ganxorciel ebisTvis.
5. saxel mZRvanel o principebis efeqturi gamoyenebis uzrunvel sayofad aucil ebel ia TanamSroml obis gaumj obeseba mTavrobebs, gaerTianebul i erebis organizaciis sistemis Sesabamisi uwebebs, arasamTavrobo organizaciebs, profesional Ta jgufebis, medias, akademiur instituciebs, bavSvebsa da samoqal aqo sazogadoebis sxva wevrebs Soris.
6. gaidl ainebi im princips unda efuZnebodes, rom konvenciis ganxorciel ebis pasuxismgebl oba aSkarad ekisrebaT aRniSnul monawil e mxareebis.
7. saxel mZRvanel o principebis gamoyenebis safuZvel s bavSvis ufl ebaTa komitetis rekomendaciebi unda warmoadgendes.
8. rogorc saerTaSoriso, aseve erovnul doneze saxel mZRvanel o principebis gamoyenebisas yuradReba Semdeg sakiTxebze unda gamaxvil des:
 - (a) adamianis Rirsebis pativiscema, romelic konvenciis oTx ZiriTad zogad princips Seesabameba, rogoricaa: diskriminaciis dauSvebl oba, rac moicavs genderul i kuTxiT mgrZnobiare sakiTxebis; bavSvis WeSmariti interesebis gaTval iswineba, sicocxl is ufl eba, gadarCenis da ganvitarabis ufl eba; bavSvis Sexedul ebebis pativiscema;
 - (b) ufl ebebeze damyarebul i orientacia;
 - (g) ganxorciel ebisadmi mraval mxrivi da yovl ismomcvel i midgoma, resursebis da Zal isxmevis maqsimumamde gazrdiT;
 - (d) momsaxurebebis integracia interdiscipl inarul safuZvel ze;
 - (e) bavSvebis da sazogadoebis daiinteresebul i seqtorebis monawil eoba;
 - (v) partnionebis gaZl iereba ganvitarabaze momarTul i procesis meSveobiT;

- (z) sicocxl isunarianoba, gare organoebze uwyveti damokidebul ebis gareSe;
 - (T) Tanabari mocva da xel misawvdomoba maTTvis, visac es yvel aze metad esaWiroeba;
 - (i) qmedebebis angariSval debul eba da gamWvirval oba;
 - (k) proaqtiul i reagireba, efeqturi prevenciul i da gamosasworebel i zomebis safuZvel ze.
9. adekvaturi resursebi (adamanuri, organizaciul i, teqnologiuri, finansuri da sainformacio) unda iqnas gamoyofili da efeqturad gamoyenebul i yvel a doneze (saerTaSoriso, regionul i, erovnul i, raionul i da adgil obrivi), aseve Sesabamis partniorebTan TanamSroml obiT, romelic moicavs mTavrobebs, gaertianebul i erebis organizaciis uwebebs, arasamTavrobo organizaciebs, profesional Ta jgufebis, medias, akademiur institutebs, bavSvebs da samoqal aqo sazogadoebis sxva wevrebs, aseve sxva partniorebs.

II. bavSvis ufl ebaTa konvenciis ganxorciel ebis gegmebi, misi miznebis ganxorciel eba, arasrul wl ovanTa martI msaj ul ebaSi saerTaSoriso standartebis da normebs gamoyeneba da amoqmedeba.

a. zogadi amoqmedebis RonisZiebebi

- 10. arasrul wl ovanTa martI msaj ul ebis sferoSi erTiani da Tanmimdevrul i erovnul i midgomis mniSvnel oba unda iqnas aRiarebul i, bavSvis yvel a ufl ebis urTierTdamokidebul ebis da ganuyofli obis gaTval iswinebiT.
- 11. miRebul i unda iqnas zomebi politikasTan, gadawyvetil ebis miRebasTan, liderobasa da reformebTan dakavSirebiT, risi mizanic iqneba uzrunvel yos:
 - (a) bavSvis ufl ebaTa konvenciis principebis da debulebebis, aseve arasrul wl ovanTa martI msaj ul ebaSi gaertianebul i erebis organizaciis standartebis da normebs srul ad asaxva erovnul da adgil obriv sakanonmdebl o politikasa da praqtikaSi, gansakuTrebiT ki bavSvze orientirebul i arasrul wl ovanTa martI msaj ul ebis sistemis Camoyal ibebiT, romelic bavSvis ufl ebebis dacvis garantias iZi eva da bavSvis ufl ebebis darRvevis prevencias axdens, mxars uWers bavSvebis Rirsebis da Rirebul ebis grZnobis ganmtkicebas, aseve srul ad scems pativs maT asaks, ganvitarebis etaps da maT ufl ebas, rom Sinaarsiani monawil eoba miiRon da wli il i Seitanon sazogadoebaSi;
 - (b) zemoxsenebul i instrumentebis Sesabamisi Sinaarsis srul ad gacnoba bavSvisTvis gasageb enaze. amas garda, Tu aucil ebel ia, unda Camoyal ibdes procedurebi, romlebic uzrunvel yofs, rom yovel da

TiToeul bavSvs Sesabamis informacias miawodeben aRni Snul instrumentebSi mocemul i Tavisi ufl ebebis Sesaxeb, sul mcire, misi pirvel i kontaktidan sisxl is samarTI is marTI msaj ul ebasTan da Seaxseneben, rom maT kanonis dacvis val debul eba ekisrebaT;

- (g) sazogadoebis da mediis mxridan bavSvze orientirebul i marTI msaj ul ebis sul iskveTebis, miznebis da principebis gagebis mxardaWera arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebaSi gaerTianebul i erebis organizaciis standartebis da normeis Sesabamisad.

b. konkretul i samizneebi

12. mxareebma unda uzrunvel yon TavianTi dabadebis registraciis programebis efeqturoba. im SemTxvevebSi, roca marTI msaj ul ebis sistemaSi monawile bavSvis asaki ucnobia, unda iqnas miRebul i zomebi imis uzrunvel sayofad, rom damoukidebel i da obieqturi SefasebiT bavSvis namdvil i asaki dadgindes.
13. sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis, samoqal aqo srul wl ovanebis da Tanxmobis asakis miuxedavad, rogorc es erovnul i kanonmdebl obiT aris gansazRvrul i, saxel mwifoebma unda uzrunvel yon, rom bavSvebma TavianTi yvel a ufl ebiT isargebl on, rac maTTvis saerTasoriso samarTI iTaa garantirebul i, gansakuTrebiT ki am konteqstSi, rac konvenciis me-3, 37-e da me-40 muxl ebSia gaTval iswinebul i.
14. gansakuTrebul i yuradReba Semdeg sakiTxebis unda mieqces:
- (a) unda arsebobdes arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis erTiani procesi, roml is centrSic bavSvi imyofeba;
- (b) damoukidebel ma eqspertma, an sxva tipis sabWoebma unda ganxil on arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis arsebul i da SemoTavazebul i kanonebi, aseve maTi zegavl ena bavSvebze;
- (g) sisxl is samarTI is pasuxismgebl oba ar unda daekisros im bavSvs, romel sac sisxl is samarTI is pasuxismgebl obis minimal uri asakisaTvis j er ar miuRwevia;
- (d) mxareebma unda Camoayal ibon arasrul wl ovanTa sasamarTI oebi, romel Ta upirvel esi gansjadobis sagani is arasrul wl ovnebi iqnebian, vinc danaSaul ebriv qmedebas Caidenen da special uri procedurebi unda dadgindes bavSvTa gansakuTrebul i saWiroebebis gasaTval iswinebl ad. al ternativis saxiT, Sesaferris SemTxvevebSi amgvarebi procedurebi Cveul ebrivma sasamarTI oebmac SeiZl eba SeiTavson. aucil ebl obidan gamomdinare, erovnul i sakanonmdebl o da sxva zomebi unda iqnas ganxil ul i, raTa eTanxmebodes bavSvis yvel a ufl ebas da maT dacvas, sadac ki bavSvi warsdgebra ara arasrul wl ovanTa sasamarTI os, aramed

Cveul ebrivi sasamarTI os winaSe, konvenciis me-3, 37-e da me-40 muxl ebis Sesabamisad.

15. unda gadaisinj os arsebul i procedurebi da, sadac SesaZI ebel ia, SemuSavdes sasjel is Semcvl el i an sxva al ternatiul i initiativebi kl asikuri sisxl is samarTI ebrivi marTI msaj ul ebis sistemebis nacvl ad, raTa Tavidan iqnas acil ebul i sisxl is samarTI is marTI msaj ul ebis sistemaSi monawil eoba danaSaul Si bral debul i axal gazrda pirebisTvis. Sesaferisi nabijebi unda gadaidgas imisaTvis, rom saxel mwifos masStabiT xel misawvdomi iyos mTel i rigi al ternatiul i da aRmzrdel obiTi zomebi dapatimrebamde, winaswari patimrobis, sasamarTI o procesis da sasamarTI o procesis Semdgom etapebze, raTa Tavidan iqnas acil ebul i recidivi da mxari daeWiros damnaSave bavSvebis social ur reabilitacias. Sesaferis SemTxvevebSi gamoyenebul i unda iqnas davis araformal uri mogvarebis meqaniznebi im saqmeebSi, roml ebSic damnaSave bavSvi monawil eobs, mediaciis da aRdgeniTi marTI msaj ul ebis praqtikebis, gansakuTrebiT ki im procesebis gamoyenebiT, roml ebSic dazaral ebul ebi monawil eoben. sxvadasxva ganxorciel ebul RonisZiebebSi ojaxic unda CaerTos, Tu es damnaSave bavSvis sakeTil dReod xdeba. saxel mwifoebma unda uzrunvel yon, rom al ternatiul i zomebi Seesabamebodes konvencias, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebaSi gaerTianebul i erebis organizaciis standartebis da normebs, aseve sxva stanartebsa da normebs, rac danaSaul is prevenciasa da sisxl is samarTI is marTI msaj ul ebaSi arsebobs, rogoricaa gaerTianebul i erebis standartul i minimal uri wesebi arasapatimro RonisZiebebisTvis (tokios wesebi-), sadac gansakuTrebul i yuradReba amgvare zomebis gamoyenebisas saTanado procesis wesebis pativiscemas, aseve minimal uri intervenciis principiis eqceva.
16. prioriteti unda mieiniWos saagentoebis da programebis Camoyal ibebas, raTa uzrunvel yofili iqnas samarTI ebrivi da sxva daxmareba bavSvebisTvis, saWirolebis SemTxvevaSi ufasod, rogoricaa Tarjimnis momsaxureba da, kerZod, imis uzrunvel yofa, rom praqtikul ad dacul i iqnas yvel a bavSvis ufl eba, rom bavSvis dakavebis momentidanve am saxis daxmareba yvel a bavSvisaTvis xel misawvdomi iyos.
17. Sesabamisi zomebi unda iqnas gatarebul i im bavSvebis probl emis Semsuubeqebis uzrunvel sayofad, visac gansakuTrebul i dacvis zomebi swirdeba, rogoricaa quCaSi momuSave da mcxovrebi bavSvebi, an is bavSvebi, romel Tac ojaxuri garemo mudmivad akl iaT, SezRudul i SesaZI ebl obebis bavSvebi, umciresobebis warmomadgenel i bavSvebi, emigranti da adgil obrivi mosaxl eobis Svilebi, aseve bavSvebis sxva daucvel i j gufebi.

18. bavSvebis daxurul dawesebul ebaSi ganTavseba unda SeizRudos. bavSvTa amgvari ganTavseba mxol od kovenciis 37-e (b) muxl is debul ebebis Sesabamisad unda moxdes da es unda ganixil ebodes rogorc ukiduresi zoma, rac SeiZl eba umoklesi vadiT. fizikuri dasja bavSvis marTI msaj ul ebis da keTil dReobis sistemaSi unda aikrZal os.
19. Tavisufl ebaaRkveTil arasrul wl ovanTa dacvisTvis gaertianebul i erebis wesebi da konvenciis 37-e `d- muxl i aseve miesadageba nebis mier saj aro an kerZo garemos, saidanac gasvla bavSvs Tavis nebiT ar SeuZl ia, nebis mier i sasamarTI o, administraciul i an sxva saj aro uwyebis brZanebis safuZvel ze.
20. dakavebul bavSvsa da mis ojaxTan, aseve sazogadoebasTan kavSiris SenarCunebisTvis, aseve misi social uri reintegraciis xel SewyobisTvis, mniSvel ovania uzrunvel yofili iqnas martivi xel misawdomoba naTesavebis da im pirebis mxridan, romel Tac bavSvis mimarT l egitimuri interesi gaaCniat, im dawesebul ebebiSi, sadac Tavisufl ebaaRkveTil i bavSvebi imyofebian, Tu bavSvis WeSmariti interesebidan gamomdinare sxva mosazreba ar arsebobs.
21. aucil ebl obis SemTxvevaSi damoukidebel i organo unda Camoyal ibdes, romel ic sapatimro dawesebul ebebiSi arsebul pirobebs monitorings gauwevs da angariSebs regularul ad moamzadebs. monitoringi arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebaSi gaertianebul i erebis organizaciis standartebis da normebs, gansakuTrebiT ki Tavisufl ebaaRkveTil arasrul wl ovanTa dacvisTvis gaertianebul i erebis wesebis fargl ebSi unda ganxorciel des. saxel mwifoebma bavSvebs neba unda darTon Tavisufl ad da konfidencial urad daamyaron komunikacia monitoringis organoebTan.
22. saxel mwifoebma dadebitad unda ganxil on Sesabamisi humanitarul i, adamiannis ufl ebebis dacvis da sxva organizaciebis moTxovnebi sapatimro dawesebul ebebis SefasebasTan dakavSirebiT, sadac ki es Sesafersia.
23. sisxl is samarTl is marTI msaj ul ebis sistemaSi myof bavSvebTan dakavSirebiT, saTanado yuradreba unda mieqces mTavrobaTaSorisi da arasamTavrobo organizaciebis, aseve sxva dainteresebul i mxareebis mier wamoWril mosazrebebs, gansakuTrebiT ki sistemur sakiTxebis, romel ic sistemaSi bavSvis arasaTanado miRebas da xangrZl iv gaWianurebas moicavs, rac Tavisufl ebaaRkveTil bavSvebze zegavl enas axdens.
24. yvel a pirma, visac marTI msaj ul ebis sistemaSi moxvedril bavSvTan kontakti aqvs, an mis mimarT pasuxismgebel ia, unda miRos ganaTl eba da gaiaros treningi Semdeg sakiTxebSi: adamiannis ufl ebebi, konvenciis principebi da debul ebebi, gaertianebul i erebis organizaciis sxva standartebi da normebi arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebaSi, rogorc

TavianTi trening programebis ganuyofel i nawil i. maT Sorisaa pol icia da sxva samarTal damcavi organoebis warmomadgenel i pirebi, mosamarTI eebi da magistratibi, prokurorebi, advokatebi da administratorebi; sapyrobil is oficrebi da sxva profesional ebi, roml ebic im dawesebul ebebSi muSaoben, sadac Tavisufl ebaaRkveTil i bavSvebi arian ganTavsebul ni; aseve j andacvis personal i, social uri muSaki, samSvidoboebi da sxva, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebasTan dakavSirebul i profesional ebi.

25. arsebul i saerTaSoriso standartebis Wril Si, saxel mwifoebma meqanizmebi unda SeimuSaon, raTa yvel a bral debis myisieri, gul modgine da miukerZoebel i gamoZieba uzrunvel yon oficial uri pirebis mimarT, romel Tac bavSvebis ZiriTadi ufl ebebi da Tavisufl ebebi ganzrax daarRvies. saxel mwifoebma Tanabrad unda uzrunvel yon, rom saTanado sanqciebi gai ces maT mimarT, vinc amazea pasuxismgebel i.

g. saerTaSoriso doneze gansaxorciel ebel i RonisZiebebi

26. arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebas saTanado yuradReba unda daeTmos rogorc saerTaSoriso, aseve regionul da erovnul doneze, gaerTianebul i erebis organizaciis sistemebis fargl ebSi ganxorciel ebul i RonisZiebebis CaTvl iT.
27. am sferoSi arsebul i yvel a organos mWidro TanamSroml obis gadaudebel i saWiroeba arsebobs, romel Ta Soris gansakuTrebiT gamoiyofa: danaSaul is prevenciis da sisxl is samarTI is marTI msaj ul ebis ganyofil eba samdivnoSi, gaerTianebul i erebis organizaciis adamanis ufl ebaTa umaRl esi komisariati / adamanis ufl ebebis centri, gaerTianebul i erebis organizaciis I tol vil Ta umaRl esi komisariati, gaerTianebul i erebis organizaciis bavSvTa fondi da gaerTianebul i erebis organizaciis ganvITarebis programa, bavSvis ufl ebaTa komiteti, Sromis saerTaSoris organizacia, gaerTianebul i erebis organizaciis ganaTl ebis, samecniero da kul turis organizacia da janmrTel obis msofl io organizacia. amas garda, msofl io banks da sxva saerTaSoriso da regionul safinanso institutebsa da organizaciebs, aseve arasamTavrobo organizaciebsa da akademiur dawesebul ebs mouwodeben, rom mxari dauWiron mrCevel Ta samsaxurebis da teqniki daxmarebis uzrunvel yofas arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sferoSi. Sesabamisad, unda gaZl ierdes TanamSroml oba, gansakuTrebiT ki kvl evis, informaciis gavrcel ebis, treningis, bavSvis ufl ebaTa konvenciis monitoringis ganxorciel ebiT, aseve arsebul i strandartebis gamoyenebiT da amoqmedebiT; garda amisa, teqniki konsul taciis da daxmarebis programebis mimarT, magal iTad, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sferoSi arsebul i saerTaSoriso qsel ebis gamoyeneba.

28. uzrunvel yofil i unda iqnas bavSvis ufl ebaTa konvenciis, aseve saerTaSoriso standartebis efeqturi gamoyeneba da amoqmedeba teqnikuri TanamSroml obisa da sakonsul tacio momsaxurebis programebiT, sadac gansakuTrebul i yuradReba im aspektebs daeTmoba, roml ebic dakavebul i bavSvebis adamianis ufl ebebis dacvas da mxardaWeras, kanonis uzenaesobis ganmtkicebas da arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sistemis administrirebis gaumj obesebas ukavSirdeba:

- (a) samarTI ebriv reformebSi daxmareba;
- (b) erovnul i potencial is da infrastrukturebis gaZl iereba;
- (g) treningis programebi qvemoT mocemul i pirebisTvis: pol icia da sxva samarTal damcavi pirebi, mosamarTI eebi da magistratები, prokurorebi, advokatebi, administratorebi, sapyrobel eebis oficebi da Tavisufl ebaaRkveTil i bavSvebis dawesebul ebebSi momuSave sxva profesional ebi, j andacvis personal i, social uri muSakebi, samSvidoboebi da sxva profesional ebi, roml ebsac Sexeba aqvT arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebasTan;
- (d) treningis saxel mZRvanel os momzadeba;
- (e) araformal uri da saganmanaTI ebl o masal ebis momzadeba, raTa moxdes bavSvebis informireba Tavianti ufl ebebis Sesaxeb arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebaSi;
- (v) daxmareba informaciis da menejerul i sistemebis ganvitarebaSi.

29. unda SenarCundes mWidro TanamSroml oba danaSaul is prevenciis da sixl is samarTI is ganyofil ebas da samdivnos samSvidobo operaciebis ganyofil ebas Soris, bavSvis ufl ebebis dacvis Sesabamisobis Tval sazrisiT samSvidobo operaciebis dros, raSic Sedis im bavSvebis da axal gazrdebis probl emebi, roml ebic dazaral ebul ebi da danaSaul is Camdenebi arian samSvidobo da konfli qtisSemdgom, an sxva msgavs situaciebSi.

d. teqnikuri konsul taciis da daxmarebis proeqtebis ganxorciel ebis meqanizmebi

30. konvenciis 43-e, 44-e da 45-e muxl ebis Sesabamisad, bavSvis ufl ebaTa komisia ganxil avs saxel mwifoebis mier wardgenil angariSebs konvenciis ganxorciel ebasTan dakavSirebiT. konvenciis 44-e muxl is Sesabamisad, aRniSnul angariSebSi miTitebul i unda iyos faqtorebi da sirTul eebi, Tu aseTi ram arsebobs, roml ebic konvenciiT gaTval iswinebul i val debul ebebis Sesrul ebis xarisxze zegavl enas axdens.

31. konvenciis monawile saxel mwifoebis mouwodeben, rom Taviant sawyis da periodul angariSebSi yovl ismomcvel i inforamcia, monacemebi da indikatorebi gadmoscen konvenciis debul ebis ganxorciel ebis, aseve

arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebaSi gaerTianebul i erebis organizaciis standartebis da normebis gamoyenebis da amoqmedebis Sesaxeb.

32. monawil e saxel mwifoebis mier konvenciIT gaTval iswinebul i val debul ebebis Sesrul ebis progresis Semowmebis procesis Sedegad, komitetma SesaZI oa SeTavazebebi da zogadi rekomendaciebi warudginos monawil e saxel mwifos, raTa konvenciasTan srul i Sesabamisoba uzrunvel yos (konvenciis 45 (d) muxl is Sesabamisad). konvenciis efeqturi ganxorciel ebis gaZI ierebisTvis, aseve saerTaSoriso TanamSroml obis mxardasaWerad arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sferoSi, komiteti, Tavisi Sexedul ebisamebr, special izebul saagentoebis, gaerTianebul i erebis bavSvTa fondis da sxva kompetentur uwebebs gadascems monawil e saxel mwifoebisgan miRebul nebismier angariSs, romel Sic mocemul ia moTxovna, an miTitebul ia saWiroeba sakonsul tacio momsaxurebebis da teqniki daxmarebis mimarT, amgvar moTxovnebsa da miTitebebeze komitetis mier gakeTebul dakvirvebebsa da winadadebebtan erTad, Tu aseTi ram arsebovs (konvenciis 45 (b) muxl is Sesabamisad).
33. Sesabamisad, Tu konvenciis mier monawil e saxel mwifos angariSi an ganxil vis procesi raime saWiroebas gamoavl ens arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sferoSi reformebis dawyebis aucil ebl obis kuTxiT, sadac igul isxmeba gaerTianebul i erebis organizaciis, an sxva special izebul i saagentoebis teqniki sakonsul tacio da daxmarebis programebi, monawil e saxel mwifos SeuZI ia amgvari daxmareba moiTxovos, raSic SeiZI eba aseve Sevides danaSaul is prevenciis da sisxl is samarTI is marTI msaj ul ebis ganyofil eba, adamianis ufl ebebis centris da gaerTianebul i erebis organizaciis bavSvTa fondis CaTvl iT.
34. aRniSnul moTxovnebeze adekvaturi daxmarebis uzrunvel sayofad teqniki konsul taciis da daxmarebis sakoordinacio sabWo unda Camoyal ibdes arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sakiTxebSi, romel ic, sul mcire, yovel wl iurad Seikribeba general uri mdivnis mier. aRniSnul i sabWo dakompl eqtdeba ganyofil ebis, gaerTianebul i erebis organizaciis adamianis ufl ebebis umaRlesi komisariat is / adamianis ufl ebaTa centris, gaerTianebul i erebis organizaciis bavSvTa fondis, gaerTianebul i erebis organizaciis ganvTarebis programis, bavSvis ufl ebebis komitetis da im instituciebis warmomadgenl ebiT, roml ebic gaerTianebul i erebis organizaciis danaSaul is prevenciis da sisxl is damarTI is programebis qsel s qmian, aseve warmomadgenl ebiT gaerTianebul i erebis organizaciis sxvadasxva uwebebidan, dainteresebul i mTavrobaTaSorisi, regionul i da arasamTavrobo organizaciebidan, arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis saerTaSoriso qsel is da akademiuri instituciebis CaTvl iT, roml ebic teqniki

konsul taciis da daxmarebis miwodebaSi monawil eoben qvemoT mocemul i 39-e punqtis Sesabamisad.

35. sakoordinacio sabWos pirvel i Sexvedris gamarTvamde strategia unda SemuSavdes im sakiTxis gadasaWrel ad, Tu rogor unda moxdes samomavl o saerTaSoriso TanamSroml obis amoqmedeba arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis sferoSi. sakoordinacio sabWom aseve xel i unda Seuwyos saerTo probl emebis gamovl enas, kargi praqtikis magal iTebis Segrovebas, gaziarebul i gamocdil ebis da saWiroebebis anal izs, rac Tavis mxriv ufro strategiul midgomas gamoiwvevs saWiroebebis Sefasebisa da efeqturi winadadebebisadmi qmedebis uzrunvel sayofad. amgvari midgoma erTobl ivi sakonsul tacio samsaxurebis da arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebaSi teqniki daxmarebis SeTanxmebul moqmedebas uzrunvel yofs, rac adre arsebul SeTanxmebas moicavs aseTi daxmarebis momTxovn mTavrobasa da yvel a sxva partniorebTan, visac qveyanaSi proeqtis sxvadasxva segmentis ganxorciel ebis SesaZl ebl oba da kompetencia gaaCnia, rac yvel aze efeqtur da probl emaze orientirebul qmedebas uzrunvel yofs. aRniSnul i erTobl ioba mudmivad unda SemuSavdes yvel a monawil e mxaresTan mWidro TanamSroml obiT. is gaiTval iswinebs al ternatiul i programebis da iseTi zomebis SesaZl o danergvas, rac arasrul wl ovanTa marTI msaj ul ebis administrirebis gaumj obesebazea gaTvl il i, raTa Semcirdes arasrul wl ovani damnaSaveebis winaswari dakavebis dawesebul ebis da saerTod winaswari dakavebis gamoyeneba, gaumj obesdes Tavisufl ebaaRkveTil i bavSvebis mopyroba da reintegraciis Tu aRdgenis efeqturi programebi Sei qmnas.
36. gansakuTrebul i yuradReba unda mieqces erTiani prevenciul i gegmis fomul irebas, razec saubrobs arasrul wl ovanTa danaSaul obis prevenciis Sesaxeb gaerTianebul i erebis organizaciis saxel mZRvanel o principebi (riadis gaidl ainebi). proeqtma fokusireba unda moaxdinos strategiebze yvel a bavSvis da axal gazrdis warmatebul i social izaciis da integrirebis strategiebze, kerZod ki oj axebis, sazogadoebis, TanasworTa j gufebis, skol ebis, profesiul i gadamzadebis da samuSao garemos meSveobiT. aRniSnul ma proeqtebma gansakuTrebul i yuradReba unda dauTmos gansakuTrebul i dacvis saWiroebis mqone bavSvebs, rogoricaa quCaSi mcxovrebi da momuSave bavSvebi, an oj axur garemos mudmivad mokl ebul i bavSvebi, SezRudul i SesaZl ebl obis da umciresobis warmomadgenel i bavSvebi, emigranti da aborigeni mosaxl eobis Svil ebi da bavSvTa sxva mowvyv l adi j gufebi. gansakuTrebiT ki, SesaZl ebl obebis fargl ebSi, unda aikrZal os aRniSnul i bavSvebis ganTavseba instituciebsi. saWiroa SemuSavdes social uri dacvis zomebi, raTa aRniSnul i bavSvebis kriminal izaciis riskebi SezRudos.
37. strategiaSi aseve mocemul i unda iyos koordinebul i procesi saerTaSoriso sakonsul tacio momsaxurebebis da teqniki daxmarebis

miwodebisTvis konvenciis monawil e saxel mwi foebisTvis, iseTi erTobl ivi misiebis safuZvel ze, rac Sesaferebis dros unda ganxorciel des sxvadasxva monawil e organizaciebis da saagentoebis personal is mier, ufro grZel vadiani daxmarebis proeqtebis SemuSavebis gaTval iswinebiT.

38. qveynis doneze sakonsul tacio momsaxurebebis da teqniki daxmarebis programebis ganxorciel ebaSi mniSvnel ovan moqmed mxarebs gaertianebul i erebis mudmivi koordinatori wadmoadgenen, raSic mniSvnel ovan i rolobi Semdegma uwebebmada unda iTamaSon: gaertianebul i erebis organizaciis adamianis ufl ebebis umaRlesi komisariat is / adamianis ufl ebaTa centr is adgil obrivi ofisebi, gaertianebul i erebis organizaciis bavSvTa fondi da gaertianebul i erebis organizaciis ganvitarebis programa. qveynis doneze dagegmvasa da programirebaSi xazgasmul ia arasrul wl ovanTa marti msajul ebis teqniki TanamSroml obaSi integr irebis sasicocxlo mniSvnel obis xasiaTi, gaertianebul i erebis organizaciis qveynebis doneze arsebul i strategiis dokument is CaTvl iT.
39. unda moxdes resursebis mobilizeba rogorc sakoordinacio sabWos koodrinaciis meqanizmiTvis, aseve regionul i da qveynis doneze ganxorciel ebul i proeqtebisTvis, romel Ta SemuSavebis mizani konvenciasTan Sesabamisobis gaumj obesebaa. am mizniTvis ki resursebi (ixil eT punqtebi 34 da 38 zemoT) gamoyofil i iqneba an regul arul i biuj etebidan, an arasabiuj eto resursebidan. konkretul i proeqtebisTvis resursebis umetesoba gare wyaroebidan iqneba mobil izebul i.
40. sakoordinacio sabWos mizani iqneba mxari dauwiros am sferoSi resursebis mobil izaciis koordinirebul midgomas, faqtobrivad ki amis mamozravebel i Zala gaxdes. resursebis amgvani mobil izacia zogad strategias unda emyarebodes, rogorc es am sferoSi gl obal uri program is mxardasaWerad SemuSavebul programul dokument sia mocemul i. am procesSi monawil ebis misarebad mowveul i unda iyos gaertianebul i erebis organizaciis yvel a dainteresebul i organo da saagento, aseve arasamTavrobo organizaciebi, roeml Tac am sferoSi teqniki TanamSroml obis samsaxuris miwodebis demonstr irebul i potencial i gaaCniaT.

e. Semdgomi mosazrebebi qveyanaSi proeqtebis ganxorciel ebasTan dakavSirebiT

41. arasrul wl ovanTa danaSaul obis prevenciis da arasrul wl ovanTa marti msajul ebis erT-erTi aSkara principia is, rom grZel vadiani cvl il eba xdeba ara mxol od maSin, roca simptomebze axdenen reagirebas, aramed maSinac, roca Zireul gamomwvev mizezebze muSaoben. magal iTad, arasrul wl ovanTa dakavebis zedmetad gamoyeneba adekvaturad gadaiWreba mxol od erTiani midgomis gamoyenebis gziT, romel ic moicavs rogorc organizaciul , aseve menejerul struqtur ebs gamoZiebis yvel a doneze,

prokuraturasa da sasamarTI os, aseve penitencial ur sistemas. es, sxvaTa Soris, Sida da gare komunikacias moiTxovs pol iciasTan, prokurorebTan, mosamarTI eebsa da magistratibTan, adgil obriv xel isufli ebasTan, samTavrobo uwyebesba da dakavebis centrebis Sesabamis saagentoebTan. amas garda, es erTmaneTTan mWidrod TanamSroml obis nebas da Sesazl ebl obas moiTxovs.

42. bavSvebis qcevasTan dakavSirebuli sakiTxebis gadaWrisas sisxlis samarTI is martI msajul ebis zomebze zedmetad damokidebul ebis Semdgomi prevenciisTvis, saWiroa Zal isxmeva iseTi programebis SemuSavebisa da gamoyenebisTvis, romel Ta mizania social uri daxmarebis gaZl iereba. amis meSveobiT Sesazl ebeli iqneba alternatiuli programebis ganxorciel eba martI msajul ebis sistemis gverdis avliT, Sesafiris situaciebSi, aseve arasapatimro zomebis da reintegraciis programebis gamoyenebis gaumj obeseba. amgvari programebis SemuSavebisa da ganxorciel ebisTvis aucil ebelia mWidro TanamSroml obis gaZl iereba bavSvTa martI msajul ebis seqtorebs, sxvadasxva samarTal damcav samsaxurebs, social uri ketil dReobis da saganmanaTl ebl o seqtorebs Soris.

III. dazaral ebul da mowme bavSvebTan dakavSirebuli gegmebi

43. danaSaul isa da xel isufli ebis borotad gamoyenebis msxverpl Ta mimarT martI msajul ebis ganxorciel ebis Ziritadi principebis deklaraciis Sesabamisad, saxel mwifoebma unda airon val debul eba, raTa uzrunvel yon, rom dazaral ebuli da mowme bavSvebs xeli saTanadod miuwwdebodeT martI msajul ebas da samarTlian mopyrobaze, zianis anazRaurebaze, kompensaciisa da social ur daxmarebaze. Sesabamis SemTxvevebSi, saWiroa zomebis miReba, raTa Tavidan iqnas acil ebuli sisxlis samarTI is saqmeebis mogvareba kompensaciis meSveobiT martI msajul ebis sistemis gverdis avliT, roca amgvari qmedeba bavSvis WeSmarit interesebs ar Seesabameba.
44. policiam, advokatebma, samarTl ebriv sferoSi momuSave da sasamarTI os personal ma treningi unda gaiaron im saqmeebis ganxilvis Temaze, sadac dazaral ebul ad bavSvebi gvevl inebian. saxel mwifoebma specializebuli ofisebis da ganyofil ebis Camoyalibe unda ganxil on, Tu es matjer ar gauketebiat, im saqmeebis ganxilvisTvis, sadac danaSauli bavSvebis winaarmdog iqna Cadenili. saxel mwifoebma, Sesabamis SemTxvevebSi, im saqmeebis saTanado martvis praqtikis kodeqsi unda SeimuSaon, sadac dazaral ebuli bavSvia.
45. dazaral ebul bavSvebs TanagrZnobiT da matiriRisebis pativiscemiT unda moeqcnen. mat ufl eba aqvt xeli miuwwdebodeT martI msajul ebis

meqanizmebe, aseve maT mier gancdil i zianis dauyovnebl iv gamosworebaze, rogorc es erovnul i kanonmdebl obiT aris gaTval iswinebul i.

46. dazaral ebul bavSvebs xel i unda miuwdebodeT daxmarebaze, rac maT saWiroebes akmayofil ebs, rogoricaa advokatireba, dacva, ekonomikuri daxmareba, konsul tacia, janmrTeloba da socialuri samsaxurebi, socialuri reintegracia, aseve fizikuri da fsiqol ogiuri aRdgeniTi samsaxurebi. gansakuTrebul i daxmareba unda iqnas uzrunvel yofil i im bavSvebisTvis, roml ebic avad arian, an SezRudul i SesaZl ebl oba aqvT. specialuri yuradReba unda daeTmos ufro metad oj axsa da sazogadoebaze damyarebul reabilitacias, vidre institucional izacias.
47. saWiroa Camoyal ibdes da, sadac aucil ebel ia, gaZl ierdes sasamarTI o da administraciul i meqanizmebi, raTa dazaral ebul ma bavSvebma kompensacia miRon dauyovnebel i, samarTI iani da xel misawvdomi formaluri an araformaluri procedurebis meSveobiT. dazaral ebul i bavSvebis an/da maTi kanonieri warmomadgenl is Setyobinebac Sesabamisad unda moxdes.
48. saWiroa samarTI ian da adekvatur kompensaciaze xel misawvdomobis uzrunvel yofa yvel a dazaral ebul i bavSvisTvis, visi adamianis ufl ebebic Seil axa, gansakuTrebiT maSin, Tu am bavSvebma ganicades wameba da sxva boroti, araadamianuri an Rirsebis Seml axavi mopyroba an dasja, gaupatiurebis da seqsualuri Seviwroebis, Tavisufl ebis arasamarTI ebrivad an TviTneburad aRkveTis, gaumarTI ebel i dakavebis da marTI msaj ul ebis Secdomis CaTvl iT. xel misawvdomi unda iyos aucil ebel i samarTI ebrivi warmomadgenl oba, raTa saqme ganxil ul iqnas Sesabamis sasamarTI oSi an tribunal Si, aseve moxdes misi Targmna bavSvis mSobl iur enaze, saWiroebis SemTxvevaSi.
49. mowme bavSvebs sasamarTI o da administraciul i procesebis ganmavl obaSi daxmareba swirdebaT. saxel mwifoebma, saWiroebis SemTxvevaSi, Taviant mtkicebiT da saproceso samarTaliSi unda ganxil on, Seafason da gamoasworon mdgomareoba im bavSvebisTvis, roml ebic danaSaul is mowmeebi arian, raTa bavSvis ufl ebebis srul ad dacva uzrunvel yon. sxvadasxva samarTI ebrivi tradiciebis, praqtikebis da samarTI ebrivi fargl ebis Sesabamisad, Tavidan unda iqnas acil ebul i pirdapiri kontaqti dazaral ebul bavSvsa da damnaSaves Soris gamoZiebis da devnis procesis, aseve saqmis sasamarTI oSi ganxil vis procesis ganxil vis ganmavl obaSi, ramdenadac es Sesazl ebel ia. unda akrZal os dazaral ebul i bavSvis identifikacia mediaSi da, sadac saWiroa, dacul i unda iqnas bavSvis piradi cxovreba. sadac akrZal va wevri qveynebis fundamentur samarTI ebriv principebs ewinaaRmdegeba, amgvari identifikacia ukugdebul i unda iqnas.
50. aucil ebl obis SemTxvevaSi saxel mwifoebma unda ganxil on cvl il ebebis Setana Taviant sisxl is samarTI is saproceso kodeqsebSi, raTa, sxvaTa

Soris, SesaZI ebel i gaxdes bavSvis Cvnebis videoCanaweris gakeTeba da am Canaweris wardgena sasamarTI oSi oficial uri mtkicebul ebis saxiT. kerZod. pol iciam, prokurorebma, mosamarTI eebma da magistratbma ufro bavSvisadmi keTil ganwyobil i praqtikebi unda gamoiyenon, magal iTad, pol iciis operaciebis dros da mowme bavSvebis dakiTxvisas.

51. dazaral ebul i da mowme bavSvis saWiroebebis mimarT sasamarTI o da administraciul i procesebis reagirebaze xel Sewyoba Semdegnairad unda ganxorciel des:

(a) dazaral ebul i bavSvebis informireba Tavisi rol is, aseve saqmis warmoebis da ganxil vis masStabis, xangrZI ivobis da progresis Sesaxeb, gansakuTrebiT mZime danaSaul is SemTxvevaSi;

(b) mowme bavSvis momzadebis sqemebis SemuSavebis mxardaWera, raTa bavSvi sisxl is samarTI is process mtkicebul ebis gadacemamde gaecnos. dazaral ebul i da mowme bavSvebisTvis uzrunvel yofil i unda iqnas saTanado daxmareba mTel i samarTI ebrivi procesis ganmavl obaSi;

(g) dazaral ebul i bavSvebis Sexedul ebebis da mosazrebebis wardgenis da ganxil vis uzrunvel yofa saqmis warmoebis saTanado etapebze, sadac maTi piradi interesebis sakiTxi dgas, bral debul is mimarT arsebul i winaswari ganwyobis gaTval iswinebis gareSe da Sesabamisi erovnul i sisxl is samarTI is marTI msaj ul ebis sistemis Sesabamisad;

(d) zomebis miReba, raTa minimumamde iqnas dayvanil i sisxl is samarTI is marTI msaj ul ebis procesis gaWi anureba, moxdes dazaral ebul i da mowme bavSvebis piradi cxovrebis dacva, aseve, sadac saWiroa, ganxoriel des maTi dacva daSinebisa da SurisZiebi sgan.

52. sazRvrebs gareT aral egal urad gadayvanil i an aramarTI zomierad datovebul i bavSvebi, zogadi principis Tanaxmad, warmoSobis qveyanaSi unda daabrunon. saTanado yuradReba unda mieqces maT usafrTxoebas; maT adamanurad unda moeqcnen da aucil ebel i daxmareba gauwion dabrunebamde. isini dauyovnebl iv unda daabrunon, raTa uzrunvel yofil i iqnas Sesabamisoba bavSvis ufl ebebis konvenciasTan. iq, sadac gamoiyeneba haagis 1980 wl is konvencia bavSvTa saerTaSoriso gatacebis samoqal aqo aspeqtibus Sesaxeb, an haagis 1993 wl is konvencia bavSvTa dacvis da TanamSroml obis Sesaxeb saerTaSoriso gaSvil ebis SemTxvevebSi, romel ic haagis saerTaSoriso kerZo samarTI is koncerenciam daamtkica, aseve, sadac gamoiyeneba konvencia iurisdicciis, Sesabamisi kanonis, aRiarebis, aRsrul ebis da TanamSroml obis Sesaxeb mSobl ebis pasuxismgebl obis da bavSvis dacvis mimarT, dauyovnebl iv unda iqnas gamoyenebul i aRniSnul i konvenciebis debul ebebi bavSvis dabrunebisTvis. bavSvis dabrunebis

Semdeg mSobl iuri qveyana bavSvs pativiscemiT unda moeqces, adamianis ufl ebaTa saerTaSoriso principebis Sesabamisad da mas adekvaturi oj axuri sareabil itacio saSual ebebi unda SesTavazos.

53. gaerTianebul i erebis organizaciis danaSaul is prevenciis da sisxl is samarTl is marTl msaj ul ebis programa, im institutebis CaTvl iT, rogoricaa programis qsel i, gaerTianebul i erebis organizaciis adamianis ufl ebebis umaRl esi komisariati / adamianis ufl ebebis centri, gaerTianebul i erebis organizaciis bavSvTa fondi, gaerTianebul i erebis organizaciis ganviTarebis programa, bavSvis ufl ebaTa komiteti, gaerTianebul i erebis organizaciis ganaTl ebis, samecniero da kul turul i organizacia, msofli o banki da dainteresebul i arasamTavrobo organizaciebi, unda daexmaron wevr qveynebs, maTi moTxovnis safuZvel ze, gaerTianebul i erebis organizaciis biuj etebis an arasabiuj eto resursebis saerto apropiaciis fargl ebSi, raTa SemuSavdes mul tidiscipl inuri treningi, saganmanaTl ebl o da sainformacio RonisZiebebi samarTal damcavi da sxva sisxl is samarTl is marTl msaj ul ebis personal istvis, pol iciel ebis, prokurorebis, mosamarTl eebisa da magistratების CaTvl iT.